

Slovenska izdaja

Informacije in objave

Zvezek 58

15. januar 2015

Vsebina

I Resolucije, priporočila in mnenja

MNENJA

Evropski ekonomsko-socialni odbor

502. plenarno zasedanje EESO – 15. in 16. oktober 2014

2015/C 012/01	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o ranljivosti potrošnikov v okviru poslovnih praks na enotnem trgu (mnenje na lastno pobudo)	1
2015/C 012/02	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o ženskah v znanosti (mnenje na lastno pobudo) .	10
2015/C 012/03	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o razvoju družinskih storitev za večjo stopnjo zaposlenosti in več enakopravnosti med moškimi in ženskami pri delu (mnenje na lastno pobudo) . .	16
2015/C 012/04	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vplivu poslovnih storitev v industriji (mnenje na lastno pobudo)	23
2015/C 012/05	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije o evropski državljanski pobudi „Voda in komunalna ureditev sta človekova pravica! Voda je javna dobrina in ne blago!“ (COM(2014) 177 final) (mnenje na lastno pobudo)	33
2015/C 012/06	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vlogi civilne družbe v sporazumu o prosti trgovini med EU in Japonsko (mnenje na lastno pobudo)	39
2015/C 012/07	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o položaju ukrajinske civilne družbe z vidika evropskih teženj Ukrajine (mnenje na lastno pobudo)	48

III Pripravljalni akti

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

502. plenarno zasedanje EESO – 15. in 16. oktober 2014

2015/C 012/08	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o poročilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Poročilo o politiki konkurence za leto 2013 (COM(2014) 249 final)	54
2015/C 012/09	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o razširjanju podatkov satelitov za opazovanje Zemlje v komercialne namene (COM(2014) 344 final - 2014/0176 (COD))	60
2015/C 012/10	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o poročilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o upravljanju makroregionalnih strategij (COM(2014) 284 final)	64
2015/C 012/11	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 604/2013, kar zadeva določitev države članice, odgovorne za obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito, ki jo vloži mladoletnik brez spremstva in brez družinskega člana, brata ali sestre oziroma drugega sorodnika, ki bi bil zakonito prisoten v državi članici COM(2014) 382 final – 2014/0202 (COD)	69
2015/C 012/12	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov, spremembi Uredbe (EU) št. XXX/XXX Evropskega parlamenta in Sveta (uredba o uradnem nadzoru) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 834/2007 COM(2014) 180 final – 2014/0100 (COD)	75
2015/C 012/13	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o delovnem dokumentu služb Komisije: Na poti k časovnemu načrtu za zagotavljanje informacij, načrtovanja in prodaje vozovnic za multimodalna potovanja v vsej EU SWD(2014) 194 final	81
2015/C 012/14	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu: Nova doba letalstva – Odprtje letalskega trga za varno in trajnostno civilno uporabo daljinsko vodenih zračnih sistemov COM(2014) 207 final	87
2015/C 012/15	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Inovacije v modrem gospodarstvu: izkoriščanje potenciala naših morij in oceanov za delovna mesta in rast COM(2014) 254 final/2	93
2015/C 012/16	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu sklepa Evropskega parlamenta in Sveta o uvedbi programa za interoperabilnostne rešitve za evropske javne uprave, podjetja in državljane (ISA ²) – Interoperabilnost kot sredstvo za posodobitev javnega sektorja COM(2014) 367 final – 2014/0185 (COD)	99
2015/C 012/17	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Ocena izvajanja strategije Evropa 2020 za pametno, trajnostno in vključujočo rast COM(2014) 130 final	105
2015/C 012/18	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o lažji čezmejni izmenjavi informacij o prometnih prekrških, povezanih z varnostjo v cestnem prometu COM(2014) 476 final – 2014/0218 (COD)	115

2015/C 012/19	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 1343/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o nekaterih določbah za ribolov na območju Sporazuma GFCM (Generalne komisije za ribištvo v Sredozemlju) COM(2014) 457 <i>final</i> – 2014/0213 COD	116
2015/C 012/20	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o zmanjšanju deleža žvepla v nekaterih vrstah tekočega goriva (kodificirano besedilo) COM(2014) 466 <i>final</i> – 2014/0216 COD	117

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

MNENJA

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

502. PLENARNO ZASEDANJE EESO – 15. IN 16. OKTOBER 2014

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o ranljivosti potrošnikov v okviru poslovnih praks na enotnem trgu

(mnenje na lastno pobudo)

(2015/C 012/01)

Poročevalec: **Bernardo Hernández Bataller**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 22. januarja 2014 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Ranljivost potrošnikov v okviru poslovnih praks na enotnem trgu

(mnenje na lastno pobudo).

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 23. septembra 2014.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 15. oktobra) z 92 glasovi za, 37 glasovi proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Postopno zmanjševanje kupne moči srednjega razreda kot resničnega gibal potrošniške družbe ter potrošnikov na splošno, kakor tudi finančne težave, s katerimi se v boju za obstanek soočajo mala in srednje velika podjetja, so zaradi skopih dobičkov v sedanjem podjetniškem ozračju privedli do sprememb številnih običajnih poslovnih praks na trgu.

1.2 Posledice izkrivljanja, ki ga nezakonite prakse vnašajo na trg, so spodbudile pojav potrošnikov, ki so ujetniki nastalega ekonomskega položaja, za katerega sta značilni izguba svobode odločanja in težave pri uveljavljanju svojih pravic v tem okolju. Tudi te potrošnike je treba zaščititi pred tovrstnimi politikami, da bi preprečili njihovo izključenost.

1.3 Po drugi strani pa se zaradi gospodarske krize pojavlja tudi splošen in neprekinjen trend postopnega upadanja potencialnih potrošnikov, zaradi česar lahko predvidevamo, da se bo upad potrošnje še naprej stopnjeval. Javne oblasti doslej še niso predlagale nobenega sistemskega ukrepa za preprečevanje takšnega poslabšanja in za ustrezno zaščito potrošnikov.

1.4 Odprava teh neravnovesij bi izboljšala tudi položaj proizvajalcev ter malih in srednje velikih podjetij, saj bi preglednost in svobodna konkurenca odpravili pritiske nanje (zmanjšano povpraševanje, oderuške cene itd.), ki prispevajo k pomanjkljivemu delovanju notranjega trga.

1.5 Sprejeti bi bilo treba tako preprečevalne in zaščitne ukrepe kakor tudi ukrepe za ublažitev in obnovo, ne da bi posegali v druge predloge iz besedila mnenja in ki bi vključevali vsaj:

A. ukrepe institucij EU s ciljem:

- 1) skrbeti za boljše izvajanje predpisov o enotnem trgu, zlasti tistih, ki se nanašajo na varnost izdelkov in tržni nadzor, direktive o nepoštenih poslovnih praksah ter uredbe o sodelovanju med Komisijo in organi, pristojnimi za potrošnje;
- 2) podpirati, dopolnjevati in nadzorovati politike držav članic na področju zaščite potrošnikov;
- 3) spremljati novonastale ovire, ki otežujejo delovanje notranjega trga, kot je ekonomsko nasilje pri sklepanju pogodb s potrošniki, in druge zadeve, ter sprejeti ustrezne ukrepe za njihovo pravilno odpravo.

B. Države članice pa bi morale:

- 1) nameniti ustrezna finančna sredstva združenjem potrošnikov, da bi ta lahko opravljala svojo nalogo varstva pravic vseh potrošnikov. Na podlagi izkušenj držav članic, kjer takšni skladi že obstajajo, bi bilo treba preučiti možnost vzpostavitve sklada, ki bi sredstva pridobival s sankcijami na področju potrošnje. Njegov cilj bi bil razvijanje in izvajanje politike varstva potrošnikov, zlasti ukrepov splošnega pomena, ki bi koristili vsem potrošnikom, ter ga nato v skladu z zakonodajo posameznih držav članic ustanoviti in zagnati;
- 2) v okviru svojih sistemov socialne varnosti sprejeti ukrepe za preprečevanje socialne izključenosti potrošnikov in vseh državljanov, ki presegajo 30 % večdimenzionalnih kazalnikov revščine, zlasti na področju dostopnosti in zagotavljanja bistvenih osnovnih storitev. V ta namen bi vsaka država članica v skladu s svojimi potrebami lahko oblikovala in izvajala „načrt reševanja za državljane“, ki bi prispeval k ponovnemu zagonu gospodinjstev ter povečanju kupne moči potrošnikov.

1.6 V vseh politikah EU bi bilo treba poglobiti povezovanje potrošniških interesov. Tako bi ustrezni programi EU morali nameniti poseben del proračuna spodbujanju predstavniških organizacij potrošnikov, da bi s pomočjo dejavnosti splošnega pomena prispevale k večjemu vključevanju potrošnikov, ki so zaradi nastalih razmer ekonomsko ranljivi.

2. Uvod

2.1 Trajanje in globina sedanje gospodarske in finančne krize, kakor tudi ukrepi, ki jih je sprejelo nemalo vlad držav članic Evropske unije, so prinesli stranske učinke na področju ponudbe blaga in storitev ter povpraševanja po njih, povezane z zmanjšanjem kupne moči, ki je doletelo večino potrošnikov in ki povzroča socialno razdrobljenost.

2.2 Znižanje plač je ljudi prisililo v spremembe potrošniških navad, da so svoja gospodinjstva lahko prilagodili novim zmogljivostim glede potrošnje.

2.3 Izguba virov dohodkov – kljub pomoči mreže sorodnikov v nekaterih primerih – ter vse večja izguba kapitala sta privedli do vse večjega števila ekonomsko šibkih potrošnikov, ki jim grozi socialna izključenost, zlasti pri dostopanju do določenega osnovnega blaga in storitev ter pri oskrbi, kar se lahko obravnava kot oblika trenutne šibkosti.

2.4 Tudi premik segmentov potrošnikov v smeri slojev z manjšo kupno močjo je ob finančni izključenosti in brezposelnosti pripomogel k novim omejitvam dostopa do konvencionalnih trgov blaga in storitev, kar je spodbudilo pojav alternativnih prostorov in kanalov poslovanja, ki lahko občasno povzročijo nepravilno delovanje trga.

2.5 Z vidika statistike je pomembno uporabljati večdimenzionalni kazalnik revščine (multidimensional poverty index) ⁽¹⁾ za ocenjevanje in sprejemanje odločitev za preprečevanje socialne izključenosti. Ta kazalnik s pomočjo desetih pokazateljev (kakovost življenja/družbena blaginja) zajema različne temeljne vidike, kot so izobraževanje, zdravje, življenjski standard, pri čemer se šteje za revno oseba, ki nima dostopa do najmanj 30 % ponderiranih pokazateljev. Zato je pomembno, da države članice sprejmejo ukrepe, ki bodo omogočali preseči navedeni prag.

2.6 Slab gmotni položaj, v kakršnega jih je spravila kriza, potrošnikom onemogoča, da bi imeli na razpolago nekatera potrebna sredstva za dostop do virtualnih okolij poslovanja, kar jim omejuje ugodnejši dostop do trga blaga in storitev. Digitalni razkorak tako povečuje tudi „socialni razkorak“, ki ovira varstvo potrošnikov pred tveganji, nastalimi zaradi učinkov gospodarske krize in kompleksnosti digitalnih trgov.

2.7 Potrošniki, ki so postali ranljivi zaradi nastalih gospodarskih razmer, trpijo tudi pomanjkanje informacij in zaščite lastnih ekonomskih interesov pri poslih, ki jih izvajajo v njim vse bolj domačih tržnih okoljih.

2.8 Konec koncev zmanjšanje javnih sredstev za potrošnike v okviru politik prilagajanja, ki jih v zadnjih letih izvajajo vlade, v znatni meri zavira učinkovitost dejavnosti nadzora in spremljanja trga. Tudi EU je večletnemu programu varstva potrošnikov za obdobje 2014–2020 ⁽²⁾ namenila manj sredstev, kot je EESO že ugotovil ⁽³⁾.

3. Poslovne prakse, ki lahko ogrožajo zaščito potrošnikov, ki jih je prizadela gospodarska kriza

3.1 Raznolike značilnosti in učinki raznih poslovnih praks na trgu vplivajo na potrošnike, ki so zaradi gospodarske krize postali najšibkejši, ter zmanjšujejo njihovo sposobnost, da zadovoljivo poskrbijo za najosnovnejše potrebe.

3.2 Doseganje standardov, ki zagotavljajo zdravje in varnost potrošnikov in uporabnikov, ne sme biti predmet pogajanja z dobavitelji. Preprečiti je treba kakršnokoli tveganje, da bi se kaj takega pripetilo, ter z uporabo načela previdnosti (pod pogoji, določenimi v sporočilu Komisije z dne 2. februarja 2000) preprečiti trženje proizvodov, blaga in storitev, ki bi postavili pod vprašaj potrošnikovo fizično in psihično integriteto ali zmanjšali njihove legitimne ekonomske interese, brez poseganja v splošno obveznost zagotavljanja varnosti vsakega proizvoda, ki je namenjen potrošnikom ali ki bi ga potrošniki lahko uporabljali, vključno s tistimi, ki jih potrošniki uporabljajo v okviru opravljanja določene storitve.

3.3 Kadar so potrošniki v ekonomsko ranljivem položaju, je ne le nemogoče ustrezno zadovoljiti osnovne potrebe po hrani, te se lahko celo resno spremenijo zaradi ponudbe živil, katerih hranilna vrednost se je zaradi nižje cene ustrezno poslabšala.

3.4 Podobno se dogaja na področju tolmačenja pogojev hrambe in prodaje proizvodov, na katere je zaradi njihove pokvarljivosti treba dati oznake datuma preteka roka uporabnosti.

3.5 Pojavljajo se lahko tudi tržne prakse, ki – na področjih drastičnega zmanjšanja cen – omogočajo prodajo izdelkov, ki ne izpolnjujejo zahtev, da bi jih lahko tržili, enako pa velja tudi v primeru zagotavljanja storitev. Zato bi bilo treba sprejeti vse potrebne ukrepe za preprečevanje trženja teh izdelkov ter, kot je navedel EESO ⁽⁴⁾, z aktivnim in pozornim posredovanjem držav članic okrepiti sodelovanje med pristojnimi nacionalnimi organi in Komisijo ter opraviti revizijo predpisov o varnosti izdelkov, ki bi morala začeti veljati takoj.

⁽¹⁾ Statistični parameter, ki so ga Združeni narodi in Univerza v Oxfordu leta 2010 razvili za merjenje vrste in jakosti revščine.

⁽²⁾ UL L 84, 20.3.2014, str. 42.

⁽³⁾ UL C 181, 21.6.2012, str. 89.

⁽⁴⁾ UL C 271, 19.9.2013, str. 86.

3.6 V tem smislu je prav tako treba obravnavati namerno uporabo izrazov in opisov, uporabljenih pri trgovskih akcijah in razprodajah, ki potrošnike zavajajo glede značilnosti izdelka. Enako velja tudi na področju oglaševanja, tako pri zavajajočih marketinških kampanjah, ki naj bi imele etične namene in ki spodbujajo k nakupu na podlagi človeškega čuta za pomoč drugim, kakor tudi na podlagi zavajajočih trditev glede varstva okolja, katerih resničnost je težko dokazati.

3.7 Treba bi bilo tudi nadzorovati trženje proizvodov pod generičnim imenom „trgovska ali lastna blagovna znamka“, ki ne izpolnjujejo veljavnih tržnih zahtev in predpisov.

3.8 Na področju prehrane je še posebej zaskrbljujoče širjenje alternativnih kanalov trženja, ki se izogibajo upravnemu nadzoru, kot v primeru tako imenovanega „ponarejanja živil“⁽⁵⁾, ki se izvaja s pomočjo ponarejanja osnovnih proizvodov, nezakonite prodaje živil, ponovne uporabe živilskih odpadkov za človeško prehrano itd. Enako velja tudi za zdravila brez recepta, ki se ne prodajajo v prosti prodaji („over the counter“)⁽⁶⁾ in so proizvedena brez jamstev: so ponareddki originalnega, dovoljenega zdravila in lahko resno ogrozijo zdravje.

3.9 Po drugi strani pa so nekateri proizvodi posebej zasnovani tako, da imajo določen krajši rok trajanja, kot je njihova dejanska uporabnost, kar ljudi prisili, da kupujejo druge, nove proizvode, to pa je, kot je EESO že povedal, v nasprotju z merili trajne in učinkovite potrošnje⁽⁷⁾.

3.10 Ekonomsko najbolj ranljivim potrošnikom na splošno povzroča vrsto negotovosti ponudba izdelkov, ki se tržijo na nekonvencionalen način, vključno po digitalni poti, ki pogosto skuša ponudbo usmeriti prav v to skupino, s pomočjo pasti, ki tičijo v ceni, olajšavah pri plačevanju, navideznih popustih (včasih s pomočjo „dinamičnih cen“⁽⁸⁾, ki bi jih bilo treba izrecno prepovedati), kuponih in bonih, ki v nemalo primerih vključujejo jasno napeljevanje k nakupu na podlagi nesimetričnega položaja vseh vpletenih v posel. V mnogih primerih na spletnih straneh, ki ponujajo primerjave cen, ni jasno navedeno, kateri trgovec jih upravlja in/ali kateri trgovci plačajo za to, da so njihovi izdelki ali storitve prikazani.

3.11 Kljub temu pa se je treba zavedati, da optimalni izkoristek potenciala novih tehnologij daje tudi ekonomsko šibkim potrošnikom možnosti za razširitev spektra ponudbe izdelkov ter krepitev podjetniških znanj, s čimer se nižajo tudi stroški distribucije, ki niso povezani z določenim izdelkom.

3.12 Na splošno velja, da poslovna praksa, ki za seboj potegne zmanjšanje potrošnikovih jamstev, do katerih ima potrošnik pravico, v zameno za nižjo ceno ponujenega izdelka ali storitve, v večji meri ogroža njegove pravice in ekonomske interese. Posledica vsega tega je večja ranljivost, ki vodi v negativne povratne informacije, te pa povzročajo nove težave potrošniku, ki je v nastalih razmerah postal ekonomsko šibkejši.

3.13 Z vidika učinka zlasti na zdravje ekonomsko ranljivih potrošnikov je treba izpostaviti vse hujše posledice energetske revščine v tistih evropskih regijah, kjer so podnebne značilnosti odločilnega pomena. Zato je treba obravnavati tudi okoliščine „prepovedi deložacije v zimskih mesecih“ ali katere koli druge okoliščine, ki bi jih lahko upoštevali ustrezni operaterji, kadar se znajdejo v tveganim položaju, ker je bila njihovim odjemalcem ukinjena dobava zaradi težav s plačili, ki so še zlasti povezane z novimi gospodarskimi razmerami.

3.14 Na splošno pa je treba dodati še škodljive prakse, ki jih izvajajo določena podjetja in ki velikokrat povzročajo nepopravljivo škodo šibkim proračunom gospodinjstev. To so še zlasti prakse, povezane z določenimi hranilnicami in kreditnimi ustanovami ter finančnimi produkti, pri katerih ne ponudijo verodostojnih informacij in ustreznih pogodbenih jamstev – kot v primeru potrošniških kreditov z zelo visokimi letnimi obrestnimi merami – kar je mnoge potrošnike pahnilo v „krizo v krizi“, z drugimi besedami: uničilo je njihova pričakovanja glede prihodnosti ter privedlo do tega, da se družine pretirano zadolžujejo ali celo postanejo popolnoma plačilno nesposobne.

⁽⁵⁾ Preiskuje ga Interpolova enota za boj proti tihotapljenju nezakonitih proizvodov (operacija Opson).

⁽⁶⁾ Zdravilo *over the counter* je zdravilo, ki je na voljo brez recepta.

⁽⁷⁾ UL C 67, 6.3.2014, str. 23.

⁽⁸⁾ Tržna poteza, kot je prožen sistem določanja cen glede na ponudbo in povpraševanje, lahko v določenem trenutku potrošnika prepriča, da gre za popust, ki ga v resnici ni.

3.15 Omenjene okoliščine se lahko razširijo še na bolj specifična vprašanja, kot so hipotekarna kriza, „podzavarovanja“ itd., ki vodijo v vse večjo in trajnejšo šibkost, s katero se težko soočajo potrošniki, ki so prisiljeni v takšne razmere. Pri tem je treba zlasti omeniti previsoke provizije, ki so velikokrat posledica nepreglednosti na bančnem trgu, zaradi česar so ogoljufani mali varčevalci pa tudi posebni vlagatelji v okviru poslov z vrednostnimi papirji, h katerim jih spodbujajo same finančne institucije ali drugi subjekti iz sektorja, ki nimajo dovoljenja za poslovanje.

3.16 Na ravni čezmejnih poslov je neenak prenos Direktive 2005/29/ES o nepoštenih poslovnih praksah podjetij⁽⁹⁾ povzročil tveganje, da se bo zmanjšal njen učinek in da se podjetjem ne bo zagotovilo večje pravne varnosti. Boljši prenos bi prispeval k izboljšanju zaščite potrošnikov. Zato bo morala Komisija skrbeti za njeno pravilno izvajanje v vseh državah članicah, k čemur bi pripomoglo čimprejšnje sprejetje „smernic“, ki bi olajšale tolmačenje direktive tako, da bi imela koristen učinek.

3.17 V zvezi z nezakonitimi poslovnimi praksami je bistveno, da Komisija nadzoruje potrebne ukrepe, ki jih uvajajo države članice zaradi nespoštovanja direktive. Treba bi bilo predpisovati sankcije, ki praviloma ne bi bile manjše od koristi, pridobljenih s prakso, ki velja za nezakonito ali goljufivo. Za doseg ciljev direktive pa morajo biti ustrezni in učinkoviti tudi postopki, vključno s sodnimi.

3.18 Da bi dosegli večjo skladnost prava Unije, bi bilo v prihodnje treba sočasno in usklajeno revidirati direktivo o nepoštenih poslovnih praksah in direktivo o zavajajočem in primerjalnem oglaševanju, k čemur je EESO že pozval⁽¹⁰⁾.

3.19 Konec koncev gre za preprečevanje preoblikovanja enotnega trga v bipolarni trg, ki svojo manj privlačno plat danes kaže tistim, ki imajo najmanj in ki potrebujejo največ. Izvajanje poslovnih praks mora biti bolj dosledno, kadar je usmerjeno v ekonomsko najšibkejše potrošnike. Upoštevati je treba potrebe potrošnikov po zadostnem in neprekinjenem dostopu do proizvodov, storitev in osnovne oskrbe za dostojno življenje, ki bi ga morali braniti ustrezni javni organi.

4. Predlogi za institucionalne ukrepe za boj proti krhkemu ekonomskemu položaju, v katerem so se znašli potrošniki

4.1 EESO poziva pristojne organe, naj sprejmejo učinkovite ukrepe za zagotovitev zanesljivega dostopa do osnovnih proizvodov in storitev, kakor tudi do izrecnega in dejanskega varstva pravic tistih potrošnikov in uporabnikov, ki so zaradi gospodarskih razmer najbolj občutili posledice gospodarske in finančne krize, da bi – kot je EESO že predlagal – preprečili njihovo socialno izključenost z ukrepi, kot je reguliranje prezadolženosti družin⁽¹¹⁾, s čimer bi ublažili zelo močan finančni pritisk, ki ga občutijo določeni segmenti prebivalstva.

4.2 Po drugi strani bi morala biti posebno varstvo pravic potrošnikov, ki so v nastalih razmerah postali ekonomsko ranljivi, ter zlasti njihov dostojen dostop do trga osnovnih izdelkov in storitev ključen izziv za evropske javne politike varstva potrošnikov na področju izvajanja ustreznih predpisov.

4.3 Različne ukrepe lahko razvrstimo v štiri kategorije: preprečevalni ukrepi, zaščitni ukrepi, ukrepi za blažitev, ukrepi za obnovo.

4.4 Pri pripravi „akcijskega načrta“ bi bilo treba upoštevati vsaj ukrepe v okviru navedenih različnih kategorij.

⁽⁹⁾ UL L 149, 11.6.2005, str. 22.

⁽¹⁰⁾ UL C 271, 19.9.2013, str. 61.

⁽¹¹⁾ UL C 311, 21.6.2012, str. 38.

4.5 Najprej bi bilo treba ustanoviti sklad, ki bi se napajal iz sredstev, pridobljenih na podlagi ekonomskih sankcij za kršilce predpisov na področju potrošnje, s ciljem, da bi ta sredstva namenili politiki varstva potrošnikov, zlasti za ukrepe splošnega pomena v korist vsem prebivalcem s pomočjo instrumenta kolektivnih tožb, ki jih razvijajo potrošniška združenja in javne uprave ter drugi organi, ki lahko ukrepajo v okviru izvajanja te politike, kakor ga določa posamezna država članica.

4.6 V primerih hudih kršitev, ki pomenijo tveganje ali dejansko škodo za človekovo zdravje ali varnost, je treba okrepiti pooblastila pristojnih organov za odmero sankcij, tako da se jim ob polnem spoštovanju vseh jamstev pravne države omogoči uporabljene instrumente ali blago opredeliti, zaseči in/ali odvzeti, dejavnosti podjetja pa ukiniti.

4.7 Preprečevalni ukrepi so tisti, ki vplivajo na razne zunanje dejavnike, ki pripomorejo k večanju števila ekonomsko ranljivih potrošnikov zaradi gospodarske krize in ki prispevajo k nastanku razmer ali praks, ki lahko različno vplivajo na omenjene potrošnike.

4.8 Poleg zunanjih dejavnikov je treba sprejeti ukrepe, usmerjene v krepitev predstavnikov potrošnikov, kot so ekonomski in socialni partnerji, ter jih spodbuditi, naj se med drugim pridružijo projektom zadrug, kolektivnih nakupov ali projektom sodelujočega gospodarstva.

4.9 Podobno je temeljni preventivni ukrep vzpostavitev opazovalnice, ki bi spremljala strateške politike, sprejete v kritičnih sektorjih, kot so storitve splošnega pomena, avdiovizualne storitve, goriva, bančne storitve, energetski oligopoli, stanovanjska politika itd., ki lahko pomenijo tveganje, ki so mu najbolj izpostavljeni najbolj ranljivi potrošniki.

4.10 Gre skratka za ukrepe, povezane z ekonomskimi in finančnimi scenariji in scenariji glede zaposlovanja ter drugimi predvidevanji, ki izhajajo iz potencialnega škodljivega učinka novih tehnologij na dostop do trga blaga in storitev v okviru varstva pravic potrošnikov in uporabnikov. V tem smislu je treba vključiti oglaševalske in marketinške dejavnosti, ki lahko privedejo do odločitev, ki niso razmeram primerne ali ki izkrivljajo njihova merila za nakup.

4.11 Zaščitni ukrepi so tisti, ki krepijo mehanizme za varstvo potrošnikov in uporabnikov, kadar so ti v slabšem ali podrejenem položaju zlasti glede dostopa do tehnične in pravne zaščite, kakor tudi dostopa do nadomestila in povračila za škodo, ob upoštevanju posebnega stanja potrošnikov, ki so zaradi nastalih razmer postali ekonomsko šibki.

4.12 Okrepiti je treba sodelovanje med nacionalnimi organi in Komisijo ter izvesti obsežno revizijo področja uporabe, z uvedbo enakovrednih mehanizmov preverjanja, uskladitvijo sankcij, učinkovitostjo ter z mehanizmi delovanja Uredbe (ES) št. 2006/2004 o sodelovanju na področju varstva potrošnikov. Poleg tega morajo tudi potrošniki imeti na voljo varne izdelke in storitve, za kar je potreben učinkovit tržni nadzor, zato EESO upa, da bo sprejeta revizija predpisov o varnosti izdelkov.

4.13 Ukrepi za blažitev so namenjeni potrošnikom, katerih ekonomski položaj je zaradi gospodarske krize postal ranljiv, njihov cilj pa je pomagati jim pri soočanju s posledicami takšnega položaja, da bi lahko v prihodnosti zadovoljevali lastne osnovne potrebe za dostojno kakovost življenja.

4.14 Tako pri tovrstnih ukrepih kot pri ukrepih za okrepanje gospodarstva, ki jih bodo morda sprejele države članice, je pomembno v določenih primerih obravnavati pomoč družinskim in socialnim podpornim omrežjem, ki pa bi morala računati na potrebno institucionalno spremljanje, da bi lahko odigrala to vlogo. Tudi strukturni skladi bi lahko – v okviru izpolnjevanja svojih ciljev – pomagali pri ustanavljanju omenjenih solidarnostnih skladov za preprečevanje socialne izključenosti.

4.15 Med ukrepe za obnovo spadajo vsi ukrepi, ki omogočajo spodbujanje alternativnih rešitev za premagovanje ekonomske šibkosti v okviru obstoječih možnosti. V zvezi s tem se predlaga oblikovanje in izvajanje „načrta reševanja za državljane“, ki bo prispeval k ponovni oživitvi gospodinjstev tako, da bodo potrošniki znova pridobili večjo kupno moč in da se bodo nadomestile izgube in znižanja sredstev kot posledica gospodarske krize, in sicer kot pravična protiutež ukrepom za reševanje bank, ki so koristili finančnim institucijam. To bi bilo bolj v skladu z določbami smernic OZN za varstvo potrošnikov iz leta 1999, točka 5, ki določajo, da „morajo politike spodbujanja potrošnje upoštevati cilje izkoreninjenja revščine, zadovoljevanja temeljnih potreb vseh članov družbe ter zmanjšanje neenakosti, tako na nacionalni ravni kot med državami“.

4.16 Po drugi strani pa člen 34(3) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, namenjen boju proti socialni izključenosti in revščini, pooblašča Unijo in države članice za zagotavljanje pogojev za dostojno življenje vsem, ki nimajo zadostnih sredstev.

4.17 Na koncu menimo, da bi bilo zanimivo izvesti študije in raziskave o odločilnih dejavnikih, ki povzročajo in omogočajo nastanek ekonomske šibkosti potrošnikov.

4.18 Eden od dejavnikov, ki lahko ovira delovanje notranjega trga, je ekonomsko nasilje nad potrošnikom pri sklepanju pogodb, ki mu botruje neuravnoteženi in podrejeni položaj potrošnika. Ta lahko vpliva na njegovo voljo in povzroči, da se potrošnik napačno odloči in na pogodbo pristane. V takšnih razmerah se potrošnikom vsiljujejo pogodbe, ki jih niso prostovoljno sklenili ali sprejeli, ali določbe, ki vsebujejo nesorazmerne obremenitve, ki jih prostovoljno ne bi sprejeli.

4.19 EESO bi moral premisliti o tem pojavu, ki vpliva na to, da potrošniki pristanejo na pogodbe, ter o izkrivljanju konkurence, ki ga povzroča nepravilno delovanje notranjega trga. Ostale institucije EU bi mu morale posvetiti ustrezno pozornost ter sprejeti potrebne ukrepe za preprečevanje ekonomskega nasilja pri sklepanju pogodb s potrošniki, do katerega prihaja zaradi njihovega podrejenega položaja.

V Bruslju, 15. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

PRILOGA

k mnenju strokovne skupine za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo

Naslednji predlogi amandmajev, ki so bili med razpravo zavrnjeni, so prejeli vsaj četrtno glasov (člen 54(3) poslovnika):

a) Točka 1.3

Spremeni se tako:

Po drugi strani pa se zaradi gospodarske krize pojavlja tudi splošen in neprekinjen trend postopnega ~~upadanja~~ poslabšanja ekonomskega položaja potencialnih potrošnikov, zaradi česar lahko predvidevamo, da se bo upad potrošnje še naprej stopnjeval. Javne oblasti doslej še niso predlagale nobenega sistemskega ukrepa za preprečevanje takšnega poslabšanja in za ustrezno zaščito potrošnikov.

Obrazložitev

Treba je povedati, kaj se je poslabšalo.

Rezultat glasovanja je bil naslednji:

Glasovi za: 49

Proti: 86

Vzdržani: 3

b) Točka 3.5

Spremeni se tako:

Pojavljajo se lahko tudi izkoriščevalske tržne prakse, ki – na področjih drastičnega zmanjšanja cen – omogočajo prodajo izdelkov, ki ne izpolnjujejo zahtev, da bi jih lahko tržili, enako pa velja tudi v primeru zagotavljanja storitev. Zato bi bilo treba sprejeti vse potrebne ukrepe za preprečevanje nezakonitega trženja teh izdelkov ter, kot je navedel EESO ⁽¹⁾, z aktivnim in pozornim posredovanjem držav članic okrepiti sodelovanje med pristojnimi nacionalnimi organi in Komisijo ter opraviti revizijo predpisov o varnosti izdelkov, ki bi morala začeti veljati takoj.

Obrazložitev

Blaga/storitev, ki ne izpolnjujejo zahtev za dajanje na trg, se ne sme prodajati, zato je vsaka prodaja takšnega blaga/storitev nezakonita.

Rezultat glasovanja je bil naslednji:

Glasovi za: 42

Proti: 77

Vzdržani: 14

Naslednje točke mnenja strokovne skupine so bile spremenjene zaradi amandmajev, ki jih je sprejela plenarna skupščina, a so prejeli vsaj četrtno glasov (člen 54(4) poslovnika):

⁽¹⁾ Mnenje o nadzoru trga proizvodov, UL C 271, 19.9.2013, str. 86.

c) Točka 4.9

Gre skratka za ukrepe, povezane z ekonomskimi in finančnimi scenariji in scenariji glede zaposlovanja ter drugimi predvidevanji, ki izhajajo iz potencialnega škodljivega učinka novih tehnologij na dostop do trga blaga in storitev v okviru varstva pravic potrošnikov in uporabnikov. V tem smislu je treba vključiti oglaševalske in marketinške dejavnosti, ki lahko privedejo do odločitev, ki niso razmeram primerne ali ki izkrivljajo njihova merila za nakup.

Rezultat glasovanja je bil naslednji:

Glasovi za: 60

Proti: 58

Vzdržani: 9

d) Točka 4.14 (nova točka 4.15)

Med ukrepe za obnovo spadajo vsi ukrepi, ki omogočajo spodbujanje alternativnih rešitev za premagovanje ekonomske šibkosti v okviru obstoječih možnosti. To bi bilo bolj v skladu z določbami smernic OZN za varstvo potrošnikov iz leta 1999, točka 5, ki določajo, da „morajo politike spodbujanja potrošnje upoštevati cilje izkoreninjenja revščine, zadovoljevanja temeljnih potreb vseh članov družbe ter zmanjšanje neenakosti, tako na nacionalni ravni kot med državami.“

Rezultat glasovanja je bil naslednji:

Glasovi za: 66

Proti: 63

Vzdržani: 11

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o ženskah v znanosti**(mnenje na lastno pobudo)**

(2015/C 012/02)

Poročevalka: **Indrė Vareikytė**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 22. januarja 2014 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Ženske v znanosti

(mnenje na lastno pobudo).

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 30. septembra 2014.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 15. oktobra) s 169 glasovi za, 1 glasom proti in 4 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Prihodnost Evropske unije je odvisna od raziskav in inovacij in Evropa potrebuje milijon dodatnih raziskovalcev, če želi biti leta 2020 še konkurenčna na svetovnih trgih. Raziskave lahko tudi ustvarijo 3,7 milijona delovnih mest in povečajo letni BDP EU za 795 milijard EUR do leta 2025, če bo dosežen cilj, da se do leta 2020 v raziskave in razvoj investirajo 3 % BDP EU ⁽¹⁾.

1.2 Spodbujanje enakosti spolov in enakih možnosti za ženske in moške je zaveza EU na vseh področjih politike, tudi v raziskavah in inovacijah (R&I). Podatki, ki so na voljo na evropski ravni, kažejo zaskrbljujoče neravnovesje med ženskami in moškimi v evropskem raziskovalnem sektorju ⁽²⁾.

1.3 Uravnotežena zastopanost spolov je ključna za dobro delovanje raziskovalnega sistema. Države članice in EU kot celota morajo uporabiti ves človeški kapital, ki jim je na voljo, da bodo dosegle politične cilje na področju raziskav.

Priporočila Evropski komisiji:

1.4 Odbor Evropsko komisijo poziva, da državam članicam predloži priporočilo, ki bo vsebovalo skupne smernice o institucionalnih spremembah za spodbujanje enakosti spolov na univerzah in v raziskovalnih ustanovah, kot je bilo navedeno v sporočilu o evropskem raziskovalnem prostoru iz leta 2012.

1.5 Priporočilo naj spodbudi države članice, da bodo odpravile pravne in druge ovire pri zaposlovanju, ohranjanju in napredovanju raziskovalk, obravnavale neenakovredno zastopanost spolov v procesih odločanja ter okrepile vidik spolov v raziskovalnih programih.

1.6 Odbor tudi poziva Komisijo, naj še naprej razvija in izvaja programe ozaveščanja za privabljanje več deklet na področja STEM (znanost, tehnologija, inženiring in matematika) in več žensk med raziskovalce.

1.7 Treba je okrepiti sodelovanje med pristojnima generalnima direktoratom Komisije (GD za izobraževanje in kulturo in GD za raziskave in inovacije).

⁽¹⁾ P. Zagamé, L. Soete, (2010) The cost of a non-innovative Europe.

⁽²⁾ Pregled sedanjega stanja je v drugem delu dokumenta.

1.8 Odbor poleg tega priporoča zbiranje in razširjanje podatkov v zvezi z raziskavami in inovacijami v okviru Eurostata, ki morajo biti razčlenjeni glede na spol.

Priporočila državam članicam:

1.9 Države članice bi si morale prizadevati za izboljšanje svojega pravnega in političnega okvira za enakost spolov v raziskavah na podlagi priporočil v sporočilu o evropskem raziskovalnem prostoru in programu Obzorje 2020.

1.10 Odbor poziva države članice, naj poskrbijo, da izdatki za raziskave in razvoj dosežejo 3 % BDP, kar je delež, določen v strategiji Evropa 2020.

1.11 V skladu s sporočilom o evropskem raziskovalnem prostoru bi morale države članice pobudam za institucionalne spremembe dati na voljo tudi evropske strukturne sklade in druge programe financiranja.

1.12 Ocenjevanje, akreditacijo in financiranje raziskovalnih ustanov in organizacij bi bilo treba pogojevati z njihovo uspešnostjo pri zagotavljanju enakosti spolov.

1.13 Države članice bi morale skupaj z javnimi/nacionalnimi raziskovalnimi ustanovami in socialnimi partnerji poiskati načine, kako zagotoviti ravnovesje med poklicnim in zasebnim življenjem, s pripravo in izvajanjem družini prijaznih politik tako za raziskovalke kot tudi za raziskovalce.

1.14 Države članice bi morale podpirati in krepiti dialog med raziskovalnimi ustanovami, podjetji in z njimi povezanimi socialnimi partnerji.

Priporočila zainteresiranim stranem v raziskavah:

1.15 EESO poziva raziskovalne ustanove in univerze, da zagotovijo uravnoteženo zastopanost spolov v svojih vodstvenih, kadrovskih in drugih oddelkih.

1.16 Prizadevanje za enakost spolov mora postati sestavni del načrtovanja raziskovalnih ustanov in univerz ter njihovih oddelkov.

1.17 Odbor poziva k okrepitvi dialoga z založniki in uredniki znanstvenih publikacij, s ciljem odpraviti neenako obravnavo spolov ter povečati obseg prispevkov znanstvenic k znanstvenim publikacijam, uredniškim prispevkom, poročilom in znanstvenim člankom.

2. Pregled trenutnega stanja ⁽³⁾

2.1 Evropski svet je leta 2005 določil cilj, da morajo ženske zasedati 25 % vodilnih delovnih mest v javnem raziskovalnem sektorju. Toda neenakovredna zastopanost spolov v procesih odločanja je vztrajna, saj je bilo leta 2010 le 15,5 % vodij ustanov in 10 % rektorjev v visokem šolstvu žensk.

2.2 Tudi horizontalna segregacija v različnih gospodarskih sektorjih in znanstvenih panogah še vedno obstaja. Delež raziskovalk je višji v visokem šolstvu in javnem sektorju kot v poslovnem sektorju. Delež žensk med rednimi profesorji (najvišja akademska stopnja) je povsod v EU največji v humanističnih in družbenih vedah (28,4 % oziroma 19,4 %), najnižji pa v strojništvu in tehnologiji (7,9 %).

2.3 Tudi akademsko kariero žensk še vedno zaznamuje občutna vertikalna segregacija. Leta 2010 je delež študentk (55 %) in diplomantk (59 %) presegel delež moških študentov, vendar je bil delež moških na doktorskem študiju in med osebami z doktoratom večji od deleža žensk (delež študentk je znašal 49 %, delež žensk z doktoratom pa 46 %). Poleg tega je bil delež žensk med osebjem najnižje akademske stopnje 44 %, med osebjem srednje akademske stopnje 37 %, med osebjem najvišje akademske stopnje pa samo 20 %. Premajhna zastopanost žensk je še izrazitejša v znanosti in strojništvu, kjer je delež žensk med osebjem najnižje akademske stopnje zgolj 33 %, med osebjem srednje stopnje 23 % in osebjem najvišje stopnje le 11 % ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Vir statističnih podatkov v 2. delu: „She Figures 2012: Gender in Research and Innovation“, Evropska komisija, 2013.

⁽⁴⁾ V anglosaksonskem sistemu se akademske stopnje v ustanovah imenujejo A (najvišja), B (srednja) in C (najnižja).

2.4 Ustrezna uskladitev med poklicnim in zasebnim življenjem je še vedno ključni element za vzpostavitev enakosti spolov. To ni samo „stekleni strop“, ampak tudi „materinski zid“, ki ovira napredovanje raziskovalk, saj ženske še vedno opravljajo glavino dela v negi in gospodinjstvu.

2.5 Druge pomembne ovire in omejitve zaposlovanja, ohranjanja in napredovanja žensk v evropskem znanstvenem sistemu so: pomanjkanje demokratičnosti in preglednosti v zaposlovanju in procesih napredovanja, neenaka obravnava spolov pri ocenjevanju uspešnosti, nepreglednost organov odločanja ter zagrizeni stereotipi o dekletih oziroma ženskah in znanosti. V evropskih raziskovalnih ustanovah je še vedno potrebna znatna posodobitev, ki bo dala prave strukturne pogoje za enake možnosti žensk in moških.

3. Koristi enakosti spolov za raziskave in inovacije

3.1 Raziskave in inovacije (R&I) so ključna gonila evropske gospodarske rasti, zato Evropa potrebuje milijon dodatnih raziskovalcev, če želi ostati konkurenčna na svetovnih trgih. Raziskave in inovacije niso zgolj predpogoj, da EU postane družba znanja, temveč lahko tudi ustvarijo 3,7 milijona delovnih mest in povečajo letni BDP EU za 795 milijard EUR do leta 2025, če bo dosežen cilj, da se do leta 2020 v raziskave in razvoj investirajo 3 % BDP EU ⁽⁵⁾.

3.2 Enakost spolov je ključna za dobro delovanje raziskovalnega sistema. Države članice in EU kot celota morajo uporabiti ves razpoložljiv človeški kapital, in sicer tako v obliki talentov kot virov, da bodo dosegle politične cilje na področju raziskav. Izkoriščanje celotnega potenciala ženskih spretnosti, znanja in kvalifikacij bo prispevalo h krepitvi rasti, ustvarjanju delovnih mest in evropski konkurenčnosti, ki so ključna gonila uspešnega gospodarstva.

3.3 Da bodo visokokakovostne raziskave koristile družbi, bo treba razmisliti o vrsti različnih rešitev. Ta pogoj je najbolje izpolnjen, kadar so raziskovalni krogi raznoliki in znajo sodelovati med različnimi znanstvenimi disciplinami in znotraj njih. Raziskave in izobraževanje so sestavni del oblikovanja politik in javnega upravljanja ter prispevajo k bolj kritični, raznoliki in odprti javni razpravi ⁽⁶⁾.

3.4 Večje zaposlovanje žensk v sektorju raziskav lahko okrepi vire znanja, poveča kakovost ustvarjanja znanja ter izboljša trdnost in konkurenčnost tega sektorja. Študije dokazujejo, da so heterogene skupine raziskovalcev trdnješe in bolj inovativne kot homogene skupine ⁽⁷⁾ ter da je raznolikost znanja in socialnega kapitala v ekipah pomembna pri porajanju novih zamisli ⁽⁸⁾. Poleg tega „spolno osnovane inovacije“ v znanosti, medicini, inženiringu in okolju črpajo iz analize biološkega in družbenega spola kot vira za spodbujanje novih zamisli, novih storitev in novih tehnologij ⁽⁹⁾.

3.5 Primerjava indeksov enakosti spolov držav članic kaže, da države, ki se uvrščajo visoko na indeksu enakosti spolov, načeloma vlagajo večji delež svojega BDP v raziskave in razvoj ter dosegajo boljše rezultate na področju inovacij.

3.6 Vključitev analize spolov v vsebine raziskav in razvoja zagotavlja, da bodo raziskave in tudi današnje inovacije ustrezno upoštevale potrebe, vedenje in stališča tako žensk kot moških. Študije kažejo, da vključitev analiz biološkega in družbenega spola poveča tehtnost in kakovost raziskav in inovacij. Poleg tega zagotavlja dodano vrednost družbi in podjetjem, saj ustvari odzivnost raziskav na široko in raznoliko bazo uporabnikov ter bolj vključujoče inovacijske procese, kar dokazuje projekt „spolno osnovanih inovacij“ ⁽¹⁰⁾.

4. Evropski politični ukrepi

4.1 Odbor Evropsko komisijo poziva, da državam članicam predloži priporočilo, ki bo vsebovalo skupne smernice o institucionalnih spremembah za spodbujanje enakosti spolov na univerzah in v raziskovalnih ustanovah, kot je bilo navedeno v sporočilu o evropskem raziskovalnem prostoru iz leta 2012. Priporočilo naj spodbudi države članice, da bodo odpravile pravne in druge ovire pri zaposlovanju, ohranjanju in napredovanju raziskovalk, obravnavale neenakovredno zastopanost spolov v procesih odločanja ter okrepile vidik spolov v raziskovalnih programih. Vsebovati bi morale tudi izčrpen seznam najučinkovitejših primerov, ki obstajajo v državah, zajetih v evropski raziskovalni prostor.

⁽⁵⁾ P. Zagamé, L. Soete (2010) The cost of a non-innovative Europe.

⁽⁶⁾ Women in science, Norveška, 2010.

⁽⁷⁾ Campbell L.G., Mehtani S., Dozier M.E., Rinehart J. (2013) Gender-Heterogeneous Working Groups Produce Higher Quality Science.

⁽⁸⁾ <http://www.genderinscience.org.uk/index.php/consensus-seminars/recommendations-report>

⁽⁹⁾ Poročilo strokovne skupine „Innovation through gender“, Evropska komisija, 2013.

⁽¹⁰⁾ Poročilo strokovne skupine „Innovation through Gender“, Evropska komisija, 2013.

4.2 Odbor tudi poziva Komisijo, naj še naprej razvija in izvaja programe ozaveščanja za privabljanje več deklet na področja STEM (znanost, tehnologija, inženiring in matematika) in več žensk med raziskovalce ter posebne programe za poklicno usmerjanje in pomoč. V ta namen je treba okrepiti sodelovanje med pristojnima generalnima direktoratom Komisije (GD za izobraževanje in kulturo in GD za raziskave in inovacije). Tako sodelovanje bi spodbudilo skupna prizadevanja za doseganje boljših rezultatov na področju enakosti spolov, raziskav in izobraževanja kot celote.

4.3 Komisija mora zagotoviti enakopravno zastopnost spolov v programih EU za mobilnost v izobraževanju in raziskavah.

4.4 Odbor poleg tega priporoča zbiranje in razširjanje podatkov v zvezi z raziskavami in inovacijami v okviru Eurostata, ki morajo biti razčlenjeni glede na spol. S tem bodo zagotovljeni zanesljivejši in primerljivi kazalniki, bolj nemoteno zbiranje podatkov in procesi spremljanja, kar bi pripomoglo k razvoju strategije po letu 2015 za enakost med ženskami in moškimi.

5. Nacionalni in institucionalni ukrepi

5.1 EESO poziva države članice, da svoje nacionalne politike o enakosti spolov na področju raziskav in inovacij uskladijo s sklepi, sprejetimi na ravni EU v zvezi z evropskim raziskovalnim prostorom in programom Obzorje 2020.

5.2 Odbor poziva države članice, naj poskrbijo, da izdatki za raziskave in razvoj dosežejo 3 % BDP, kar je delež, določen v strategiji Evropa 2020. Trenutni povprečni izdatki za raziskave in razvoj v EU-28 znašajo 2,07 %⁽¹¹⁾, kar zavira gospodarsko rast in ustvarjanje delovnih mest ter raziskovalnim ustanovam preprečuje izkoriščanje celotnega potenciala talentov.

5.3 Države članice bi morale pripraviti in izvajati programe ozaveščanja, namenjene posebej privabljanju več deklet k področjem STEM in žensk k raziskavam, pri čemer je treba začeti s promocijo teh predmetov v šolah.

5.4 EESO meni, da bi bilo treba kot enega najučinkovitejših ukrepov za bolj uravnoteženo zastopnost spolov v šolstvu in raziskavah ponuditi finančne spodbude izobraževalnim in raziskovalnim ustanovam, ki dosegajo dober napredek pri zagotavljanju uravnotežene zastopnosti spolov. Države članice bi morale ocenjevanje, akreditacijo in financiranje raziskovalnih ustanov in organizacij pogojevati z njihovo uspešnostjo pri zagotavljanju enakosti spolov.

5.5 Za zagotovitev trdne podlage za nujno potrebne strukturne spremembe evropskih raziskovalnih ustanov in organizacij bi države članice in njihove ustanove morale pripraviti metodologijo za spremljanje in vrednotenje učinkovitosti ukrepov za spodbujanje enakosti spolov.

5.6 Države članice bi morale skupaj s svojimi raziskovalnimi in izobraževalnimi ustanovami ter socialnimi partnerji poiskati načine, kako zagotoviti ravnovesje med poklicnim in zasebnim življenjem, s pripravo in izvajanjem družini prijaznih politik tako za raziskovalke kot tudi za raziskovalce, kot so otroško varstvo, delo na daljavo, skrajšani delovni čas itd.

5.7 EESO poziva raziskovalne ustanove, da zagotovijo uravnoteženo zastopnost spolov v svojih vodstvenih, kadrovskih in drugih oddelkih.

5.8 Prizadevanje za enakost spolov mora postati sestavni del načrtovanja raziskovalnih ustanov in univerz ter njihovih oddelkov. Na vseh ravneh je treba pripraviti akcijske načrte ter letna poročila o ciljih, ukrepih in rezultatih. Oddelki morajo biti aktivno vključeni v ta proces in prevzeti odgovornost, tako da sami odločajo o svojih ciljih in ukrepih. Načrtovanja se morajo udeležiti tudi ženske, da ne bi bili spregledani raziskovalke in njihova interesna področja.

⁽¹¹⁾ EUROSTAT, 2012.

5.9 Znanost in inovacije so izjemno koristne za podjetja. Države članice bi morale zato podpirati in krepiti dialog med raziskovalnimi ustanovami, podjetji in z njimi povezanimi socialnimi partnerji. Tak dialog bi lahko zagotovil več podjetniško usmerjenih raziskav, raziskovalnim ustanovam pa pomagal, da diverzificirajo svoja proračunska sredstva.

5.10 Odbor poziva k okrepitvi dialoga z založniki in uredniki znanstvenih publikacij, s ciljem odpraviti neenako obravnavo spolov ter povečati število prispevkov raziskovalk k znanstvenim publikacijam, uredniškim prispevkom, poročilom in znanstvenim člankom.

5.11 Zagotoviti bi bilo treba tudi dialog med znanstveniki različnih generacij in tako izboljšati sodelovanje na področju raziskav ter mladim raziskovalcem omogočiti neformalno učenje.

5.12 Vodstveno osebje močno vpliva na raziskovalno dejavnost in ima ključno vlogo pri razvoju kakovosti. Tako ženske kot moški morajo biti vključeni v usposabljanje za delo na visokih položajih. Vodstveno osebje je treba usposabljati na področjih, povezanih z enakostjo spolov v raziskavah, ki je samostojno strokovno področje.

5.13 Odbor podpira mednarodne in nacionalne nagrajevalne sisteme, kot so program UNESCO-L'Oréal *For Women in Science* ⁽¹²⁾, *Athena Swan* ⁽¹³⁾ in druge pobude, saj ne le spodbujajo ženske, da se vključujejo v znanstvene dejavnosti, in spodbujajo ustanove, da uvajajo strukturne spremembe, temveč postanejo tudi zelo učinkovito komunikacijsko orodje za spodbujanje enakosti spolov.

6. Primeri kadrovske politike in organizacijskih ukrepov

6.1 Eden od ukrepov, ki se uporablja za spodbujanje uravnotežene zastopanosti spolov, je zmerna pozitivna diskriminacija, kakor je določena v Pogodbi o delovanju EU in v okviru omejitev, ki jih vzpostavlja sodna praksa Sodišča Evropske unije. Tovrstna diskriminacija omogoča dajanje prednosti spolu, ki znotraj iste kategorije delovnih mest predstavlja manj kot 40-odstotni delež, če ima več kandidatov približno enake kvalifikacije.

6.2 Raziskovalne ustanove in univerze se poslužujejo dveh načinov za preprečevanje morebitne spolne pristranskosti pri zaposlovanju. Prvi način je, da se določijo smernice, v skladu s katerimi postopke imenovanja nadzira fakultetni odbor, varuh enakosti spolov ali drug pristojni organ. Drugi način je, da morajo fakultete pripravljati poročila o zaposlovanju, ki omogočajo pripravo spolno diferenciranih statističnih podatkov o kandidatih za delovno mesto, kandidatih v ožjem izboru in dejansko zaposlenih osebah. Treba se je zoperstaviti neformalnosti v praksah imenovanja na položaje, saj se pri tem pogosto daje prednost moškim. To vključuje „neformalna povabila“ k prijavi na izpraznjena delovna mesta in prilagajanje razpisov prostih delovnih mest, da bolje ustrezajo kvalifikacijam in izkušnjam moških.

6.3 Uvedli bi lahko prilagojene programe in ustanove za varstvo otrok. Te bi lahko uporabili v razpisih delovnih mest za pritegnitev kandidatov. Ponudba možnosti, da se po starševskem dopustu doda obdobje štipendiranja, je tudi učinkovit način za pritegnitev več kandidatov obeh spolov.

6.4 Več evropskih držav je uvedlo ločene zbirke podatkov znanstvenic in strokovnjakinj. Te zbirke podatkov so še posebej koristne, kadar se išče določena znanstvenica ali oseba z določenim znanjem oziroma spretnostmi za delo v raziskovalni ekipi ali institucionalnem organu, v katerih so ženske nezadostno zastopane.

6.5 Treba je spodbujati pripravo proračuna ob upoštevanju vidika spola, da se zagotovi spolno specifično ocenjevanje proračunov in porazdelitev sredstev. To pomeni vključevanje vidika spola v vse ravni proračunskega procesa, da se omogoči spremljanje in ocenjevanje enakosti ter po potrebi ciljno usmerjeno ukrepanje.

6.6 Lahko bi se oblikovali posebni nacionalni in/ali institucionalni skladi za nudenje finančne pomoči raziskovalkam v disciplinah z nizkim deležem žensk. Poleg tega bi lahko z različnimi programi spodbud nagrajevali ustanove in/ali oddelke, ki si aktivno prizadevajo za enakost spolov in dosegajo dobre rezultate.

⁽¹²⁾ http://www.loreal.com/Foundation/Article.aspx?topcode=Foundation_AccessibleScience_WomenExcellence

⁽¹³⁾ <http://www.athenaswan.org.uk>

6.7 Uravnorežena zastopanost spolov med zaposlenimi in v odborih se lahko izboljša, tako da se oddelki spodbujajo, naj vabijo znanstvenice iz tretjih držav kot gostujoče profesorice in članice odborov.

6.8 Delodajalci v oglasih za štipendije za raziskovalne sodelavce in podoktorske raziskovalne sodelavce, če je mogoče, ne bi smeli zahtevati visoke stopnje specializacije, saj bi tako pritegnili več kandidatov in preprečili prezgodnje izločevanje kandidatov.

6.9 V vseh odborih za imenovanja bi morale biti tudi ženske, spola v njih pa bi morala biti uravnoreženo zastopana. To bi lahko prispevalo k prijavljanju in zaposlovanju kandidatk.

6.10 Osveščenost o spolno specifičnih vprašanjih in razumevanje enakosti spolov bi bilo treba vključiti v usposabljanje za vodstveno osebje. Usposobljenost na področju enakosti spolov je lahko eno od meril pri imenovanju na vodstvene položaje in ocenjevanju vodstvenih delavcev⁽¹⁴⁾.

6.11 Enakost spolov je treba nujno spremljati z ustreznimi kazalniki človeških virov in dodeljevanja finančnih virov. Pri temu namenjenem zbiranju podatkov je torej treba vedno poskrbeti za razvrščanje podatkov na podlagi spola.

6.12 Raziskovalne skupine stimulatивно vplivajo na raziskovalno okolje. Študije dokazujejo, da imajo skupine ljudi z različnim ozadjem večje možnosti, da razvijejo širši raziskovalni vidik. Poleg tega študije kažejo, da ustanavljanje mešanih raziskovalnih skupin izboljša pogoje za ustvarjalnost in inovativnost ter poveča število objav publikacij⁽¹⁵⁾.

6.13 Zagonski paketi (ki obsegajo sredstva za izvajanje projektov, nakup opreme in izplačilo plač raziskovalnim asistentom) lahko novo imenovanim ženskam pomagajo, da se uveljavijo kot raziskovalke. Izkušnje kažejo, da se ženske o raziskovalnih pogojih ne pogajajo enako dobro kot moški. Zagonski paketi bi lahko pri tem pomagali, zato je treba resno razmisliti o njih.

V Bruslju, 15. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

⁽¹⁴⁾ IDAS – nacionalni razvojni program za vodstvene delavce, katerega cilj je povečati število žensk na visokih akademskih položajih na švedskih univerzah in v visokošolskih ustanovah.

⁽¹⁵⁾ „The Scientist“, 7. november 2005, in „Science“, št. 309, 2005.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o razvoju družinskih storitev za večjo stopnjo zaposlenosti in več enakopravnosti med moškimi in ženskami pri delu

(mnenje na lastno pobudo)

(2015/C 012/03)

Poročevalka: **Béatrice OUIN**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 26. februarja 2014 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Razvoj družinskih storitev za večjo stopnjo zaposlenosti in več enakopravnosti med moškimi in ženskami pri delu

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 30. septembra 2014.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 16. oktobra) s 141 glasovi za, 17 glasovi proti in 16 vzdržanimi glasovi.

1. Priporočila

1.1 Priporočila Evropski uniji:

- spodbujati izmenjavo primerov dobre prakse, izboljšati poznavanje statistik;
- pripraviti skop priporočil za socialne partnerje, ki bodo temeljila na primerjavi poklicev, ki bo nevtralna glede spola;
- organizirati nagrado za inovativnost za podjetnike, ki nudijo družinske storitve;
- spodbujati socialno inovativnost pri razvijanju družinskih storitev, ne glede obliko njihovega izvajanja.

1.2 Priporočila državam članicam:

- ratificirati konvencijo MOD št. 189;
- odpravljati delo na črno z ukrepi davčne pomoči ter preprostimi sistemi prijavljanja dela, da bi zaposlitve v družini postale enakovredne vsem drugim;
- boriti se proti stereotipom, da bi osebne in gospodinjске storitve postale opravila obeh spolov;
- vzpostaviti splošni okvir za spodbujanje uvedbe in razvijanja poklicnega sektorja družinskih storitev v skladu s posebnimi lastnostmi in kulturno prakso posamezne države članice.
- odpraviti zakonske ovire, ki danes znatno zmanjšujejo prijavljeno zaposlovanje v družinah.

1.3 Priporočila socialnim partnerjem:

- homologirati diplome in potrdila o usposobljenosti, ki vključujejo potrditev izkušenj, pridobljenih med zaposlitvijo v zasebnih domovih;

- izpogajati kolektivne pogodbe in razpredelnice z razvrstitvijo poklicev, ki bi zajemale vse sposobnosti, vključno s psihološkimi in sposobnostmi na področju medsebojnih odnosov.

1.3.1 Priporočilo delodajalcem:

- ustanavljati podjetja in zadrage, da bi lahko družinam nudili storitve, delavcem pa status zaposlenih.

1.3.2 Priporočila sindikatom, organizacijam delodajalcev in delavskim svetom:

- promovirati podobo družinskih storitev in dati vrednost zaposlitvam na teh področjih;
- spodbujati izobraževanje oseb, ki ta dela opravljajo, in izdajanje spričeval o pridobljenem znanju;
- prizadevati si za ustanovitev in vzpostavitev struktur za združevanje in organiziranje družinskih storitev ob spoštovanju tradicij in razlik med državami;
- organizirati zastopnost delavcev v gospodinjstvih in njihovih delodajalcev;
- v sklopu ukrepov v prid poklicne enakosti zahtevati storitve, ki ustvarjajo zaposlitve, ter se pogoditi o finančni udeležbi podjetij, da bi spodbudili usklajevanje poklicnega in družinskega življenja vseh ljudi.

2. Ozadje

2.1 To mnenje se nanaša zgolj na storitve in zaposlitve na domovih družin in ne na vse storitve (jasli, domovi za ostarele, šolske menze, varstvo po pouku itd.). Razvijanje in profesionalizacija gospodinjanskega dela je strateškega pomena za poklicno enakopravnost, saj ga v glavnem opravljajo ženske, in te so tudi tiste, ki potrebujejo storitve varstva otrok, pomoči starejšim in vzdrževanja stanovanja, da bi bile v poklicnem življenju enakopravne z moškimi. Te storitve koristijo tako posameznikom kot vsej družbi, saj ustvarjajo nove zaposlitve, se odzivajo na potrebe starajoče se družbe ter lajšajo usklajevanje med zasebnim in poklicnim življenjem. Poleg tega izboljšujejo kakovost življenja in socialno vključenost ter lajšajo bivanje starejših doma.

2.2 Pri družinskih storitvah pa je vendar treba razlikovati med tremi velikimi področji: vzdrževanje stanovanja, varstvo otrok in oskrba bolnih, močno invalidnih ali starejših ljudi. Ta področja je dobro razlikovati, ker se tudi zahtevana znanja in usposobljenost zanje deloma razlikujejo, čeprav so pogosto povezana, ter ker se v različnih državah razlikujejo tudi institucionalne in organizacijske strukture za različna področja ali storitve, s tem pa tudi razmere in status, kakor tudi dojemanje oseb, ki nudijo te storitve.

2.3 Ugotovimo lahko, da velik del pomoči družinam danes opravljajo ljudje, ki delajo na črno, kar škoduje tako njim kakor tudi družinam in državi.

2.4 Da bi lahko razvijali družinske storitve, si je treba prizadevati za njihovo prevrednotenje, obenem pa se znebiti bremena tradicije, zaradi katerega ta dela, ki jih še vedno brezplačno opravljajo ženske v gospodinjstvih, še zmerom veljajo za nizko kvalificirana.

2.5 To vrsto dela potegniti iz teme, ga profesionalizirati, iz njega narediti prave poklice z delovnimi pogodbami, usposabljanji, socialnim varstvom, poklicnim napredovanjem in pravicami, ki so enake pravicam drugih delavcev, je predpogoj za njegov razvoj.

2.6 EESO je že oblikoval ustrezna priporočila za razvoj sektorja osebnih storitev ⁽¹⁾, profesionalizacijo dela na domu ⁽²⁾, boj proti sivi ekonomiji in neprijavljenemu delu ⁽³⁾ ter priporočila glede učinka socialnih naložb ⁽⁴⁾, ki jih tu ne bo ponavljal.

⁽¹⁾ UL C 44, 15.2.2013, str. 16–22.

⁽²⁾ UL C 21/39, 21.1.2011.

⁽³⁾ UL C 177, 11.6.2014, str. 9.

⁽⁴⁾ UL C 226, 16.7.2014, str. 21–27.

2.7 Strategija Evropa 2020 določa cilj glede stopnje zaposlenosti: 75 % zaposlenih moških in žensk med 25 in 65 letom. Porast stopnje zaposlenosti žensk sproža med drugim tudi vprašanje družinskih obveznosti. Cilj poklicne enakopravnosti pa sproža vprašanje majhne vključenosti moških v družinske obveznosti. Strategija se sooča z varčevalnimi ukrepi, ki zmanjšujejo javno porabo na področju storitev, povezanih z nego oseb, ki jih v veliki meri opravljajo ženske, s čimer se večajo obveznosti družin za opravljanje teh storitev. Zmanjševanje nujenja infrastrukture za nego v številnih državah članicah ter neenaka porazdelitev neplačanih gospodinjstev in domačih opravil med ženskami in moškimi ogrožata doseganje cilja poklicne enakopravnosti.

2.8 Neenakost glede zaposlenosti med moškimi in ženskami se meri na podlagi razlik v plači ter koncentracije žensk v nekaterih sektorjih in moških v drugih (delovno mesto ni „mešano“). Razvoj družinskih storitev bi omogočil povečanje stopnje zaposlenosti žensk za poln delovni čas, dostop do poklicnega usposabljanja ter boljše poklicno napredovanje tako ponudnicam kot prejemnicam teh storitev.

2.9 Če bi na področju storitev na družinskih domovih ustvarili zaposlitve ter kvalifikacijam, znanju in veščinam dali priznanje z boljšimi plačami in manjšo negotovostjo, bi lahko v te poklice pritegnili tudi moške. Tudi otroke je treba vzgajati tako, da teh opravil ne dojemajo kot izključno ženskih.

2.10 Razvijanje teh storitev bi omogočilo ustvariti na milijone zaposlitev. Če bi vsaka družina eksternalizirala eno uro gospodinjstevskega dela na teden, bi lahko ustvarili 5,5 milijona zaposlitev⁽⁵⁾. Tu je tudi prostor za socialno in tehnološko inovativnost, sploh zato, ker s staranjem prebivalstva in zmanjševanjem socialnih storitev za družine tovrstne potrebe naraščajo. Zato se je pomembno osredotočiti na prosto izbiro gospodinjstev pri iskanju ustreznega načina odzivanja na spreminjajoče se potrebe družin.

3. Razvijanje storitev na domu za uskladitev poklicnega in družinskega življenja

3.1 Vsaka družina mora skrbeti za stanovanje in perilo, pripravljati obroke, potrebuje varstvo otrok in mora pomagati starejšim ali bolnim. Pogosto mora ženska delati za skrajšan delovni čas, da lahko prevzame ta opravila, kar gre v škodo poklica, za katerega se je usposabljala, ali časa za usposabljanje.

3.2 Vendar pa uporaba storitev ni nekaj spontanega, saj ni lahko nekemu drugemu dopuščati, da vstopa v tvoj dom, in zlasti zato, ker je cena storitev previsoka.

3.3 Družinske storitve danes še vedno pogosto opravljajo ženske, ki so slabo plačane, pogosto neprijavljene in v negotovem položaju glede zaposlitve, še zlasti priseljenke, med katerimi so tudi nezakonito zaposlene. Koncentracija žensk v poklicih, ki nudijo storitve čiščenja, nege in vzgoje, krepi zakoreninjene spolne stereotipe, ki so za nekatere moške ovira, povzročajo neenakosti med ženskami in moškimi ter dodatno spodkopava prizadevanja za odpravo sedanjih razlik v plačilih med moškimi in ženskami. Ta koncentracija prispeva k temu, da se delo, ki ga opravljajo ženske, dojema kot nekakšna drugorzredna zaposlitev.

3.4 Delavec v gospodinjstvu opravlja svojo dejavnost v zasebnem stanovanju. Mednarodna organizacija dela (MOD) imenuje delavce v tem sektorju „delavci v gospodinjstvu“, vendar ima v določenih državah članicah ravno beseda „gospodinjstvi“ negativen prizvok. Za to delo se uporabljajo številni izrazi⁽⁶⁾ (zaposlitve v družini, osebne storitve, pomoč na domu, hišna pomoč, varstvo odraslih na domu, otroško varstvo, gospodinjstevske pomočnice, gospodinje itd.), zato ni lahko pripraviti statistike.

3.5 MOD ocenjuje, da je v Evropski uniji 5 milijonov delavcev v gospodinjstvih, vendar je to število po vse verjetnosti podcenjeno, saj je samo v Franciji, kjer je davčna pomoč omogočile odpravljanje dela na črno in s tem tudi štetje zaposlenih, danes teh dva milijona. Te storitve se opravljajo v glavnem v obliki neposrednega dogovarjanja o zaposlitvi med delavci in družinami (to zajema 60–70 % sektorja), brez kakršnihkoli posrednikov.

⁽⁵⁾ Evropska komisija, delovni dokument služb Komisije o izkoriščanju zaposlitvenega potenciala osebnih in gospodinjstevskih storitev (SWD(2012) 95, 18.4.2012, str. 14).

⁽⁶⁾ Osebe za pomoč v gospodinjstvu je nekoč stanovalo pri delodajalcih. Tako je še danes v nekaterih bogatih družinah ali na veleposlaništvih, vendar pa delavci v gospodinjstvih danes večinoma opravijo le nekaj ur tedensko za vsakega delodajalca ali stranko.

4. Ovire za razvoj družinskih storitev

4.1 Premalo cenjeno delo

4.1.1 Ugotoviti moramo, da ta dela, zlasti na področju vzdrževanja doma, še vedno veljajo za tista, ki ne zahtevajo nobenih posebnih znanj in sposobnosti. Obenem se jih obravnava kot začasna (npr. „au pair“) in ne kot karierno odločitev.

4.1.2 V večini primerov družine ne zahtevajo nobene diplome ali spričevala in prepustijo otroke, ostarele starše in ključne od stanovanja osebam, za katere ne morejo zagotovo vedeti, ali jim lahko zaupajo. Vstopiti v dom nekoga drugega, prilagoditi se zahtevam družine – za to je potrebna vrsta psiholoških in tehničnih veščin, ki so podcenjene in ne nujno natančno opredeljene.

4.1.3 Družba ima namreč negativen pogled na ta opravila, ki jih pogosto opravljajo priseljenke. Te so doma pustile otroke in ostarele starše, da bi se ukvarjale z otroki in ostarelimi drugih v bogatih državah, medtem ko Evropsko unijo pesti problem brezposelnosti. Ti delavci imajo pogosto slabo samopodobo in si tovrstnega dela, ki ni cenjeno, niso sami izbrali. Danes so priseljenke pogosto preveč kvalificirane, vendar se usmerjajo v sektor, ki jim nudi eno redkih možnosti za delo ter v katerem se pogosto dogaja, da njihove delavske pravice niso ne zajamčene ne upoštevane. Takšna „izguba možganov“ povzroča resno zaskrbljenost, ne le priseljenkam samim, temveč tudi v družbi, v kateri delajo.

4.2 Slabo plačano, negotovo in slabo zaščiteno delo

4.2.1 Ta sektor zaposluje tako nekvalificirano kot preveč kvalificirano delovno silo; zaposlujejo jo posamezniki, ki je ne morejo drago plačevati, če države ne dajejo davčne pomoči.

4.2.2 Delo, kjer je delodajalec družina, je lahko negotovo, saj se družinske okoliščine lahko spreminjajo. Zlasti kadar družine potrebujejo le nekaj ur storitev na teden, morajo delavci v gospodinjstvu imeti več delodajalcev, da se lahko preživljajo, ter iskati vedno nove, ki bi nadomestili tiste, ki storitev ne potrebujejo več.

4.2.3 Do nedavnega je bilo delo v zasebnih gospodinjstvih izključeno iz mednarodnih konvencij MOD o delu. To se je spremenilo s konvencijo št. 189, ki je bila sprejeta leta 2012, a sta jo ratificirali le dve evropski državi⁽⁷⁾.

4.2.4 Delavci v gospodinjstvu so razpršeni po zasebnih domovih, zato jih je težko organizirati v sindikate. V veliki večini primerov si včlanitve v sindikate sploh ne želijo. Vendar bi se njihove zahteve in interese v večji meri priznavalo, če bi jih podpirali ali zagovarjali močni sindikati. Svoje pravice pa pred družinami, pri katerih so zaposleni, težko branijo sami. V še težjem položaju so priseljenci, ki slabo obvladajo jezik, ki so žrtve trgovine z ljudmi in nimajo dostopa do dokumentov.

4.2.5 V državah članicah EU je vedno več primerov načrtov za prestrukturiranje tega sektorja, ki napredujejo z različnimi hitrostmi in imajo različen domet. Ti omogočajo, da se spodbuja in razvija poseben gospodarski sektor, kakor tudi pogajanja o kolektivnih pogodbah, prilagojenih za družinske storitve. Pri prvem ali ponovnem pogajanju o kolektivnih pogodbah je treba paziti, da se upoštevata kompleksnost kvalifikacij in razsežnost medsebojnih odnosov.

4.2.6 Pri sprejemanju ukrepov za povečanje profesionalizacije sektorja osebnih storitev je pomembno upoštevati, da so v tem sektorju dejavne različne vrste delodajalcev (posredniki ali posamezniki), saj je treba preprečiti zmedo glede njihovega statusa ali odgovornosti.

4.2.7 Pred sodišča so že prišli primeri sodobnega suženjstva, saj v sektorju zaposlenih na domu obstaja trgovina z ljudmi. Priseljenke so tako izpostavljene tveganju spolnih zlorab in izkoriščanja pri delu. To pa meče slabo luč na ta sektor.

⁽⁷⁾ Italija je konvencijo št. 189 ratificirala januarja 2013, Nemčija pa septembra 2013. Evropski svet je januarja 2014 državam članicam dovolil ratifikacijo te konvencije.

5. Ustvarjanje dostojnih delovnih mest in kakovostnih storitev

5.1 Vplivanje na ceno: odpraviti delo na črno, uvesti več vrst financiranja

5.1.1 Za prehod iz sedanjega stanja (mnogo dela na črno, številni delodajalci) na prave zaposlitve z znanji in veščinami, ki bi jih ocenjevali tako kot pri drugih poklicih, je potrebno večje priznavanje in vrednotenje teh storitev, med drugim tudi korektna plača, hkrati pa morajo ostati vsem dostopne. Ta dva pogoja je mogoče izpolniti le z dopolnjevanjem več vrst financiranja: davčne pomoči, delnega financiranja bonov (kot v primeru bonov za kosila), storitev s področja socialne varnosti in prispevka uporabnika. Davčne pomoči posameznikom pri prenovi stanovanj na Švedskem so se izkazale kot učinkovite, saj so pripomogle k ustvarjanju zaposlitev v gradbeništvu. V Franciji je po uvedbi davčne pomoči delo v gospodinjstvu zapustilo področje sive ekonomije. Poleg tega so bili uvedeni tudi „boni za uporabo storitev“, kar je olajšalo upravne postopke. Pojav interneta je to dopolnil še s tem, da niso več potrebni obrazci na papirju.

5.1.2 Profesionalizirati poklice in ponuditi kakovostne storitve bo mogoče le z združevanjem javnega financiranja (davčna pomoč), socialne pomoči (družinski dodatki, pomoč podjetjem, zdravstvenim hranilnicam in zavarovalnicam, delavskim svetom itd.) ter zasebnega financiranja (posamezniki, ki za storitve plačujejo). V okviru načrtov za enakost med moškimi in ženskami ter ukrepov za usklajevanje družinskega in poklicnega življenja lahko podjetja sodelujejo pri financiranju družinskih storitev za svoje zaposlene. Nekatera to že počno. Takšne dobre prakse bi morala Komisija popisati in razširiti informacije o njih, da bi na primer spodbudila uvedbo sistema vnaprej financiranih „bonov za uporabo storitev“, ki bi ga lahko uvedle vse države članice.

5.2 Ukrep za odpravo negotovosti: ustanavljanje novih podjetij in razvijanje socialnega dialoga v sektorju, ob spoštovanju posebnosti in kulturnih praks posameznih držav članic.

5.2.1 Zaradi vse večjih potreb družine po družinskih storitvah bi bilo treba utrditi in stabilizirati svobodo izbire, ki jo imajo gospodinjstva, med obstoječimi storitvami v državah članicah, kakor tudi dopolnilno naravo teh storitev, da bi ustvarili nov model, ki bi lahko spodbudil socialno inovativnost v Evropi.

Negotovost glede zaposlitve v tem sektorju je mogoče odpraviti tako, da se da poudarek dvema pomembnima vidikoma: prvič, ta dela je treba profesionalizirati, da bi izboljšali kakovost ponujenih storitev ter zagotovili dejanski poklicni razvoj delavcev v gospodinjstvu (glej točko 5.3); in drugič, uradno je treba priznati socialni dialog v sektorju, saj je ta najpomembnejše sredstvo za zagotavljanje dobrega počutja in dostojnega dela, tako za delavce v gospodinjstvu kot za družine, ne glede na obliko storitev. Zato je ključnega pomena družinam pomagati, da postanejo del profesionaliziranega in prijavljenega sektorja (glej točko 5.1), tako da se jim ponudi, da same izberejo željeno strukturo.

Poleg tega so storitve za družine z namenom pomagati jim skrbeti za otroke, negovati starejše in hudo invalidne družinske člane ali uravnovežiti zasebno in poklicno življenje drugačne od vseh ostalih: neposredno se dotikajo intime in zasebnosti gospodinjstev, zato jih ni mogoče zaupati neznanecem. Zato je nujno vzpostaviti socialni dialog v sektorju, ki bo v skladu z vrednotami Evropske unije in kulturnimi posebnostmi posameznih držav članic.

5.2.2 Poleg tega razvoj sektorja zahteva tudi razvoj podjetij – zadrug, združenj ali podjetij – ki bi imela vlogo posrednika med tistim, ki storitev potrebuje, in tistim, ki je usposobljen, da jo nudi. Naloga podjetja je, da najde stranke in zaposlenemu predlaga delovni razpored. Na ta način ima delavec lahko samo eno delovno pogodbo, kar olajšuje socialno zaščito in omogoča financiranje časa za prevoz med domovi strank, jemanje dopusta ter udeležbo na usposabljanjih. Posrednik se zavezuje tudi v razmerju do stranke: pošiljati ji mora kompetentne, poštene, diskretne in usposobljene delavce ter skrbeti, da se storitev opravi, tudi če je oseba, ki jo običajno opravlja, bolna ali na dopustu. Stranka ne zaupa več svojega doma ali družinskih članov določeni osebi, temveč podjetju.

5.2.3 Ustanavljanje podjetij omogoča, da se ti delavci zaposlijo kot vsi drugi. Tovrstna podjetja že obstajajo. Evropska komisija bi morala popisati različne modele in razširiti informacije o njih, jih analizirati z vidika storitev, ki jih nudijo strankam, ter z vidika socialnih in delovnih pogojev.

5.2.4 Poleg tega pa, kadar stranke raje same prevzamejo odgovornost delodajalca, kar jim daje možnost izbire osebe, ki jo bodo spuščale v svoj dom, je treba te družine informirati, da prevzamejo odgovornost delodajalca v skladu s predpisi. Države članice bi morale zagotoviti, da so ti predpisi razumni in jih lahko povprečna družina spoštuje.

5.3 Reforma sektorja

5.3.1 Na Švedskem je bil sistem davčnih olajšav za gospodinske storitve uveden leta 2007. Ta davčni kredit (*tax credit*) je znatno pocenil gospodinske storitve za kar 50 %. Stranka plača polovico cene storitve, drugo polovico pa davčna uprava nakaže podjetju.

5.3.2 Prej je bilo težko kupiti prijavljeno gospodinsko storitev. Danes, 7 let pozneje, pa dejstva kažejo, da je davčni kredit ustvaril in še naprej ustvarja nova podjetja in zaposlitve večinoma oseb, ki so bile zunaj trga dela.

5.3.3 Davčna reforma ima pozitiven učinek na sektor, v katerem so se storitve prej večinoma opravljale na črno. Zmanjšanje davka ni koristilo le sektorju in strankam, pač pa celotni družbi.

5.3.4 V letu 2013 je promet tega sektorja znašal več kot pol milijarde EUR in zaposlilo se je več kot 16 000 oseb. V zadnjih letih se je število zaposlitev stalno večalo. V letih 2012 in 2013 se je stopnja zaposlenosti v sektorju gospodinskih storitev povečala za 16 %.

5.3.5 Večino podjetij ustvarijo ženske in to pogosto priseljenke. Več kot tretjina strank, ki se poslužuje gospodinskih storitev, je starejših od 65 let (med njimi sta dve tretjini žensk). Na splošno je 62 % strank žensk z različnimi ravni dohodkov, v glavnem pa srednjega razreda. Največkrat te storitve naročajo družine. Dva od treh zaposlenih v sektorju gospodinskih storitev izhajata iz brezposelnih ali neprijavljenih delavcev. Približno 80 % je žensk in 40 % zaposlenih je rojenih zunaj Švedske.

5.3.6 Glavna organizacija delodajalcev sektorja storitev sklene s sindikati sektorja kolektivne pogodbe za podjetja, ki nudijo gospodinske storitve. Kolektivne pogodbe določajo pravila glede plač, delovnega časa, plačanega dopusta za usposabljanja, socialne varnosti in drugih vidikov.

5.3.7 Reforma je privedla do povečanja zaposlitev, zmanjšanja brezposelnosti, manj bolniških dopustov in v končni fazi do povečanja proračunskih prihodkov, rezultat tega pa je, da se sistem praktično sam financira.

5.4 Delovati v prid profesionalizacije

5.4.1 Nalogam, za katere so potrebna tehnična znanja (higienski predpisi, delovanje strojev, pravilna uporaba izdelkov, kako kopati otroka, kako odraslemu pomagati vstati itd.), se pridružujejo še veščine na področju odnosov: kako zbuditi zaupanje, biti diskreten, samostojen, se znati prilagoditi vsaki stranki. Razpredelnice z razvrstitvami morajo vzpostaviti hierarhijo znanj in veščin, pri čemer se upošteva, ali gre zgolj za ukvarjanje s stanovanjem ali tudi z otroki in ostarelimi, ali je stranka odsotna ali prisotna, ali je samostojna oz. fizično ali psihično odvisna.

5.4.2 Paradoks je, da so ta opravila med nekaterimi ljudmi malo cenjena, čeprav prinašajo več zadovoljstva kot mnoga druga. Počistiti dom, pomagati ljudem, navezati stike z otroki prinaša zadovoljstvo. Javne oblasti bi lahko po eni strani, v sodelovanju s sindikalnimi organizacijami in organizacijami delodajalcev, spodbujale profesionalizacijo teh storitev, izobraževanje oseb, ki jih opravljajo, ter izdajanje spričeval o osvojenem znanju in sposobnostih, po drugi strani pa si prizadevale za vzpostavitev struktur za združevanje in organiziranje družinskih storitev.

5.4.3 Da bi spremenili ugled teh opravil, jih je treba poimenovati in ocenjevati z vidika tehničnih znanj in veščin na področju medsebojnih odnosov, tako da se jih primerja z enakovrednimi opravili v drugih strokah. Uvesti je treba diplome, spričevala in usposabljanja ter potrjevati pridobljene izkušnje. Nekaj od tega že obstaja.

5.4.4 Prav tako bi bilo prav, da se olajša napredovanje v smeri drugih odgovornosti ali celo drugih poklicev v istem sektorju ali v drugih sektorjih. Če hočemo preprečiti „izgubo možganov“, je to zlasti pomembno v primeru preveč kvalificiranih priseljenc, ki se usmerjajo v opravljanje družinskih storitev.

5.4.5 Sprejeti bi bilo treba ukrepe za odpravo trgovine z ljudmi na področju opravljanja družinskih storitev, saj gre za jasno kršitev človekovih pravic.

5.4.6 Sindikalne organizacije delavcev so pogosto zanemarjale včlanjevanje delavcev v gospodinjstvih v sindikate, ki je resnično zapleteno, saj sindikati nimajo dostopa do zasebnih domov, ti delavci so nevidni in razpršeni. Organiziranje zaposlenih v gospodinjstvu v sindikate lahko pospeši profesionalizacijo sektorja družinskih storitev. Profesionalizacija pa je eden od pogojev za poklicno enakost med ženskami in moškimi.

V Bruslju, 16. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vplivu poslovnih storitev v industriji**(mnenje na lastno pobudo)**

(2015/C 012/04)

Poročevalec: **Joost Van Iersel**Soporočevalec: **Hannes LEO**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 22. januarja 2014 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Vpliv poslovnih storitev v industriji.

Posvetovalna komisija za spremembe v industriji (CCMI), zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 16. septembra 2014.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 16. oktobra) s 100 glasovi za, brez glasov proti in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Zaradi tesne interakcije med storitvami in proizvodnjo ter njenih posledic za trajnostno rast in zaposlovanje v Evropi EESO poziva Komisijo, naj v naslednjem mandatu poslovne storitve umesti na seznam prednostnih nalog. To je še zlasti potrebno zaradi novega modela proizvodnje, ki ga nekateri imenujejo „četrta industrijska revolucija“.

1.2 Na vseh področjih, ki so povezana z digitalno revolucijo, ter iz nje izhajajočega preoblikovanja gospodarstva in družbe, so potrebne konkretne pobude EU. Nužen predpogoj je povečanje ozaveščenosti javnih oblasti in družbe.

1.3 Poslovne storitve bi morale biti del aktivne industrijske politike in biti leta 2015 vključene v vmesni pregled strategije Evropa 2020. EESO ugotavlja, da sta Komisija in Svet njihov pomen doslej podcenjevala.

1.4 S storitvami je na nek način povezana polovica generalnih direktoratsv Komisije, vendar ni sistematičnega, kaj šele strateškega pristopa. Ni jasne politike ali vidnega predstavnika na tem področju. Veliko razočaranje in nesmisel je bilo tudi zmanjšanje proračuna, za katerega se je odločil Svet, za instrument za povezovanje Evrope v večletnem finančnem okviru: z 9 milijard EUR, kakor je predlagala Komisija, na 1,2 milijarde EUR.

1.5 EU se mora sedaj odločiti, ali želi prevzeti vodilno vlogo in prispevati k novi trajnostni rasti in novim delovnim mestom ali pa prepustiti svoje mesto drugim.

1.6 Zato EESO toplo pozdravlja pobudo, ki jo je Komisija predstavila leta 2013, da se v skupini na visoki ravni za poslovne storitve začne temeljna razprava⁽¹⁾. EESO vztraja, da mora temu kmalu slediti:

- poglobljena analiza,
- učinkovito usklajevanje med pristojnimi oddelki Komisije in
- evropska agenda (glej točko 1.15).

⁽¹⁾ Skupina na visoki ravni za poslovne storitve, ustanovljena na pobudo GD za podjetništvo in GD za notranji trg, je svoje sklepe predstavila aprila 2014. Hkrati se je pet delovnih skupin osredotočilo na posebna področja.

1.7 Poslovne storitve se hitro razširjajo in že prevladujejo v proizvodnji. Širok in vse večji spekter podjetij – tako v proizvodnem kot storitvenem sektorju – je sedaj vključen v snovanje in opravljanje poslovnih storitev novih generacij. Zaradi novih tehnologij so storitve še pomembnejše za proizvodnjo.

1.8 Poleg tega internet stvari in internet storitev v Evropi trenutno veljata za četrto industrijsko revolucijo, ki je začetek nove dobe po dobi avtomatizacije.

1.9 Vertikalno in horizontalno medsebojno delovanje strojev in interneta, strojev in človeka ter strojev med seboj v realnem času v vrednostni verigi predstavlja kvantni skok. Otoki avtomatizacije se bodo med seboj povezali v številne mreže in različice. Programska oprema in mreže bodo povezale pametne proizvode, digitalne storitve in stranke z novimi inovativnimi „produkti“ prihodnosti.

1.10 O tem razvoju se na široko razpravlja. Pionirski gospodarski in politični pristop je nemški projekt Industrija 4.0, pri katerem so ustrezno upoštevane tako poslovne storitve kot tudi širše gospodarsko okolje, v katerem poteka temeljna preobrazba. Skupaj s podobnimi pobudami bi moral biti ta projekt gradnik agende za industrijo ter širok spekter javnih in zasebnih akterjev. Na digitalnih trgih so v preteklosti pionirji imeli veliko konkurenčno prednost.

1.11 Mednarodno primerljive strateške pobude so predvidene v ZDA, na Kitajskem in v Koreji. Pentagon načrtuje naložbeni program. Podatkovni velikani, kot so Google, Amazon, Apple in Yahoo, imajo na trgu očitno prednost.

1.12 Odločilen je človeški dejavnik. Nove vrednostne verige in poslovni modeli ustvarjajo nove zveze in medsebojne povezave med podjetji, to pa izjemno vpliva na organizacijo dela. Poleg tega se pričakujejo pomembne spremembe na trgu dela. V industriji in zlasti v sektorju poslovnih storitev se zaradi hitro razvijajoče se digitalne tehnologije nenehno pojavljajo nove oblike organizacije dela, zaposlovanja in nadgrajevanja znanj. To preobrazbo je treba natančno spremljati. Politike po meri, ki morajo temeljiti na dobro financiranih raziskavah, je treba usmeriti v spodbujanje ugodnih pogojev in blaženje negativnih učinkov.

1.13 V številnih sektorjih poslovnih storitev trenutno ni kulture socialnega dialoga, kar lahko zmanjša kakovost zaposlovanja v teh sektorjih. Na ravni podjetij, sektorja, države in EU sta potrebna trden okvir za socialni dialog in aktivna udeležba – tudi v zvezi z inovativnimi ustanovami izobraževanja in usposabljanja. Pri tem je treba upoštevati pogosto občutno prestrukturiranje v hitro razvijajoči se industriji poslovnih storitev.

1.14 Čezmejno priznavanje kvalifikacij in znanja ter znotraj celotne EU bo spodbudilo mobilnost delovne sile in znanja. To bo še razširilo in okrepilo evropske možnosti zelo velikega števila malih in mikro podjetij na tem področju.

1.15 EESO se na splošno strinja s priporočili skupine na visoki ravni EU in petih delovnih skupin iz leta 2013. Zaradi izjemnega pomena, ki ga imajo poslovne storitve pri uresničitvi cilja, da proizvodna industrija doseže 20 % BNP do leta 2020, ter zaradi obeta četrte industrijske revolucije je potrebna evropska agenda ali časovni načrt za poslovne storitve. Po mnenju EESO bi bilo treba pri tem upoštevati naslednje:

A. spodbujanje znanja in politična podpora:

- ozaveščanje in spodbujanje razprave,
- opredelitev in razvrstitev poslovnih storitev,
- zagotavljanje ustreznih in zanesljivih statistik o poslovnih storitvah in njihovem razvoju,

B. politična področja:

- krepitev povezovanja, preprečevanje razdrobljenosti notranjega trga in odprava ovir za trgovino znotraj EU,
- podpiranje regulativnega okvira in evropskih platform za standardizacijo,
- krepitev notranjega trga telekomunikacij,
- spodbujanje naložb v infrastrukturo, potrebno za varen digitalni trg za komunikacije, sodelovanje in izmenjavo digitalnega blaga in storitev,
- varstvo podatkov in pravic intelektualne lastnine,
- zmanjšanje zakonodajnih in regulativnih ovir za mednarodno trgovino s poslovnimi storitvami,

C. posebne teme:

- posledice masovnih podatkov (angl. *big data*), bistvenega povečanja količine, raznolikosti in hitrosti podatkov, zaradi intenzivnejšega mreženja in ustvarjanja podatkov,
- zelo pomembna povezava med raziskavami, industrijo, storitvami in zaposlovanjem,
- javna naročila,
- okoljska uspešnost in trajnost,
- socialne posledice poslovnih storitev na družbo na splošno in na trg dela,

D. finance:

- finančni viri.

2. Uvod

2.1 V razvitih gospodarstvih storitveni sektor predstavlja več kot 70 % proizvodnje in zaposlovanja. Delež storitev in stopnja njihove raznolikosti se povsod po svetu povečuje.

2.2 Poslovne storitve so pomemben dejavnik rasti. Po podatkih Evropske komisije je bila v obdobju od 1999 do 2009 njihova povprečna stopnja rasti 2,38 %, medtem ko je bilo povprečje za panoge gospodarstva EU 1,1 %. Stopnja rasti zaposlovanja v tem sektorju je v tem obdobju znašala 3,54 %, medtem ko je bila v vseh sektorjih gospodarstva EU le 0,77-odstotna.

2.3 Rast storitvenega gospodarstva (ali „terciarizacija“) v splošni gospodarski dejavnosti v EU prekaša rast proizvodnje. Tej fazi sledi „kvartiarizacija“, ki je povezana z rastjo informacijskih in na znanju temelječih storitev.

2.4 Storitve je splošen izraz. Zajema zelo široko paleto gospodarskih in socialnih dejavnosti, od nižjih do višjih segmentov trga dela. Rast zaposlovanja poteka v poklicih, ki zahtevajo visoko in nizko usposobljenost, medtem ko se srednjekvalificirana delovna sila v poklicih storitvenega sektorja zmanjšuje, zaradi česar je pod pritiskom srednji razred.

2.5 Na področju vzajemnega delovanja med storitvami in industrijo je mogoče opredeliti naslednje glavne vrste storitev:

- storitve, oddane v zunanje izvajanje, ki jih uporablja industrija, tj. storitve iz sektorja poslovnih storitev. Sem sodi cela vrsta operativnih storitev (npr. čiščenje objektov in opreme), poklicnih storitev (npr. inženirji), in druge storitve, med drugim storitve, ki temeljijo na intenzivni uporabi znanja (npr. računalniške storitve);
- storitve, ki se izvajajo interno in jih uporablja industrija, tj. vse storitvene funkcije (za podjetja), ki se opravljajo interno znotraj industrije;

- podporne storitve, ki jih izvaja industrija, tj. storitve, ki jih izvaja industrija v zvezi s svojimi proizvodi (npr. prodajne storitve);
- integrirane storitve, ki jih izvaja industrija, tj. storitvene funkcije, ki so integrirane v proizvode, ki jih zagotavlja industrija (npr. programska oprema).

2.6 Obseg poslovnih storitev se je od sedemdesetih let bistveno povečal. Trenutno ustvarjajo 2 000 milijard EUR prometa in zagotavljajo delovna mesta za 24 milijonov ljudi. Storitve izvajajo milijoni večinoma malih in mikro podjetij, poleg tega pa so na tem področju dejavni tudi interni oddelki v večjih podjetjih, zadolženi za storitve. Poslovne storitve predstavljajo 11,7 % gospodarstva Unije.

2.7 Slika je izjemno pestra in nima skupnega imenovalca. Poslovne storitve imajo izjemen učinek na vse družbene sloje in odnose. So gonilo sprememb in revizije poslovnih modelov. Spodbujajo neprestano reorganizacijo javnih in zasebnih podjetij ter javnih organov.

2.8 Močni gonilni sili v zadnjih desetletjih sta bili avtomatizacija in IKT ⁽²⁾. Razvoj v posameznih storitvenih sektorjih je imel pogosto tudi horizontalne učinke na druge sektorje.

2.9 Tradicionalne meje med proizvodno industrijo in storitvami so vse bolj zabrisane. Razvoja proizvodnje ni več mogoče tako kot v preteklosti obravnavati ločeno od storitev. V tem okviru je treba cilj EU, da se delež proizvodne industrije poveča na 20 % evropskega BNP, na novo opredeliti in pri tem upoštevati dodano vrednost poslovnih storitev. Primerneje bi bilo govoriti o vrednostni verigi, osredotočeni na proizvodnjo ⁽³⁾.

2.10 Z mednarodnega vidika gre Evropi na splošno dobro, čeprav ima evropska industrija na nekaterih področjih težave. Rast produktivnosti in dinamična uvedba nove tehnologije lahko pozitivno vplivata na premestitve podjetij. Po drugi strani je mogoče opaziti občutljivost ljudi v zvezi s prenovo in prikrit odpor do inovacij. Temu trendu je treba nameniti posebno politično pozornost.

3. Razvoj poslovnih storitev in prepletenost v industriji

3.1 Poslovne storitve so v zelo dinamični fazi. Zaradi revolucije, ki jo spodbuja internet, se povečuje vpliv storitev tako na proizvodne linije kot tudi na splošno uspešnost podjetij. Proizvodne linije sedaj upravlja programska oprema. Vloga delovne sile v proizvodnji se zmanjšuje.

3.2 To je v nasprotju s konvencionalno teorijo in ponazarja, da so proizvodnja in poslovne storitve vse bolj med seboj povezane. Zato je njihovo ločevanje pogosto umetno. Danes podjetja uporabljajo proizvodna sredstva ter zagotavljajo proizvode in storitve, ki vsebujejo tako proizvodne kot storitvene komponente. Ta interakcija je dvosmerna.

3.3 To je mogoče ugotoviti tudi na podlagi sprememb v poslovnem okolju. Čeprav imajo storitve predvsem podporno vlogo, so glavni dejavnik razdrobljenosti vrednostnih verig. To med drugim povzroča delitev večjih podjetij, tako da se iz dokaj statičnih subjektov spreminjajo v subjekte, ki temeljijo na dinamični kombinaciji interakcij med bolj ali manj neodvisnimi – ali pa vsaj opredeljivimi – elementi znotraj istega podjetja ali zunaj podjetja (zunanje izvajanje). Storitve kot prožni in prilagodljivi vezni členi podpirajo te procese.

3.4 Razdrobljenost vrednostne verige tudi bistveno zmanjšuje razlike med sektorji, saj meje med njimi postajajo vse bolj zabrisane. Pojavi se popolnoma nova slika, tako da na primer zaradi dejstva, da pri proizvodnji avtomobila programska oprema predstavlja 35 % naložb (ta delež pri projektiranju in kompleksni strojegradnji dosega celo 50 %), Google nastopa kot proizvajalec avtomobilov.

⁽²⁾ Glej zlasti mnenje EESO TEN/549, *Oblikovanje prihodnosti upravljanja interneta*, julij 2014 (še ni objavljeno v UL).

⁽³⁾ Institut der Deutschen Wirtschaft Köln (Kölnski inštitut za nemško gospodarstvo), 2013.

3.5 Čeprav se na splošno priznava, da storitve vplivajo na celotno gospodarstvo in zaposlovanje, je presenetljivo, da še vedno ni podrobnih analiz na ravni EU. Razlogi za to so med drugim naslednji:

- z izjemo nekaterih velikih podjetij sektor v glavnem sestavljajo izjemno številna mala in mikro podjetja, ki so zelo slabo organizirana, zato sektor poslovnih storitev na ravni EU nima velikega vpliva,
- zaradi dinamičnega in neprekinjenega procesa prenove in izumov je zelo težko izdelati zanesljivo klasifikacijo,
- EU je dolgo izključno pozornost namenjala proizvodni industriji, zato ni pošteno in objektivno upoštevala izjemno velikega učinka podpornih storitev.

3.6 S tradicionalnimi statističnimi kazalniki, ki strogo razlikujejo med proizvodnjo in storitvami, zato ni mogoče zajeti kompleksnih struktur vrednostnih verig. Ob upoštevanju vloženih sredstev in rezultatov bi morali med drugim poudariti, katere storitvene panoge v kolikšni meri oskrbujejo proizvodnjo in obratno. Vendar bo za to najprej treba razviti nove sklope statističnih kazalnikov.

3.7 Točnejši in podrobnejši statistični podatki bi morali tvoriti boljšo osnovo za politične razprave o aktualnem dogajanju in morebitnih instrumentih za izboljšanje rezultatov.

3.8 Statistika lahko tudi pomaga usmerjati razpravo, med drugim v odpravo ovir za čezmejno trgovino in mobilnost, ki izhajajo iz nacionalnih predpisov, čezmerno prenašanje evropskih predpisov in posebne nacionalne pravice za poklice v storitvenem sektorju, npr. v zvezi s kvalifikacijami. Usklajevanje in čezmejno priznavanje poklicnih kvalifikacij naj bi olajšala čezmejno mobilnost reguliranih poklicev, ki je še posebej v interesu malih in mikro podjetij.

3.9 Skupni podatki za EU razkrivajo precejšnje razlike med evropskimi državami. Močan storitveni sektor podpira močno gospodarstvo. Zelo pomembna je infrastruktura, zlasti širokopasovna. Infrastrukturo je treba ustrezno zavarovati, tako zaradi varstva podatkov kot tudi zaradi neprekinjenega zagotavljanja storitev. V nekaterih državah članicah so potrebna precejšnja prizadevanja za zmanjšanje zaostanka na tem področju.

3.10 Proizvodne linije so bolj kompaktne kot v preteklosti. Medsebojna povezanost evropskih in nastajajočih trgov je ustvarila kompleksne gospodarske mreže in mreže znanja, v katerih so storitve gonilna sila. Selitev podjetij bo postala manj učinkovita, saj bo industrija odvisna od najbolj specializiranih in visokokakovostnih storitev, ki zahtevajo veliko znanja.

3.11 Evropa še vedno ohranja primerjalno prednost pri proizvodnji tovrstnih vrhunskih storitev, zlasti zaradi visokokvalificirane delovne sile ter ravni raziskav in razvoja. Vendar se Evropa ne sme ujeti v past samozadovoljstva. Konkurenčne prednosti je treba proaktivno ohranjati. Za to so zlasti potrebne politike, ki stalno spodbujajo visoko raven naložb v raziskave in razvoj ter nadaljnje usposabljanje delovne sile.

3.12 Interakcija med ponudniki storitev in strankami je izjemno pomembna. Poslovne storitve spodbujajo proizvodnjo stranke (proizvode in/ali pomožna sredstva). Uspešen razvoj je rezultat učinkovitega sodelovanja med povpraševanjem in ponudbo, ki predvideva nove „arhitekture“. S povezovanjem različnih vizij in „jezikov“ se iščejo nove rešitve. Ustvarjalne rešitve in rešitve po meri v teh procesih nastajajo v različnih disciplinah.

Zanimivo je, da pri tem skoraj ni srednje velikih podjetij. Razen pomembnih velikih ponudnikov storitev, kot je SAP, je Evropa manj zastopana v obsežnem segmentu ponudnikov storitev kot ZDA. V nekaterih sektorjih visoke tehnologije Evrope v primerjavi z ZDA praktično ni. Primeri podjetij, kot so Google, Apple, Amazon in Microsoft, ki obvladajo igro, v kateri zmagovalec pobere vse, ponazarjajo, kako obžalovanja vredno je, da Evropa na tem področju ni zastopana.

3.13 Da bi se izognili morebitnim problemom v zvezi z direktivo o storitvah, je treba pri dokončanju notranjega trga za poslovne storitve izkoristiti priložnosti za rast in zaposlovanje ter brzdati morebitne negativne posledice liberalizacije storitev, kot sta socialni damping in damping plač.

3.14 Komisija je leta 2011 posebej opozorila, da je treba oceniti vlogo poslovnih storitev, ki močno temeljijo na znanju. Eden od splošnih sklepov je, da imajo storitve, zlasti pa poslovne storitve, ki močno temeljijo na znanju, pomembno in vse večjo vlogo v procesih proizvodnje kot proizvodni dejavniki. Oba elementa sta nerazdružljiva, čeprav je uspešnost predelovalne industrije vse bolj odvisna od kakovosti teh storitev.

3.15 Tudi znanost in univerze so zelo vključene v inovativne storitve in interakcijo z industrijo. Kar precej univerz je, izpod okrilja katerih izhajajo obetajoča zagonska podjetja, ki ponujajo poslovne storitve. To prispeva k povezovanju znanosti, inovativnih rešitev in industrije v grozde. Prav tako ustvarja dodatne pozitivne učinke, saj boljše storitve prispevajo k napredovanju v vrednostni verigi v industrijskih panogah, v katerih država že ima tehnološke zmogljivosti in komparativno prednost⁽⁴⁾. To bistveno prispeva k pomenu proizvodnje v mednarodni trgovini.

3.16 Zaradi pomena storitev se danes govori o „storitveni usmerjenosti proizvodnje“ (angl. *servitisation of manufacturing*). Zaradi simbioze med proizvodnjo in storitvami se podjetja pogosto preusmerijo ali celo spremenijo celotno področje delovanja. Nove storitve omogočajo spremembo konceptov trženja, saj se ne osredotočajo več na prodajo izdelkov, ampak na potrebe (posameznih) potrošnikov. Naslednji primer je, da podjetja proizvodnega sektorja vse bolj uporabljajo snovanje in opravljanje storitev kot najrentabilnejši del svojih dejavnosti.

3.17 Ob upoštevanju vsega tega je cilj, doseči 20-odstotni delež proizvodne industrije v BNP EU do leta 2020, preveč nedoločen. Namesto tega bi si bilo treba prizadevati za ugodne pogoje za krepitev industrijskih procesov, pri katerih simbioza proizvodnje in storitev z vodilnimi proizvodnimi procesi in produktivnostjo ustvarja najsodobnejše proizvode.

3.18 Nov val aplikacij IKT je proces, ki se samodejno spodbuja: storitve spodbujajo storitve, hkrati pa se njihov pomen za gospodarstvo na splošno nesorazmerno povečuje. Spodbujajo produktivnost in horizontalne učinke v gospodarstvu, tako da nastajajo nove kombinacije. To bo pomenilo novo spodbudo tudi za globalizacijo.

3.19 Obenem se vse več izdelkov trži skupaj s storitvami, ki so z njimi povezane ali celo vanje vključene, kar spet vodi k novim povezavam in kombinacijam.

4. Četrta industrijska revolucija – radikalna sprememba

4.1 Spekter in učinek poslovnih storitev se bistveno povečata v povezavi s četrto industrijsko revolucijo, ki presega zgolj poslovne storitve⁽⁵⁾. Ta revolucija sledi trem dobam mehanizacije, elektrike in informacijske tehnologije. Sedaj je v središču pozornosti uvedba interneta storitev in stvari.

4.2 V okviru tega procesa je mnogo različnih pobud na področju gospodarstva in znanosti, ki jih spodbujajo javni organi, za prilagajanje proizvodnih procesov in razvoj novih produktov. Takšna pionirska pobuda je časovni načrt za četrto industrijsko revolucijo, za katerega je leta 2012 dala pobudo nemška vlada⁽⁶⁾.

4.3 Vzporedno s tem trenutno poteka več pobud s podobnimi značilnostmi, na primer:

— nizozemska pobuda *Pametna industrija* iz aprila 2014,

— strategije avstrijskih zveznih dežel *Industrija 4.0*,

— konkurenčni grozdi v Valoniji,

⁽⁴⁾ OECD Trade Policy Papers no. 148 *The role of services for competitiveness in manufacturing* (Vloga storitev v konkurenčnosti predelovalne industrije), 2013.

⁽⁵⁾ O daljnosežnih posledicah četrte industrijske revolucije 4.0 je treba razpravljati ločeno in temeljiteje v prihodnjih mnenjih.

⁽⁶⁾ *Priporočila za izvajanje projekta Industrija 4.0 (Umsetzungsempfehlungen für das Zukunftsprojekt Industrie 4.0)*, april 2013.

- projekt *Prihodnost proizvodne industrije* pod pokroviteljstvom britanske vlade,
- fundacija *Fondazione Democenter – Sipe*, Emilija Romanja,
- koalicija za pametno proizvodnjo *Smart Manufacturing Leadership Coalition*, ZDA, in
- inovacijsko središče za kibernetško-fizične sisteme *Cyber-physical systems innovation hub*, Indija (širše kot 4.0).

4.4 Pametna tovarna prihodnosti je zelo kompleksna in zaradi napredno razvitih programskih aplikacij in sistemov umeščena v izpopolnjene mreže. Ta razvoj bo vodil do postopne individualizacije – tako pri strankah kot tudi pri zaposlenih – pri dobavi in uporabi pametnih in po meri narejenih proizvodov in komponent.

4.5 Potencial za industrijo in gospodarstvo je ogromen. Spodbujati je treba takojšnjo uresničitev strankinih želja, fleksibilnost, optimalno odločanje, učinkovito uporabo surovin in potencialno dodano vrednost prek novih storitev. Razvoj se prav tako lahko ujema z demografskim razvojem v Evropi in lahko ugodno vpliva na združljivost poklicnega in zasebnega življenja, hkrati pa poveča konkurenčnost v okolju z visokimi dohodki.

4.6 V vseh industrijskih sektorjih bo predvideno horizontalno in vertikalno povezovanje ter neprekinjeno digitalno inženirsko povezovanje v celotni vrednostni verigi. Odprt dostop in inovacije bodo krepili intenzivno mrežno povezovanje.

4.7 Da ne bi izgubili konkurenčne prednosti pred tekmeci iz držav nečlanice EU, je treba vzpostaviti skupne platforme EU za standardizacijo proizvodov in storitev, vključno z vsemi pomembnimi komponentami v vrednosti verigi.

4.8 V to so vključena tako velika kot tudi mala podjetja. Perspektiva za MSP je pozitivna. Storitve in sisteme programske opreme bodo lahko uporabljala veliko lažje kot doslej. Regionalno navezana MSP bodo dobila nove možnosti, lažje pa bo tudi njihovo vključevanje v procese internacionalizacije. MSP bodo v vsakem primeru imela korist od interdisciplinarnega prenosa znanja in tehnologije.

4.9 Kot opisano v predhodnih točkah, bo odnos med strankami in dobavitelji na vseh področjih tesnejši.

4.10 Obstoječe tehnologije, ki temeljijo na IT, je treba prilagoditi posebnim zahtevam proizvodnje in jih nadalje razvijati. Za razvoj metodologij na področju modeliranja avtomatizacije in optimizacije sistemov so potrebne raziskave, tehnologija in pobude pri usposabljanju.

4.11 Potrebna je takšna gospodarska infrastruktura, ki vključuje ustrezno gradnjo širokopasovne internetne infrastrukture ter ustrezne ustanove za izobraževanje in usposabljanje. V zvezi s tem EESO znova poudarja, da je poleg trdne fiskalne politike potrebna pobuda za rast ⁽⁷⁾. Države članice EU bi morale izkoristiti sedanje gospodarsko okrevanje kot priložnost za čimprejšnjo okrepitev naložb v infrastrukturo, ki je v dobi industrije 4.0 nujno potrebna.

4.12 Industrija 4.0 bo za Evropo enkratna priložnost, da se z eno samo naložbo v infrastrukturo uresničijo različni cilji. Odlašanje bi škodilo evropski konkurenčnosti. To naložbo bi bilo zato treba v priporočilih za posamezne države v letnem semestru upoštevati kot pozitivno.

⁽⁷⁾ Glej mnenje EESO *Močnejša evropska industrija za rast in oživetev gospodarstva – Posodobitev sporočila o industrijski politiki*, julij 2013, zlasti točko 1.2, UL C 327, 12.11.2013, str. 82.

4.13 Nemški časovni načrt ustrezno upošteva socialne vidike tega novega razvoja. Vanj so vključeni ne le uprava in zaposleni v podjetjih, ampak celotna družba. To je radikalna sprememba na področju interakcije med človekom in tehnologijo ter človekom in okoljem. Tehnološke inovacije je treba obravnavati v socialno-kulturnem kontekstu, saj so kulturne in družbene spremembe že same po sebi pomembno gonilo inovacij.

4.14 Podobno orjejo ledino decentralizirani pristopi vodenja in upravljanja ter odgovornost zaposlenih za lastno odločanje. To prinaša temeljne spremembe.

4.15 Na nacionalni ravni in ravni EU bi bilo treba organizirati platforme, seminarje in delovne skupine, v katere bi morala biti vključena podjetja, socialni partnerji, znanost in javni organi. Te platforme in delovne skupine so ključnega pomena za opredelitev vizije in strategij za upravljanje preobrazbe, da bi izkoristili priložnosti in se izognili pastem. Skupina na visoki ravni (glej nadaljevanje) je primer uspešnega dialoga zainteresiranih strani.

4.16 Novi svet digitalnih industrijskih podjetij in storitev bo potreboval varno in zanesljivo platformo za digitalne izmenjave z jasnimi tržnimi pravicami in zaščito pravic⁽⁸⁾. V tem sodobnem hibridnem svetu je platforma za komunikacije in sodelovanje prav tako pomembna.

5. Posledice za družbo in trge dela⁽⁹⁾

5.1 Družba, ki je usmerjena v storitve, in digitalizacija imata velike posledice za trg dela in družbo na splošno.

- S storitveno usmerjenostjo gospodarstva se zmanjšuje število delovnih mest v dohodkovnih skupinah srednjega razreda. Da bi ta trend ustavili in ga obrnili, morajo biti zaposlitvene možnosti skupin srednjega dohodkovnega razreda izrecen cilj politik za strukturno prilagajanje. Zato je treba v politikah EU o industriji in storitvah poudariti instrumente, kot so aktivne politike trga dela in naložbe v inovativno izobraževanje in usposabljanje. Treba bi bilo sprejeti ukrepe, s katerimi bi ugotovili, koliko so lahko pri tem v pomoč kolektivne pogodbne.
- Ljudje na vseh ravneh se morajo biti pripravljene usposabljati za pridobitev novih spretnosti in znanja, kar je zaradi izjemnega družbenega izziva, ki je s tem povezan, še toliko večji razlog za posodabljanje učnih načrtov in vseživljenjsko učenje. Prehod zadeva vse generacije, zato morajo tudi starejši delavci imeti možnosti za neprestano nadgrajevanje znanj. Morebitne raziskave ali ocene prehoda morajo pripomoči k ustreznemu ugotavljanju potrebnih poklicnih znanj in kvalifikacij.
- Razvoj večinoma poganjajo (nova) mala in mikro podjetja, medtem ko večja podjetja zmanjšujejo število svojih delavcev. To je razvidno iz povečanega števila novo ustanovljenih podjetij in samozaposlenih v Evropi. Danes lahko nekdo v enem koncu tedna ustanovi podjetje za programsko opremo z uporabo enostavno dostopnih orodij, ki mu omogočijo hiter razvoj in preizkus proizvodov (vitko podjetništvo, angl. *lean start-up*).

5.2 Zaskrbljujoče je, da ta radikalna sprememba v gospodarstvu, z vsemi posledicami, ki jih ima za družbo in trg dela, še vedno ni dovolj analizirana in se o njej ne razpravlja v širših krogih zunaj podjetništva in znanosti.

5.3 Zato je mnogo razlogov, zakaj je treba o tem prehodu na popolnoma nove perspektive v gospodarstvu na široko razpravljati in družbi tako na nacionalni ravni kot tudi na ravni EU. Ta proces ima posledice za vsakdanje življenje mnogih državljanov v regijah in mestih v zvezi z zaposlenostjo in brezposelnostjo. Prav tako bo vplival na odločitve, ki jih bodo ljudje sprejemali v zvezi s svojo prihodnostjo. S tem povezane družbene in kulturne vidike je treba ustrezno poudariti in upoštevati.

⁽⁸⁾ Glej mnenje EESO TEN/550 *Kibernetski napadi v EU*, julij 2014 (še ni objavljeno v UL).

⁽⁹⁾ Glej tudi mnenje EESO TEN/548 *Digitalna družba: dostop, izobraževanje, usposabljanje, zaposlovanje in orodja za spodbujanje enakosti*, julij 2014 (še ni objavljeno v UL).

5.4 V poglavju programa Obzorja 2020 z naslovom *Vodilni položaj v industriji* je treba dati prednost raziskavam o hitrih spremembah na trgu dela, ki jih je treba natančno opredeliti kot podlago za prihodnje izobraževanje in usposabljanje.

5.5 Izgubili bi lahko veliko negotovih delovnih mest in slabo upravljanje tega procesa bo imelo socialne in politične posledice. EU in države članice morajo zato oblikovati politično in regulativno okolje za zagotavljanje nove in nujno potrebne tehnologije ter tudi za uresničevanje ciljev izboljšanja delovnih in življenjskih pogojev ter preprečevanja polarizacije med skupinami z nizkimi in visokimi dohodki.

5.6 Razvoj ni enak v vseh državah. Treba je pregledati tradicionalne programe in prilagoditi učne načrte. Podjetja se spreminjajo. Odnos med področjem izobraževanja in podjetji se spreminja, da se tako zagotavlja prilagajanje industrijskim spremembam. Zaposleni morajo biti pripravljeni na pridobivanje drugačnih in predvsem bolj specializiranih znanj, saj se morajo biti sposobni prilagajati na hitre spremembe v povpraševanju po znanjih in spretnostih.

5.7 Ta razvoj nikakor ne pomeni enostranskega poudarjanja tehničnih spretnosti in znanja. Intelektualne in socialne veščine so še vedno pomembne. Nujne so za spremljanje razvoja v družbi in omogočanje socialnih inovacij, ki so povezane s temeljnimi spremembami v gospodarstvu.

5.8 V tej splošni perspektivi je treba poskrbeti za socialni dialog na ravni podjetja, sektorja, države in EU, da bi razpravljali o razvoju, okvirnih pogojih v EU in državah članicah ter o načinih, kako ustrezno usposobiti delovno silo.

6. Skupina na visoki ravni za poslovne storitve – prvi korak

6.1 Posledice razširjanja poslovnih storitev so se na ravni EU in pri oblikovanju politik EU predolgo zanemarjale. Zaradi pričakovanega kvantnega skoka je še toliko bolj pomembno, da se to popravi. Zato EESO kot prvi korak izjemno pozitivno ocenjuje poročilo skupine na visoki ravni za poslovne storitve iz leta 2013.

6.2 Čeprav je Komisija zlasti prek digitalne agende in prek projektov za raziskave in inovacije vključena v procese, ki so povezani s širšimi učinki poslovnih storitev, nimamo celotne slike.

6.3 Poslovnim storitvam je treba nameniti pomembno mesto v industrijski politiki, usmerjeni v prihodnost. Poročilo skupine na visoki ravni bi moralo pripomoči k celotni sliki razvoja in opredelitvi zaželenih ukrepov, ki jih je treba sprejeti v EU.

6.4 Skupina na visoki ravni opredeljuje veliko število poslovnih storitev, od poklicnih storitev do tehničnih storitev in storitev operativne podpore.

6.5 Zlasti jasno poudarja, da se poslovne storitve doslej na splošno niso ustrezno obravnavale pri pripravi novih politik Komisije in v političnih razpravah Sveta za konkurenčnost.

6.6 Poleg skupine na visoki ravni je pet delovnih skupin pripravilo poročila o (i) enotnem trgu, (ii) inovacijah, (iii) znanjih in spretnostih, (iv) standardih in (v) trgovini. Poročila vsebujejo številna analitična opažanja ter podroben opis potekajočih procesov na obravnavanih področjih ter opis zaželenih pristopov za politike in ukrepe EU.

6.7 Številne ugotovitve in predlogi v poročilih poudarjajo potrebo po poglobljenih analizah EU skupaj z boljšimi in bolj usmerjenimi političnimi smernicami za MSP, za kar se EESO, tako kot mnogi strokovnjaki, zavzema že leta. Izjemna vloga mikro in malih podjetij ter skokovita rast njihovega števila v sedanjem industrijskem ciklu znova poudarjata nujnost boljše zakonodaje, boljših pogojev za partnerstva za inovacije in poseben poudarek na dostopu do financiranja.

6.8 Iz analize je razvidno, da je poleg tradicionalnih ovir za storitve v primerjavi s proizvodnjo problematična tudi nenehna fragmentacija enotnega trga blaga, ki škodljivo vpliva celo na čezmejni razvoj in spodbujanje poslovnih storitev. Evropa je še zelo oddaljena od oblikovanja uspešnega velikega domačega trga za storitve.

6.9 Mnogi predlogi za izboljšanje okolja za poslovne storitve pričajo o izrednem pomenu teh storitev za povezavo med proizvodnjo in storitvami in s tem za perspektivo krepite proizvodne industrije v Evropi.

6.10 Delo skupine na visoki ravni in delovnih skupin je zato po mnenju EESO zelo uporabno izhodišče za izvajanje bolj podrobne analize in pripravo konkretnjših predlogov Komisije.

V Bruslju, 16. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije o evropski državljanski pobudi „Voda in komunalna ureditev sta človekova pravica! Voda je javna dobrina in ne blago!“

(COM(2014) 177 final)

(mnenje na lastno pobudo)

(2015/C 012/05)

Poročevalka: **An LE NOUAIL MARLIÈRE**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 11. septembra 2014 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije o evropski državljanski pobudi „Voda in komunalna ureditev sta človekova pravica! Voda je javna dobrina in ne blago!“

(COM(2014) 177 final).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 18. julija 2014.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 15. oktobra) s 151 glasovi za, 2 glasovoma proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Komisija v svojem odgovoru na prvo uspešno evropsko državljansko pobudo „Voda in komunalna ureditev sta človekova pravica! Voda je javna dobrina in ne blago!“ potrjuje, kako pomembni sta človekova pravica do vode in sanitarnih storitev ter voda kot javna dobrina temeljnega pomena, ter znova poudarja, da voda ni tržni proizvod.

1.2 Najprej je treba pozdraviti dejstvo, da sta podpora ljudi tej evropski državljanski pobudi pa tudi priznanje s strani Komisije glede posebnosti storitev za rabo vode in njihovega pomena „pri zadovoljevanju osnovnih potreb državljanov“ omogočila izključitev storitev oskrbe z vodo iz direktive o koncesijah.

1.3 EESO poleg tega bolj splošno gledano ceni zavezo Komisije, da bo delovala v skladu s pravili Pogodb, ki od EU zahtevajo, da mora ostati nevtralna glede nacionalnih odločitev, ki urejajo lastništvo podjetij za oskrbo z vodo. EESO je v tem pogledu prepričan, da nobena odločitev ali dejanje, povezana z delovanjem EU, ne bi smela pomeniti omejevanja svobode držav članic pri odločanju o tem, kako organizirati zagotavljanje storitev za rabo vode.

1.4 Zato EESO poziva Komisijo, naj poda konkretne pobude, s katerimi bi zagotovili trajno spoštovanje te zaveze na vseh področjih politike EU, in sicer kar zadeva države članice, ki izkoriščajo pomoč iz evropskega mehanizma za stabilnost, kot tudi trenutna trgovinska pogajanja (kot so pogajanja o čezatlanskem partnerstvu na področju trgovine in naložb in/ali trgovini s storitvami), pri čemer je treba storitve za rabo vode izrecno izključiti iz tovrstnih pogajanj.

1.5 Odbor je seznanjen z nekaterimi pozitivnimi vidiki odziva Komisije:

— priznanje, da so za zagotavljanje storitev za rabo vode na splošno odgovorni lokalni organi, ki so najbližje državljanom;

- zaveza k spodbujanju splošnega dostopa do vode in sanitarnih storitev v politikah Komisije na področju razvoja prek neprofitnih partnerstev in
- spodbujanje javno-javnih partnerstev, ki bi jih bilo treba priznati kot učinkovito orodje za boljše delovanje javnih organov in učinkovitejše storitve za rabo vode tako na področju mednarodnega razvoja kot tudi v EU.

1.6 Odbor ugotavlja, da so podjetja za oskrbo z vodo po naravi monopolna, saj potrebujejo velikanske kapitalske naložbe, pri tem pa nastajajo tudi visoki stroški prevoza, kot je razvidno iz nedavnega poročila Evropske agencije za okolje (Evropska agencija za okolje, 2003, *Assessment of cost recovery through water pricing* (Ocena kritja stroškov z določanjem cen vode), Luxembourg, str. 28). Zato morajo biti javni organi sposobni obsežnega nadzora nad kakovostjo in učinkovitostjo storitev podjetij za oskrbo z vodo. V tej zvezi se Odbor strinja s Komisijo, ki je priznala, da ima pri tem odločilno vlogo preglednost.

1.7 Odbor zato poziva Komisijo, naj okrepi svoja prizadevanja za dosledno izvajanje člena 14 okvirne direktive o vodah (obveščanje in posvetovanje z javnostjo), obenem pa podpira namero Komisije, da bo spodbudila primerljivo spremljanje kakovosti storitev za rabo vode, kar zadeva ključne kazalnike uspešnosti na gospodarskem in tehničnem področju ter na področju kakovosti. Povezava med stopnjo naložb, povprečno tarifo za vodo in kakovostjo pogojev zaposlovanja bo tako bolj jasna, kar bo povečalo preglednost v sektorju.

1.8 EESO meni, da bi morala biti revizija okvirne direktive o vodah in direktive o pitni vodi priložnost za vključitev navedb in načel v zvezi z načelom splošnega dostopa ter načelom povračila stroškov storitev za rabo vode, določenim v okvirni direktivi o vodah. EESO poziva Evropsko komisijo, naj predloži zakonodajo, ki dostop do vode in sanitarnih storitev opredeljuje kot človekovo pravico v smislu opredelitve Združenih narodov, in spodbuja zagotavljanje oskrbe z vodo in sanitarnih storitev kot bistvene javne storitve za vse.

1.9 EESO ugotavlja, da so evropski državljani s svojo podporo evropski državljski pobudi izrazili željo, da sodelujejo pri oblikovanju evropske politike ter povedo svoje mnenje o vodi kot javni dobrini in o oskrbi z vodo kot storitvi splošnega pomena. To je poziv vsem institucijam EU, naj sodelovanje pri upravljanju evropske vodne politike omogočijo vsem zainteresiranim deležnikom ter poskrbijo za več priložnosti za javno razpravo o prihodnosti vodnih virov.

2. Uvod

2.1 Evropska državljanska pobuda, ki je bila uvedena z Lizbonsko pogodbo, da bi tako spodbudila večjo demokratično udeležbo državljanov v evropskih zadevah⁽¹⁾, omogoča milijonu državljanov Evropske unije (EU) iz vsaj sedmih držav članic, da Evropsko komisijo pozovejo, naj predlaga zakonodajo o zadevah, ki so v pristojnosti EU. To je čisto prvi instrument participativne demokracije na ravni EU.

2.2 Od uvedbe možnosti evropske državljanske pobude aprila 2012 je več kot 5 milijonov državljanov podprlo več kot 20 različnih pobud. Evropski ekonomsko-socialni odbor je na svoja plenarna zasedanja povabil več pobudnikov kampanj.

2.3 Namen evropske državljanske pobude za vodo in sanitarne storitve kot človekove pravice je predložitev zakonodaje, ki pravico do vode in sanitarnih storitev opredeljuje kot človekovo pravico v smislu opredelitve Združenih narodov, in spodbuja zagotavljanje oskrbe z vodo in sanitarne storitve kot osnovne javne storitve za vse. Pobuda je bila v EESO predstavljena na plenarnem zasedanju septembra 2013.

2.4 V nadaljevanju sledi izvirno besedilo pobude:

„Voda in komunalna ureditev sta človekova pravica!“

Evropsko komisijo pozivamo, da predlaga zakonodajo, ki bo izvrševala človekovo pravico do vode in komunalne ureditve, kot jo priznavajo Združeni narodi, ter bo spodbujala zagotavljanje vode in komunalne ureditve kot osnovne javne storitve za vse.

⁽¹⁾ Uredba (EU) št. 211/2011 Evropskega parlamenta in Sveta o državljanski pobudi, UL L 65, 11.3.2011, str. 1.

Zakonodaja EU naj od vlad zahteva, da zagotovijo in priskrbijo vsem državljanom zadostno količino čiste pitne vode in komunalne storitve. Zahtevamo, naj

1. bodo institucije EU in države članice obvezane zagotoviti, da vsi prebivalci uživajo pravico do vode in komunalnih storitev;
2. oskrba z vodo in upravljanje vodnih virov ne bosta predmet „pravil o notranjem trgu“ in naj bodo storitve za rabo vode izključene iz liberalizacije;
3. EU poveča svoja prizadevanja za doseganje dostopa do vode in komunalnih storitev.

2.5 Komisija je 17. februarja 2014 potrdila 1 659 543 zbranih podpisov iz 13 držav članic, Evropski parlament pa je organiziral obsežno posvetovanje z državljanskim odborom za evropsko državljansko pobudo za vodo, na katerega je bil povabljen tudi EESO. Isti dan je državljanski odbor sprejel tudi Maroš Šefčovič, podpredsednik Evropske komisije.

2.6 Evropska komisija je 19. marca 2014 objavila sporočilo o svojem uradnem odzivu na prvo uspešno evropsko državljansko pobudo, s katero je bila pozvana, naj človekovo pravico do vode in sanitarnih storitev vključi v evropsko zakonodajo.

2.7 EESO je 15. aprila 2014 – na dan evropske državljanske pobude – organiziral konferenco z naslovom „Vse večji uspeh“ in k sodelovanju znova povabil tudi državljanski odbor za pobudo za vodo; na konferenci v EESO so se zbrali številni aktivisti za evropsko državljansko pobudo in zadevni deležniki ter preučili pridobljene izkušnje in sestavili seznam priporočil, da bi bil ta instrument neposredne demokracije še učinkovitejši in uporabnikom prijaznejši.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Evropska državljanska pobuda je kot instrument za spodbujanje javne razprave in vzpostavljanje mrež državljanov dokazala svoj pomen in se izkazala za uspešno.

3.2 Ovire, ki jih je treba odpraviti, so pri pravilih za izvajanje pobude⁽²⁾, ki jih je treba pregledati, saj ne odražajo dejanske narave evropske državljanske pobude. Nalagajo namreč obveznosti, ki so primerljive tistim iz pravno zavezujočih instrumentov neposredne demokracije, katerih pravni učinek bi bil referendum (osebni podatki, morebiten odvrtačen učinek, nesorazmerni postopki), pobudniki pa se morajo ukvarjati z nesorazmernimi pravnimi zahtevami, ki se v posameznih državah razlikujejo. Odločitev o naboru zadev, ki jih je mogoče uradno prijaviti, je v pravilih prepuščena Komisiji, ki sama presodi, ali določena zadeva sodi na področje njene pristojnosti.

3.3 Predstavitev prijavljene pobude, vključno z naslovom, zadevo in opisom, ne sme biti daljša od 800 znakov, na podlagi česar je Komisija ugotovila, da v pobudi ni konkretnih ukrepov!

3.4 Številni Evropejci so izgubili upanje, da bodo imeli v Evropi možnost odločanja o Evropi. Prihodnja Evropska komisija bi jim morala prisluhniti.

3.5 Ta instrument je kot del Pogodbe o EU (člen 11(4)) edino pravno orodje, s katerim lahko navadni evropski državljani vplivajo na politično agendo EU. Leta 2015 bosta morala Evropski parlament in Svet ta izvedbena pravila pregledati, pri tem pa upoštevati izkušnje iz prvih kampanj.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Odbor z zadovoljstvom ugotavlja, da so se morale institucije EU zaradi evropske državljanske pobude „Voda in komunalna ureditev sta človekova pravica“ posvetiti pomislekom evropskih državljanov in so pri tem ugotovile, da ti presegajo običajne zakonodajne razloge Komisije; zadovoljen je tudi, ker je Komisija sklenila storitve za rabo vode in sanitarne storitve izključiti iz direktive o koncesijah.

⁽²⁾ Uredba (EU) št. 211/2011 Evropskega parlamenta in Sveta o državljanski pobudi.

4.2 Komisija upravičeno znova opozarja na obveznosti držav članic v zvezi s sprejetjem ukrepov za pomoč ljudem v stiski.

4.3 Komisija priznava tudi, da je pristojna za opredelitev nekaterih temeljnih načel glede politike določanja cen, ter opozarja na določbe člena 9 okvirne direktive o vodah, v katerem je določeno načelo povračila vseh stroškov.

4.4 Vendar pa v svojem odgovoru na pričakovanja več kot 1,6 milijona ljudi (1,9 milijona zbranih podpisov) ni pokazala nobenih pravih ambicij ter ni oblikovala novega predloga o vzpostavitvi instrumenta EU, s katerim bi bila priznana človekova pravica do vode.

4.5 Odbor je ob upoštevanju konkretnih primerov iz različnih evropskih mest mnenja, da je obveznost glede sprejetja ustrezne politike določanja cen vode za ohranitev vodnih virov lahko in bi morala biti usklajena z bistveno potrebo po splošnem dostopu do teh virov prek ustreznih solidarnostnih mehanizmov.

4.6 EESO meni, da bi morala biti revizija okvirne direktive o vodah in direktive o pitni vodi priložnost za vključitev navedb in načel v zvezi z načelom splošnega dostopa ter načelom povračila stroškov storitev za rabo vode, določenim v okvirni direktivi o vodah.

4.7 Zagotavljanje kakovostnejše in dostopnejše vode

4.7.1 Odbor poudarja, da je presenečen, da je bil odgovor na državljansko pobudo takega pomena zgolj predlog za javno posvetovanje o kakovosti pitne vode, za katerega je videti, da se zanaša na bolj običajne metode posvetovanja, ki so sicer uporabne, vendar pa niso pravi odgovor na evropsko državljansko pobudo.

4.8 Neutralsnost glede zagotavljanja storitev za rabo vode

4.8.1 Odbor z zadovoljstvom ugotavlja, da je Komisija dojela, kako pomembna je preglednost pri sprejemanju odločitev o upravljanju voda na lokalni, regionalni in nacionalni ravni.

4.8.2 Glede na to, da je voda izjemnega pomena, bi jo bilo treba zavarovati kot ogrožen vir in javno dobro. Upoštevati bi bilo treba, da je raba vode prednostnega pomena za izpolnjevanje osnovnih človekovih potreb. Evropska komisija bi morala razumeti, da je treba zadostno oskrbo z vodo in sanitarnimi storitvami ter dostop do njih priznati *kot temeljno človekovo pravico*, saj sta bistvenega pomena za življenje in dostojanstvo. Zato ju je treba trajno izključiti iz komercialnih pravil notranjega trga in ju preraščati med negospodarske storitve splošnega pomena ⁽³⁾.

4.8.3 Proizvode, ki so nujni za preživetje ljudi, bi bilo treba obravnavati posebej in jih izločiti iz okvira proste trgovinske menjave. Kljub temu, da obstajajo uradna besedila, v katerih je zapisano, da „voda ni tržni proizvod“ oziroma da „imajo vsi ljudje pravico do hrane“, smo tudi danes še lahko pričali privatiziranju vodnih virov, širokopoteznim špekulacijam z osnovnimi živili in obsežnemu prilaščanju kmetijskih zemljišč. Vse to neposredno ogroža preživetje najbolj revnih.

4.8.4 Evropska komisija naj v odgovor na to državljansko pobudo predlaga konkretne zavezujoče ukrepe, saj tega v svojem sporočilu ni storila. V pravno zavezujočem evropskem besedilu bi bilo treba zlasti določiti, da cilj gospodarjenja z vodnimi viri in s tem povezanih storitev ne bi smel biti dobiček. Izjava o tem, da je „voda javna dobrina“, sicer ni smiselna.

4.9 Zagotavljanje oskrbe z vodo prek javnih storitev v interesu ljudi

4.9.1 Odbor poziva k sprejetju evropskega instrumenta za priznavanje človekove pravice do vode in sanitarnih storitev, kot so jo julija 2010 opredelili v Združenih narodih in ki je skupaj s členom 14 PDEU o storitvah splošnega pomena in protokolom (št. 26) o teh storitvah ena od temeljev evropske državljanske pobude; zavzema se tudi, da bi Komisija priporočila državam članicam, da to pravico izpolnjujejo prek negospodarskih storitev splošnega pomena ter pri njihovem zagotavljanju spoštujejo nevtalnost, za razliko od rabe v komercialne namene v industriji ali kmetijstvu.

⁽³⁾ UL C 177, 11.6.2014, str. 24–31.

4.10 Celovitejši pristop za razvojno pomoč

4.10.1 Na področju razvojne politike in prevzetih finančnih obveznosti bi EU prišla prav trdna podpora v vseh državah članicah, ki bi jo izkazale s priznanjem človekove pravice, kot so jo julija 2010 uradno priznali v ZN, zlasti zaradi čim večje učinkovitosti; z navezavo razvojne politike in politike pomoči na tem področju na človekovo pravico bi namreč lahko nastopili proti korupciji in k spoštovanju zavezali tudi podizvajalce. Odbor spodbuja in podpira celovitejši pristop in vzpostavitev sinergije med vodo in prehransko varnostjo. Kar zadeva sinergijo med vodo in energijo, Odbor čaka na predlagane ukrepe, da bo lahko presodil, ali so v skladu z duhom evropske državljanske pobude o zaščiti vode kot javne dobrine.

Tudi javnemu zdravju je treba nameniti ključni pomen, zlasti z zagotavljanjem sanitarnih storitev povsod tam, kjer jih primanjkuje, čeprav je to za izvajalce manj zanimivo.

4.11 Spodbujanje javno-javnih partnerstev

4.11.1 Odbor odobrava zavezo Komisije, da bo bolj spodbujala ta neprofitna partnerstva v sektorju vode ter tako okrepila zmogljivosti s prenosom strokovnega znanja med sektorjem javnih služb na področju vode in sanitarnih storitev, lokalnimi organi in drugimi akterji; znova poudarja, da bi morale biti inovacije ter rezultati raziskav in razvoja, ki so prejeli javno podporo iz 7. okvirnega programa, na voljo neprofitnemu sektorju, podjetjem socialnega in solidarnega gospodarstva, občinam idr.⁽⁴⁾

4.12 Nadaljnje ukrepanje po konferenci Rio+20

4.12.1 EU bi morala v podporo ciljem trajnostnega razvoja, ki bodo po letu 2015 nadomestili razvojne cilje tisočletja in bodo univerzalni, poskrbeti za usklajenost s temi prihodnjimi cilji ter se zavedati, da en do dva milijona evropskih državljanov še vedno nima dostopa do tega vira. EU bi morala države članice bolje seznaniti z ustreznimi podatki (o brezdomcih, Romih in neustreznih življenjskih razmerah), da bi bilo mogoče to stanje izboljšati.

4.13 Odbor odobrava zavezo Evropske komisije glede kakovosti vode, preglednosti upravljanja in vzpostavitve bolj strukturiranega dialoga med deležniki, vendar poudarja, da to ni odgovor na vprašanja, ki jih je v zvezi z univerzalnostjo človekove pravice zastavila ta državljanska pobuda, tj. da morajo vsi državljani in prebivalci imeti dostop do minimalne količine vode, potrebne za preživetje, ne glede na to, kakšen je njihov položaj, kar zadeva bivališče, zaposlitev in drugo.

4.14 Evropska komisija opozarja, da zakonodaja EU dosledno priznava posebnosti storitev za rabo vode in sanitarnih storitev ter njihov pomen pri zadovoljevanju osnovnih potreb državljanov.

Odbor meni, da njihova vloga ni zgolj pomembna, temveč bistvena, zato si bo ob upoštevanju dejstva, da so to dejansko osnovne potrebe, prizadeval, da se bodo izpolnjevale v okviru javnih negospodarskih storitev splošnega pomena.

4.15 EESO je priporočil državam članicam in institucijam EU, naj to politiko okrepijo, saj je voda življenjskega pomena za državljane, industrijo in kmetijstvo ter lokalne skupnosti. V vseh evropskih politikah bi morala biti osrednjega pomena, obenem pa je treba upoštevati tudi izzive, povezane z bojem proti revščini, temeljnimi pravicami evropskih državljanov, javnim zdravjem, socialno vključenostjo in kohezijo.

4.16 EESO priporoča, da se

- preučijo učinek in stroški vodne politike, v kateri niso upoštevani socialni, okoljski in ekonomski vidiki;
- sedanje strategije uskladijo z različnimi lokalnimi in regionalnimi interesi v državah članicah;
- oblikuje trajnostni pristop h gospodarjenju z vodnimi viri, vključno z novimi instrumenti opozarjanja, s katerimi se bo mogoče odzivati na naravne nesreče in nesreče, ki jih povzročijo človek, in ki kratkoročno ogrožajo in kvarijo vodne vire;

⁽⁴⁾ UL C 44, 15.2.2013, str. 147–152.

- znova začnejo prizadevanja za sprejetje direktive o tleh;
- pozornost usmeri v bolj gospodarno povpraševanje, s čimer bi ta vir ohranili in ga zavarovali;
- vključijo socialni dialog in socialni partnerji, kar bo prispevalo k zagotavljanju izvedbe vseh najrazličnejših nalog na vseh ravneh storitev v zvezi z vodo in sanitarnimi storitvami.

4.17 EESO poleg tega predlaga, da se

- raziščejo tehnologije za izboljšanje zdravja in varnosti delavcev v sektorju vode in sanitarnih storitev;
- izkoristi strokovno znanje določenih nevladnih organizacij;
- razširi seznam onesnaževal (nanoelementi ter rakotvorne in mutagene kemične snovi, strupene za razmnoževanje), ki z vidika varovanja zdravja državljanov ne bi smela biti prisotna v površinskih vodah ali v podtalnici, in pripravijo usklajena priporočila za ponovno uporabo odpadnih voda;
- podprejo ukrepi za ohranjanje ekosistemov ter prizadevanja za ohranitev naravne podtalnice.

4.18 Vodno politiko in politiko na področju čiščenja odpadnih voda je treba vključiti v politiko trajnostnega razvoja, ki omogoča, da ta vir zadovoljuje dejanske potrebe ljudi in se ohrani za prihodnje generacije.

V Bruslju, 15. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vlogi civilne družbe v sporazumu o prosti trgovini med EU in Japonsko

(mnenje na lastno pobudo)

(2015/C 012/06)

Poročevalka: **Laure BATUT**

Soporočevalka: **Eve PÄÄRENDSON**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 19. septembra 2013 sklenil, da v skladu s členom 26(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Vloga civilne družbe v sporazumu o prosti trgovini med EU in Japonsko

mnenje na lastno pobudo.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 18. septembra 2014.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 15. oktobra) s 133 glasovi za, 1 glasom proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Sklepi

1.1.1 EU in Japonska skupaj opravita več kot tretjino svetovne trgovinske menjave. Partnerstvo ter ambiciozen, obsežen in vzajemno koristen sporazum o prosti trgovini/gospodarskem partnerstvu med EU in Japonsko bi spodbudil vzajemno trgovino in naložbe, lahko bi izboljšal njuni gospodarstvi in zaposlitvene možnosti, hkrati pa prispeval k trdnejšim predpisom in standardom na mednarodni ravni. Njuni državljani so pripravljani na pravično delitev pričakovanih koristi, vendar ostajajo previdni in ne želijo, da bi se njihov standard znižal.

1.1.2 EESO pozdravlja pogajanja o sporazumu o prosti trgovini/gospodarskem partnerstvu z Japonsko ter zlasti odločitev o nadaljevanju pogajanj po pregledu v prvem letu. Hkrati pa obžaluje pomanjkanje informacij in transparentnosti v zvezi s pogajanjmi, ki že potekajo. Spodbujanje in varstvo interesov potrošnikov je ključno sredstvo za zagotavljanje čim širše javne podpore sporazumu, zato EESO poziva k vzpostavitvi mehanizmov posvetovanja, podobnih mehanizmom, ki se uporabljajo v pogajanjih o transatlantskem partnerstvu na področju trgovine in naložb (TTIP), da se zagotovi boljša obveščenost civilne družbe o primerjalnih prednostih, ki bi jih odprtje trgov med EU in Japonsko pomenilo za zainteresirane strani. V zvezi s tem EESO obe strani spodbuja, naj povečata transparentnost in posredovanje informacij v zvezi s pogajanjmi, tako da oblikujeta uradni mehanizem za obveščanje civilne družbe in strukturo, ki bo skrbel za posvetovanja v okviru sporazuma. EESO poleg tega poudarja, da podjetja na obeh straneh že lahko izkoriščajo priložnosti, ki jih ponuja poslovna okrogla miza EU-Japonska kot platforma za sodelovanje in posvetovanje.

1.2 Priporočila

1.2.1 EESO vztraja, da ga je treba v celoti obveščati o reviziji študije učinka iz leta 2012. Poleg tega poziva, da ga je treba čim prej obvestiti o časovnem razporedu izvajanja, zlasti kar zadeva uskladitev tehničnih standardov, in meni, da je treba pred sprejetjem kakršnekoli odločitve objaviti dokument, ki bo natančnejši od analize učinka, in sicer v vseh uradnih jezikih EU.

1.2.2 EESO poziva EU, naj stori vse potrebno, da:

- bodo vrednote, ki jih predstavljata po svetu, našle mesto v tem sporazumu, da se ohranijo okoljski, socialni, zdravstveni in kulturni standardi ter da se koristi od sporazuma pravično razporedijo med državljane, potrošnike, delavce in podjetja;
- bosta obe strani ambiciozni ne samo pri zniževanju tarif, temveč tudi netarifnih ovir, pri tem pa skrbeli za visoko zakonodajno usklajenost, ne da bi znižali svoje standarde in predpise niti stopnjo zaposlenosti; to mora potekati enako za obe strani in ne sme omajati zavez EU za večstranskost STO;
- obe strani priznata največji pomen spodbujanja interesov in zdravja potrošnikov;
- se v sporazum vključi načelo previdnosti in zagotovi pravna varnost za trgovino s kmetijskimi in živilskimi proizvodi z vidika geografskih označb obeh strani;
- se MSP nameni posebno poglavje, saj predstavljajo več kot 99 % vseh podjetij v EU in na Japonskem in so najpomembnejši vir novih delovnih mest, saj želijo MSP doseči večjo konkurenčnost in imeti manj ovir. Cilj je povečati vzajemen dostop do trgov, MSP pa v celoti obveščati o novih poslovnih priložnostih, ki bi nastale na podlagi tega sporazuma;
- se vključi obsežno in stabilno poglavje o storitvah, ki bo imelo zadostna jamstva ter temeljilo na obstoječih sporazumih EU, saj pomeni veliko priložnost za ta pogajanja;
- se ohrani specifičnost javnih storitev v EU v skladu z obveznostmi iz Pogodbe;
- se po potrebi zagotovijo enaki pogoji za sodelovanje v javnih naročilih za obe strani z ustrežno pravno varnostjo;
- se potrdi, da lahko obe strani sprejemata zakone in določata prednostne naloge na področju trajnostnega razvoja, zaposlovanja in varstva okolja;
- se zato v sporazum vključi ambiciozno poglavje o trajnostnem razvoju in pri tem nameni osrednja vloga civilni družbi ter določi vsaj naslednje:
  - zagotovitev spoštovanja obveznosti, ki izhajajo iz članstva obeh strani v MOD in iz osmih temeljnih konvencij MOD, kot minimalnih pogojev;
- sprejetje zaveze k spodbujanju in izvajanju okoljskih zakonov in pobud;
- sprejetje zaveze k trajnostnemu upravljanju in uporabi naravnih virov v skladu z mednarodnimi pogodbami.

Reševanje sporov med vlagatelji in državo je zelo kočljivo vprašanje in različni v to vpleteni akterji na to različno gledajo, zato EESO pozdravlja javno posvetovanje, ki ga je Komisija začela v zvezi s transatlantskimi trgovinskimi pogajanjmi, ter z zanimanjem pričakuje njegove rezultate⁽¹⁾. Glede na moč japonske demokracije bi lahko po mnenju EESO zbiranje stališč zainteresiranih strani o tej temi na Japonskem prispevalo k obveščenosti in k lažjim pogajanjem.

1.2.3 Dialog med civilno družbo EU in Japonske bo velik prispevek k sporazumoma o prosti trgovini in gospodarskem partnerstvu. EESO priporoča, da se tako kot pri drugih sporazumih, ki jih je nedavno sklenila EU, oblikuje skupni posvetovalni organ v okviru sporazumov o prosti trgovini in gospodarskem partnerstvu med EU in Japonsko, katerega vlogo morajo v okviru pogajanj določiti predstavniki obeh civilnih družb. Ta organ mora možnost preučiti vsa področja sporazuma in predstaviti svoja stališča. EESO močno priporoča, da najmanj polovico članov evropskega dela tega odbora imenuje EESO, posvetovalni organ EU, ki zastopa interese organizirane evropske civilne družbe.

1.2.3.1 EESO je vzpostavil odlične stike z japonskimi predstavnimi organizacijami delavcev, delodajalcev, kmetov, zadrug, potrošnikov, nevladnih organizacij in univerz⁽²⁾. Spremljevalni odbor EESO za Japonsko ima vodilno vlogo pri spodbujanju dialoga in posvetovanja s civilno družbo obeh strani.

2. Oris ozadja

2.1.1 EU in Japonska sta sklenili okrepiti medsebojne povezave in sta v fazi pogajanj o sporazumu o prosti trgovini in sporazumu o gospodarskem partnerstvu. Vzporedno potekajo tudi pogajanja o sporazumu o strateškem partnerstvu⁽³⁾. EESO pozdravlja pozitiven izid pregleda v prvem letu ter odločitev o nadaljevanju pogajanj. Če bodo domneve potrjene, bi se izvoz EU na Japonsko povečal za 30 %, BDP EU bi se povečal za 0,8 %, v EU pa bi se ustvarilo 400 000 novih delovnih mest. Japonski BDP bi se povečal za 0,7 %, njen izvoz v Evropo za 24 %, sporazum pa bi utrdil tudi pomembno trgovinsko in naložbeno vlogo EU v vzhodni Aziji⁽⁴⁾.

2.1.2 EU in Japonska delita številne vrednote in načela, kot so demokracija, pravna država, človekove pravice in tržno gospodarstvo z visokim tehnološkim znanjem. Sočasno se soočata s podobnimi izzivi (npr. staranjem in zmanjševanjem števila prebivalstva), prav tako pa morata poskati nove vire rasti in delovnih mest.

2.1.3 Organi civilne družbe na obeh straneh ter njihovi mehanizmi posvetovanja se precej razlikujejo⁽⁵⁾, vse večji dialog med takimi organi pa bi bilo zelo pomembno dopolnilo kateremukoli sporazumu. EU je družbeni in civilni dialog, s tem ko mu je zagotovila institucionalni okvir, postavila za temelj svojega družbenega modela, Japonska pa se zaveda pomena svoje širše civilne družbe (Svet za politiko dela; Forum več zainteresiranih strani).

2.2 **Na Japonskem se tako kot v EU sprejemajo ukrepi za oživitve gospodarstva⁽⁶⁾.** Japonski državni dolg trenutno znaša skoraj 230 % njenega BDP. Zaradi močnega jena je pri uvozu v manj ugodnem položaju, po trojni katastrofi v Fukušimi pa je trgovina na drobno v letu dni padla za 2,3 % (februar 2013).

⁽¹⁾ Mnenje EESO, REX/390, EESC-2013-05469, poročevalec: g. KRAWCYK, soporočevalec: g. BOYLE (4.6.2014).

⁽²⁾ Na Japonskem so bili ustanovljeni štiri inštituti EU (konzorciji univerz), ki jih finančno podpira Evropska komisija; na Japonskem štejejo univerzitetni profesorji za akterje civilne družbe (http://www.eas.europa.eu/eu-centres/eu-centres_en.pdf).

⁽³⁾ Sporazum o strateškem partnerstvu zajema politično in globalno sodelovanje ter sodelovanje znotraj posameznih sektorjev (raziskave, inovacije, vesolje, šolstvo, kultura, energija, sodelovanje za razvoj, ravnanje ob katastrofah itd.).

⁽⁴⁾ Evropska komisija, *Impact Assessment report on EU-Japan Trade relations*, točka 5.1.3 (julij 2013).

⁽⁵⁾ UL C 97/34 z dne 28.4.2007, str. 34.

⁽⁶⁾ „Tri puščice“ premiera Abeja, imenovane „abenomija“: kombinacija ukrepov na treh ključnih področjih: monetarna politika, davčne spodbude in strukturne reforme, da se zagotovi dolgoročna in trajnostna rast japonskega gospodarstva ter spodbudijo kapitalne naložbe zasebnega sektorja.

2.2.1 Dvostranski sporazumi o prosti trgovini Japonsko odpirajo za svetovno trgovino in vodijo k oblikovanju območij regionalnega povezovanja. Japonska je od leta 2002 sprejela več dvostranskih sporazumov tako v Aziji kot Latinski Ameriki ter s Švico. Trenutno sodeluje v tristranskih pogajanjih s Kitajsko in Južno Korejo. Sodeluje tudi v pogajanjih o transpacifiškem partnerstvu (TPP).

2.2.2 Japonska in EU sta že podpisali pomembne sporazume, ki olajšujejo trgovinske postopke, na področju telekomunikacij, kemičnih in farmacevtskih proizvodov, dejavnosti, ki so v nasprotju s pravili konkurence, znanosti in tehnologije ter upravnega sodelovanja in pomoči⁽⁷⁾.

3. Trgovina in trajnostni razvoj

3.1 Prizadevanja za gospodarsko rast na podlagi svetovne trgovine bi lahko negativno vplivala na okolje⁽⁸⁾. EESO je v mnenju o pogajanjih o novih trgovinskih sporazumih⁽⁹⁾ poudaril, da je treba v vsa trgovinska pogajanja EU nujno vključiti poglavje o trgovini in trajnostnem razvoju z okoljskimi in socialnimi določbami ter ključno vlogo spremljanja nameniti civilni družbi.

3.2 Pogajanja o sporazumih o prosti trgovini in gospodarskem partnerstvu med EU in Japonsko omogočajo obema stranema, da se ponovno na mednarodni ravni zavežeta trem stebrom trajnostnega razvoja: gospodarski rasti, družbenemu razvoju in varstvu okolja. Od sporazuma o prosti trgovini z Južno Korejo naprej so ti elementi bistvo vseh pogajanj EU na področju trgovine in vsakega trgovinskega sporazuma⁽¹⁰⁾. Biotska raznovrstnost, podnebne spremembe, ribištvo, gozdarstvo in prostoživeče vrste so prednostne naloge tako za EU kot na svetovni ravni. Pogodbenci bi morali ponovno potrditi svojo zavezanost večstranskim okoljskim sporazumom.

3.3 Vsak novi sporazum bi moral potrditi pravice držav članic EU in Japonske, da sprejemajo zakone in določajo prednostne naloge na področju trajnostnega razvoja, ter jih spodbuditi k temu, da spoštujejo stopnje zaščite delavcev in varstva okolja v skladu s svojimi zavezami mednarodnim standardom in sporazumom na teh področjih.

3.4 Sporazuma o prosti trgovini in gospodarskem partnerstvu⁽¹¹⁾ bosta priložnost za obnovitev teh zavez (z morebitno ratifikacijo in dejanskim izvajanjem konvencij ILO)⁽¹²⁾ in za okrepitev dvostranskega dialoga in sodelovanja na področju delovne zakonodaje, vključno s področji, ki so zajeta tudi v agendi za dostojno delo.

3.4.1 EESO kot predstavnik celotne evropske civilne družbe poudarja, da sporazuma o prosti trgovini in gospodarskem partnerstvu morda ne bosta pomenila enakih koristi⁽¹³⁾ za vse države članice in vse gospodarske sektorje⁽¹⁴⁾.

3.4.2 Medtem ko naj bi se v EU število delovnih mest (v %) v sektorju električnih naprav, kmetijstvu, gozdarstvu, ribištvu, predelovalni industriji, zavarovalništvu in gradbeništvu povečalo, pa naj bi se njihovo število nekoliko zmanjšalo v kemični industriji, avtomobilski industriji, jeklarstvu ter sektorju letalskega prevoza⁽¹⁵⁾. Te težave je treba čim prej prepoznati, da bi lahko uvedli ustrezne ukrepe podpore in preusposabljanja. Pomembno je, da se koristi enakomerno porazdelijo med podjetja, zaposlene, potrošnike in širšo civilno družbo, hkrati pa zagotovita zaščita pred morebitnimi večjimi neravnovesji ter možnost prejetja odškodnin v primeru takih neravnovesij⁽¹⁶⁾.

⁽⁷⁾ Sporazumi so naslednji: sporazum o medsebojnem priznavanju med EU in Japonsko, sporazum o sodelovanju glede dejavnosti, ki so v nasprotju s pravili konkurence, sporazum na področju znanosti in tehnologije ter sporazum o sodelovanju in medsebojni upravni pomoči.

⁽⁸⁾ COM(2006) 567 final, http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11022_en.htm

⁽⁹⁾ UL C 211 z dne 19.8.2008, str. 82–89.

⁽¹⁰⁾ Sporazum o prosti trgovini med EU in Južno Korejo (poglavje 13): UL L 127 z dne 14.5.2011, str. 62–65.

⁽¹¹⁾ Glej npr. Sporazum o prosti trgovini med EU in Republiko Korejo (člen 13.4.3): UL L 127 z dne 14.5.2011, str. 62–65.

⁽¹²⁾ Konvenciji št. 87 in 98 o svobodi združevanja in pravici do kolektivnih pogajanj, št. 29 in 105 o odpravi prisilnega in obveznega dela, št. 138 in 182 o odpravi dela otrok ter št. 100 in 111 o nediskriminaciji pri zaposlovanju in v zvezi s poklicem.

⁽¹³⁾ Sporočilo Komisije COM(2010) 343 final.

⁽¹⁴⁾ Evropska komisija, prav tam, točke 5.2.2, 5.3 in 5.6.2.

⁽¹⁵⁾ Evropska komisija, *Impact Assessment report on EU-Japan Trade relations*, (2012), str. 49.

⁽¹⁶⁾ Kot na primer rezerva za Evropski sklad za prilagoditev globalizaciji (EGF).

4. Posvetovanje s civilno družbo

4.1 Obveščanje in transparentnost

4.1.1 EESO izraža zadovoljstvo, da je glavni partner Komisije pri vprašanjih, ki jih obravnava, vendar obžaluje, da ni transparentnosti v sedanjih pogajanjih, na kar opozarjajo akterji na obeh straneh. Z mandatom, ki ga je prejela Komisija, javnost ni seznanjena, pogajanja pa bi morala biti čim bolj odprta in transparentna. Številne evropske in japonske organizacije civilne družbe se pritožujejo, da so o pogajanjih bolj slabo obveščene. To vpliva na vsebino pogajanj pa tudi na možnost civilne družbe, da predstavi svoja stališča v zvezi s tem vprašanjem. Kot je znano, sodelovanje civilne družbe ne bi samo povečalo vzajemnega razumevanja, temveč tudi izboljšalo kakovost sedanjih pogajanj o sporazumih o prosti trgovini in gospodarskem partnerstvu z vidika strokovnega znanja.

4.1.2 Evropski državljani pozivajo k spoštovanju dokumentov EU, ki določajo načelo transparentnosti. Zato EESO meni, da je treba besedila v čim zgodnejši fazi posredovati zainteresiranim stranem.

4.1.3 Glede na legitimno zahtevo evropskih državljanov, da se zagotovi popolna transparentnost trgovinskih pogajanj, EESO opozarja Svet in Komisijo na strogo spoštovanje in usklajeno izvajanje člena 218 PDEU, zlasti točke 10: „Evropski parlament se v vseh fazah postopka nemudoma in izčrpno obvesti.“

4.1.4 EESO Komisiji priporoča, da za pogajanja o sporazumih o prosti trgovini in gospodarskem partnerstvu vzpostavi model posvetovanja s civilno družbo, podoben tistemu, ki se uporablja za pogajanja EU v zvezi s TTIP (srečanja z zainteresiranimi stranmi po vsakem krogu pogajanj, oblikovanje svetovalne skupine predstavnikov civilne družbe, ki mora vključevati člane EESO). EESO je seznanjen z obstojem podobnega mehanizma za transpacifiška pogajanja med ZDA in Japonsko.

4.2 Posvetovanje

4.2.1 Kakor je bilo navedeno zgoraj, je v vseh sporazumih o prosti trgovini, ki jih je nedavno sklenila EU, vključeno poglavje o trgovini in trajnostnem razvoju⁽¹⁷⁾, pri čemer ima civilna družba ključno vlogo spremljanja, sestavljajo pa jo neodvisne in predstaviške organizacije z uravnoteženo zastopnostjo podjetij, delavcev in drugih zainteresiranih strani. EESO podpira prizadevanja Komisije, da bi bilo to poglavje tudi v sporazumu z Japonsko.

4.2.2 **Japonske oblasti** želijo doseči stabilno rast v okviru trajnostnega razvoja (glej „abenomija“)⁽¹⁸⁾. V sporazume o prosti trgovini med Japonsko in partnerji v Aziji so vključene tudi določbe o ustanovitvi pododbora za spremljanje učinka sporazuma na podjetja. Čeprav so razlike v področju uporabe in načinu izvedbe, sta tako EU kot Japonska seznanjeni z načelom spremljanja učinka sporazumov o prosti trgovini, zato EESO poziva k vključitvi stabilnega poglavja o trgovini in trajnostnem razvoju.

4.2.3 Japonska vlada je vzpostavila niz internih večstranskih odborov za posvetovanje z japonskimi podjetji glede posledic prostotrgovinskih sporazumov za podjetja, obstajajo pa tudi svetovalni organi, ki združujejo vlado in zadrage ter vlado in sindikate. Poleg tega obstajajo druge širše svetovalne strukture, kot sta Forum več zainteresiranih strani za socialno odgovornost za trajnostno prihodnost⁽¹⁹⁾ in Svet za politiko dela.

4.3 Gospodarski in družbeni model EU „(...) pozornost namenja, na primer, trdnim institucionalnim strukturam za reševanje gospodarskih, zaposlitvenih, družbenih in okoljskih vprašanj (...), pa tudi močnemu socialnemu in civilnemu dialogu ter vlaganju v človeški kapital in kakovostna delovna mesta“⁽²⁰⁾. EESO ugotavlja, da ta model odraža vrednote EU in da bi se zanj morale zavzemati vse institucije v vseh svojih politikah.

⁽¹⁷⁾ PDEU, člena 11 in 21(2)(f).

⁽¹⁸⁾ „Abenomija“, tri puščice za spodbuditev rasti, glej: <http://www.eu.emb-japan.go.jp>, <http://en.wikipedia.org/wiki/Abenomics>, ter članek Wolff in Joshii, *Japan and the EU in the global economy*, april 2014, <http://bit.ly/1mLgY2r>

⁽¹⁹⁾ Forum več zainteresiranih strani: <http://sustainability.go.jp/forum/english/index.html>

⁽²⁰⁾ COM(2004) 383 final z dne 18. maja 2004, *Socialna razsežnost globalizacije*.

4.3.1 EESO pozdravlja zaveze EU na mednarodni ravni ⁽²¹⁾:

- spodbujanje učinkovitejšega sodelovanja socialnih partnerjev in drugih predstavnikov civilne družbe pri mednarodnem upravljanju (STO), oblikovanju politik ter spremljanju trgovinskih sporazumov;
- spodbujanje evropskih vrednot v dobi globalizacije ⁽²²⁾.

4.3.2 **Evropski parlament je** v zvezi s sporazumom o prosti trgovini z Japonsko **Komisiji priporočil**, naj se osredotoči na osnovne standarde s področja delovne zakonodaje, pripravi ambiciozno poglavje o trajnostnem razvoju in poskrbi za ustanovitev „forumu civilne družbe, ki bo spremljal in podajal pripombe o njegovem izvajanju“. EESO vztraja, da se je treba z njim posvetovati in da je treba uresničiti ta priporočila.

4.4 EESO opozarja, da je Komisija objavila vodnik za „transparentnost trgovinskih pogajanj EU“, v katerem je navedeno, da je delo pogajalcev „lahko uspešno le, če izpolnjuje pričakovanja Evropejcev“, in da imajo „mnenja civilne družbe ključno vlogo v pripravljalni fazi pogajanj“ ⁽²³⁾.

EESO izraža željo, da:

- Komisija prizna vlogo EESO in ga obvešča o vseh vidikih pogajalskega procesa;
- se v celotnem času pogajanj oblikuje stalni dialog med Evropskim parlamentom, Komisijo in EESO;
- se zagotovi sodelovanje civilne družbe med celotnim procesom pogajanj;
- Komisija v sporazumu določi:
  - skupni mehanizem spremljanja, ki bi ga oblikovali v fazi izvajanja in v katerem bi sodelovali evropska in japonska civilna družba;
  - interne posvetovalne organe, ki bi ponujali mnenja in priporočila obema stranema, skupnim političnim organom in skupnim organom, vključenim v sporazum, ter bi lahko prejeli zahteve drugih zainteresiranih strani (zlasti v zvezi s poglavjem o trajnostnem razvoju) ter jih posredovali skupaj z njihovimi stališči in priporočili;
  - možnost zahteve po posvetovanju ali postopku reševanja sporov, če cilji iz poglavja o trajnostnem razvoju ne bi bili uresničeni;
  - skupni organ, ki bi združeval evropsko in japonsko civilno družbo ter ponujal okvir za redni strukturirani dialog in sodelovanje ter izmenjavo z vladnimi predstavniki iz EU in Japonske.

4.5 Skoraj vsi predstavniki organizacij evropske in japonske civilne družbe, ki so bili udeleženi v posvetovanju ⁽²⁴⁾, so bili za ustanovitev takšnega skupnega nadzornega organa v okviru prihodnjega sporazuma o prosti trgovini.

⁽²¹⁾ Sporočilo Komisije o *dostojnem delu*, maj 2006, COM(2006) 249 final, točki 2.3 in 3.5.

⁽²²⁾ Svet, sklepi predsedstva z zasedanja 16. in 17. decembra 2004, točka 53, ter 16. in 17. junija 2005, točka 31.

⁽²³⁾ Evropska komisija, *Transparency in EU Trade negotiations* (Transparentnost trgovinskih pogajanj EU), 2012; ter: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/june/tradoc_149616.pdf

⁽²⁴⁾ V okviru javnega posvetovanja 15. januarja 2014 na sedežu EESO in obiska na Japonskem konec januarja 2014 je sodelovalo 40 organizacij, socialnih partnerjev in drugih zainteresiranih strani, ki so izrazili svoja stališča, pričakovanja in skrbi v zvezi s prihodnjim sporazumom o prosti trgovini med EU in Japonsko.

4.5.1 Nadzorni mehanizem je treba razviti ob upoštevanju obstoječih struktur in dosedanjih izkušenj EU in Japonske. EESO želi sodelovati pri opredeljevanju vloge, obsega pristojnosti in sestave svetovalne skupine na strani EU in skupnega nadzornega organa. V posvetovanje morajo biti vključene vse zainteresirane strani in EESO mora imeti pri tem osrednjo vlogo.

4.5.2 Strukturirani dialog med predstavniki civilne družbe EU in Japonske bo sporazumoma o prosti trgovini in gospodarskem partnerstvu dodal pomembno razsežnost, tudi kulturno. Po mnenju EESO je nujno ohranjati stike z japonskimi sogovorniki, da bi zagotovili obliko, področje uporabe in vsebino prihodnjega skupnega mehanizma nadzora, ki bo izpolnil pričakovanja obeh strani.

5. Glavne točke

5.1 Pogajanja

5.1.1 EESO pozdravlja dejstvo, da je Svet EU junija 2014⁽²⁵⁾ na podlagi ugodnega poročila o napredku sklenil, da bo nadaljeval pogajanja.

5.1.2 Cilj sporazuma je povečati dostop do trga in regulativno skladnost ter s tem spodbuditi razvoj vzajemne trgovine in naložb. Pospešiti bi moral trajnostno rast in ustvarjanje več in boljših delovnih mest ter povečati izbiro potrošnikov in razviti konkurenčnost in produktivnost obeh gospodarstev.

5.1.3 Za EU ima prednostni pomen odprava netarifnih ovir (NTO). Komisija v *oceni učinka*⁽²⁶⁾ navaja, da so te ovire pogosto kulturnega izvora in imajo protekcionistične posledice. EESO ugotavlja, da jih je težko oceniti, če temeljijo na standardih, ki se neprestano spreminjajo, pa čeprav na najvišji ravni. Včasih ščitijo celotne gospodarske panoge, kot npr. železniški prevoz na Japonskem.

5.2 Blagovna menjava

5.2.1 Odprava tarifnih ovir mora zajemati vse proizvode, tudi kmetijske in predelane proizvode, motorna vozila, ki so bila prepoznana kot „občutljivo“ blago, ter kemične in farmacevtske proizvode, po potrebi s prehodnimi obdobji.

5.2.2 Trgovina bi se spodbujala z medsebojnim priznavanjem certificiranih proizvodov na podlagi standardov za podobne in primerljive proizvode ter s sodelovanjem pri usklajevanju zakonodaje in sistemov, kjer je to možno. Kljub vsemu bo treba zagotoviti, da tako sodelovanje pri oblikovanju novih standardov na svetovni ravni ne bo vodilo v nižanje standardov.

5.2.3 Netarifne ovire, ki zavirajo izvoz EU, se uporabljajo kot prikriti protekcionistični ukrepi. Treba jih je zmanjšati ali odpraviti, zlasti kadar so ugotovljene že med pogajanja, standarde pa je treba uskladiti z mednarodnimi standardi.

5.3 Mala in srednja podjetja (MSP)

5.3.1 MSP tako na Japonskem kot v Evropi predstavljajo 99 % gospodarskega tkiva ter ustvarjajo 70–80 % delovnih mest, zato EESO Komisijo poziva, naj jim nameni posebno pozornost.

5.3.2 MSP imajo zaradi svoje velikosti omejene vire, tudi kadar se ukvarjajo z vladnimi in trgovinskimi predpisi, zato lahko pričakujejo koristi od sporazumov o prosti trgovini in gospodarskem partnerstvu med EU in Japonsko ter zlasti od poenostavljenih predpisov in nižjih upravnih stroškov. Vendar potrebujejo pomoč pri odpravi ovir, povezanih z morebitnim povečanim mednarodnim udejstvovanjem, kot so: jezikovne ovire, različne poslovne kulture, visoki stroški prevoza, pomanjkanje osebja z ustreznimi spretnosti in znanjem ter informacij o tujih trgih in pomanjkanje zadostnih finančnih virov.

⁽²⁵⁾ Zasedanje Evropskega sveta 18. in 19. oktobra 2012, točka 2.k; Svet za zunanje zadeve (trgovino) EU, 29. november 2012; mandat Komisiji za pogajanja o sporazumu o prosti trgovini z Japonsko, zasedanje Sveta 29. junija 2014.

⁽²⁶⁾ Evropska komisija, 2012, *Ocena učinka, Poročilo o trgovinskih odnosih EU z Japonsko*, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/july/tradoc_149809.pdf

5.3.3 Za čim večjo korist od sporazumov o prosti trgovini in gospodarskem partnerstvu med EU in Japonsko bosta morali obe strani nujno povečati tudi seznanjenost MSP s podpornimi storitvami, ki so jim na voljo, in programi ⁽²⁷⁾, ki jih ponujata Center za industrijsko sodelovanje EU-Japonska (*EU-Japan Centre for Industrial Cooperation*) ⁽²⁸⁾ in JETRO ⁽²⁹⁾, zlasti glede na nove poslovne priložnosti, ki bi morale nastati s tem sporazumom. Na primer, za evropska MSP bi bili zanimivi naslednji sektorji na Japonskem: IKT, zdravstvo ⁽³⁰⁾, storitve, obnovljivi viri energije, ekološko pridelana ⁽³¹⁾ in gurmanska živila.

5.4 Agroživilska industrija

5.4.1 Liberalizacija trga bi zagotovila nove priložnosti za agroživilsko industrijo na obeh straneh (200-odstotno povečanje), vendar je kmetijstvo eno od bolj spornih področij teh pogajanj. Japonsko kmetijstvo lahko zadovolji le 40 % prehrabnih potreb japonskega prebivalstva in zato izraža posebno zaskrbljenost. Japonski kmetje zahtevajo, da se pet vrst proizvodov izvzame iz tarifnih omejitev vsakršnih pogajanj s tujimi državami. To so: riž, govedina in svinjina, mleko in mlečni izdelki, pšenica in ječmen ter sladkor in sladila. Za EU bi bil lahko izvoz velikih količin predelanih živil velika priložnost, zlasti če bi Japonska odstranila večino netarifnih ovir.

5.4.2 EESO izraža upanje, da bo obravnavano vprašanje pravic intelektualne lastnine ⁽³²⁾, da se zagotovi poštena zaščita evropskih inovacij. Vprašanje zaščitene geografske označbe se je v razpravah izkazalo za velik problem. Intelektualna zaščita kakovostnih kmetijskih proizvodov bi lahko bila prikrita ovira za uvoz. EU in Japonska sta v okviru STO sprejeli različen pristop: EU je želela povečati uporabo zaščitene geografske označbe, da bi zagotovili večjo zaščito, ki bi bila zavezujoča (pogajanja o TRIPS – predlog EU iz leta 1998), Japonska pa je skupaj z ZDA (leta 1999) predlagala, da bi članice obveščale STO o svojih geografskih označbah, da bi oblikovali bazo podatkov, ki bi bila vir informacij za ostale članice, vendar brez zavezujočega učinka. Po mnenju EESO gre za pomembno vprašanje, ki ga je treba v pogajanjih previdno načeti.

5.5 Storitve

5.5.1 Japonski kmetje in potrošniki so tesno povezani z združnim gibanjem, ki ponuja vzajemna zavarovanja in bančne storitve. Liberalizacijo storitev dojemajo kot grožnjo, medtem ko je za številne druge to velika priložnost, tudi za „gospodarstvo sivolasih“. Storitve ponujajo glavno priložnost za znatno povečanje trgovinske menjave.

5.5.2 Po bruto podatkih je leta 2012 27 držav članic EU na Japonsko izvozilo storitve v vrednosti 24,2 milijarde EUR, uvoz storitev iz Japonske pa je znašal 15,6 milijarde EUR, kar pomeni 8,6 milijarde EUR presežka za EU, pri čemer je treba upoštevati, da ima Japonska štirikrat manj prebivalcev kot EU. Skoraj vse japonske organizacije, ki so bile vključene v posvetovanje in so omenile liberalizacijo storitev, so se izrekle proti „negativnemu seznamu“, v skladu s katerim bi bile vse storitve, ki ne bi bile izrecno izvzete v besedilu sporazuma, odprte za trgovino s storitvami. Medtem ko kmetje in potrošniki nasprotujejo negativnemu seznamu, pa ga podjetja intenzivno zagovarjajo. Negativni seznam bi zmanjšal manevrski prostor javne uprave. Prihodnje storitve bi samodejno spadale pod liberalizirano področje. EESO podpira neomejevalno pravico držav, da sprejemajo zakone v javnem interesu.

5.6 Javna naročila

5.6.1 Za podjetja v EU je pomembno, da pridobijo dostop do japonskih javnih naročil z odpravo ovir, ki jih predstavljajo standardi, določitev transparentnih postopkov in zagotavljanjem informacij, enakih za vse zainteresirane strani, odpravo zelo občutljivih omejitev na trgu železniških storitev in vzpostavitev sistema za spletni dostop do informacij. Pri konkretnih pogajanjih je poleg jasno izražene politične volje potrebna pravna stabilnost na področju standardov.

5.6.2 Nujne bodo tudi enake možnosti z vidika poštene konkurence. EESO meni, da je treba v sporazumu jasno opredeliti oblike odobritev, ki jih v praksi podelujeta pogodbenici za državno pomoč in subvencije.

⁽²⁷⁾ <http://www.eu-japan.eu/smes-support>; <http://www.jetro.go.jp/en/database>

⁽²⁸⁾ <http://www.eu-japan.eu/smes-support>

⁽²⁹⁾ <https://www.jetro.go.jp/en/database/>

⁽³⁰⁾ Naj Japonskem naj bi bilo leta 2050 38 % prebivalstva starega 65 let ali več.

⁽³¹⁾ Ekološko pridelana živila predstavljajo le okoli 0,4 % vseh živil, ki se prodajo na Japonskem (podatki EBC).

⁽³²⁾ UL C 68 z dne, 6.3.2012, str. 28.

5.6.3 EU, države članice in Japonska morajo ohraniti možnost financiranja ciljev splošnega interesa, ki so opredeljeni v skladu z njihovimi demokratičnimi postopki in med drugim vključujejo socialni sektor, okolje in javno zdravje. EU ima na podlagi pogodb obveznosti, povezane z javnimi storitvami.

5.7 Naložbe ⁽³³⁾

5.7.1 Leta 2012 so neposredne naložbe EU na Japonskem znašale 434 milijonov EUR, japonske neposredne naložbe v EU pa 3,374 milijarde EUR ⁽³⁴⁾. Glavno načelo sporazumov o prosti trgovini in gospodarskem partnerstvu je recipročnost, zato EESO poziva Komisijo, naj v primeru, da bi sporazum privedel do izgube delovnih mest, pazi na to in razmisli o uporabi sklada za prilagoditev globalizaciji, da bi nadomestili izgubljena delovna mesta. Poleg tega meni, da bo morda treba podjetjem, ki so pred tem prejemale javna finančna sredstva, ustrezno nadomestiti izgubo z vidika človeških virov in tehnologije.

5.7.2 EU in Japonska bi morali pregledati svojo zakonodajo o omejitvah, povezanih z lastništvom, avtorizaciji in nadzoru ter za lajšanje čezmejnih naložb.

5.7.3 EESO ugotavlja, da tako zakonodaja kot sodna praksa na Japonskem in v EU omogočata pošteno reševanje sporov v okviru rednih postopkov. EU in Japonska vlagateljem zagotavljata tudi niz institucionalnih in pravnih jamstev. Reševanje sporov med vlagatelji in državo je zelo kočljivo vprašanje in različni v to vpleteni akterji na to različno gledajo. Zato EESO pozdravlja javno posvetovanje, ki ga je Komisija začela v zvezi s transatlantskimi trgovinskimi pogajanjmi, ter izraža željo, da bi Japonska prevzela podobno pobudo in bi se upoštevala stališča japonskih zainteresiranih strani.

5.7.4 EESO predlaga spodbujanje širokega dialoga o reševanju sporov, ko bodo določeni pogoji in bo Komisija ocenila rezultate. EESO o tem že pripravlja mnenje na lastno pobudo.

5.7.4.1 Vsekakor določbe o reševanju sporov v zvezi z naložbami ne smejo omejiti možnosti držav članic EU, da sprejemajo zakonodajo v interesu javnosti in da uresničujejo zadane cilje na posameznih političnih področjih. Pojasniti bi bilo treba tudi opredelitve „naložb“ ter „pravične in enake obravnave“. To vprašanje bi moralo biti del pogajanj.

V Bruslju, 15. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

⁽³³⁾ Evropska komisija je z začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe pridobila pristojnosti na področju naložb. Komisija je objavila sporočilo *Za doseg celovite evropske mednarodne naložbene politike*, v zvezi s katerim je EESO pripravil mnenje (UL C 318 z dne 29.10.2011, str. 150–154).

⁽³⁴⁾ Vir: Eurostat 170/2013 – 18. november 2013.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o položaju ukrajinske civilne družbe z vidika evropskih teženj Ukrajine

(mnenje na lastno pobudo)

(2015/C 012/07)

Poročevalec: **Andrzej ADAMCZYK**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 27. februarja 2014 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Položaj ukrajinske civilne družbe z vidika evropskih teženj Ukrajine.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 18. septembra 2014.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 16. oktobra) s 173 glasovi za, 2 glasovoma proti in 15 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO mora dejavno spodbujati politično, socialno in gospodarsko konsolidacijo Ukrajine, vključno z miroljubno rešitvijo sedanjega konflikta v regijah Doneck in Lugansk. Z dejavnostmi EESO v Ukrajini se bo spodbujal proces demokratizacije, ozemeljska celovitost ter socialni in civilni dialog vseh akterjev z javno legitimnostjo in reprezentativnostjo.

1.2 EESO namerava povabiti k sodelovanju širok spekter ukrajinske civilne družbe, pri tem pa želi vključiti tudi tiste, ki ostajajo zadržani ali sovražni do nedavne politične tranzicije in zблиževanja z EU.

1.3 Priporoča se tudi nadaljnji razvoj dvostranskega sodelovanja med partnerskimi organizacijami v EU in Ukrajini, pri tem pa je posebno pozornost treba nameniti gradnji zmogljivosti, najboljšim praksam ter krepitvi socialnega in civilnega dialoga.

1.4 V skladu z določbami pridružitvenega sporazuma mora EESO prispevati k vzpostavitvi skupne platforme za civilno družbo, v kateri bodo člani EESO in predstavniki ukrajinske civilne družbe. V skladu s sporazumom o poglobljenem in razširjenem prostotrgovinskem območju (DCFTA) bo za izpolnitev zahtev o mehanizmu za spremljanje civilne družbe ustanovljen podoben organ. Oba organa morata čim tesneje sodelovati.

1.5 EESO bo gojil dejavnosti obveščanja o posledicah ukrajinskega izvajanja pridružitvenega sporazuma ter o evropskem povezovanju, institucijah in pravnem redu.

1.6 Vizumske obveznosti za ukrajinske državljane je treba odpraviti takoj, ko bo to tehnično mogoče, in tako spodbuditi stike med ljudmi, kar je tudi ukrep za graditev zaupanja.

1.7 Evropsko perspektivo Ukrajine je treba formalno vključiti v agendo EU.

2. Vzhodno partnerstvo: vzhodna razsežnost evropske sosedске politike kot institucionalni okvir za evropske težnje Ukrajine

2.1 Dramatični dogodki, ki so v preteklih mesecih pretresli Ukrajino, so se začeli z javnim odzivom na odločitev vlade o prekinitvi dogovora o podpisu pridružitvenega sporazuma v okviru vzhodnega partnerstva.

2.2 Poleg sklepanja dvostranskih pridružitvenih sporazumov, ki bodo nadomestili sporazume o partnerstvu in sodelovanju, je namen dvostranskega dela vzhodnega partnerstva tudi olajšanje brezvizumskih režimov ter razvoj sektorskega sodelovanja, vključno z možnostjo za partnerske države, da se pridružijo programom in agencijam EU. Ta del vključuje tudi program celovitega vzpostavljanja institucij, ki je namenjen krepitevi upravnih zmogljivosti partnerskih držav za izvajanje reform in določb pridružitvenih sporazumov. Večstranska razsežnost vzhodnega partnerstva temelji na štirih večstranskih platformah (demokracija, dobro upravljanje in stabilnost; gospodarsko povezovanje in zблиževanje s politikami EU; energetska varnost; medčloveški stiki), katerih cilj je spodbujanje sodelovanja med EU in partnerskimi državami ter med partnerskimi državami samimi.

2.3 Ena od prednostnih nalog vzhodnega partnerstva je tako v partnerskih državah kot v EU v njegovo izvajanje vključiti organizirano civilno družbo. V ta namen je bil v sodelovanju z EESO novembra 2009 vzpostavljen forum civilne družbe vzhodnega partnerstva.

2.4 Vendar je politika vzhodnega partnerstva zaradi nepričakovanih sprememb pri smeri, ki jo zasledujejo nekatere države, in dramatičnih dogodkov v Ukrajini, danes na razpotju. Težave, s katerimi se vzhodno partnerstvo zadnje leto srečuje v državah, ki so doslej najbolj napredovale v smeri podpisa pridružitvenih sporazumov, so posledica manevrov Rusije, ki skuša preprečiti tesnejše vezi med partnerskimi državami in EU.

2.4.1 Kljub koncu pogajanj z Armenijo o pridružitvenem sporazumu, vključno s poglobljenim in celovitim sporazumom o območju proste trgovine (DCFTA), teh dokumentov ni bilo mogoče parafirati, saj je Armenija septembra 2013 napovedala, da se namerava pridružiti evrazijski carinski uniji, ki jo je uvedla Rusija.

2.4.2 Kljub ruskemu pritisku in izgubi dveh provinc (Abhazije in Južne Osetije), ki sta trenutno pod ruskim nadzorom, Gruzija ostaja zavezana evropski poti, poleg tega pa je novembra 2013 v Vilni parafirala pridružitveni sporazum, vključno s sporazumom DCFTA, ter ga zatem podpisala junija 2014.

2.4.3 Moldavija, ki je prav tako podpisala sporazum, ki je bil parafiran v Vilni, je tudi deležna pritiskov Rusije, ki je svoje vojaške sile namestila v Pridnestrju in zdaj nadzoruje regijo. Poleg tega je bil ob ruski podpori organiziran nezakonit referendum v drugi moldavski avtonomni pokrajini, Gagavziji, z rezultatom v prid pridružitve evrazijski carinski uniji.

2.4.4 Članstvo v STO je predpogoj za začetek pogajanj o DCFTA, zato Azerbajdžan in Belorusija, ki nista članici STO, ne moreta začeti pogajanj. Poleg tega zaradi resnega demokratičnega primanjkljaja v Belorusiji dvostranska politika EU v zvezi s to državo ostaja na ravni kritičnega dialoga.

2.4.5 Ukrajina je takoj za Rusijo največja in najpomembnejša postsovjetska država, ki je zaradi prehoda na proevropsko pot izgubila nadzor nad Krimom in Sevastopolom, ki si ju je priključila Rusija, prav tako pa je utrpela še druga dejanja ruske sabotaže in rušenja oblasti. Ravnanje Rusije je še posebej dramatičen primer zunanjega vmešavanja, ki poleg ogrožanja ukrajinske ozemeljske celovitosti in suverenosti izjemno uničujoče vpliva na civilno družbo in njene organizacije. Ta dejanja ne pomenijo le očitne kršitve mednarodnega prava, marveč so tudi v nasprotju z načeloma, ki sta temelj miroljubnih odnosov med neodvisnima državama, in sicer, da se meje ne smejo spreminjati s silo in da narodi lahko suvereno, brez zunanjega vmešavanja, odločajo o svoji prihodnosti.

3. Evropska prizadevanja ukrajinske civilne družbe

3.1 Oranžna revolucija leta 2004 je – vsaj za določeno obdobje – prispevala k procesu demokratizacije v širokem obsegu in vzpostavljanju pravne države v Ukrajini ter k medijski svobodi, ki vse doslej ostaja nedotaknjena. V istem času so se okrepile vezi z EU.

3.1.1 Leta 2005 je bil v skladu s sporazumom o partnerstvu in sodelovanju med EU in Ukrajino iz leta 1998 sprejet akcijski načrt EU in Ukrajine. Leta 2007 so se začela pogajanja o pridružitvenem sporazumu. Sprejetje politike vzhodnega partnerstva maja 2009 je temu sodelovanju dalo nov zagon.

3.1.2 Zaradi tesnejših vezi in vzpostavitve pravega sodelovanja na mnogih področjih ter splošnega navdušenja po oranžni revoluciji je v znatnem deležu prebivalstva in številnih organizacijah civilne družbe prevladovalo prepričanje, da je perspektiva članstva v EU za Ukrajino nekaj samoumevnega, gotovega ter da je članstvo le še stvar časa ter hitrosti preobrazbe in prilagajanja evropskim standardom.

3.1.3 Vzhodno partnerstvo Ukrajini ni prineslo pričakovane dolgoročne perspektive pristopa k EU, kar je povzročilo razočaranje in nezadovoljstvo med podporniki evropske usmeritve, ki se je zaradi postopnega opuščanja demokratičnih pridobitev oranžne revolucije, poslabševanja gospodarskega položaja ter rastočih socialnih problemov le še povečevalo.

3.1.4 Javno nezadovoljstvo, ki se je v organizacijah civilne družbe prelevilo v apatijo, je naraščalo s poglobljajočim se sporom med voditeljema oranžne revolucije, predsednikom Viktorjem Juščenkom in predsednico vlade Julijo Timošenko. Občasno je ta spor zaradi neizvedljivih določb ukrajinske ustave hromil odločanje. Preplet svetovne gospodarske krize in neučinkovitih politik predsednika Janukoviča (izvoljenega leta 2010) je položaj le še poslabšal.

3.2 EESO se že dolgo zavzema za aktivno politiko sodelovanja z Ukrajino. Vendar so s slabšanjem političnega in socialnega ozračja ter razočaranjem partnerskih organizacij zaradi odsotnosti obetov po pristopu odnosi v letih 2011 in 2012 do neke mere zastali, ukrajinski partnerji so prenehali z dejavnostmi in niso izkazovali zanimanja za ohranitev stikov.

3.3 Po parafiranju pridružitvenega sporazuma decembra 2012 ter intenzivnih prizadevanjih in opravljenih pogajanjih za podpis sporazuma na vrhu vzhodnega partnerstva v Vilni novembra 2013 se je obnovilo zanimanje za sodelovanje med našimi ukrajinskimi partnerji, ponovno pa so zaživele dejavne vezi z EESO.

3.4 So pa ti obnovljeni stiki pokazali, da so socialni partnerji, tako delodajalci kot sindikati, razdeljeni glede podpisa pridružitvenega sporazuma. Vendar je zelo širok razpon nevladnih organizacij in predstavnikov drugih zainteresiranih strani oblikoval razmeroma enotno proevropsko stališče.

3.5 Ne glede na stališče, ki so ga zavzeli, in na pričakovani izid pogajanj za podpis pridružitvenega sporazuma je organizacije civilne družbe in tudi predstavnike oblasti presenetilo, da sta ukrajinska vlada in predsednikova uprava prekinila pogovore in ustavila priprave na podpis sporazuma.

3.6 Nepričakovana prekinitev pogovorov brez očitnega razloga nekaj dni pred vrhom v Vilni, pa tudi presenetljiv predlog ukrajinske vlade o nadaljnjih pogajanjih z EU, pri katerih bi sodelovala Rusija, sta vodila v hitro mobilizacijo ukrajinske civilne družbe, ki je izrazila jasno podporo evropski poti Ukrajine.

3.7 „Euromaidan“ je bil verjetno največji, pa tudi najdaljši izkaz podpore evropski integraciji, ki je bil kdaj izražen s takšno prepričanostjo. Kasneje so se protestnikom pridružile tudi sile, ki so se politično zavzemale za spremembo režima, ki se je odzval z nasilnim zatrtjem demonstracij, kar je prineslo tudi človeške žrtve. Demonstracije so privedle do političnih sprememb, ki so služile kot izgovor za povzročitev nadaljnjih dramatičnih in tragičnih dogodkov.

3.8 Po uspešnih predsedniških volitvah se zdi jasno, da vzpostavljanje tesnih vezi z EU postaja ena prednostnih nalog nove vlade. To spremembo usmeritve je treba jemati kot izjemen uspeh Euromaidana in ukrajinske civilne družbe. Treba je še videti, ali se bo splošni položaj na celotnem ozemlju Ukrajine umiril in ali bodo organizacije civilne družbe izkoristile to politično preobrazbo.

3.9 Odnos in stališče civilne družbe v vzhodni Ukrajini do političnih sprememb bosta ostala nejasna, dokler bodo oboroženi trgovci in gverilske skupine delovale v regiji ter bo ogrožena svoboda izražanja. Vendar je treba dodati, da je bil vzhod močno zastopan na Euromaidanu.

4. Posledice podpisa pridružitvenega sporazuma in DCFTA

4.1 Pridružitveni sporazum med EU in Ukrajino je sporazum nove generacije, oblikovan v korist držav, ki sodelujejo v okviru vzhodnega partnerstva, in predvideva razvoj sodelovanja z zavezujočimi določbami na skoraj vseh področjih. Pridružitveni sporazum opredeljuje reformni načrt za Ukrajino, ki temelji na celoviti uskladitvi njene zakonodaje s standardi EU.

4.2 Poleg DCFTA, ki je trgovinski sporazum z velikim učinkom na standarde in predpise, glavna področja sodelovanja zajemajo: pravosodje, pravno državo, boj proti korupciji in organiziranemu kriminalu, zunanjo politiko in varnost, reformo javne uprave, zaposlovanje, socialno politiko in enake možnosti, varstvo potrošnikov, industrijsko politiko in podjetništvo, energijo, promet in okolje. Izvajanje pridružitvenega sporazuma in DCFTA pomeni, da bo Ukrajina morala uskladiti svojo nacionalno zakonodajo z okoli 85 odstotki pravnega reda EU na področju trgovine in gospodarstva.

4.3 Pridružitveni sporazum je bil podpisan 27. junija 2014, zatem pa sta ga 16. septembra ratificirala Evropski parlament in ukrajinska vrhovna rada, kar še pred ratifikacijo v vseh 28 državah članicah EU omogoča njegovo začasno izvajanje. Izvajanje dela sporazuma, ki se nanaša na DCFTA, pa bo odloženo na konec prihodnjega leta. Kljub temu bo EU še naprej uporabljala blažje predpise za blago iz Ukrajine.

4.3.1 K izvajanju sporazuma sodi vzpostavitev skupne platforme za civilno družbo kot foruma za izmenjavo stališč, v kateri bodo člani EESO in predstavniki ukrajinske organizirane civilne družbe. Glede na širok spekter vprašanj, ki jih zajema pridružitveni sporazum, bi morala platforma čim bolj predstavljati celotno civilno družbo in torej tudi vključevati predstavnike socialnih partnerjev in raznih dejavnosti.

4.3.2 Poleg tega, da je platforma forum za izmenjavo informacij in razpravo, je njen glavni cilj spremljanje izvajanja pridružitvenega sporazuma ter predstavitev stališč in predlogov organizirane civilne družbe.

4.3.3 Platforma civilne družbe bo sama sprejela svoj poslovnik. Trenutno med predstavniki EESO in ukrajinsko stranjo potekajo pogovori o postopku za ustanovitev tega organa in njegovi sestavi. Predvideno je sprejetje naslednjih temeljnih načel:

- število predstavnikov na evropski in ukrajinski strani bo enako,
- mandat članov bo 2,5-letni, v tem obdobju naj bi bilo pet sej,
- platforma ima dva sopredsednika, po enega na vsaki strani, izvoljena za 2,5-letno obdobje,
- postopek izbire članov platforme mora biti popolnoma transparenten,
- seje platforme morajo biti odprte tudi za organizacije civilne družbe, ki v platformi niso zastopane.

4.3.4 DCFTA določa tudi uvedbo mehanizma spremljanja civilne družbe v enem letu po začetku veljavnosti. Organ, ustanovljen za ta namen, bi moral čim tesneje sodelovati s platformo za civilno družbo.

5. Perspektive za ukrajinsko civilno družbo in vlogo EESO

5.1 EESO mora dejavno spodbujati politično, socialno in gospodarsko konsolidacijo Ukrajine, vključno z miroljubno rešitvijo sedanjega konflikta v regijah Doneck in Lugansk. Ko se bo položaj v Ukrajini umiril ter bo odpravljena grožnja zunanjega posega in spora, ki ga netijo oborožene milice, bo položaj organizirane civilne družbe tako v posameznih organizacijah kot tudi glede ukrajinskih evropskih prizadevanj postal jasnejši.

5.1.1 Ukrajina trenutno prestaja globoko politično preobrazbo s spremembo ustave vred, ki se lahko izkaže za globljo, kot so bile spremembe po oranžni revoluciji. To lahko vodi v prestrukturiranje ter spremembo statusa ukrajinskih institucij in praks glede socialnega dialoga ter dialoga med oblastmi in civilno družbo. Takšen proces morajo olajšati spremembe ukrajinske zakonodaje, ki bodo vodile v bolj vključujoče institucije socialnega in civilnega dialoga za pristne in neodvisne organizacije. EESO bo še naprej spremljal razvoj in stališča do teh sprememb, ki jih bodo sprejele naše partnerske organizacije.

5.1.2 Tako pred začetkom „euromaidana“ kot med demonstracijami sta bili pristnost in neodvisnost nekaterih naših partnerskih organizacij postavljeni pod vprašaj. Zato se je začel proces sprememb načina delovanja nekaterih organizacij, ki utegne – če ne bo ostalo zgolj pri površinskem pristopu – obnoviti zaupanje javnosti v te organizacije. Javnost in nevladne organizacije zlasti nekatere sindikate in organizacije delodajalcev jemljejo kot del oblastnega razreda, zato so jim odrekli pravico, da bi bili del civilne družbe.

5.1.3 EESO je pripravljen okrepiti dvostranske stike s partnerskimi organizacijami v Ukrajini in Rusiji ter tako prispevati k boljšemu razumevanju med civilnima družbama ter k iskanju poti v smeri normalizacije odnosov med državama.

5.2 Dejavnosti EESO v Ukrajini bodo temeljile na načelu podpore procesu demokratizacije v državi, ozemeljski celovitosti, civilnemu in socialnemu dialogu med vsemi zainteresiranimi stranmi, ki uživajo javno legitimnost in zastopanost. EESO bo dal prednost odnosom s svojimi naravnimi partnerji, organizacijami ukrajinske civilne družbe.

5.3 EESO namerava povabiti k sodelovanju čim širšo paleto ukrajinske civilne družbe, pri tem pa želi zajeti tudi tiste, ki ostajajo zadržani ali sovražni do nedavne politične tranzicije in zблиževanja z EU, ter pri tem zagotoviti, da nobena pomembna in predstavniška organizacija ne bo spregledana. Nacionalna platforma foruma civilne družbe vzhodnega partnerstva ter nacionalni tristranski socialni in ekonomski svet bo pomagal pri izbiri partnerskih organizacij.

5.4 Priporoča se tudi nadaljnji razvoj dvostranskega sodelovanja med partnerskimi organizacijami v EU in Ukrajini, pri tem pa je posebno pozornost treba nameniti gradnji zmogljivosti, najboljšim praksam ter krepitvi socialnega in civilnega dialoga. Čezmejni instrumenti sodijo med instrumente, ki jih je mogoče uporabiti v ta namen.

5.5 Poleg institucionalnih dejavnosti na podlagi pridružitvenega sporazuma in dolgoročno DCFTA bo EESO vključen v širše dejavnosti obveščanja o posledicah izvajanja sporazumov za Ukrajino, evropskem povezovanju, načinu delovanja evropskih institucij in pravnem redu Unije.

5.6 Glede na odsotnost zanesljivih informacij ali kar na napačne informacije, ki se zaradi pomanjkanja znanja o EU ali intenzivne ruske propagande včasih razširjajo v medijih, je treba načrtovati redno sodelovanje z novinarji in medijskimi združenji.

5.7 Sodelovanje s partnerskimi organizacijami v Ukrajini glede olajševanja dostopa do zanesljivih informacij ter zagotavljanja takšnih informacij za vse skupine civilne družbe utegne postati ključnega pomena za evropska prizadevanja Ukrajine. Izkušnje kažejo, da se pri podpisu, ratifikaciji in izvajanju pridružitvenega sporazuma utegnejo pojaviti težave in da mnogi notranji in zunanji dejavniki lahko zaobrnejo proevropsko naravnost organizacij civilne družbe, če ne bo doseženo splošno soglasje, v katerega bodo vključene vse družbene skupine.

5.8 Znatno delež ukrajinskega prebivalstva ni nikoli potoval zunaj meja države in tisti, ki odidejo v tujino, se največkrat podajo v Rusijo. Eden od razlogov za to veliko škodo za ukrajinsko družbo je stalna zahteva po vizumu za vstop v države EU. Uvedba poenostavljenega vizumskega postopka je vsekakor pomembna, vendar obveznost pridobitve vizuma pred potovanjem v EU ne vzbuja zaupanja in močno otežuje navezovanje stikov med ljudmi.

5.9 Evroskepticizem in pomanjkanje navdušenja nekaterih delov ukrajinske družbe za tesnejše vezi z EU sta posledica odsotnosti obojev po pristopu. Danes se vprašanje začetka pristopnih pogajanj ne zastavlja, a to, da se vprašanje nikakor pojavi na dnevnem redu EU, pomeni, da reforme, ki temeljijo na pridružitvenem sporazumu, del družbe ocenjuje kot drago kaprico, ki Ukrajino vodi v slepo ulico. To še zlasti velja za javno razumevanje EU kot grožnje socialnim in ekonomskim interesom v vzhodni Ukrajini.

V Bruslju, 16. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

III

(Pripravljalni akti)

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

502. PLENARNO ZASEDANJE EESO – 15. IN 16. OKTOBER 2014

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o poročilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Poročilo o politiki konkurence za leto 2013

(COM(2014) 249 final)

(2015/C 012/08)

Poročevalec: **Paulo BARROS VALE**

Evropska komisija je 1. oktobra 2014 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Poročilo o politiki konkurence za leto 2013

COM(2014) 249 final.

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela dne 23. septembra 2014.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 15. oktobra) s 127 glasovi za, 1 glasom proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) vsako leto oceni poročilo Komisije o politiki konkurence, ki je strukturna politika Evropske unije. EESO se strinja z vsebino poročila, ki ga na splošno podpira, vendar izraža zaskrbljenost zaradi sedanjih razmer.

1.2 Vsa prizadevanja je treba usmeriti v zagotavljanje svobodne in poštene konkurence, ki štiti interese gospodarskih subjektov, potrošnikov in javnosti. Prispevek Komisije je ključnega pomena, EESO pa se z zadovoljstvom seznanja s prizadevanji za spoštovanje notranjih predpisov in za mednarodno sodelovanje.

1.3 Pri nadaljnjem delu so ključna prizadevanja nacionalnih organov za konkurenco, ki morajo imeti človeške in materialne vire, da bi lahko delovali učinkovito in proaktivno, ne pa zgolj odzivno kot običajno. Večjo pozornost je treba nameniti preventivnemu delu, ki lahko prepreči različne nezakonite prakse in prakse, ki rušijo trg in ogrožajo zlasti mala in srednje velika podjetja (MSP) ter potrošnike.

1.4 EESO vseeno meni, da je zelo pomembno sprejetje predloga direktive o nekaterih vidikih odškodninskih tožb zaradi kršitev protimonopolne zakonodaje, ki jo morajo države članice odločno prenesti in izvajati, čeprav izraža obžalovanje, da sočasno z zakonodajo ni bil sprejet enako zavezujoč pravni instrument, kar zadeva horizontalni pravni okvir za kolektivne tožbe v primeru kršitev kolektivnih pravic in interesov.

1.5 Poleg regulacije je treba upoštevati in spodbuditi samoregulacijo, zlasti s sklenitvijo sporazumov med organizacijami proizvajalcev, trgovcev in potrošnikov, pri čemer so lahko in morajo biti vzor že obstoječi dobri primeri v Evropi.

1.6 V skladu s Pogodbo ni mogoče poenotiti davčnih politik, zato je treba s pomočjo politike konkurence zagotoviti čim manjše možno izkrivljanje, do katerega lahko pride zaradi obdavčitve v EU.

1.7 Energetskemu trgu je treba še naprej posvečati posebno pozornost, saj enotni trg na tem področju še ni dokončno oblikovan. Krepitev evropske mreže za namene čezmejnega trgovanja ter naložb v obnovljive vire energije, ki poleg očitnih okoljskih koristi omogočajo dostop do mreže tudi za druge proizvajalce, morajo biti v središču ukrepov za vzpostavitev resnične konkurence v sektorju, ki bo omogočila znižanje stroškov za podjetja in družine.

1.8 Ključnega pomena je prost dostop potrošnikov do vseh trgov. K temu je močno prispeval cilj digitalne agende o splošni dostopnosti širokopasovnih povezav. Dostop do digitalnega trga, na katerem so cene velikokrat nižje od cen na tradicionalnih trgih, bo potrošnikom omogočil tudi dostop do določenega blaga, do katerega drugače ne morejo priti.

1.9 Mednarodno sodelovanje je bilo v središču zelo različnih prizadevanj, ki jih je treba pozdraviti. Kljub temu pa je treba opozoriti na delo, ki ga je treba še opraviti. Poleg dvostranskih prizadevanj je treba nadaljevati tudi delo v organizacijah, kot sta STO in MOD. Evropska podjetja se še vedno soočajo z neobjavljeno konkurenco znotraj in zunaj svojih meja, kjer tekmujejo z javnimi in zasebnimi podjetji iz držav, v katerih je običajna praksa dodeljevanja nezakonite državne pomoči (zlasti na področju energije), v katerih so okoljski predpisi manj strogi in v katerih se ne spoštujejo enaki delovno-pravni predpisi (v številnih primerih gre za jasno kršitev najbolj osnovnih človekovih pravic).

2. Vsebina poročila za leto 2013

2.1 Leta 2013 so bili opazni znaki oživljanja gospodarstva v Evropi. Povečanje zaupanja in konkurenčnosti je še vedno v središču ukrepov evropskih politik za spodbujanje pametne, trajnostne in vključujoče rasti iz strategije Evropa 2020.

2.2 V poročilu je naveden sklep iz študije Evropskega parlamenta iz leta 2013 o politiki konkurence, ki kaže na njen pomen za doseganje takega cilja „[...]politika konkurenčnosti, ki povečuje konkurenco, spodbudi rast.“

2.3 Poročilo je sestavljeno iz osmih delov: Spodbujanje konkurenčnosti z bojem proti kartelom; Zagotavljanje učinkovitega izvrševanja protimonopolnih pravil in nadzora nad združitvami v interesu podjetij in potrošnikov; Posodobitev državne pomoči za usmeritev javnih virov v krepitev konkurenčnosti; Spodbujanje poštenega in stabilnega finančnega sektorja za podporo realnemu gospodarstvu; Energetika: sektor, v katerem je „več Evrope“ najbolj potrebno; Uveljavljanje konkurence v digitalnem gospodarstvu za podporo Evropski digitalni agendi; Mednarodno sodelovanje pri politiki konkurence za spopadanje z izzivi globalizacije; Dialog z drugimi institucijami o konkurenci.

3. Splošne ugotovitve

3.1 MSP so nedvomno steber za oživitev gospodarstva v Evropi. Zaradi svoje velikosti so tudi najbolj ranljiva v primeru zlorabe prevladujočega položaja, zaradi katere so v številnih primerih obsojena na propad. V okviru politike konkurence je treba posebno pozornost nameniti vprašanju zlorabe prevladujočega položaja, zlasti kadar so povzročitelji velike distribucijske skupine, ki postopoma uničujejo male dobavitelje in male trgovce ter nazadnje vplivajo na interese potrošnikov. Direktiva o ocenjevanju škode v odškodninskih tožbah zaradi kršitev člena 101 ali 102 PDEU je bila deležna podpore in je veljala za izjemno pomembno, zato je preprečevanje takšnih kršitev še večjega pomena in zahteva skrben premislek o sprejetju učinkovitih preventivnih ukrepov.

3.2 EESO meni, da morajo biti nacionalni organi, pristojni za konkurenco, pri svojem delu bolj proaktivni kot so v večini primerov, ko ukrepajo šele po pritožbah gospodarskih subjektov ali potrošnikov. Nadzor nad nekaterimi pogajanjmi, ki bi jih bilo treba imenovati „vsiljevanje pogojev“, bi lahko prispeval k preprečevanju nekaterih zlorab prevladujočega položaja. Večja izmenjava pomembnih informacij v proizvodni verigi je bistveni pogoj za napredek.

3.3 Nacionalni organi, pristojni za konkurenco, bi morali posebno pozornost nameniti tudi sektorjem, na katere močno vplivajo cene surovin, saj se zvišanje (ali zgolj grožnja zvišanja) cen surovin velikokrat skoraj nemudoma odrazi v končni ceni, medtem ko znižanje cen nima nasprotnega učinka.

3.4 EESO opozarja, da se mora politika konkurence ukvarjati s težavami na trgu javnih naročil, ki je v številnih primerih še vedno precej zaprt. Dejansko je trg javnih naročil kljub prizadevanjem na področju vzpostavljanja popolnoma elektronskega postopka oddaje javnih naročil še vedno zelo razdrobljen in dostopen le nekaterim subjektom. Šibka konkurenca škodi javnemu interesu – pomanjkanje alternativ zmanjšuje manevrski prostor javnih organov, zaradi česar izberejo vedno iste ponudnike, kar včasih vodi v preveč tesne odnose med podjetji in politično oblastjo.

3.5 Opozoriti je treba tudi na šibek konkurenčni položaj podjetij v otoških in najbolj oddaljenih regijah, saj stroški prevoza za dostop do drugih trgov ovirajo zdravo konkurenco z drugimi subjekti na trgu. V teh primerih bi bilo treba poiskati mehanizme za lajšanje dostopa teh podjetij do osrednjih trgov, da se spodbudi zdrava konkurenca med vsemi subjekti v EU.

3.6 Ključnega pomena je tudi konkurenčni pritisk, ki so mu izpostavljena evropska podjetja tako znotraj lastnih meja kot tudi na drugih trgih, kjer tekmujejo z javnimi in zasebnimi podjetji iz tretjih držav. Ta imajo konkurenčno prednost zaradi nezakonitih državnih pomoči, ugodnih okoljskih predpisov in šibke delovne zakonodaje, ki v številnih primerih ogroža temeljne človekove pravice ter pravice državljanov in potrošnikov. Stalna prizadevanja za mednarodno sodelovanje tako znotraj kot tudi zunaj STO in MOD morajo ostati prednostna naloga diplomacije v boju proti tem neenakostim, da se odpravijo težave v zvezi s konkurenco in doseže napredek na področju varstva človekovih pravic.

4. Spodbujanje konkurenčnosti z bojem proti kartelom in s protimonopolnimi pravili

4.1 V okviru politike konkurence je posebna pozornost namenjena boju proti kartelom. Zato je treba pozdraviti prizadevanja Komisije v boju proti tej praksi, ki vpliva na celotno gospodarstvo. Ukrepi na področju finančnih trgov ter zlasti na trgu surovin in vmesnih proizvodov, na katerih nihanja cen vplivajo ne samo na notranji trg, temveč tudi na konkurenčno sposobnost Evrope na globalni ravni, so bistveni za rast v času, ko je osvajanje novih trgov nujno potrebno. Omeniti je treba tri primere kartelnega dogovarjanja, v katerih so bile udeleženi podjetjem predpisane globe: primer dobave žičnih napeljav, primer izvedenih finančnih instrumentov ter primer trgovcev s kozicami; poleg tega je Komisija več dobaviteljem čipov za pametne kartice poslala obvestilo o nasprotovanju.

4.2 EESO podpira delo na področju protimonopolnih pravil, saj meni, da je ključno za politiko konkurence. Ponovno izraža podporo delu Komisije, ki je prispevalo k zmanjšanju umetne razdrobljenosti notranjega trga, ter pozdravlja zaključek postopka zaradi kršitve protimonopolnih pravil v v procesu standardizacije spletnih plačil, izjavo o nasprotovanju, naslovljeno na banke, ki so borzam na usklajen način želele preprečiti vstop na trg CDS (posli zamenjave kreditnega tveganja), in zlasti zaključek preiskave primerov protimonopolnega ravnanja v zvezi z referenčnimi obrestnimi merami LIBOR, EURIBOR in TIBOR, s čimer se povečuje varnost na trgu.

4.3 Leta 2013 je bil sprejet predlog direktive o odškodninskih tožbah zaradi kršitve protimonopolnih pravil. EESO je že izrazil svojo podporo temu dokumentu, ki skuša odpraviti razlike med nacionalnimi zakonodajami in neenako obravnavo žrtev in kršiteljev ter zagotavlja pravno varstvo potrošnikov, za kar se EESO v mnenjih stalno zavzema.

4.4 EESO sicer zagovarja poenotenje, vendar želi poudariti, da bi lahko bilo besedilo direktive preveč ugodno za podjetja kršitelje, ki imajo koristi od programov prizanesljivosti, čeprav je ta instrument nedvomno pomemben za odkrivanje skritih kartelov. V zvezi s predlagano uskladitvijo predloga direktive in priporočila o kolektivnih tožbah je Odbor izrazil obžalovanje, „da je bila že uvedena možnost skupinske tožbe v zadevah s področja konkurence, ki naj bi bila učinkovit mehanizem za potrošnike, izpuščena in vključena v priporočilo, ki države članice spodbuja, naj uvedejo mehanizme skupinskih tožb, vendar ni zavezujoče“⁽¹⁾.

4.5 EESO se strinja s stalnim usklajevanjem med Komisijo, nacionalnimi organi za konkurenco ter Evropsko mrežo za konkurenco. Zavzema se tudi za to, da bi izmenjava ustreznih informacij med različnimi organi imela pomembnejšo vlogo. Poleg tega želi izraziti svojo zaskrbljenost zaradi težav, ki jih imajo nekateri nacionalni organi za konkurenco pri učinkovitem urejanju v nekaterih sektorjih, kjer še vedno prihaja do tajnega dogovarjanja in/ali zlorab brez kakršnih koli sankcij.

4.6 Politika konkurence bi morala biti povezana z drugimi generalnimi direktorati, da se zagotovi učinkovit boj proti usklajenim ukrepom in zlorabam prevladujočega položaja, ki kršijo socialne, okoljske in varnostne standarde proizvodov, novim subjektom, ki so v očitno podrejenem položaju, pa onemogočajo vstop na trg.

5. Posodobitev državne pomoči

5.1 EESO pozdravlja proces posodobitve državne pomoči v skladu z vodilnimi pobudami iz strategije Evropa 2020. Ključnega pomena je pravilna uporaba državne pomoči, ki podpira kohezijsko politiko in je usmerjena v sektorje, ki prispevajo k razvoju Evrope. Omejena javna sredstva je treba uporabljati v skladu s cilji iz strategije Evropa 2020, da se omogočijo približevanje prikrajšanih regij, naložbe v sektorje prednostnega pomena, spodbujanje gospodarstva in zaposlovanja ter lažje financiranje MSP.

5.2 Pri posodobitvi državne pomoči je treba upoštevati in enako obravnavati tudi pomoč javnim službam, ki zadovoljujejo socialne potrebe (zdravje, izobraževanje in usposabljanje, dostop do trga dela ter ponovna vključitev v delo, skrb za otroke in starejše, podpora ranljivim skupinam za njihovo ponovno vključitev v družbo). Namesto tega bi bilo treba upoštevati posebnosti sektorjev, ki služijo javnemu interesu, kjer je treba kljub nujnosti učinkovitega dodeljevanja vse bolj omejenih sredstev prednost nameniti kakovosti storitev.

5.3 Glede na veliko mobilnost je treba preučiti možnost svobodne izbire ponudnikov zdravstvenih storitev, pri tem pa razmisliti, kako bi lahko preprečili, da uporabniki ne bi bili prepuščeni izključno odločitvam države ali zavarovalnic, obenem pa da ne bi ogrozili kakovosti storitev in zaščiteli najbolj prikrajšanih skupin. Ta tema je tako pomembna, da jo je treba natančno obravnavati v posebnem mnenju na lastno pobudo.

5.4 EESO je že podprl posodobitev politike EU na področju državne pomoči. Zlasti podpira nove smernice o pomoči sistemom za trgovanje s pravicami do emisij CO₂, da se prepreči selitev industrije v države z ugodnejšo zakonodajo. Vendar izraža obžalovanje, da se ni upoštevalo priporočilo o zvišanju praga pomoči *de minimis* s sedanjih 200 000 EUR na 500 000 EUR, kot v primeru storitev splošnega gospodarskega pomena⁽²⁾.

⁽¹⁾ UL C 67 z dne 6.3.2014, str. 83.

⁽²⁾ UL C 67, 6.3.2014, str. 74.

6. Konkurenca na ravni sektorjev

6.1 Pravičnost in stabilnost finančnega sektorja

6.1.1 Težave, s katerimi se sooča finančni sektor, kot tudi njihove posledice za financiranje realnega gospodarstva in za zaupanje v finančne trge, so poznane. Sprejeti so bili različni ukrepi za povrnitev zaupanja, povečanje preglednosti in zmanjšanje sistemskih tveganj. Začasna državna pomoč je finančni sektor rešila pred njegovim propadom, vendar se vselej, ko se pokažejo znaki okrevanja, pojavijo novice o novih škandalih, ki ogrožajo že tako šibko ravnovesje. Zato je pomemben stalen in natančen nadzor sektorja, da se prepreči neodgovorno ravnanje finančnih institucij, ne glede na to, ali so prejele finančno pomoč ali ne.

6.1.2 Kljub krhkosti sektorja je treba nadaljevati sedanje preiskave nezakonitih praks, čeprav se zdi, da nimajo velikega vpliva na finančne mogotce, katerih vedenje še naprej škodi trgu.

6.1.3 Pri tem je treba izpostaviti predlog uredbe o medbančnih provizijah za kartične plačilne transakcije, katere priprava se je zahtevala že pred časom in ki bo z uskladitvijo stroškov uporabe kartic znova vzpostavila pravičnost v evropskem prostoru.

6.2 Energetski sektor

6.2.1 Enotni trg za energijo še vedno ni dokončan. Cene energije so še vedno visoke, kar močno vpliva na proračune podjetij in družin. Liberalizacija trga še ni povečala konkurence in preglednosti, Evropa pa zaradi visokih stroškov energije še naprej zaostaja za drugimi svetovnimi tekmeci. Posebno pozornost je treba nameniti tudi čezmejni dobavi energije, da se zagotovi svobodni notranji trg.

6.2.2 Sedanje soglasje o potrebi po skupni energetski politiki, naložbah v infrastrukturo, zvišanju energetske učinkovitosti ter izkoriščanju obnovljivih virov energije je treba izkoristiti za nadaljnji razvoj energetskega sektorja. Obnovljivi viri energije ne morejo enakopravno tekmovati z energijo iz fosilnih goriv in jedrsko energijo, ki sta še vedno subvencionirani, in sicer neposredno iz javnega proračuna in posredno zaradi dejstva, da se okoljski in zdravstveni stroški, ki so posledica uporabe obeh vrst energij, ne internalizirajo. Obnovljivi viri energije so še vedno na začetku svojega razvoja, zato jih je treba bolj podpreti, da bi lahko enakopravno konkurirali na trgu.

6.2.3 Poleg tega se obnovljivi viri energije ne smejo obravnavati zgolj kot nov vir energije. Njihov razvoj ponuja nove možnosti za vzpostavitev decentraliziranega modela proizvodnje energije, pri katerem so lahko državljani in lokalne skupnosti sočasno proizvajalci in potrošniki. Ta novi model je treba podpreti z oblikovanjem ustreznega zakonodajnega okvira, ki manjšim proizvajalcem električne energije omogoča enostaven dostop do omrežja ⁽³⁾.

6.2.4 Z vidika politike konkurence so bistvenega pomena evropske energetske povezave. Ranljivost Evrope z vidika energije se je pokazala ob nedavnem konfliktu v Ukrajini, ki lahko ogrozi dobavo plina v srednjo Evropo. Povezava obstoječih energetskih sistemov Iberskega polotoka z državami v srednji Evropi ne bi zgolj približala ibernskega trga preostalemu delu EU, temveč bi tudi premostila težave, povezane s prekinitvami distribucije iz Rusije.

6.2.5 Reforma evropske energetske politike je ključna zlasti v času priprave trgovinskih sporazumov z Združenimi državami Amerike, kjer so stroški energije očitno nižji, kar evropska podjetja že na začetku postavlja v podrejen položaj.

6.3 Digitalno gospodarstvo

6.3.1 Ta sektor je še posebej dovzeten za nezakonite konkurenčne prakse, saj visokotehnološka podjetja zaradi stalnih in hitrih inovacijskih procesov morda ne bodo mogla čakati na sprejetje odločitev v okviru običajnega postopka in bodo zato propadla.

⁽³⁾ UL C 226 z dne 16.7.2014, str. 1.

6.3.2 EESO poudarja svojo podporo smernicam na področju državne pomoči širokopasovnim omrežjem, saj so v skladu s cilji digitalne agende.

6.3.3 Enotni trg telekomunikacij še vedno ni dokončan. Čeprav so se stroški nekoliko znižali, so še vedno visoki, kar škodi podjetjem in družinam. Postopno zniževanje stroškov gostovanja, ki bo pomenilo njihovo dokončno odpravo konec leta 2015, je treba pozdraviti, pri čemer je treba zdaj posebno pozornost nameniti dejanskemu znižanju preostalih stroškov in ukrepom za splošno dostopnost kakovostnih širokopasovnih povezav. EESO znova poudarja, da bi lahko vzpostavitev enotnega regulatorja v EU prispevala k doseganju teh ciljev.

6.3.4 Posebno pozornost je treba nameniti splošni razpoložljivosti širokopasovnih povezav, do katerih zlasti družine z nizkim dohodkom še vedno nimajo dostopa. To številnim državljanom onemogoča dostop do digitalnega trga, kjer so cene velikokrat ugodnejše.

6.3.5 EESO podpira prizadevanja na področju patentov, ki so bistveni del standarda (SEP), ki prispevajo k boju proti zlorabam prevladujočega položaja.

7. Mednarodno sodelovanje

7.1 Odbor z zadovoljstvom ugotavlja, da so se začela pogajanja o čezatlantskem sporazumu o partnerstvu za trgovino in naložbe z ZDA in sporazumu o prosti trgovini z Japonsko ter da potekajo dialogi na visoki ravni s predstavniki nekaterih organov za konkurenco iz tretjih držav. Poleg tega poudarja pomen podpisa sporazuma o sodelovanju s Švico, ki omogoča izmenjavo informacij med organi za konkurenco in ki bo lahko olajšal nekatere sedanje in prihodnje postopke preiskav.

7.2 Nelojalna konkurenca iz tretjih držav, v katerih se ne spoštujejo najbolj osnovna pravila, načela ter temeljne socialne in okoljske pravice, ogroža pravično zunanjo trgovino. Mednarodno sodelovanje mora potekati na najvišji ravni in v okviru STO in MOD, da se zagotovijo človekove pravice ter zakonite konkurenčne prakse.

7.3 Globalizacija je realnost, izvoz pa je bistven za evropsko rast. Prakse je treba poenotiti, da bi EU lahko enakopravno konkurirala na trgih, na katerih se dodeljuje nezakonita državna pomoč ali obstaja neučinkovita delovna zakonodaja.

8. Medinstitucionalni dialog

8.1 Ne glede na to, da ima Komisija izključno pristojnost na področju politike konkurence, generalni direktorat in komisar za konkurenco še naprej tesno sodelujeta z Evropskim parlamentom. Tudi EESO in OR sta obveščena o delu GD za konkurenco, uradniki Komisije pa se udeležujejo sej strokovnih in študijskih skupin.

8.2 EESO pozdravlja nadaljnje sodelovanje s Komisijo, vendar opozarja, da bi ga bilo mogoče izboljšati s tesnejšimi odnosi med institucijama in rednejšim spremljanjem, če bi skupina, ki bi jo ustanovil EESO, sodelovala pri pripravi končnega poročila, kar bi omogočilo hitrejšo odzivanje Odbora na delo Komisije.

V Bruslju, 15. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o razširjanju podatkov satelitov za opazovanje Zemlje v komercialne namene

(COM(2014) 344 final - 2014/0176 (COD))

(2015/C 012/09)

Poročevalec: **Thomas McDONOGH**

Evropski parlament in Svet Evropske unije sta 17. in 18. julija 2014 sklenila, da v skladu s členom 114(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o razširjanju podatkov satelitov za opazovanje Zemlje v komercialne namene

COM(2014) 344 final – 2014/0176 (COD).

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 23. septembra 2014.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja dne 15. oktobra) s 151 glasovi za, 1 glasom proti in 4 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Predmet predlagane direktive je ključnega pomena za Evropsko unijo. Prihodnja svetovna dogajanja in blaginja evropskih državljanov bodo znatno odvisni od nadzora in izkoriščanja podatkov o svetu, v katerem živimo. Danes v večini primerov pridobivajo in nadzirajo navedene podatke Združene države Amerike in druge države zunaj EU. Evropa mora nujno izboljšati svoj vesoljski program ter ustvarjanje in razširjanje podatkov opazovanja Zemlje, da EU v tej izjemno pomembni industriji ne bo več zaostajala, temveč da bo prevzela vodilno vlogo.

1.2 Odbor močno priporoča vzpostavitev jasnega regulativnega okvira, ki bi omogočal lažji razvoj vesoljske industrije v Evropi ter uporabo podatkov o opazovanju Zemlje za podporo trajnostni rasti in blaginji evropskih državljanov. Zato pozdravlja sporočilo Komisije o predlogu direktive o razširjanju podatkov satelitov za opazovanje Zemlje v komercialne namene.

1.3 Odbor meni, da je predlog dobrodošel tudi v širšem kontekstu evropske vesoljske politike, ki je življenjskega pomena za blaginjo in varnost EU ter uresničitev vizije pametne, trajnostne in vključujoče rasti, začrtane v strategiji Evropa 2020 ⁽¹⁾.

1.4 Odbor se strinja s Komisijo, da je direktiva potrebna za uvedbo preglednega, poštenega in usklajenega pravnega okvira, ki bi omogočil pravilno delovanje in razvoj notranjega trga vesoljskih izdelkov in storitev, zlasti pa oblikovanje skupnega okvira za razširjanje satelitskih podatkov visoke ločljivosti (HRSD).

⁽¹⁾ Evropa 2020 – Strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast, COM(2010) 2020.

1.5 Odbor odobrava določbe direktive o vzpostavitvi standardov Evropske unije za komercialno razširjanje HRSD.

1.6 EESO po drugi strani meni, da je razvoj komercialne vesoljske industrije v Evropi prepočasen ter da bi lahko z vesoljsko tehnologijo in podatki, pridobljenimi iz vesolja, že prej ustvarili več delovnih mest in blaginje. Zato poziva Komisijo, naj hitreje pripravi politike in zakonodajni okvir za vesolje ter s tem spodbudi varnost, trajnost in gospodarski razvoj vesoljskega sektorja ter zagotovi pravilno delovanje notranjega trga vesoljskih izdelkov in storitev.

1.7 Odbor je prepričan, da je treba s politiko bolj podpreti MSP v 28 državah članicah EU, ki si prizadevajo za tekmovanje in rast na trgu podatkov opazovanja Zemlje. Zlasti si želi, da bi bile politike usmerjene v odpravo nepotrebnih ovir na notranjem trgu, povezanih z minimalnim finančnim obsegom, ki zlasti negativno vplivajo na MSP.

1.8 EESO prav tako želi, da bi se oblikovali predlogi za politiko javnih naročil v evropskem vesoljskem sektorju, ki bi podprla razvoj komercialnega vesoljskega sektorja, saj je ta močno odvisen od institucionalnih javnih naročil.

1.9 Poleg tega se zavzema za politike izobraževanja, ki bi omogočale usposobiti več inženirjev, strokovnjakov za IKT in diplomantov poslovnih znanosti za vesoljsko industrijo, zlasti na hitro rastočih trgih za ponudnike podatkov, posredovalce podatkov, ponudnike storitev z višjo dodano vrednostjo in ponudnike geoinformacijskih storitev.

1.10 Odbor priznava, da je varnost bistvenega pomena za državljane Unije. Vendar meni, da bi – ne glede na določbe predlagane direktive – obsežnejša evropska varnostna politika med drugim prispevala k odpravi pretirano strogega nadzora HRSD v nekaterih državah članicah.

1.11 EESO poleg tega poziva Svet k usklajenemu delovanju pri razvoju in spodbujanju evropske vesoljske politike, ki bi zagotovila mir, varnost in gospodarsko rast na podlagi odprtosti in sodelovanja pri razvoju in izkoriščanju vesoljske tehnologije in podatkov, ki jih slednja ustvarja.

1.12 Odbor želi Komisijo opozoriti na predhodna mnenja EESO o vesoljski industrijski politiki EU ⁽²⁾.

2. Predlagana direktiva

2.1 Predlog direktive obravnava razširjanje podatkov satelitov za opazovanje Zemlje v komercialne namene znotraj Unije. Osredotoča se na opredelitev in nadzor HRSD, ki kot posebna kategorija podatkov zahteva posebno ureditev za razširjanje v komercialne namene.

2.2 HRSD se uporabljajo za zagotavljanje geoprostorskih izdelkov in storitev, za katere vlada vse večje zanimanje na trgu. Postalni so nepogrešljivi pri spremljanju stanja okolja, urbanističnem načrtovanju, upravljanju naravnih virov ter obvladovanju nesreč in izrednih razmer.

2.3 Ti podatki so pomembni tudi za varnost in obrambo držav članic, zato za njihovo pridobivanje in razširjanje, ki ga izvajajo gospodarski subjekti, veljajo predpisi držav, v katerih so ti subjekti registrirani. To pomeni, da danes na ravni nacionalnih predpisov ni skupnega pristopa, ki bi se uporabljal za obdelavo HRSD ter za storitve in izdelke, povezane z njimi. Posledica tega je razdrobljen regulativni okvir v Evropi, za katerega je značilno pomanjkanje usklajenosti, preglednosti in predvidljivosti, kar trgu onemogoča, da bi se v celoti razvil.

⁽²⁾ UL C 67, 6.3.2014, str. 88; UL C 327, 12.11.2013, str. 38; UL C 341, 21.11.2013, str. 29; UL C 299, 4.10.2012, str. 72; UL C 43, 15.2.2012, str. 20; UL C 44, 11.2.2011, str. 44; UL C 339, 14.12.2010, str. 14; UL C 162, 25.6.2008, str. 24.

2.4 Namen predloga direktive je zagotoviti pravilno delovanje notranjega trga izdelkov in storitev, povezanih s HRSD, z oblikovanjem usklajenega pravnega okvira za razširjanje teh podatkov ter dobro in zadostno informiranost o dostopnosti HRSD v komercialne namene, pa tudi spodbuditi konkurenco med ponudniki podatkov z oblikovanjem preglednega, predvidljivega in poštenega pravnega okvira za vse države članice ter zagotavljanjem prostega pretoka podatkov po vsej EU.

2.5 Izvajanje predlagane direktive naj bi – zaradi večje preglednosti, pravne varnosti in predvidljivosti poslovanja na področju razširjanja podatkov, pridobljenih iz vesolja – pozitivno vplivalo na gospodarstvo. Ugodno naj bi vplivalo tudi na ustanavljanje in rast podjetij, prodajo podatkov o opazovanju Zemlje in mednarodno konkurenčnost. Poleg neposredne rasti števila delovnih mest v dejavnostih posredovanja podatkov/storitev z višjo dodano vrednostjo in ponujanja podatkov se utegne zaradi večje kakovosti storitev in konkurenčnejših cen število delovnih mest povečati tudi v drugih delih vrednostne verige (tj. dejavnosti, ki uporabljajo HRSD, proizvodnja satelitov in satelitski operaterji). Pričakuje se dodatna posredna rast števila delovnih mest, saj eno novo delovno mesto v vesoljski industriji pomeni do pet novih delovnih mest v drugih sektorjih.

2.6 Glavne določbe predlagane direktive so naslednje:

- a) jasna opredelitev HRSD s tehničnimi parametri, ki so nujni za pridobivanje tovrstnih podatkov;
- b) določitev postopka, po katerem države članice preverijo in odobrijo sprostitev HRSD za uporabo v komercialne namene;
- c) ureditev poročanja za države članice, ki Komisiji omogoča ustrezen nadzor nad izvajanjem direktive.

2.7 Države članice bodo morale direktivo prenesti v nacionalno zakonodajo do 31. decembra 2017.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Razvoj vesoljske tehnologije, izdelkov in storitev je za prihodnost Evrope izjemnega pomena. Odbor je predhodno že ugotovil: „Pomena vesolja za krepitev znanja, blaginje, gospodarske moči in inovativnosti ni mogoče preceniti⁽³⁾.“ Gospodarske, socialne in okoljske koristi od hitro rastočega trga evropskih vesoljskih aplikacij bodo zelo velike.

3.2 Evropa je izjemno sposobna za razvoj in spodbujanje vesoljske politike, ki bi zagotovila mir, varnost in gospodarsko rast na podlagi odprtosti in sodelovanja pri razvoju in izkoriščanju vesoljske tehnologije in podatkov, ki jih slednja ustvarja.

3.3 EESO priznava, da je varnost ključnega pomena za Unijo, vendar meni, da bi ne glede na določbe predlagane direktive obsežnejša evropska varnostna politika med drugim prispevala k odpravi pretirano strogega nadzora HRSD v nekaterih državah članicah.

3.4 Evropa potrebuje živahno komercialno vesoljsko industrijo v vseh sektorjih, ki sestavljajo vrednostno verigo⁽⁴⁾, če želi ohraniti neodvisen dostop do vesoljske tehnologije in podatkov satelitov za opazovanje Zemlje ter razviti močno in neodvisno vesoljsko industrijo.

3.5 EU prepočasi razvija politike in pravne okvire, s katerimi bi zagotovili pravilno delovanje notranjega trga vesoljskih izdelkov in storitev ter živahni industriji pomagali pri pridobivanju in uporabi podatkov, pridobljenih iz vesolja. S počasnim razvojem poslovnih dejavnosti, povezanih z vesoljskimi aplikacijami za uporabnike, Evropa z vidika inovacij, ustvarjanja bogastva in položaja na svetovnem trgu izgublja v primerjavi z ZDA, Rusijo, Kitajsko in drugimi državami.

⁽³⁾ CCM/115 – CES2861-2013, tč. 3.1.

⁽⁴⁾ Vrednostno verigo sestavljajo satelitski operaterji, ponudniki podatkov, posredovalci podatkov (ki prodajajo HRSD satelitskih operaterjev in ponudnikov podatkov iz EU in zunaj nje), ponudniki storitev z višjo dodano vrednostjo, ponudniki geoinformacijskih storitev, raziskovalni zavodi, vlade in uporabniki.

3.6 Evropa potrebuje proaktivno poslovno strategijo, da bo lahko na hitro rastočem svetovnem trgu razvijala lastno vesoljsko tehnologijo, izdelke in storitve. Ta strategija mora biti dogovorjena in usklajena na evropski ravni, če želimo zagotoviti, da bodo odpravljene notranje ovire za razvoj.

3.7 Poslovna strategija mora vključevati skladen in trden regulativni okvir, močno industrijsko bazo, ki jo v veliki meri tvorijo MSP, konkurenčnost in stroškovno učinkovitost, trge za aplikacije in storitve ter tehnološko neodvisen dostop do vesolja, vesoljske tehnologije, izdelkov in storitev. Te zahteve so izrecno podprte tudi v vesoljski industrijski politiki EU ⁽⁵⁾.

3.8 Če EU želi imeti močno komercialno vesoljsko industrijo, mora poskrbeti, da se bo oblikovala kritična masa evropskih podjetij vse od MSP do velikih globalnih organizacij, ki aktivno sodelujejo pri razvoju ter uporabi izdelkov in storitev, temelječih na satelitskih podatkih.

3.9 Poleg tega so potrebne politike izobraževanja za pridobitev več inženirjev, strokovnjakov za IKT in diplomantov poslovnih znanosti za vesoljsko industrijo, zlasti na hitro rastočih trgih za ponudnike podatkov, posrednike podatkov, ponudnike storitev z višjo dodano vrednostjo in ponudnike geoinformacijskih storitev.

3.10 Razvoj komercialnega vesoljskega sektorja je močno odvisen od institucionalnih javnih naročil. Industriji bi koristila zakonodaja, ki bi vzpostavila politiko javnega naročanja v vesoljskem sektorju, z nadzorom na ravni EU.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Odbor priznava, da je varnostna politika bistvenega pomena za državljane Unije. Vendar prestrog nadzor HRSD v nekaterih državah članicah močno ovira razvoj evropskega komercialnega trga na področju podatkov opazovanja Zemlje, tekmečem iz držav zunaj EU pa omogoča, da izkoriščajo te razmere.

4.2 O velikosti in dejavnosti industrije v Evropi, aktivne pri razvoju aplikacij in storitev, ki temeljijo na satelitskih podatkih, ni dovolj kakovostnih informacij. Opraviti bi bilo treba študijo, ki bi zajela različne dele vrednostne verige, udeležene pri razvoju vesoljskih aplikacij za uporabnike. Kakovostni podatki o možnostih za povečanje števila delovnih mest in ustvarjanje bogastva v različnih sektorjih bi spodbudili trg in zagotovili več politične podpore.

4.3 Trg EU za HRSD je slabo razvit v primerjavi z ZDA, ki imajo enoten trg. Močan položaj ameriških industrij za opazovanje Zemlje temelji na tehnološko naprednih satelitskih sistemih, jasnem regulativnem okviru ter velikem javnem povpraševanju po komercialnih HRSD in storitvah. Poleg tega imajo tekmeči iz ZDA koristi od zelo uspešnih sinergij med civilnim in vojaškim/obrambnim sektorjem na področju raziskav in razvoja. Poleg močne konkurence iz ZDA je resne konkurenčne pritiske čutiti tudi iz Indije, Kitajske, Kanade, Koreje in Tajvana, ki oskrbujejo evropski trg s HRSD prek posredovalcev podatkov.

V Bruslju, 15. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

⁽⁵⁾ COM(2013) 108 final.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o poročilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o upravljanju makroregionalnih strategij

(COM(2014) 284 final)

(2015/C 012/10)

Poročevalec: **Etele BARÁTH**

Evropska komisija je 20. maja 2014 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o upravljanju makroregionalnih strategij

(COM(2014) 284 final).

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 25. septembra 2014.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 15. oktobra) s 148 glasovi za in 4 vzdržanimi glasovi.

1. Mnenje in priporočila

1.1 Poročilo, ki temelji na stališču Sveta za splošne zadeve glede krepitev upravljanja makroregionalnih strategij, prihaja ob praven času in vsebuje pomembne smernice za boljšo pripravo tovrstnih strategij ter boljše upravljanje njihovega izvajanja.

1.2 Po mnenju EESO bi morala makroregionalna politika postati polnopravna politika EU.

1.3 Glede na vrsto ciljev ni razveseljivo, da pojem „upravljanje“ pri makroregionalnih strategijah v poročilu pomeni zgolj politično, institucionalno in upravno/organizacijsko sodelovanje.

1.4 Partnerji imajo v poročilu Komisije le zelo podrejeno vlogo. Zainteresirani akterji z gospodarskega in družbenega področja niso omenjeni, akterji civilne družbe pa se obravnavajo samo kot prejemniki informacij.

1.5 EESO meni, da bi bilo treba v sodelovanju z gospodarskimi in družbenimi akterji razviti nov model upravljanja.

1.6 Opozoriti je treba, da je bil EESO na evropski ravni sicer zaprosen za sodelovanje s pripravo mnenja, vendar pa na vmesni makroregionalni ravni ali regionalni ravni ni govora o partnerstvu, bodisi pri pripravi strategij ali odločanju.

1.7 To je še posebej resen problem pri izvajanju, ki bi moralo koristiti predvsem gospodarskim akterjem in akterjem civilne družbe. Učinkovito in uspešno izvajanje je v veliki meri odvisno od predhodnega vključevanja partnerjev, ki morajo biti ustrezno obveščeni, pridobiti pa je treba tudi njihovo soglasje; njihove izkušnje je treba upoštevati pri pripravi strategij. Upravičeno je pričakovati evropsko dodano vrednost; s tega vidika je predlagani novi model obetajoč.

1.8 EESO ugotavlja, da izkušnje na makroregionalni ravni, pridobljene v okviru strategije za Atlantik in za Sredozemlje, jasno kažejo na potencial, ki ga ima sodelovanje s partnerji.

1.9 EESO meni, da je skupina na visoki ravni, ki jo sestavljajo predstavniki 28 držav članic EU, odlična priložnost, saj je lahko protitež preveč skoncentriranemu in birokratskemu upravljanju EU. V skladu s pogosto prezrtim načelom subsidiarnosti in ob doslednem upoštevanju načela partnerstva lahko njeno delo dopolnjuje politično telo.

1.10 Veliko bi se spremenilo, če bi politika makroregionalnega razvoja postala ena od vseevropskih politik. V ta namen je treba na evropski ravni oceniti sedanje makroregionalne povezave, ki so s teritorialnega in sektorskega vidika uspešne.

1.11 EESO priporoča, da se natančno pregledajo makroregionalni izzivi in priložnosti. Z njihovim spodbujanjem in izkoriščanjem bi lahko po zgledu instrumenta za povezovanje Evrope pospešili razvojne pobude in s tem okrepili evropsko povezovanje.

1.12 EESO se strinja, da je pomembno združiti vire ter skrbeti za učinkovitost in uspešnost. Vendar poudarja, da v analizi ni obravnavano vprašanje, kako meriti izvajanje strategij in akcijskih načrtov. Ravno tako niso obravnavani kvantitativni in kvalitativni kazalniki, ki so ključni za izračun donosnosti naložb in s tem za prikaz dodane vrednosti. Ena od nalog „tehnični kontaktnih točk“ bi bila lahko uvedba enotnega sistema spremljanja in priprava predhodnih ter naknadnih ocen.

1.13 EESO meni, da bi lahko organi z mešano sestavo na različnih ravneh, skupaj s posebnimi forumi, bistveno pripomogli h krepitvi evropske identitete civilne družbe ter ekonomskih, družbenih in političnih akterjev. S tem bi se še dodatno razvijal evropski model, ki namenoma delno temelji na pristopu od spodaj navzgor.

1.14 Pojem „upravljanje“ je treba v zvezi s pripravo in izvajanjem makroregionalnih strategij natančneje opredeliti s pravnega in institucionalnega vidika.

1.15 Po mnenju EESO pravilo „trikratnega ne“ ne velja več: poskrbljeno je za financiranje iz srednjeročnega finančnega okvira 2014–2020, razvija se upravni institucionalni sistem za podporo izvajanju, potrebna pravila pa so opredeljena v skupnem strateškem okviru.

1.16 Pomembno je, da se zagotovijo različne organizacijske možnosti. Hkrati so za boljše usklajevanje in doseg kritične mase za specifične pobude potrebni dodatni viri, ki delujejo kot katalizator ter omogočajo sinergije med cilji in sredstvi nacionalnih, regionalnih in lokalnih akterjev.

2. Uvod

2.1 Komisija v analizi navaja, da obe doslej sprejeti makroregionalni strategiji, tj. strategiji za Baltik in za Podonavje, že kažeta rezultate in izpolnjujeta pričakovanja glede dodane vrednosti na lokalni ravni. Sprejete so bile pomembne skupne odločitve in mobilizirani so bili viri, ki pred tem niso bili izkoriščeni, npr. na področju varstva okolja, ladijskega prometa, zaščite pred poplavami in ohranjanja kakovosti vode.

2.2 Pobudi za makroregionalno sodelovanje, ki sta nastali pred kratkim, se lahko opirata na prejšnje izkušnje. V jadransko-jonski in alpski regiji so bila ugotovljena precej občutna neravnovesja v urbani strukturi ter gospodarskem in socialnem razvoju. Komisija v analizi obravnava tudi vprašanje, kako izkoristiti izkušnje obalnih regij ob Atlantiku.

2.3 EESO meni, da je dobro upravljanje, prilagojeno posebnim nalogam, pri pripravi in izvajanju makroregionalnih strategij odločilnega pomena.

2.4 Komisija v analizi navaja tri področja, povezana z upravljanjem, ki so ključna za uspeh:

- politično vodstvo (strateška usmeritev in struktura upravljanja), občutek za odgovornost, nujnost sprejemanja strategije, komuniciranje, formalna odgovornost za strategijo;
- usklajevanje kot sredstvo za izvajanje strategij;
- upravljanje procesa izvajanja, akcijski načrti z določenimi vsakodnevnimi nalogami, sodelovanje in podpora sodelovanja.

2.5 V skladu z analizo Komisije je „upravljanje“ dejavnost, ki na splošno določa, kako se dosegajo rezultati. Vendar je pri tem velika razlika med političnim vodstvom in organi, ki izvajajo strategijo, kar pomeni, da se pojem „lastništvo“ nanaša na različne vrste akterjev.

2.6 Po mnenju EESO je za pripravo in izvajanje makroregionalnih strategij potreben poseben sistem upravljanja, ki temelji na sodelovanju in usklajevanju. V okviru tega sistema je odgovornost za posamezne programe, projekte in ukrepe lahko – in mora biti – povezana s posameznimi specifičnimi dejavnostmi in tistimi, ki jih izvajajo. Takšen sistem je nujen za učinkovitost in uspešnost posameznih dejavnosti ter temelj za merjenje rezultatov.

2.6.1 Analiza potrjuje, da makroregionalne strategije ustvarjajo poseben okvir za sodelovanje med Evropsko unijo, državami članicami in njihovimi regijami ter nekaterimi tretjimi državami na določenem geografskem območju. Instrumenti za izvajanje strategij so akcijski načrti, ki omogočajo sodelovanje na gospodarski in družbeni ravni.

2.7 Najvišja raven upravljanja je skupina na visoki ravni, ki združuje delo koordinatorjev prednostnih območij, vodij horizontalnih ukrepov, koordinatorjev stebrov in usmerjevalnih skupin. To institucionalno strukturo (mrežo) dopolnjujejo nacionalne kontaktne točke, ki krepijo sodelovanje na nacionalni ravni.

3. Kaj je še potrebno za učinkovitejše izvajanje makroregionalnih strategij?

3.1 EESO meni, da je analiza Komisije točna in povzema glavna področja, na katerih je potrebno močnejše upravljanje. Za učinkovito izvajanje makroregionalnih strategij so potrebni:

- trdnejše politično upravljanje,
- opredelitev in sprejetje medsektorskih ciljev, vlade pa bi si morale bolj prizadevati za njihovo uresničitev na nacionalni ravni.

3.1.1 Po mnenju EESO si je treba prizadevati za tesnejše partnerstvo na evropski ravni in med evropskimi institucijami.

3.1.2 Organizacije, ki v posamezni regiji delujejo na nadnacionalni ravni, bi morale sodelovati pri razvoju upravljanja ter imeti vlogo v tem procesu.

3.2 Koristno bi bilo zagotoviti različne in lažje dostopne vire za razvoj specifičnih sektorskih instrumentov, tudi tistih, ki so namenjeni zasebnemu sektorju.

3.3 Predvidljivost, varno okolje za najpomembnejše akterje, stalna krepitev zmogljivosti, učinkovitejše sporočanje informacij civilni družbi in njeno vključevanje v izvajanje akcijskih načrtov, večja uporaba e-upravljanja in orodij IKT, na splošno močnejša podnacionalna in regionalna identiteta ter boljše prilagajanje strategijam so predpogoji za izvajanje makroregionalnih strategij.

4. Priporočila za nadaljnji razvoj glavnih vidikov upravljanja

4.1 Sodelovanje med političnimi in strateškimi vodji in **lastniki – sodelujočimi partnerji**

4.1.1 Komisija v analizi sicer navaja predloge za izboljšanje, vendar hkrati potrjuje sedanjo strukturo upravljanja. Po njenih navedbah bodo pogostejša redna srečanja na različnih ravneh, od faze priprave strategije pa do akcijskih načrtov in izvajanja, glavnim akterjem zagotovila boljši pregled, politični ravni pa omogočila, da bo lahko storila več, kot le sprejemala deklaracije: da bo lahko bolje razumela procese in točneje ocenila vrednost opravljenega dela.

4.1.2 Eno glavnih praktičnih priporočil za Evropsko komisijo se glasi, naj poveča pomen makroregionalnih strategij v politikah EU, ne da bi prekoračila svoja pooblastila za podporo in usmerjanje.

4.1.3 Zelo koristna bi bila lahko tematska srečanja, na katerih bi se razpravljalo o problemih, povezanih s pripravo in izvajanjem strategije. Ti problemi vplivajo na evropsko raven in evropske politike, pri katerih je vpliv vzajemen, in zahtevajo usklajevanje na visoki ravni.

4.1.4 EESO tudi meni, da bi bilo treba dati nacionalnim kontaktnim točkam večji pomen, saj so povezava med politično sfero in procesom izvajanja. Zlasti se zavzema za imenovanje posebnega predstavnika, ki bi spremljal izvajanje posameznih strategij, jih ocenjeval in poročal izvršilnim organom ali na posvetovalnih ministrskih srečanjih.

4.1.5 Komisija v poročilu poudarja, da je nujno zagotoviti, da se glavni akterji ter sodelujoči partnerji in akterji v posameznih državah in regijah zavežejo procesu, pri čemer skupaj razvijajo pristope, opredeljujejo gospodarske cilje, pripravijo časovni načrt izvajanja, organizirajo redne razprave, krepijo ozaveščenost in na splošno zagotavljajo uspešno vključevanje.

4.1.6 Po mnenju EESO so glavni akterji nacionalni, regionalni in lokalni nosilci odločanja ter civilna družba, pa tudi organizacije delodajalcev in delojemalcev ter predstavniki znanstvenih in raziskovalnih skupnosti in na splošno nevladnih organizacij.

4.1.6.1 Podpora sodelovanja teh akterjev je prednostna naloga, čeprav je že veliko primerov dobre prakse pri vključevanju političnih akterjev in civilne družbe.

4.1.7 Glede prihodnosti Komisija v analizi ⁽¹⁾ pripisuje velik pomen pospešitvi dejavnosti uspešnih forumov, v katerih morajo tesneje sodelovati parlamenti in parlamentarni odbori. Poudarja tudi, da morajo predstavniki civilne družbe zagotavljati svoj prispevek v celi makroregiji, v kateri živijo, krepijo ozaveščenost o njihovih stališčih in se vključevati v učinkovitejše opredeljevanje tematskih ciljev in nalog.

4.1.8 Tesnejše povezovanje teorije (akademski krogi) in prakse (podjetja, MPS) ter tesnejši stiki med študenti različnih univerz bi bili lahko zelo koristni pri pripravi in izvajanju strategij.

4.1.9 Zelo pomembno je tudi, da so v procese vključeni tudi delegacije in predstavništva Komisije, zlasti v zvezi z uporabo sistemov IT.

4.2 Usklajevanje

4.2.1 Trenutno se ustanavlja skupina na visoki ravni, ki jo bodo sestavljali predstavniki 28 držav članic EU, v načrtu pa je tudi prvo letno srečanje. Skupina je nujna za tesnejše usklajevanje na evropski ravni, kar naj bi omogočilo boljše časovno usklajenost vsakodnevnih procesov in političnih ravni. Ena od nalog skupine je povezovanje z drugimi akterji. Po mnenju EESO delo skupine odraža nujnost, da se oblikuje vseevropska makroregionalna strategija.

⁽¹⁾ COM(2014) 284 final.

4.2.2 Podobno kot nacionalne kontaktne točke mora skupina na visoki ravni zagotoviti, da so sredstva za podporo izvajanju evropskih strategij usklajena z makroregionalnimi strategijami. Institucionalne strukture dopolnjujejo nacionalne platforme za usklajevanje, ki omogočajo dialog, v okviru katerega se posvetujejo različne ministrske, regionalne, lokalne, civilnodružbene in znanstvene organizacije ter akterji.

4.2.3 Komisija v analizi poudarja, da imajo nacionalne kontaktne točke glavno vlogo pri usklajevanju. Poleg osnovnih nalog, kot so prilagajanje in usklajevanje, spremljanje, zagotavljanje in nadzor pretoka informacij med različnimi organi odločanja ter obveščanje političnih akterjev, so odgovorne tudi za letno poročanje institucijam, npr. parlamentom, ki se ukvarjajo z makroregionalnimi strategijami, ter za opredeljevanje in, kjer je to mogoče, usklajevanje nacionalnih in regionalnih virov.

4.3 Izvajanje

4.3.1 EESO se strinja s priporočilom, da je treba akterje močno politično in administrativno podpreti pri izvajanju ter jim zagotoviti večje finančne in človeške vire.

4.3.2 Za zagotovitev usklajevanja pri izvajanju makroregionalnih strategij so potrebne neodvisne, na nacionalni ravni priznane osebe, ki so tesno vključene v lokalno okolje, imajo zahtevano znanje in jim po potrebi pomagajo usklajevalne skupine na posameznih ravneh.

4.3.3 EESO se strinja, da je možnost uporabe evropskih sredstev za neposredno podporo makroregionalnih strategij, ki jo dajejo nova pravila, velika sprememba.

4.3.4 Komisija v analizi ugotavlja, da je treba predvsem na ravni posameznih ministrstev poskrbeti za jasna navodila in ustrezne vire za izvajalce. Če niso izpolnjeni pogoji, ki so nujni v ta namen, ni mogoče pričakovati dodane vrednosti.

4.3.5 Koordinatorji so povezava med politično ravno na eni strani in posameznimi projekti ter njihovim izvajanjem na drugi. Skupaj z usmerjevalno skupino so dejansko izvršilna oblast.

4.3.6 Komisija v analizi poudarja, da so na evropski ravni že na voljo obsežni organizacijski in finančni viri. Z njimi se je mogoče – in treba – izogniti podvajanju in odvečnim ukrepom pri upravljanju, usklajevanju in izvajanju strategij ter tako precej prihraniti. Sedanje znanje in prakso je treba še izpopolniti.

4.3.7 Sodelovanje pri izvajanju mora biti bolj konkretno, srečanja morajo biti organizirana pogosteje in usklajevanje različnih tematskih področij je treba okrepiti, tudi s tesnejšimi stiki s Komisijo.

4.3.8 Sodelovanje med posameznimi državami in regijami se po posameznih makroregijah razlikuje. Preprečiti moramo, da bi nastale preveč toge institucionalne strukture. Atlantski forum, ki je bil ustanovljen za razvoj obalnih regij ob Atlantiku, ter druge inovativne pobude so lahko zgled.

4.3.9 Komisija v analizi opozarja na možnost, ki se jo lahko uresniči s sodelovanjem med različnimi državami in bi lahko prinesla precejšnje ugodnosti. EESO se strinja, da bi lahko „tehnične točke“ zagotavljale podporo za informacijske tokove, organizacijske dejavnosti, poročanje, seznanjanje s primeri najboljše prakse, ustanavljanje odborov in delovnih skupin ter organizacijo in dokumentiranje srečanj.

V Bruslju, 15. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 604/2013, kar zadeva določitev države članice, odgovorne za obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito, ki jo vložijo mladoletniki brez spremstva in brez družinskega člana, brata ali sestre oziroma drugega sorodnika, ki bi bil zakonito prisoten v državi članici

COM(2014) 382 final – 2014/0202 (COD)

(2015/C 012/11)

Poročevalka: **Grace ATTARD**

Evropski parlament je 3. julija 2014 sklenil, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 604/2013, kar zadeva določitev države članice, odgovorne za obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito, ki jo vložijo mladoletniki brez spremstva in brez družinskega člana, brata ali sestre oziroma drugega sorodnika, ki bi bil zakonito prisoten v državi članici

COM(2014) 382 final – 2014/0202 (COD).

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 30. septembra 2014.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja dne 15. oktobra) s 143 glasovi za in 1 glasom proti.

1. Priporočila in ugotovitve

1.1 EESO podpira predlog za spremembo Uredbe (EU) št. 604/2013, treba pa je obravnavati ovire, kot so med drugim zapletenost upravnih, sodnih in drugih sistemov v državah članicah, pomanjkanje informacij in strah pred prijavo, da bi zagotovili, da noben otrok ne postane žrtev pravne negotovosti ali ostane brez državljanstva.

1.2 EESO močno priporoča, da ima načelo „**največje koristi otroka**“ prednost pred vsemi nacionalnimi in mednarodnimi zakonodajami.

1.3 EESO ugotavlja, da sedanji predlog ne določa, kdo in kako naj bi opredelil „največjo korist otroka“. Ta opredelitev bi morala biti v skladu s pravili in merili iz mednarodnih konvencij o človekovih pravicah.

1.4 Odbor priporoča, da je osebje, ki obravnava mladoletnike brez spremstva, deležno ustreznega usposabljanja za spoštovanje otrokovih pravic.

1.5 Da bi preprečili navzkrižja interesov in zagotovili usposobljeno osebje, bi moral biti organ, ki bo določal največjo korist otroka, neodvisen in ne bi smel biti povezan z organi, pristojnimi za priseljevanje. To nalogo naj bi po možnosti prevzel nacionalni organ, odgovoren za vprašanja zaščite otrok⁽¹⁾.

1.6 EESO poudarja, da bi morali kot nujno prednostno nalogo obravnavati odpravo **pridržanja otrok**, bodisi v spremstvu ali brez spremstva in ne glede na to, v kakšnem postopku se nahajajo.

⁽¹⁾ Kot sta španski urad *Oficina de Protección de Menores* in nemška agencija za zaščito otrok.

1.7 Otrokom brez spremstva in ločenim otrokom v skladu z obveznostjo **nevračanja**, ki izhaja iz mednarodnega humanitarnega prava ter prava s področja človekovih pravic in beguncev, v nobenem primeru ne bi smeli zavriniti vstopa v državo.

1.8 EESO predlaga, da bi Komisija morala vzpostaviti enotne postopke ter ustrezne in prožne časovne roke za primere iz členov 4b, 4c in 4d, da bi med državami članicami dosegli dogovore, ki so v največjo korist otroka.

1.9 Izraza „obvestiti“ in „dejanska možnost“ je treba jasno opredeliti in tako zagotoviti, da mladoletniku pri razumevanju posledic celotnega postopka vložitve prošnje za mednarodno zaščito v kateri koli državi članici EU pomagajo ustrezno usposobljeni socialni delavci, neodvisni tolmači in usposobljen zastopnik, ki deluje kot zakoniti skrbnik.

1.10 Po mnenju EESO bi moral biti **zakoniti skrbnik** usposobljen zastopnik z izkušnjami pri obravnavi mladoletnikov ter s poznavanjem državnega zakona o tujcih in zakonodaje s področja zaščite otrok.

1.11 EESO odločno poziva države članice, naj zagotovijo, da bodo vsi postopki za ugotavljanje starosti temeljili na največji koristi za otroka, njihov glavni cilj pa bo mladoletniku zagotoviti pravice in zaščito, do katerih je upravičen. Postopek bi moral potekati v prisotnosti zakonitega skrbnika.

1.12 EESO močno priporoča, da se v primerih, ko mladoletnik postane polnoleten med postopkom določanja države članice, odgovorne za obravnavanje njegove prošnje za mednarodno zaščito, kot njegova starost uporablja starost na dan, ko je vložil prošnjo.

1.13 Treba je pregledati številne **politične programe EU** za zaščito neprijavljenih mladoletnih migrantov⁽²⁾. Ti vključujejo urejanje statusa kot orodje migracijske politike, obveščanje in podpiranje neprijavljenih družin, vzpostavitev podatkovne zbirke dokazil, registriranje rojstev in varstvo podatkov kot tudi pravico do izobraževanja in poklicnega usposabljanja, zdravstvenih storitev in nastanitve.

1.14 EESO meni, da je treba **bolj celostno opredeliti** „otroke migrante brez spremstva v nezakonitem položaju“, da bi zajeli različne primere, ki so se pojavili v praksi in ki v predlagano uredbo niso vključeni.

1.15 EESO poudarja pomen posvetovanja s strokovnjaki civilne družbe, pravniki in delavci z izkušnjami s področja otrok migrantov ter se veseli sodelovanja s Komisijo v tem procesu.

2. Povzetek predloga Komisije

2.1 Komisija želi s svojim predlogom spremeniti odstavek 4 člena 8 Uredbe (EU) št. 604/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o vzpostavitvi meril in mehanizmov za določitev države članice, odgovorne za obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito, ki jo v eni od držav članic vložijo državljani tretje države ali oseba brez državljanstva (uredbe Dublin III).

2.2 Predlog je bil oblikovan zaradi nedavne sodbe Sodišča Evropske unije⁽³⁾, ki pojasnjuje, katera država članica je odgovorna za obravnavo prošenj, ki jih vložijo mladoletniki brez spremstva. Z njim se bo izboljšal položaj tistih mladoletnih prosilcev za mednarodno zaščito, ki nimajo družine, bratov in sester ali drugih sorodnikov na ozemlju EU.

2.2.1 Odstavek 4a je kodifikacija sodbe Sodišča v zadevi C-648/11 in določa: „Če mladoletnik brez spremstva nima družinskega člana, brata ali sestre oziroma sorodnika, ki bi bil zakonito prisoten v državi članici, kot je določeno v odstavkih 1 in 2, je odgovorna tista država članica, v kateri je mladoletnik brez spremstva vložil prošnjo za mednarodno zaščito in v kateri je prisoten, če je to v največjo korist mladoletnika“.

⁽²⁾ Dr. Sarah Spencer, COMPAS, Univerza v Oxfordu.

⁽³⁾ Zadeva C-648/11, MA in drugi proti *Secretary of State for the Home Department*, Združeno kraljestvo.

2.2.2 Odstavek 4b obravnava položaj, ko je mladoletni prosilec, kot je določen v odstavku 4a, prisoten na ozemlju države članice, ne da bi tam vložil prošnjo. Ta država članica obvesti mladoletnika brez spremstva o pravici do vložitve prošnje in mu zagotovi dejansko možnost, da vloži prošnjo v tej državi članici, *razen če to ni v največjo korist mladoletnika*.

2.2.3 Mladoletniku sta tako na voljo dve možnosti: da zaprosi za mednarodno zaščito ali da tega ne stori.

2.2.4 V skladu z odstavkom 4c je v slednjem primeru, tj. primeru, ko se mladoletnik ne odloči za vložitev nove prošnje v državi članici, v kateri je prisoten, česar zadeva C-648/11 ne obravnava, mladoletnik premeščen v državo članico, ki obvelja kot najprimernejša z vidika največje koristi mladoletnika. S tem pravilom naj bi zagotovili pravno varnost pri določanju odgovorne države članice, saj bi njegova uporaba omogočila zanesljivost in predvidljivost, postopek pa se ne bi podaljševal po nepotrebnem. Jamstva za mladoletnike, ki jih zagotavlja člen 6 Uredbe 604/2013, veljajo za vse mladoletnike, ki so v postopkih iz te uredbe, pričujoči predlog pa v odstavku 4c uvaja tudi obveznost za zaproseno državo članico in za državo prosilko, da skupaj ovrednotita največjo korist mladoletnika.

3. Ozadje

3.1 Izzivi, s katerimi se soočajo mladoletniki brez spremstva, so raznoliki in zapleteni, zato so potrebni večstranski, obsežni in celostni pristopi.

3.2 EESO priporoča, da se vsakemu otroku posredujejo njegovi starosti primerne informacije o njegovih pravicah v skladu z ustrežno konvencijo ZN. Tako bi zagotovili, da bodo mladoletniki, zlasti „nevidni“ mladoletniki, za katere nihče ustrežno ne skrbi, znali in zmogli poiskati zaščito.

3.3 Leta 2013 je bilo približno 120 000 prosilcev za azil v EU mladoletnih, predstavljali pa so več kot četrtnino vseh prosilcev za azil. 12 685 prosilcev za azil je bilo mladoletnikov brez spremstva⁽⁴⁾. Delež mladoletnikov brez spremstva, ki so zaprosili za azil v Evropi, se v zadnjih 10 letih ni spreminjal – ti mladoletniki vložijo približno 5 % vseh prošenj za azil v Evropi.

3.4 Status „otrok med selitvijo“ je lahko na različnih stopnjah njihove poti različen, otroci pa se lahko znajdejo v različnih okoliščinah, zaradi katerih so ranljivi⁽⁵⁾. Vse te okoliščine ranljivosti je treba obravnavati.

3.5 Potujejo lahko s svojo družino ali samostojno ali z osebami, s katerimi niso v sorodu, ali pa so po vstopu na ozemlje države članice prepuščeni samim sebi. Starši ali skrbniki teh otrok so včasih prav tako neprijavljeni, na primer, če so vstopili nezakonito ali kot družina ostali tudi po prenehanju veljavnosti dovoljenja za prebivanje ali vizuma. Starši ali skrbniki so lahko tudi zakoniti priseljenci, na primer, kadar otroci pridejo v Evropo z namenom združitve s svojo družino, vendar ne sodijo v okvir programov ponovne združitve. Tudi otroci, ki se rodijo v Evropi, so lahko neprijavljeni, če so neprijavljeni njihovi starši. Poleg tega se lahko zgodi, da otroci ostanejo v državi po izgonu spremljevalcev ali skrbnikov.

3.6 Države članice so pravno obvezane zagotoviti, da so sodbe Sodišča Evropske unije, zlasti v zadevi C-648/11 v zvezi z Uredbo št. 604/2013, ter varstvo in merila iz konvencije ZN vključeni v nacionalno zakonodajo, in morajo upoštevati dve krovni načeli konvencije ZN o otrokovih pravicah: (i) načelo nediskriminacije (člen 2) in (ii) največjo korist za otroka (člen 3 – otrokove koristi). Vsakršno politiko ali prakso, ki je v nasprotju z mednarodnim oziroma evropskim pravom, bi bilo treba izpodbijati kot nezakonito ter v primeru kratenja pravic otrok sprožiti postopke za ugotavljanje kršitev.

⁽⁴⁾ Eurostat (2014), Asylum Statistics (statistični podatki o azilu)
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Asylum_statistics

⁽⁵⁾ Referenčni dokument Evropskega foruma o otrokovih pravicah (2012)
http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/background_cps_children_on_the_move_en.pdf

4. Splošne ugotovitve

4.1 Predlagana uredba bo zagotovila, da bodo države članice upoštevale splošno pripombo št. 6 h konvenciji Združenih narodov o otrokovih pravicah, ki obravnava ravnanje z otroki brez spremstva in ločenimi otroki zunaj njihovih držav izvora.

4.2 Haaška konvencija iz leta 1996 ⁽⁶⁾ navaja, da je ne glede na nacionalno zakonodajo starostna meja za otroke ali mladoletnike VEDNO 18 let.

4.3 Temeljna načela v zvezi s pravicami otrok je treba **vključiti** v oblikovanje, izvajanje in spremljanje zakonov, politik, postopkov in praks, ki se nanašajo na otroke migrante brez spremstva.

4.4 Predlagana zakonodaja bi morala zajeti mladoletnike, katerih prošnja je bila v preteklosti zavrnjena v kateri koli državi članici.

4.5 Osebe, ki se pri svojem delu srečuje z mladoletniki brez spremstva (organi kazenskega pregona, sodni organi, osebe, ki vodijo razgovore, tolmači, socialni in mladinski delavci, zdravstveni delavci, skrbniki, pravni zastopniki, policisti in mejni policisti ter drugi), bi moralo biti **ustrezno usposobljeno** za spoštovanje otrokovih pravic.

4.6 V skladu s konvencijo Združenih narodov morajo države neprijavljene otroke obravnavati enako kot ostale otroke, brez kakršnega koli razlikovanja. Kljub temu pa v praksi prihaja do trenja med nacionalnimi pravnimi okviri, ki urejajo nadzor nad priseljevanjem, in tistimi, ki urejajo zaščito otrok. EESO poziva države članice, naj zagotovijo, da nacionalni sistemi za zaščito otrok v nezakonitem položaju upoštevajo in ščitijo, kot bi jih morali glede na to, da so najprej in predvsem otroci.

5. Posebne ugotovitve

5.1 EESO je v številnih mnenjih ⁽⁷⁾ in s sodelovanjem v okviru Evropskega foruma za vključevanje odločno izrazil svoje poglede na politike in prakse v zvezi s temeljnimi pravicami priseljencev z urejenim ali neurejenim statusom.

5.2 **Otrokom prijazne sprejemne pogoje** je treba v skladu s konvencijo ZN o otrokovih pravicah in drugimi mednarodnimi konvencijami, kot je Konvencija o pravicah invalidov, zagotoviti za vse otroke migrante, vključno s tistimi v nezakonitem položaju, naj bodo prijavljeni ali ne, in sicer tudi v primeru migracij znotraj Evrope.

5.3 Takoj po prihodu otroka brez spremstva/ločenega otroka mu je treba zagotoviti brezplačno pravno pomoč in imenovati usposobljenega in neodvisnega **zakonitega skrbnika**, ki ga bo podpiral, mu svetoval in ga ščitil, dokler ne bo združen s svojo družino ali napoten v ustrezno oskrbo.

5.4 Čeprav zakonodaja EU priznava pomen zakonitega skrbnika, pa ne opredeljuje njegovih dolžnosti. Zakoniti skrbnik bi moral biti „usposobljen zastopnik“ z izkušnjami pri obravnavi mladoletnikov ter poznavanjem državnega zakona o tujcih in zakonodaje s področja zaščite otrok. Skrbnik bi moral biti pooblaščen, da otroka zastopa v vseh postopkih odločanja, če otrok v to privoli ⁽⁸⁾. Skrbnik bi moral imeti finančna sredstva, da uporabi dodatno strokovno pomoč, če je to v največjo korist otroka.

5.5 Med določanjem odgovorne države članice bi morali mladoletnikom brez spremstva omogočiti dostop do nastanitve, izobraževanja in poklicnega usposabljanja ter zdravstvenih storitev, **tako kot je to zagotovljeno drugim otrokom** v jurisdikciji sprejemne države članice, pri tem pa bi morali zlasti upoštevati psihološko stanje otroka.

⁽⁶⁾ Haaška konvencija iz leta 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok – http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=70

⁽⁷⁾ UL C 128/29, 18.5.2010, UL C 48/6, 15.2.2011, UL C 67, 6.3.2014, UL C 317/110, 23.12.2009.

⁽⁸⁾ Haaška konvencija iz leta 1996.

5.6 **Poglede** in izkušnje **otrok** je treba vključiti v oblikovanje politik in akcijske načrte za otroke. Raziskave, ki so se osredotočile na potrebo po izsledkih, v središču katerih je otrok, vključno s pravico otroka do svobodnega izražanja svojega mnenja v vseh zadevah, ki ga zadevajo, so prinesle dragocene dokaze iz prve roke za Akcijski načrt za mladoletnike brez spremstva (2010–2014) ⁽⁹⁾.

5.7 Izraza „obvestiti“ in „dejanska možnost“ je treba jasno opredeliti in tako zagotoviti, da mladoletniku pri razumevanju posledic celotnega postopka vložitve prošnje za mednarodno zaščito v kateri koli državi članici EU pomagajo ustrezno usposobljeni socialni delavci, neodvisni tolmači in zakoniti skrbnik, in sicer v jeziku, ki ga razume, pri čemer mora mladoletnik po potrebi pisno podati ali zavrnil svoje soglasje.

5.8 V nobeni fazi postopka vložitve prošnje za mednarodno zaščito ne bi smeli mladoletnika **pridržati**. Mladoletnikom bi s pridržanjem med drugim onemogočili, da uresničijo svojo pravico, da se preselijo v drugo državo članico in tam zaprosijo za zaščito ⁽¹⁰⁾.

5.9 Vsaka odločitev, ki je sprejeta v skladu z uredbama Dublin II in III ter zadeva mladoletne prosilce za azil brez spremstva, bi morala upoštevati nedavno sodno prakso Sodišča Evropske unije ⁽¹¹⁾.

5.10 Sporazumi in protokoli z različnimi državami članicami, h katerim poziva predlagana uredba, bi morali biti v skladu s Pogodbo o delovanju Evropske unije.

5.11 EESO se v celoti strinja, da bi morala Komisija po sprejetju te spremenjene uredbe pregledati delegirane akte, določene v uredbi Dublin III in na podlagi člena 290 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

5.12 Pri obravnavi pravice mladoletnika do ponovne združitve z družino je treba pojasniti izraz „**odrasel brat ali sestra**“, da bi zagotovili, da lahko ta odgovorno in v skladu z zakonodajo opravlja svoje dolžnosti do mladoletnika.

5.13 EESO priporoča, da države članice zagotovijo potrebno podporo in posebno oskrbo za **ranljive otroke**, med drugim za otroke s psihološkimi težavami, duševnimi ali telesnimi motnjami oziroma zdravstvenimi težavami, kot tudi za otroke v izrednih razmerah, med drugim za otroke, ki prihajajo z vojnih območij, na katerih so sami ali skupaj z družino doživeli travmatične dogodke, pa tudi za noseče najstnice ali starše, mlajše od 18 let.

5.14 EESO odločno poziva države članice, naj zagotovijo, da bodo vsi postopki za **ugotavljanje starosti** (i) temeljili na največji koristi za otroka ⁽¹²⁾, (ii) obvezno potekali v prisotnosti zakonitega skrbnika, (iii) obravnavala pa jih bo skupina neodvisnih strokovnjakov in strokovnjakinj, med katerimi so otroški psihologi, socialni delavci in pravniki. Postopek ugotavljanja in odločitev morata biti točno dokumentirana.

5.15 Dokler se ugotavljanje ne zaključi, bi bilo treba vsako osebo, ki trdi, da je mladoletna, obravnavati kot tako.

5.16 Ugotavljanje starosti je treba opraviti predvsem na podlagi dokumentarnih listin. Špansko sodišče je nedavno razsodilo, da se dokumentacije ne sme izpodbijati.

5.17 Mladoletnika je treba dobro poučiti o postopku ugotavljanja starosti in njegovih posledicah, pri čemer je treba stališčem mladoletnika dati ustrezno težo glede na njegovo starost in zrelost.

⁽⁹⁾ FRA (2009) *Developing indicators for the protection, respect and promotion of the Rights of the Child in the European Union* (Oblikovanje kazalnikov za zaščito, spoštovanje in spodbujanje pravic otroka v Evropski uniji).

⁽¹⁰⁾ Odbor ZN za otrokove pravice, splošna pripomba št. 6 o ravnanju z otroki brez spremstva in ločenimi otroki zunaj njihovih držav izvora CRC/GC/2005/6.

⁽¹¹⁾ Sodišče Evropske unije, 6. junij 2013, zadeva C-648/11.

⁽¹²⁾ ENOC, Evropska mreža varuhov človekovih pravic – www.ombudsnet.org

5.18 Če dokumentacije ni, ali v primeru resnih dvomov glede starosti mladoletnika se lahko v skrajnem primeru opravijo zdravniške/telesne preiskave, spoštovati pa je treba otrokovo kulturo, dostojanstvo ter telesno in duševno integriteto, saj so nekateri telesni pregledi lahko posebej stresni, invazivni in travmatični. Če se zdravniške/telesne preiskave izkažejo za potrebne, se zahteva in pridobi zavestna privolitev. Zdravniške/telesne preiskave mora spremljati sociološko-pedagoška ocena, ki jo pripravijo strokovnjaki. Ugotovitve obeh postopkov se seštejejo.

5.19 Na ugotovitve vseh postopkov se je **mogoče pritožiti**.

5.20 Pravni položaj **mladoletnikov** brez spremstva, **ki postanejo odrasli**, je zapleten in se razlikuje med državami članicami. Čeprav direktiva o azilu v zvezi s tem vprašanjem določa postopkovna pravila, je treba določiti pravila o pravicah oseb, ki med postopkom dopolnijo osemnajst let.

5.21 EESO močno priporoča, da se v takšnih primerih starost osebe določi v začetnih stopnjah obravnave prošnje, s čimer se zmanjša nevarnost, da bo mladoletnik na ozemlju ostal nezakonito in „izginil“.

5.22 Odziv držav na vprašanje **trgovine z otroki** ne sme biti odvisen od priseljenkega statusa otroka ali njegove prošnje za azil, temveč mora upoštevati največjo korist za otroka.

5.23 Otroci migranti v nezakonitem položaju nikoli ne bi smeli biti **kazensko preganjani** zgolj zaradi svojega priseljenkega statusa ali v primerih, kadar je njihova udeležba pri kaznivem dejanju posledica izkoriščanja.

5.24 Države članice morajo do konca julija 2015 uveljaviti direktivo o azilnih postopkih, ki med drugim vključuje obveznosti držav članic, da že zgodaj opredelijo primere ranljivih otrok brez spremstva.

V Bruslju, 15. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov, spremembi Uredbe (EU) št. XXX/XXX Evropskega parlamenta in Sveta (uredba o uradnem nadzoru) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 834/2007

COM(2014) 180 final – 2014/0100 (COD)

(2015/C 012/12)

Poročevalec: **Armands KRAUZE**

Evropski parlament in Svet sta 2. aprila 2014 oziroma 28. aprila 2014 sklenila, da v skladu s členoma 43(2) in 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov, spremembi Uredbe (EU) št. XXX/XXX Evropskega parlamenta in Sveta [uredba o uradnem nadzoru] in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 834/2007

COM(2014) 180 final – 2014/0100 (COD).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 2. oktobra 2014.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 16. oktobra) z 61 glasovi za, 1 glasom proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1. EESO je naklonjen zakonodajnemu predlogu, s katerim namerava Komisija hkrati z razvojem povpraševanja spodbuditi razvoj ekološkega kmetijstva v Evropi, in se strinja, da je treba odpraviti pomanjkljivosti sedanjega sistema. Komisija bi morala spodbujati tako razvoj ekološkega kmetijstva kot krepitev zaupanja potrošnikov v ekološke proizvode.

1.2. Vendar izraža zaskrbljenost zaradi dejstva, da Komisija v svoji oceni učinka ni ustrezno preučila posledic nove zakonodaje na nadaljnji razvoj ekološkega kmetijstva v Evropi. Prav tako tudi ni preučila posledic za ekološke pridelovalce in učinkov te zakonodaje na kontinuiteto proizvodnje.

1.3. EESO podpira pripravljenost Komisije, da mala kmetijska gospodarstva spodbudi k ekološkemu kmetovanju in da zmanjša upravno breme v vsej verigi ekoloških proizvodov.

1.4. EU je neto uvoznik ekoloških proizvodov, vendar zaradi nenehnega naraščanja stroškov proizvodnje in upravnega bremena, ki težijo evropske kmetovalce, sektor v državah članicah EU ne more ustrezno razviti ekološke pridelave, da bi lahko zadostil vse večjemu povpraševanju potrošnikov.

1.5. EESO na splošno podpira cilj Komisije, da se z današnjih mešanih oblik kmetovanja popolnoma preide na ekološko kmetovanje, a pod pogojem, da se v določenih posebnih primerih predvidijo odstopanja. Treba je sprejeti dodatne podpirne ukrepe, da bi kmetom olajšali prehod na 100-odstotno ekološko kmetovanje.

1.6 EESO poziva Komisijo, naj v predlogu uredbe izboljša določbe glede rastlinskega razmnoževalnega materiala in semen, saj bodo ekološki kmetovalci do leta 2021 le stežka dosegli cilj 100-odstotne uporabe ekoloških semen.

1.7 EESO upa, da pogajanja o čezatlantskem partnerstvu za trgovino in naložbe (TTIP) in drugi sporazumi, ki bodo sklenjeni, ne bodo spodkopali ekoloških standardov EU ali znova sprožili razprave ali spremenili pogojev, ki veljajo za proizvodnjo, prodajo in certificiranje ekoloških proizvodov.

1.8 Na ekoloških kmetijah bi bilo treba na številnih ravneh spoštovati višje standarde dobrobiti živali kot na konvencionalnih kmetijah, vendar pa lahko imajo v nekaterih primerih ekološki pridelovalci težave pri izpolnjevanju visokih zahtev. EESO Komisiji priporoča, naj skrbno preuči in opredeli možnosti odstopanja od posebnih zahtev, ki se nanašajo na dobrobit živali v ekološkem kmetijstvu, da bi ohranili ureditev in metode tradicionalne živinoreje, ki za lokalne pasme veljajo že dolgo.

1.9 Po mnenju EESO bi Komisija morala tudi analizirati in upoštevati razlike v tradicijah, zgodovini in podnebjju med državami članicami in regijami EU ter tudi nacionalne posebnosti v proizvodnji, hkrati pa ohraniti nekaj prožnosti pri uporabi odstopanj. Pri tem je treba zajamčiti tudi določeno raven uskladitve.

1.10 Ekološki kmetje bi morali imeti možnost, da izpolnijo že prevzete obveznosti, zato bi jim bilo treba po začetku veljavnosti nove uredbe, sredi finančnega obdobja 2014–2020 za programe razvoja podeželja, zagotoviti možnost, da bodisi nadaljujejo s prejšnjimi obveznostmi ali pa sledijo novi uredbi. Zagotoviti je treba, da spremembe veljavnega zakonskega okvira sredi posameznega pogodbenega obdobja ne bodo privedle do retroaktivnih sankcij za kmete, ki se ne morejo prilagoditi novim zahtevam.

1.11 EESO poziva Evropsko komisijo, naj upošteva posebnosti najbolj oddaljenih evropskih regij, da bi lahko razvila lokalno ekološko kmetijstvo (dostop do semen, pomanjkljiva raznolikost oskrbe, sanitarne težave).

1.12 EESO poziva Evropsko komisijo, naj pojasni status matičnega mlečka, cvetnega prahu in čebeljega voska ter jih vključi v seznam drugih proizvodov, naštetih v Prilogi I k predlogu uredbe o ekološki pridelavi.

1.13 EESO poziva Komisijo, naj dodeli ustrezno podporo za inovacije in usposabljanje na področju ekološkega kmetijstva, pri čemer je treba posebno pozornost posvetiti poklicnemu usposabljanju mladih in vseživljenjskemu učenju aktivnih pridelovalcev.

1.14 EESO poziva Komisijo, naj pripravi predlog uredbe, s čimer bi pospešili neposredno prodajo ekoloških proizvodov in uporabo kratkih prodajnih poti zanje.

1.15 EESO poziva Komisijo, naj z uredbo zagotovi potrebna sredstva za spodbujanje javnih skupinskih naročil ekološko pridelane hrane v šolah, bolnišnicah in drugih javnih centrih.

2. Splošne ugotovitve

Splošne informacije o stališčih zainteresiranih strani

2.1 Ekološko kmetijstvo je celostni sistem pridelave, ki temelji na upravljanju naravnih virov, določa stroge omejitve uporabe kemičnih in sintetiziranih dodatkov, predvideva opustitev mineralnih gnojil ter prepoveduje uporabo gensko spremenjenih organizmov.

2.2 Ekološko kmetovanje se ne nanaša zgolj na specifične načine pridelave ali priprave določenih proizvodov, ampak je širši koncept. Upošteva tako fizično okolje, v katerem se izvaja, kot tudi socialne dejavnike. To je oblika proizvodnje z veliko širšo vizijo, kjer se upoštevajo tudi socialno-ekonomski, politični in okoljski vidiki.

2.3 Ekološke kmetije imajo običajno večjo biotsko raznovrstnost in nudijo zavetje več vrstam rastlin in insektov kot neekološke kmetije. Tla na ekoloških kmetijah so veliko bolj bogata z živimi organizmi, ki prispevajo k ohranjanju njihove strukture in visoke stopnje organskih snovi, s čimer se izboljša njihovo prezračevanje in izsuševanje.

2.4 Kakovost vode ob robu teh kmetij je boljša, saj ekološki kmetje ne uporabljajo pesticidov in škodljivih mineralnih umetnih gnojil. Pravilno kolobarjenje prispeva k večji rodovitnosti tal in učinkovitosti hranil. Primerjava med kmetijskimi gospodarstvi kaže, da je spiranje nitratov na hektar na ekoloških kmetijah manjše za 57 %.

2.5 Ekološko kmetovanje prispeva k ustvarjanju „zelenih“ delovnih mest. Študija o zaposlovanju na ekoloških kmetijah, ki so jo leta 2011 opravili v Združenem kraljestvu in na Irskem, je pokazala, da te ustvarijo 135 %⁽¹⁾ več delovnih mest s polnim delovnim časom kot konvencionalne kmetije.

2.6 V okviru spletnega posvetovanja, ki ga je leta 2013 opravila Komisija, so zainteresirane organizacije poudarile, da bi se morala revizija zakonodaje na tem področju opreti na uspeh sedanje zakonodaje in omogočiti EU, da razvije ekološko pridelavo. Med možnostmi, ki jih je predlagala Komisija, je večina zainteresiranih strani podprla politično možnost izboljšane statusa quo, torej boljše izvajanje sedanje zakonodaje in njeno prilagoditev.

2.7 Navkljub takšnim stališčem organizacij zainteresiranih strani in civilne družbe glede nove zakonodaje je Evropska komisija pripravila in predstavila zakonodajno pobudo, ki uvaja velike spremembe.

Splošne informacije o zakonodajnih pobudah Komisije

2.8 Komisija se v svojem predlogu osredotoča na tri glavne cilje: ohraniti zaupanje potrošnikov, ohraniti zaupanje proizvajalcev in olajšati prehod kmetov na ekološko kmetovanje.

2.9 Okrepiti in uskladiti želi pravila, ki veljajo tako v EU kot glede uvoženih pridelkov, kar namerava doseči z odpravo velike večine sedanjih izjem glede proizvodnje in nadzora; bolje želi uporabljati mednarodno razsežnost trgovine z ekološkimi proizvodi, zato dodaja nove določbe o izvozu; želi pa tudi okrepiti nadzor, ki bo temeljil na tveganjih.

2.10 Eden od ključnih ciljev Komisije je, da se z možnostjo pripadnosti sistemu skupinskega certificiranja malim kmetom olajša prehod v ekološko kmetovanje, njen namen pa je tudi poenostaviti zakonodajo, s čimer bi se zmanjšali upravni stroški za kmetovalce in povečala transparentnost.

3. Splošne in posebne ugotovitve

3.1 EESO se strinja, da je treba odpraviti pomanjkljivosti sedanjega sistema. Tako je na primer nujno spodbuditi male kmetije, naj se preusmerijo v ekološko kmetovanje, in zmanjšati upravne obremenitve, da bi zajamčili enake konkurenčne možnosti in okrepili zaupanje potrošnikov v ekološko pridelavo.

3.2 Zvišanje standardov kakovosti za ekološko pridelavo in uvedba strožjih pravil za pridelavo bi lahko povečala zaupanje potrošnikov in tudi upravičila razliko v ceni v primerjavi s konvencionalnimi proizvodi. Vendar ne smemo pozabiti, da utegnejo male kmetije, ki bi želele izpolnjevati te standarde, imeti gospodarske težave.

3.3 EESO poziva Komisijo, naj jasno nakaže, da bodo glavne točke zdaj veljavne uredbe povzete v novi uredbi in ne v delegiranih aktih ter da bodo še naprej ostale veljavne. Pravočasno in v posvetovanju z zainteresiranimi stranmi bo treba preučiti primere, pri katerih bodo potrebni izvedbeni akti, in tiste, pri katerih bodo potrebni delegirani akti.

⁽¹⁾ Morison, J., Hine, R. in Pretty, J., 2005. *Survey and Analysis of Labour on Organic Farms in the UK and Republic of Ireland*. *International Journal of Agricultural Sustainability*, zvezek 3 (1).

3.4 EESO opozarja, da ekološko kmetovanje ni skladno z uporabo gensko spremenjenih proizvodov v proizvodnem procesu niti z gojenjem gensko spremenjenih rastlin na ekoloških kmetijah ali v njihovi okolici.

3.5 EESO poziva Evropsko komisijo, naj upošteva znanstvene ugotovitve o oplojevanju. Opraševanje, ki se je v milijonih let razvilo za oploditev cvetočih rastlin, poteka naključno na razdalji, ki jo lahko preletijo opraševalci, zlasti čebele (*Apis Mellifera*). Ti opraševalci lahko zdaj že prenašajo tudi cvetni prah gensko spremenjenih rastlin. Na primer, znanstvene raziskave⁽²⁾ kažejo, da lahko čebele, ki so med glavnimi opraševalci, preletijo razdalje do 14 km.

3.6 EESO izraža bojazen, da bo uvedba posebnih mejnih vrednosti za proizvode ekološkega kmetijstva, kar predvideva Direktiva 2006/125/ES, prinesla velike dodatne stroške. To bi oviralo ali preprečilo uspešen razvoj sektorja, prizadeti pa bi bili predvsem mali ekološki pridelovalci. EESO izhaja iz stališča, da se ekološki kmetje srečujejo s povsem enakimi okoljskimi pogoji kot drugi kmetje. Zato bi se bilo treba odreči posebnim mejnim vrednostim. Varstva potrošnikov ne bi smeli deliti na dvoje.

3.7 EESO poudarja, da je delež ostankov v proizvodih ekološkega kmetovanja v osnovi manjši od deleža v proizvodih iz konvencionalnega kmetijstva, trenutno pa takšne najvišje stopnje glede ostankov niso določene. EESO priporoča, da se za začetek opravi pozorna analiza, vključno z oceno učinka. Pri tem EESO poudarja, da na evropski ravni ni enotnih pravil o opremi evropskih laboratorijev, uporabljenih metodah ali mejah za odvzem certifikata, ki obstajajo pri organizacijah za podeljevanje certifikatov. Uskladitev pravil bi morala biti predpogoj za kakršno koli določanje evropske meje za odvzem certifikata. To pobudo mora nujno spremljati vzpostavitev evropskega sistema nadomestila za akterje, ki so žrtev slučajne ali sekundarne kontaminacije.

3.8 EESO na splošno lahko razume cilj Komisije, da se z današnjih mešanih oblik kmetovanja popolnoma preide na ekološko kmetovanje. Vendar trenutno obstajajo številna mešana kmetijska gospodarstva, ki v enem delu pridelave sledijo zahtevam za ekološko kmetovanje, drugod pa načelom konvencionalnega kmetovanja. V zakonodajnem predlogu je predvideno, da se mešana gospodarstva do leta 2017 odpravijo. EESO poudarja, da bodo številna kmetijska gospodarstva imela težave s preusmeritvijo celotnega gospodarstva. Poleg tega nikakor ni jasno, kakšne bi lahko bile posledice strogega izvajanja tega načela. Strateška delitev gospodarstev ali večje opuščanje ekološke proizvodnje bi imela ravno nasprotni učinek. Zato EESO priporoča, da se v nekaterih primerih ohrani prožnost.

3.9 EESO se zavzema za to, da se v posebnih primerih vzporedne proizvodnje (kmetije z ekološkimi in konvencionalnimi proizvodi) ohranijo odstopanja. Neuporaba odstopanja lahko zavre razvoj ekološkega kmetovanja. Odstopanja je treba ohraniti v naslednjih primerih: 1) za znanstvene inštitute, ki raziskujejo ekološko in konvencionalno kmetovanje, 2) za neživilske proizvode: na ekoloških kmetijah, ki se ukvarjajo s kmečkim turizmom, bi na primer lahko imeli konvencionalno rejene konje za jahanje, 3) za osebno porabo: na kmetijah, ki se ukvarjajo s poljedelstvom, bi na primer lastniki lahko zase redili nekaj krav ali kokoši, 4) za kmetije, ki se nahajajo na različnih geografskih območjih, če je na primer en del zemljišč in stavb v gorah, drugi del pa v dolini, ali če sta se dve kmetiji v preteklosti združili, čeprav sta več deset kilometrov oddaljeni druga od druge, pri čemer je treba zagotoviti, da konvencionalni proizvodi ne morejo kontaminirati ekoloških proizvodov, 5) za rastline trajnice, zlasti za drevesa, vinsko trto ali dišavnice ipd., 6) za kulture, ki se v ekološkem kmetijstvu še niso uveljavile.

⁽²⁾ *Displaced Honey Bees Perform Optimal Scale-free Search Flight* Andrew M. Reynolds, Alan D. Smith, Randolph Menzel, Uwe Greggers, Donald R. Reynolds in Joseph R. Riley, Rothamsted Research, Harpenden, Hertfordshire AL5 2JQ, Združeno kraljestvo, Freie Universität Berlin, FB Biologie/Chemie/Pharmazie, Institut für Biologie – Neurobiologie, Königin-Luise-Str. 28/30, 14195 Berlin, Nemčija, Natural Resources Institute, University of Greenwich, Chatham, Kent ME4 4TB, Združeno kraljestvo; *Ecology*, 88(8), 2007, str. 1955–1961.

3.10 Na ekoloških kmetijah bi bilo treba na številnih ravneh spoštovati višje standarde dobrega počutja živali kot na konvencionalnih kmetijah. EESO Komisiji priporoča, naj skrbno preuči posebne zahteve, ki veljajo za ekološke pridelovalce in predvidi možnosti odstopanja glede posebnih prepovedi, ki se nanašajo na dobrobit živali v ekološkem kmetijstvu (rezanje repa, privezovanje živali itd.). Kot primer velja navesti tradicionalne pasme ovac, ki so se v več državah članicah razvile z dolgoletno selekcijo in pri katerih je rezanje repa nujno, saj bi sicer zaradi dolgega repa ovce trpele. EESO želi poudariti, da bi nekatere prepovedi, tako kot odsotnost odstopanj, lahko zmanjšale dobrobit živali, če se prepreči izvajanje pravil in metod tradicionalne živinoreje, ki za lokalne pasme veljajo že dolgo. S prepovedmi bi lahko celo povzročili izginotje nekaterih pasem v kmetijstvu, kar bi pomenilo precejšnjo izgubo z vidika genskih virov.

3.11 Odstopanja od pravila, ki omogočajo uporabo neekoloških semen, naj bi bila postopno odpravljena do leta 2021. Organizacije ekoloških kmetov navajajo, da v številnih državah kmetom, ki gojijo posebne sorte, ne bo lahko doseči 100-odstotne uporabe ekoloških semen do leta 2021. Da bi preprečili težave, s katerimi se bodo ekološki kmetje srečali na tem področju, EESO poziva Komisijo, naj predlog uredbe izboljša; odstopanje pa mora veljati samo za kulture, za katere na tržišču ni semen, prilagojenih lokalnemu podnebnju in pogojem.

3.12 Komisija mora za doseg tega cilja predvideti mehanizme podpore za razvoj proizvodnje semen in dodati določbe, ki bodo omogočile, da se bodo uporabljala izključno ekološka semena in rastlinski razmnoževalni material.

3.13 Posebno pozornost bi bilo treba posvetiti tudi drugim vidikom trga z ekološkimi semeni. Tako na primer ni mogoče omejiti pravice kmetov, da si med seboj izmenjujejo svoja semena. Ta pogoj je bistvenega pomena, da se dobijo 100-odstotno ekološka semena. Ta izmenjava je nujna za selekcijo, ki jo kmetje opravljajo na lokalni ravni. Tako bi kmetje lahko dobili sorte, ki so prilagojene lokalnim podnebnim razmeram v določeni regiji, in jih gojili brez uporabe mineralnih gnojil in pesticidov, ob spoštovanju zgodovinskih in podnebnih razlik ter nacionalnih posebnosti v pridelavi.

3.14 EESO želi opozoriti na pomen, ki ga imajo v ekološki pridelavi ekotipi vrst in lokalnih kultur, ki niso uvrščene v register sort. Primerno bi bilo podpreti večjo vlogo kmetov v proizvodnji semen in iskanju novih sort. Eden od glavnih argumentov, ki se omenjajo, je pomanjkanje ekoloških semen, zlasti za zelenjavo. V konvencionalnem kmetijstvu so poudarjeni proizvodi, ki so zanimivi za svetovni trg, gre torej za svetovno uporabo hibridnih sort, ki so lastnina multinacionalk in se, kot vemo, gojijo na konvencionalen način in v ekološki pridelavi niso uporabni.

3.15 Novi evropski logotip za ekološke proizvode še ni dobro znan. Nacionalni ekološki logotipi so pomembni za potrošnike in uporabljati bi se morali še naprej. Zato EESO priporoča, da države članice dobijo možnost določiti višje nacionalne ali zasebne standarde za živalske vrste, ki niso vključene v uredbo (na primer za jelenjad in srnjad, prepelice, divje prašiče), in za obrate javne prehrane.

3.16 EESO se strinja, da je za proizvode tretjih držav nujen strožji nadzor, da se zagotovi njihova skladnost z zahtevami EU. Uvoz bo mogoče bolje nadzirati zaradi premika od enakovrednosti k skladnosti pri priznavanju izvajalcev nadzora v tretjih državah. Niso pa bili ocenjeni vsi potencialni negativni učinki za nacionalne trge ekoloških proizvodov v EU, ki jih utegne prinesiti ta nadomestitev enakovrednosti s skladnostjo. Leta 2001, na primer, je uvedba novih pravil za uvoz na Japonsko povzročila upad na nacionalnem trgu ekoloških proizvodov. Nujna je podrobnejša ocena učinka.

3.17 Glede trgovinske izmenjave in sporazumov s tretjimi državami je po ocenah EESO treba zagotoviti, da proizvodi, namenjeni izvozu v EU, spoštujejo tako visoke standarde proizvodnje, kot so tisti, ki veljajo za ekološko pridelavo na evropski ravni. EESO podpira uvedbo elektronskih potrdil za pošiljke proizvodov, podprto z zanesljivimi bazami podatkov, kar bi državam članicam omogočilo naglo ukrepanje v primeru kršitev in ustavitve kroženja neustreznih proizvodov.

3.18 EESO domneva, da ekološki standardi EU nikakor ne bodo ogroženi in da se v okviru pogajanj o čezatlantskem partnerstvu za trgovino in naložbe (TTIP) ne bo znova sprožila razprava ali spremenili pogoji, ki veljajo za proizvodnjo, prodajo in certificiranje ekoloških proizvodov.

3.19 Ekološko kmetovanje je način proizvodnje, ki ga opredeljuje sam postopek; ne moremo ga torej označevati glede na končne proizvode, ki spoštujejo enega ali več določenih standardov. Pomembno je, da se nadzor osredotoča na postopek.

3.20 EESO se zavzema za ohranitev letnega nadzora kmetij in ocenjuje, da mora temeljiti na načelu ocene tveganj, kar bi bilo treba uskladiti na ravni EU. Stroški nadzora morajo biti sorazmerni, da se ne povečajo izdatki ekoloških kmetov in da se potrošnikom zagotovi možnost, da ekološke proizvode dobijo po razumni ceni. Če pa se pristop nadzora na podlagi tveganj izkaže za varen in kredibilen sistem nadzora, je obdobje med inšpekcijami na kmetiji mogoče prilagoditi.

3.21 EESO je naklonjen skupinskemu potrdilom za male kmete, ki so predvidena v predlogu Komisije, da se zmanjšajo stroški preverjanja in certificiranja ter povezane upravne obveznosti, pa tudi zato, da se kmetom v EU zajamčijo enaki konkurenčni pogoji v razmerju do akterjev iz tretjih držav. Hkrati opozarja, da gre za zapleten postopek, ki ga je treba izvesti s konkretnimi ukrepi.

3.22 EESO ocenjuje, da ni primerno odpraviti zakonodajne določbe, ki trgovcem na drobno omogoča izkoristiti odstopanja, saj bi zaradi tega potrdilo potrebovale tudi trgovine, ki prodajajo pakirane ekološke proizvode. Zaradi te zahteve se bo otežilo trgovanje z ekološkimi proizvodi ter zmanjšalo število prodajnih mest in dostop potrošnikov do teh proizvodov. Tako na primer majhne trgovine morda ne bodo hotele plačevati za pridobitev potrdila, ki bi jim omogočilo prodajo ekoloških proizvodov, če mislijo, da bi prodale samo nekaj sezonskih ekoloških proizvodov. Ekološki pridelovalci bi tako lahko imeli velike težave s prodajo svojih proizvodov.

3.23 EESO poudarja, da je treba na ravni EU sprejeti ukrepe glede nadzora trga, da se zberejo informacije o razpoložljivosti različnih proizvodov na evropskem trgu in o tržnih trendih, zlasti o razpoložljivosti ekoloških semen v različnih državah članicah.

3.24 EESO izraža zadovoljstvo z namero Komisije, da pripravi akcijski načrt za razvoj ekološke pridelave v Evropski uniji in njegove cilje, vendar pa opozarja, da je ta načrt zelo splošen in nepopoln. Nujno je jasno in natančno opredeliti ukrepe, ki jih Komisija predlaga v akcijskem načrtu. Na nekaterih področjih bo Komisija tako zgolj predlagala, svetovala, pomagala, razmislila ali spodbujala, čeprav kmetje in družba pričakujejo konkretno ukrepanje.

3.25 EESO ocenjuje, da bi bilo treba med prednostne naloge akcijskega načrta uvrstiti sožitje ekoloških kmetov, konvencionalnih kmetov in tistih, ki pridelujejo gensko spremenjene kulture, saj je treba zmanjšati nevarnost kontaminacije z gensko spremenjenimi organizmi. Samo z medosebnim komuniciranjem v primernem trenutku, z razpravo o obstoječih težavah in z iskanjem rešitev bomo lahko dosegli rezultate in zajamčili sožitje različnih področij. EESO poziva Komisijo, naj predvidi potrebna sredstva za obveščanje zainteresiranih strani in njihovo vključevanje v postopek odločanja.

3.26 Ozaveščanje o evropskih instrumentih za podporo ekološki pridelavi, zastavljeno v akcijskem načrtu, ne bo zadostovalo za povečanje konkurenčnosti ekoloških pridelovalcev v EU ali za povečanje proizvodnje. EESO priporoča, da EU financira kampanjo za posredovanje več informacij o evropskem sistemu ekološke pridelave v celoti, pa tudi o novem evropskem logotipu za ekološke proizvode.

3.27 EESO meni, da bi morala Komisija bolj podpreti poklicno usposabljanje mladih, vseživljenjsko učenje in inovacije na področju ekološkega kmetijstva ter temu nameniti sredstva v okviru programov za razvoj podeželja in v drugih evropskih programih. EESO Komisiji priporoča, naj zakonodajo in ustrezne programe dopolni ter predvidi možnost, da poklicne šole, akademije in druge izobraževalne ustanove pridobijo pomoč za izvajanje usposabljanja in inovacij na področju ekološkega kmetovanja.

3.28 Poleg tega se ekološka proizvodnja uveljavlja kot ena od velikih možnosti za vstop mladih v kmetijski sektor. Razvoj novih informacijskih in komunikacijskih tehnologij ter vključevanje mladih iz mestnega okolja prek ekološke proizvodnje sta velika priložnost, da ta sektor postane gonilo za inovacije na prikrajsanih območjih.

V Bruslju, 16. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o delovnem dokumentu služb Komisije: Na poti k časovnemu načrtu za zagotavljanje informacij, načrtovanja in prodaje vozovnic za multimodalna potovanja v vsej EU

SWD(2014) 194 final

(2015/C 012/13)

Poročevalec: **Jan SIMONS**

Evropska komisija je 13. junija 2014 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Delovni dokument služb Komisije: Na poti k časovnemu načrtu za zagotavljanje informacij, načrtovanja in prodaje vozovnic za multimodalna potovanja v vsej EU

SWD(2014) 194 final [op. prev.: ni uradnega prevoda v slovenščino].

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 1. oktobra 2014.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 15. oktobra) s 147 glasovi za in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Odbor pozdravlja delovni dokument služb Komisije kot prvi korak k multimodalnemu trgu EU za potovalne informacije, načrtovanje potovanj in prodajo vozovnic. Vendar pa meni, da bi bilo treba v naslovu zaradi jasnosti navesti, da se predlog nanaša na potniški promet.

1.2 Odbor podpira pristop Komisije, ki ne predlaga zakonodaje, ampak si z vzpostavitvijo okvira prizadeva za nastanek velikega trga.

1.3 Odbor predlaga tudi oblikovanje platforme za posvetovanje, ob upoštevanju in uporabi dosedanjih izkušenj z obstoječimi forumi za posvetovanje, v kateri bodo zastopane vse strani. To bi bil katalizator, ki naj bi čim prej omogočil zagotavljanje informacij v realnem času na področju načrtovanja potovanj ter informacij o potovanjih in tarifah. Odbor je pripravljen v tej platformi prevzeti določeno vlogo, zlasti zaradi varovanja interesov civilne družbe.

1.4 Če sodelovanje med predstavniki uporabnikov in ponudnikov prevoznih storitev ter nacionalnih oblasti in EU ne bo uspešno, je po mnenju Odbora treba razmisliti, ali bi lahko uporabili zakonodajne instrumente, in če da, na katerih področjih.

1.5 Odbor z zaskrbljenostjo ugotavlja, da nastaja vse večji prepad med možnostmi, ki jih ima na voljo uporabnik za pridobivanje informacij v realnem času, na primer prek aplikacij na mobilnem telefonu, in zaostajajočo ponudbo prevoznikov. Odbor meni, da je treba posebno pozornost nameniti izboljšanju položaja ranljivih potnikov, kot so invalidi, pravicam potnikov, ki se razlikujejo glede na vrsto prevoza, pravicam potnikov v odnosu do ponudnikov in obratno, pa tudi pravnim razmerjem med ponudniki, ravno tako v zvezi s pravicami potnikov.

1.6 Posebej trdovratne so težave z zbiranjem podatkov in zlasti porazdelitev prihodkov med ponudniki prevoznih storitev. Odbor v zvezi s tem priporoča, da se podrobno preuči možnost ustanovitve klirinške hiše po vzoru Japonske, da uporabniku ne bo treba kupovati več kot ene vozovnice.

2. Uvod

2.1 Komisija je 13. junija 2014 Odbor uradno zaprosila za mnenje o delovnem dokumentu služb Komisije o **časovnem načrtu za zagotavljanje informacij, načrtovanja in prodaje vozovnic za multimodalna potovanja v vsej EU**.

2.2 Odbor izraža zadovoljstvo, da je Komisija objavila ta dokument, saj meni, da je boljši dostop državljanov EU do multimodalnega načrtovanja potovanj, informacij o potovanjih in tarifnih sistemov zanje zelo pomemben.

2.3 Na javnem posvetovanju pred objavo delovnega dokumenta je bilo poudarjeno, da je treba najprej rešiti nekaj precej večjih problemov, preden bo mogoč pregleden trg informacij o multimodalnih potovanjih za potnike v EU:

- nezadosten dostop do podatkov,
- velike težave z interoperabilnostjo,
- neusklajenost podatkov in pretoka informacij,
- trend med močnimi podjetji na trgu, da se osredotočajo na lastniške sisteme.

2.4 Komisija želi, da Odbor predstavi zamisli, kako glede na težave, navedene v točki 2.3, oblikovati pregleden trg multimodalnega prevoza potnikov, pri čemer bodo uporabnikom v realnem času na voljo informacije, vključno o načrtovanju potovanj in informacije o potovanjih, in bo za vsa potovanja znotraj EU mogoč spletni nakup vozovnice.

2.5 Odbor je pomen te teme prepoznal že pred objavo bele knjige (*Načrt za enotni evropski prometni prostor – na poti h konkurenčnemu in z viri gospodarnemu prometnemu sistemu*, COM(2011) 144) 28. marca 2011.

2.5.1 Odbor je 13. maja 2009 sprejel mnenje⁽¹⁾ o predlogu Komisije za direktivo Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi okvira za uvajanje inteligentnih prometnih sistemov v cestnem prometu in vmesnike do drugih vrst prevoza.

2.5.2 Odbor v tem mnenju priporoča čimprejšnjo vzpostavitev strukture inteligentnih prometnih sistemov na podlagi vse večje uporabe izjemne količine podatkov v okviru dolgoročne vizije, pri tem pa se upošteva prihodnji razvoj sistema in varstvo osebnih podatkov.

2.6 Pet let kasneje Odbor žal ugotavlja, da ni prišlo do bistvenih sprememb. Še vedno ostajajo problemi, ker ni dostopa do spletnih podatkov, ali pa je ta dostop pomanjkljiv, poleg tega pa so podatki nepopolni in nekompatibilni. Zato skrbniki platform o mobilnosti in nenazadnje tudi posamezni uporabniki ne morejo neposredno in ustrezno dobiti vpogleda v načrtovanje, obliko, trajanje in stroške potovanja, kadar želijo potovati znotraj EU in pri tem optimalno izkoristiti različne vrste prevoza.

3. Vsebina delovnega dokumenta

3.1 Predlogi Komisije, predstavljeni v delovnem dokumentu, se navezujejo na vizijo, predstavljeno v beli knjigi o prometu iz leta 2011, v kateri je poudarjena potreba po nadaljnjem povezovanju različnih vrst prometa za učinkovitejšo in uporabniku prijaznejšo mobilnost.

⁽¹⁾ UL C 277, 17.11.2009, str. 85.

3.2 Politični cilj Komisije v beli knjigi o prometu je oblikovanje okvira za informacije o multimodalnih potovanjih in storitve plačevanja, ki naj bi bile operativne do leta 2020. Poudarjeno je, da je dostopnost do informacij bistvenega pomena za neprekinjeno mobilnost od vrat do vrat.

3.3 Poleg tega je treba oblikovati okvirne pogoje za spodbujanje razvoja in uporabe inteligentnih sistemov za interoperabilne načrtovalce multimodalnih potovanj, sisteme za informacije in rezervacije ter inteligentne tarifne sisteme.

3.4 Službe Komisije v delovnem dokumentu navajajo, da v EU trenutno obstaja več kot 100 načrtovalcev multimodalnih potovanj, kljub temu pa so informacije, ki so na voljo uporabnikom, nepopolne, tako da se ti ne morajo odločati na podlagi popolnih informacij. Enako velja za vozovnice. Za multimodalno potovanje prek več držav članic EU ni mogoče kupiti ene same vozovnice.

3.5 Na neformalnem srečanju ministrskega sveta 17. julija 2012 v Nikoziji so ministri poudarili, da je treba zagotoviti razpoložljivost in dostopnost podatkov o multimodalnih potovanjih znotraj EU in aktualnih prometnih informacij ter da je treba določiti standarde za zagotavljanje interoperabilnosti. Komisijo so pozvali, naj prouči možnosti za boljši dostop do podatkov o prometu.

3.6 Pobude so se sicer izvajale, med drugim je bil izveden prvi natečaj *Smart Mobility Challenge*, ki naj bi panogo in druge deležnike spodbujal k razvoju zamisli za oblikovanje splošnega multimodalnega načrtovalca potovanj v Evropi, oblikovana je bila platforma *Smart Ticket Alliance* za izboljšanje interoperabilnosti med regionalnimi in nacionalnimi elektronskimi sistemi prodaje vozovnic za javni prevoz in zasnovan projekt *Full Service Model*, ki je pobuda deležnikov železniškega prevoza za razvoj standarda za izmenjavo podatkov o železniškem prometu, vključno z mobilnostjo od vrat do vrat.

3.7 Komisija ceni te pobude, ki pa problem rešujejo le po delih. Ne zajemajo celotne EU, ne obsegajo vseh vrst potniškega prevoza in ne delujejo popolnoma v realnem času.

3.8 Komisija v delovnem dokumentu navaja naslednje ovire, za katere meni, da jih je treba odpraviti za zagotovitev neprekinjene mobilnosti od vrat do vrat:

- nezadosten dostop do multimodalnih potovalnih in prometnih podatkov;
- nezadostna razpoložljivost kakovostnih multimodalnih potovalnih in prometnih podatkov;
- pomanjkanje interoperabilnih oblik zapisov podatkov in pomanjkanje protokolov za izmenjavo podatkov;
- premalo sodelovanja med deležniki.

3.9 Po mnenju Komisije se te ovire lahko odpravijo s celostno obravnavo in poudarkom na šestih točkah:

- a) pošten in prost dostop do multimodalnih potovalnih in prometnih podatkov,
- b) optimalna razpoložljivost zanesljivih multimodalnih potovalnih in prometnih podatkov,
- c) interoperabilne, usklajene oblike zapisov podatkov in protokolov za izmenjavo podatkov,
- d) spodbujanje medsebojne povezanosti obstoječih storitev,
- e) olajšanje učinkovitega sodelovanja deležnikov,
- f) ozaveščanje o prednostih informacij o multimodalnih potovanjih ter storitvah načrtovanja in prodaje vozovnic zanje.

3.10 Komisija je te ukrepe vnesla v okvirni časovni načrt in poudarja, da trenutno pripravlja oceno učinka.

4. Splošne ugotovitve

4.1 Odbor odločno podpira odpravljanje ovir, ki otežujejo dobro delovanje notranjega trga, zlasti kar zadeva izjemno velik trg potniškega prometa. Zaradi jasnosti bi morali potniški promet navesti tudi v naslovu.

4.2 Treba je opozoriti, da je obravnavana tema paradokсна: na eni strani se hitro množijo možnosti, ki jih ima uporabnik na voljo za pridobivanje informacij, na drugi strani pa instrument, kot je zakonodaja, ki bi moral biti v pomoč potrošniku, ravno iz tega razloga ves čas zaostaja za dejstvi, ne glede na to, ali bi ponudniki podatkov tako zakonodajo podprli.

4.3 Odbor meni, da je ta paradoks treba rešiti s tesnim sodelovanjem predstavnikov uporabnikov, ponudnikov različnih vrst prevoza ter nacionalnih in evropskih oblasti. To sodelovanje bi lahko imelo obliko stalne platforme za posvetovanje, v kateri bi skupaj obravnavali probleme, pri čemer je treba upoštevati tudi izkušnje različnih forumov na to temo pri Evropski komisiji. Odbor je v tej platformi za posvetovanje pripravljen prevzeti določeno vlogo, na primer vlogo posrednika.

4.4 Pogoj za dobro delovanje tovrstne platforme je pripravljenost ponudnikov prevoznih storitev, da odprto in pošteno razpravljajo o svojih podatkih in informacijah, vključno s tarifami. Tu ni prostora za zadržanost in protekcionizem.

4.5 Med razlogi za zadržanost ponudnikov so med drugim razlike v pravicah potnikov glede na različne vrste prevoza, težave v zvezi z zbiranjem podatkov in zlasti razdelitev prihodka. Morda je problem tudi zahtevana konkurenca znotraj vrst prometa in med njimi. Rešitev za to bi bila lahko klirinška hiša za izvajanje plačil med prevozniki. Podobna rešitev že uspešno deluje na Japonskem.

4.6 Standardi za komunikacijsko tehnologijo kratkega dosega (angl. *near field communication*)⁽²⁾ pa tudi druge obstoječe ali prihodnje tehnologije morajo po mnenju Odbora omogočiti nemoteno potovanje z različnimi prevozniki med različnimi državami z uporabo mobilnega telefona, ki je opremljen s tovrstno tehnologijo.

4.7 Tako se trenutno razvijajo sistemi za informacije, načrtovanje in določanje tarif za praktično vseevropska multimodalna potovanja, kot sta Qixxit (www.Qixxit.de) nemških železnic DB, ki že deluje, in poskusni projekt svetovnega znanstvenega konzorcija *Enhanced Wisetrip*, ki ga financira Unija. Ta razvoj je vzpodbuden, vendar pa še vedno omejen na informativno načrtovanje potovanj. Ponudniki teh storitev so tisti, ki morajo javnost opozarjati na te možnosti.

4.8 Odbor poleg tega pozdravlja pristop služb Komisije, ki vlogo Komisije vidijo predvsem v spodbujanju, omogočanju in uvajanju inovacij ter manj v oblikovanju nove zakonodaje.

4.9 Vendar želi Odbor opozoriti na to, da mora Komisija v primeru, da deležniki v platformi ne bodo našli zelenih rešitev, razmisliti o dodatnih ukrepih, morda tudi v obliki okvirne zakonodaje.

5. Posebne ugotovitve

5.1 Odbor ugotavlja vse večje neravnovesje med na eni strani hitro rastočo potrebo potnikov po informacijah v realnem času v zvezi z načrtovanjem potovanja, informacijami o potovanjih in tarifami ter na drugi strani ponudniki, ki zaostajajo pri izpolnjevanju te potrebe.

5.2 Na področju tehnoloških inovacij je treba ob upoštevanju poslovnih modelov in strategij trženja oblikovati standardizirane vmesnike, prek katerih bodo različni sistemi IT za informacije in rezervacije med seboj lahko komunicirali. Operaterji in drugi akterji v zvezi s tem že iščejo rešitve.

⁽²⁾ UL C 24, 28.1.2012, str. 146.

5.3 Odbor opozarja, da so o vozni redih večine evropskih železnic na voljo kakovostni podatki. Možne so izjeme, vendar bodo v skladu z Uredbo Komisije (EU) št. 454/2011 o tehnični specifikaciji za interoperabilnost v zvezi s podsistemom „telematske aplikacije za potniški promet“ vseevropskega železniškega sistema vse železniške družbe z dovoljenjem v prihodnjih letih izpolnile svoje obveznosti. Izziv je v izmenjavi teh podatkov z drugimi vrstami prometa ob upoštevanju pravil trga.

5.4 Brezpogojen odprti pristop do podatkov na primer pomeni nevarnost, da uporabnik prek različnih informativnih kanalov dobi različne nepovezane rezultate. Uporabnik ne potrebuje podatkov, temveč zanesljive informacije. Absolutno nujno je, da operaterji v svoji vlogi ponudnika podatkov nudijo dostop do informacij o vozni redih. Pri tem morajo poskrbeti za to, da so podatki o njihovem voznem redu kar najbolj kakovostni in da za napake odgovarjajo tisti, ki so za to odgovorni.

5.5 Pri zasnovi načrtovalca multimodalnih potovanj je treba poskrbeti za vključitev različnih podatkovnih oblik različnih vrst prevoza v sisteme operaterjev in drugih ponudnikov informacij, kar je zapletena naloga, povezana s precejšnjimi stroški. Enako velja za dobro povezovanje teh zasebnih sistemov med seboj.

5.6 Na drugi strani te podatkovne oblike odražajo dobro prakso na njihovih področjih uporabe. Večinoma izpolnjujejo današnje zahteve in se zaradi spreminjajočih se potreb potrošnikov in podjetij ter tehnološkega napredka ne prestando izboljšujejo. Zato tudi težav s povezljivostjo ni mogoče rešiti samodejno s predpisovanjem določenih podatkovnih oblik.

5.7 Ravno nasprotno, obstaja nevarnost poslabšanja kakovosti podatkov in sporočanja informacij uporabniku, ker je treba poiskati največji skupni imenovalec. Obvezna uporaba splošnih podatkovnih oblik lahko privede do tega, da ne bodo več uporabne in se bodo zmanjšala prizadevanja za čimprejšnjo uporabo tehnoloških inovacij.

5.8 Sektor železniškega prometa v okviru pobude *Full Service Model* trenutno skupaj s tretjimi akterji pripravlja tovrstne vmesnike za železniški trg v multimodalnem kontekstu. Pri tem je pomembno spoštovanje nediskriminacijskega načela in enakih možnosti vseh strani, da predstavijo svoje zamisli. *Full Service Model*, ki ima internetu podobno decentralizirano strukturo IT, sledi temu načelu: tehnološka podjetja imajo možnost, da na podlagi specifikacij oblikujejo lastno platformo, aplikacije ali druge tehnološke inovacije prihodnosti.

5.9 Mednarodno združenje letalskih prevoznikov IATA je z istim ciljem zasnovalo svoj program *New Distribution Capability*. V javnem prometu si Mednarodno združenje za javni prevoz UITP prizadeva za partnerstvo s platformo za pametno izdajo vozovnic *Smart Ticketing Alliance* za zasnovano interoperabilne izmenjave informacij, ki temelji na pametni kartici. Ti primeri kažejo, da industrija na trg uvaja rešitve za probleme s povezovanjem različnih podatkovnih oblik.

5.10 Za zadostno količino podatkov, ki so potrebni za zasnovano načrtovalca potovanja, in nemoten prestop z enega na drug način prevoza je potrebno učinkovito sodelovanje med vrstami prevoza, občinami ipd. Trg načrtovalcev multimodalnih potovanj je poleg tega še sorazmerno nov, vendar se bliskovito razvija: različna nova podjetja (kot so fromAtoB, GoEuro, Waymate) in uveljavljena podjetja na področju mobilnosti (kot Daimler s sistemom Moovel, DB s sistemom Qixxit) so že pripravila tovrstne načrtovalce potovanj.

5.11 Odbor meni, da ponudniki prevoznih storitev vseh vrst prevoza ne smejo ostati zgolj pri klasičnem poslovnem tržnem pristopu, ampak morajo skupaj sodelovati pri pripravi diferencirane ponudbe informacij o potovanjih in tarifah, ki je vselej v skladu s sicer različnimi željami uporabnikov.

5.12 Odbor popolnoma podpira cilj Komisije, da se vzpostavi povezan sistem prodaje vozovnic, tj. ena sama vozovnica za vse vrste prevoza, vendar pa bo to glede na sedanje dogajanje na trgu ravno najtežja in najverjetneje zadnja ovira, ki jo bo treba premagati.

5.13 Zaznati je že mogoče obetaven napredek. Sektor železniškega prevoza je na primer junija letos vzpostavil multimodalno platformo, ki obdeluje tudi podatke letalskega prometa, poleg drugih vrst prevoza, kot je avtobusni potniški promet in informacije o najemu koles. Vendar pa v platformo žal še niso vključene informacije o vozovnicah.

5.14 Odbor ugotavlja, da so trenutno v praksi vse povezave že možne, le prek spleta še ne. In ravno to je največja pomanjkljivost. Uporabnik želi spletne informacije in eno samo vozovnico za mednarodno potovanje znotraj EU, pri čemer bo mogoča uporaba različnih vrst prevoza.

V Bruslju, 15. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu: Nova doba letalstva – Odprtje letalskega trga za varno in trajnostno civilno uporabo daljinsko vodenih zračnih sistemov

COM(2014) 207 final

(2015/C 012/14)

Poročevalec: **Jan SIMONS**

Evropska komisija je 15. maja 2014 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu: Nova doba letalstva – Odprtje letalskega trga za varno in trajnostno civilno uporabo daljinsko vodenih zračnih sistemov

COM(2014) 207 final.

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 1. oktobra 2014.

Posvetovalna komisija za spremembe v industriji je v zvezi s to temo pripravila dopolnilno mnenje (poročevalec: Jan SIMONS, soporočevalec: Marcel PHILIPPE), ki je bilo sprejeto 16. septembra 2014.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 15. oktobra) s 168 glasovi za in 8 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropa je v izredno dobrem položaju, da izkoristi prednosti industrije daljinsko vodenih zračnih sistemov (angl. *Remotely Piloted Aerial Systems*, v nadaljnjem besedilu: RPAS), ki je v polnem razmahu, spodbuja zaposlovanje in utrjuje vlogo Evrope kot središča znanja na področju tehnologije in razvoja. Obstoječe možnosti financiranja MSP lahko še dodatno spodbudijo razvoj industrije RPAS.

1.2 Izraza RPAS in UAV (angl. *Unmanned Aerial Vehicle* – brezpilotni zrakoplov) se uporabljata v skladu z mednarodno zakonodajo Mednarodne organizacije civilnega letalstva (ICAO). ICAO ne uporablja izraza „dron“, ki se je do zdaj močno uveljavil v poljudni rabi. Da bi se izognili kakršnikoli pravnim zmedam, tudi z vidika odgovornosti in zavarovanja, je priporočljivo, da se na evropski ravni, če je le možno, uporablja terminologija ICAO.

1.3 Vsi se strinjajo, da bi bilo treba RPAS v celoti vključiti v obstoječe oblike letalstva, vključno s prepoznavanjem in identifikacijo posameznih plovil. Pri tem ima zlasti v Evropi svojo vlogo tudi vse večji interes za različne vrste tržne uporabe manjših RPAS (pod 150 kg).

1.4 Za tržno uporabo zlasti manjših RPAS bodo potrebne nove prilagoditve (na primer bolj omejena odgovornost do tretjih oseb, uvedba kategorij teže RPAS pod 500 kg, prilagoditev stopnje tveganja glede na značilnosti leta pri zelo majhnih RPAS itd.).

1.5 Ključni pogoj za uporabo malih RPAS je sprejetje usklajenih predpisov v zvezi z varnostjo in usposabljanjem, zlasti za operaterje RPAS, ter ustreznih določb o spoštovanju zasebnosti, varstvu podatkov, odgovornosti in zavarovanju. Zato je treba poostriiti sedanje standarde ali pripraviti nove, ki bodo veljali tudi za zasebno in tržno rabo, na primer za identifikacijo malih RPAS ter zaščito pred piratstvom in možnostjo, da nadzor prevzamejo tretje osebe. Zato Evropsko komisijo pozivamo, naj prevzame proaktivno vlogo.

1.6 EESO v celoti podpira cilj obravnavanega sporočila Komisije ⁽¹⁾, da se sprejmejo ustrezni ukrepi, da bi v Evropski uniji ustvarili ugodno ozračje za naložbe v industrijske ali operativne dejavnosti, povezane z RPAS. Poudarja, da bo to pozitivno vplivalo na s tem neposredno in posredno povezana delovna mesta in da se bo s tem na splošno povečala produktivnost.

1.7 V prihodnje bo treba v Evropi usklajevati civilni in vojaški razvoj na tem področju ter izkoristiti morebitne sinergije.

1.8 Treba pa bi bilo imeti tudi čim bolj natančen vpogled v zračni promet RPAS ter pri tem upoštevati vse zrakoplove, ki so že v prometu. Za to pa bo treba zagotoviti ustrezna sredstva.

2. Uvod

2.1 RPAS se redno uporabljajo že več let, in sicer tako njihova civilna kot vojaška različica. Resnična razprava o njihovi tržni uporabi in vključevanju v civilno letalstvo ter s tem povezanih vprašanjih varnosti, kot so zakonodaja, certificiranje in usposabljanje, pa tudi spoštovanje zasebnosti, odgovornost in zavarovanje, pa se je resno začela šele pred kratkim. Njihova uporaba lahko v družbi povzroči spremembo, ki je v določeni meri podobna tisti, ki jo je prinesel internet – ta je izšel iz vojaške sfere, se prilagodil, demokratiziral ter preobrazil številne poklice in ustvaril nove.

2.2 Uporaba RPAS, predvsem civilnih, je naraščala eksponentno, tako z vidika njihovega števila kot tudi velikosti, teže in vse več različnih načinov uporabe. Trenutno je že pet velikih trgov: prosti čas, informacije in mediji, nadzor in kontrola (električno omrežje, cevovodi, industrijski objekti), vede o Zemlji (kmetijstvo, okolje) in varnost (iskanje in reševanje, onesnaževanje, policijski nadzor, spremljanje množic itd.).

2.3 RPAS bodo zaradi svoje nižje cene, večje prilagodljivosti in manjše invazivnosti delno odvezli mesto plovilom s pilotom na krovu, zlasti helikopterjem. Sicer pa bodo v glavnem povezani s številnimi novimi vrstami uporabe majhnih, izredno vsestranskih in varčnih letečih predmetov. To bo privedlo do novih vrst uporabe in novih delovnih mest, tako neposrednih kot posrednih, imelo pa bo tudi splošne učinke na gospodarstvo, kot je povečana produktivnost.

2.4 Vprašanje torej ni, ali bodo RPAS vključeni v obstoječe oblike letalstva, temveč kako in kdaj. Pri tem ima svojo vlogo tudi vse večji interes, zlasti v Evropi, za različne vrste tržne uporabe manjših RPAS (pod 150 kg).

2.5 Zato velja pravočasno nameniti pozornost tem elementom, ko se bo tako v evropskem okviru kot v okviru ICAO preučevalo vključevanje RPAS. Vprašanja varnosti in zasebnosti ter usklajena ustrezna zakonodaja bodo ključnega pomena za sprejemanje RPAS v javnosti tako v Evropi kot drugod.

2.6 Sporočilo Komisije ⁽²⁾ podaja zvesto in precej popolno sliko sedanje problematike, od nespremenjenega položaja glede uporabe malih RPAS zlasti v Evropi do zakonodajnih pobud, ki jih je sprožila Komisija.

⁽¹⁾ Nova doba letalstva – Odprtje letalskega trga za varno in trajnostno civilno uporabo daljinsko vodenih zračnih sistemov; COM (2014) 207 final, 8.4.2014.

⁽²⁾ Glej opombo 1.

3. Vsebina sporočila Komisije

3.1 Po ocenah naj bi bilo do leta 2050 operativnih več različnih kategorij zrakoplovov, med katerimi bodo nekateri še vedno imeli pilota na krovu, nekateri pa ne. Zato je pomembno ustvariti evropski trg za RPAS, ki jim pravijo tudi „droni“. Ti so del obsežnejše kategorije brezpilotnih zračnih sistemov (UAS), ki so lahko sprogramirani za samostojno letenje, medtem ko RPAS daljinsko upravlja pilot.

3.2 Ta tehnologija se je hitro razvila in se lahko zdaj uporablja tudi izven vojaških okvirov. RPAS bi torej morali imeti možnost leteti v nerezerviranem zračnem prostoru in biti del običajnega civilnega zračnega prometa. Doslej se je ta tehnologija uporabljala na primer za fotografiranje ali nadzor infrastrukture, v prihodnosti pa bi se morala tudi za prevoz blaga ali ljudi.

3.3 Komisija navaja, kako namerava vključiti RPAS v okvir ukrepanja na evropski ravni in kako bo ta trg mogoče razviti, obenem pa zaščititi javni interes. Predpisi, raziskave in razvoj bodo temeljili na pobudah, pri katerih bodo sodelovali določeni akterji, zlasti:

- Evropska agencija za varnost v letalstvu (EASA),
- nacionalni organi za civilno letalstvo,
- Evropska organizacija za opremo civilnega letalstva (EUROCAE),
- EUROCONTROL,
- Skupni organi za določitev predpisov o brezpilotnih sistemih (JARUS).

3.4 Varnost je eden od najpomembnejših ciljev politike EU na področju letalskega prometa. Sedanji predpisi ovirajo razvoj evropskega trga, saj za nacionalna dovoljenja ne velja vzajemno priznavanje držav članic in s tem celotne Evrope. Regulativni okvir mora upoštevati veliko raznolikost zrakoplovov in v začetnem obdobju nameniti pozornost dovršenim tehnologijam. Podrobnejše predpise bo možno uvajati postopoma, kar naj bi nato omogočilo pridobitev dovoljenj za bolj zapletene operacije RPAS.

3.5 Nekatere tehnologije, potrebne za povsem varno vključevanje RPAS, še vedno niso na voljo. Prizadevanja različnih organov na področju raziskav in razvoja bodo torej morala biti usmerjena v nadaljnji razvoj teh tehnologij. Gre predvsem za vodenje in upravljanje, tehnologije zaznavanja in izogibanja, varnostno zaščito pred različnimi vrstami napadov, transparentne in usklajene postopke za ravnanje v izrednih razmerah, sposobnost odločanja za zagotavljanje standardiziranega in predvidljivega delovanja med letenjem, kakor tudi za človeške dejavnike.

3.6 Seveda je pomembno tudi zagotavljanje varstva podatkov, ki se prenašajo iz RPAS in vanje. Za pravilno delovanje sistema je prav tako treba zagotoviti varno izmenjavo podatkov med različnimi operaterji.

3.7 Operacije RPAS ne smejo voditi do kršenja temeljnih pravic, zlasti pravice do zasebnosti. Pri zbiranju podatkov je treba spoštovati določbe, ki se uporabljajo za varstvo podatkov, zlasti določbe Direktive 95/46/ES o varstvu podatkov ter določbe Okvirnega sklepa 2008/977. Posledično bi morale odprtje trga RPAS vključevati oceno potrebnih ukrepov za zagotavljanje spoštovanja temeljnih pravic.

3.8 Glede na to, da lahko vedno pride do nesreč, pa bi bilo treba razmisliti tudi o vprašanju zavarovanja in odškodnine. Komisija bo preučila, ali je treba spremeniti veljavne predpise. Podprla bo vzpostavitev trga RPAS in spodbudila konkurenčnost podjetij v tem sektorju, ki vključuje številna MSP in zagoška podjetja.

4. Splošne ugotovitve

4.1 Čeprav se RPAS že dolgo uporabljajo v vojaške in civilne namene in njihova uporaba zlasti v zadnjih letih močno narašča, se je razprava o predpisih in nadzoru na nacionalni in mednarodni ravni začela šele nedavno.

4.2 Za civilne in vojaške brezpilotne zrakoplove obstajajo različna poimenovanja: dron, brezpilotni zrakoplov (UAV), brezpilotni zračni sistem (UAS), daljinsko vodeni zračni sistem (RPAS) ali daljinsko vodeni zrakoplov (RPA). Iz teh opisov ni vedno jasno razvidno, kakšne so značilnosti različnih naprav in sistemov. Izraz „dron“ je vojaškega izvora, se pa včasih uporablja tudi za civilne naprave.

4.3 Izraza RPAS in RPA temeljita na predpisih Mednarodne organizacije civilnega letalstva (ICAO), ki skuša biti usklajena z veljavnimi predpisi o zrakoplovih s pilotom. Priročnik ICAO o RPAS opredeljuje RPA kot posebno vrsto brezpilotnega zrakoplova. Vsi civilni brezpilotni zrakoplovi so zajeti v določbah člena 8 Čikaške konvencije⁽³⁾. ICAO ne uporablja izraza „dron“. Da bi se izognili kakršnikoli pomoti, tudi z vidika odgovornosti in zavarovanja, je priporočljivo, da se na evropski ravni, če je le možno, uporablja terminologija ICAO.

4.4 Tako kot v sporočilu Komisije, se izraz UAV tudi v tem mnenju uporablja za brezpilotne zrakoplove, ki delujejo samostojno. RPAS je daljinsko vodeni zrakoplov. „Dron“ se trenutno v splošni rabi uporablja za vse vrste brezpilotnih zrakoplovov. V zakonodaji pa je bolje uporabljati uradno terminologijo, da se izognemo pravni zmedbi.

4.5 V evropskem načrtu za RPAS⁽⁴⁾ sta opisana razvoj in vključevanje civilnih RPAS v enotno evropsko nebo v naslednjih 15 letih. Posebej je osredotočen na tri svežnje: (1) raziskave in razvoj, (2) predpise s področja varnosti in tehnične standardizacije ter na dopolnilne ukrepe, ki se nanašajo na spoštovanje zasebnosti in varstvo podatkov, ter (3) zavarovanja in odgovornost. Predlogi za uvedbo enotnega evropskega neba s civilnimi RPAS se nanašajo na obdobje od leta 2016 naprej.

4.6 Istočasno je ICAO začela uvajati dolgo pričakovane predpise za vključitev brezpilotnih zrakoplovov (UAV). Študijska skupina ICAO o UAV je leta 2011 objavila okrožnico (328) o UAS (brezpilotni zračni sistemi) ter predstavila predloge za spremembe prilog 2, 7 in 13 Čikaške konvencije v zvezi z uporabo RPAS v mednarodnem civilnem letalstvu. V letu 2014 naj bi izšel novi priročnik o RPAS; v njem bodo obravnavane teme, kot so pogoji za dodelitev spričeval plovnosti, dovoljenj za uporabo, licence operaterjem ter novi pogoji v zvezi s plovnostjo, vzdrževanjem in obratovanjem.

4.7 ICAO namerava med letoma 2016 in 2018 uvesti standarde in priporočljivo prakso (angl. *standards and recommended practices*, SARP) ter postopke za navigacijske službe zračnega prometa (angl. *procedures for air navigation*, PAN) za RPAS, ki bodo zajemali zrakoplove, uporabnike, dodeljevanje licenc, sisteme za zaznavanje in izogibanje, komunikacije in zahteve na področju nadzora zračnega prometa. Po navedbah študijske skupine za UAS naj bi ICAO do leta 2018 objavila vse predpise o RPAS.

4.8 Razprave o predpisih so sočasno potekale v ICAO in na ravni EU; zato imajo pomembno vlogo razprave v Skupnih organih za določitev predpisov o brezpilotnih sistemih (angl. *Joint Authorities for Rulemaking on Unmanned Systems*, JARUS), mednarodni skupini strokovnjakov, ki povezuje državne oblasti, pristojne za civilno letalstvo, z regionalnimi organi za varnost v zračnem prometu. Pri tem je treba nameniti posebno pozornost varnosti in ukrepom proti nezakoniti uporabi velikih in majhnih sistemov.

4.9 Pri obravnavi RPAS bi bilo zaželeno obravnavati ne le splošne vidike velikih daljinsko upravljanjih zrakoplovov, temveč tudi eno od njihovih različic, ki trenutno doživlja najhitrejšo rast v Evropi: to so mali RPAS. Poleg bolj „javnih“ nalog izvajanja zakonov, obvladovanja nesreč ali izvajanja raziskav, je skokovito narasla tržna uporaba (zelo) majhnih sistemov za opazovanje, fotografiranje ter nadzor in kontrolo na nacionalni ravni. Zato je pomembno ustvariti evropski trg za tovrstno uporabo RPAS.

⁽³⁾ Člen 8. Brezpilotni zrakoplovi:

Zrakoplov, ki lahko leti brez pilota, ne more brez pilota preleteti države pogodbenice, če nima njenega posebnega dovoljenja in če ne upošteva njenih pogojev. Vsaka pogodbenica se zavezuje, da bo poskrbela za nadzor nad letom zrakoplova brez pilota v območjih, ki so odprta za civilne zrakoplove, zato da se prepreči kakršnakoli nevarnost za civilne zrakoplove.

⁽⁴⁾ Načrt vključevanja daljinsko vodenih zračnih sistemov v evropski sistem civilnega letalstva (angl. *Roadmap for the integration of Remotely Piloted Aircraft Systems in the European Civil Aviation System*), končno poročilo vodilne evropske skupine za RPAS – junij 2013.

4.10 O varstvu temeljnih pravic, kot je spoštovanje zasebnosti določenih slik in podatkov pri uporabi letal in helikopterjev s pilotom, se je že razpravljalo; v primeru, ki ga preučujemo, pa bi bilo treba posebej upoštevati povečanje obsega zaradi uporabe malih RPAS pri krepitvi in uporabi predpisov o varstvu osebnih podatkov in podatkov o podjetjih ter varstvu temeljnih pravic. Nujno je treba opredeliti ustrezne predpise. Postopno uvajanje teh predpisov in ustreznega usposabljanja bi lahko spremljali začasni ukrepi in „kodeks ravnanja“ ali „listina o spoštovanju zasebnosti“ za podjetja.

5. Posebne ugotovitve

5.1 Podpora evropskemu trgu

5.1.1 EESO pozdravlja, da tudi Komisija posveča pozornost poslovnim interesom operaterjev na področju malih RPAS. Evropa lahko posebej dobro izkoristi ugodnosti industrije RPAS, ki je v polnem razmahu. Močan sektor RPAS spodbuja zaposlovanje in utrjuje vlogo Evrope kot središča znanja za tehnologijo in razvoj.

5.1.2 Razdrobljen sektor, v katerem bo zelo verjetno prišlo do konsolidacije, ponuja zmago samo najbolj inovativnim, finančno trdnim in/ali tistim, za katerimi stojijo velike korporacije. Zato je pomembno tem podjetjem dati sredstva, poskrbeti za njihovo prepoznavnost in jim omogočiti stabilnost na področju predpisov, saj je vse to povezano z razvojnimi izzivi in možnostmi v tem sektorju. Pri tem so na prvem mestu zmogljivosti na področju inovacij ter raziskav in razvoja, podprte z dostopom do financiranja. Ta podjetja morajo imeti tudi možnost lažje uporabe pravnih in zakonodajnih instrumentov. Kot dobičkonosna se lahko izkaže tudi skupna ponudba storitev več akterjev.

5.1.3 Da bi lahko izkoristili možnosti, ki jih nudi evropski notranji trg, morajo zakonodajalci odgovoriti na izziv sprejetja jasnega pravnega okvira, ki ga je možno prožno ocenjevati in prilagajati ter ki odpira vrata naložbam v nove tehnologije in rabe na področju RPAS, kot so tiskalniki 3D in industrijski internet. V tem okviru lahko obstoječa evropska sredstva, ki so na voljo MSP, dodatno spodbudijo razvoj industrije RPAS. Tudi skupno podjetje SESAR je odlična platforma, ki omogoča pospešeno financiranje raziskav in razvoja v prid hitrejšemu vključevanju RPAS. V programih SESAR 2020 in Obzorje 2020 je treba to v zadostni meri upoštevati.

5.1.4 Po eni strani bodo morali proizvajalci preiti s sedanje proizvodnje majhnih serij na proizvodnjo večjih serij, kar jih bo prisililo k spremembi načina proizvodnje. Ta sprememba pa ne sme biti na račun visoke kakovosti proizvodov, poleg tega bodo morali še naprej razvijati svoj način trženja. Po drugi strani pa lahko pri drugih vrstah RPAS inovacije in proizvodnja po meri spodbudijo ustanavljanje in razvoj podjetij, zlasti MSP.

5.1.5 Pričakovani razvoj uporabe dronov v civilne namene prinaša velike spremembe na tem področju. Da bi se izognili izgubam delovnih mest in podprli nove poklice, bi bilo treba vnaprej predvideti spremembe na področju zaposlovanja, v kar morajo biti že od samega začetka vključeni vsi socialni partnerji. V zvezi s tem so potrebne ustrezne raziskave in predhodne študije, ki bi se nanašale tudi na možnosti trajnostnih in ekoloških rešitev ter na boj proti elektrosmogu. Pred tem pa je treba poskrbeti tudi za učinkovito usposabljanje.

5.1.6 Poslovnim interesom industrije RPAS bo zelo koristil proaktiven pristop Evropske unije v okviru pogajanj Mednarodne telekomunikacijske zveze (ITU) o podeljevanju frekvenc, da bi preprečili nelojalno konkurenco tretjih strani. To vprašanje je ključnega pomena, zlasti zdaj, ko potekajo pogajanja o prostotrgovinskem sporazumu z Združenimi državami Amerike.

5.2 Odgovornost in zavarovanje

5.2.1 Temeljni pogoj za uporabo RPAS je ustrezna – veljavna ali nova – zakonodaja, ki opredeljuje pristojnosti, kakor tudi civilno odgovornost operaterjev in uporabnikov RPAS do tretjih oseb. Vsi se strinjajo, da mora odgovornost do tretjih oseb temeljiti na določbah, ki se uporabljajo za zrakoplove s pilotom.

5.2.2 Usposabljanje za pilota: zaradi pogojev uporabe civilnih RPAS se lahko pojavijo tveganja za uporabnike ali morebitne žrtve – ki so včasih velika – lahko pa nastane tudi materialna škoda. Da bi delovali v najboljših pogojih, je treba v sodelovanju z zakonodajnimi organi in poklicnimi ali njim enakovrednimi zvezami civilnih RPAS določiti okvir predpisov v zvezi z usposabljanjem za pilota in licencami za pilote ali operaterje, ki zrakoplove upravljajo na daljavo. To bi razjasnilo vprašanja zavarovanja in civilne odgovornosti.

5.2.3 Predvsem zaradi visoke stopnje avtomatizacije lahko predpostavljamo, da bo neposredno odgovoren operater RPAS. Sedanja ureditev področja odgovornosti letalskih prevoznikov in operaterjev zrakoplovov je med drugim določena v Uredbi (ES) št. 785/2004. Ta uredba pa trenutno ne zajema vidikov odgovornosti in zavarovanja v primeru RPAS.

5.2.4 Za tržno uporabo zlasti manjših RPAS bodo potrebne nove prilagoditve (na primer bolj omejena odgovornost do tretjih oseb, uvedba kategorij teže za RPAS pod 500 kg, prilagoditev stopnje tveganja glede na značilnosti leta pri zelo majhnih RPAS itd.).

5.2.5 Zavarovanja za RPAS sicer obstajajo, vendar je povpraševanje majhno, kajti večino nalog z RPAS trenutno opravijo državni zrakoplovi. Izračun premij običajno temelji na poletih s posadko (začetna teža). Ta sistem bi bilo treba prilagoditi tudi manjšim RPAS.

5.3 Spoštovanje zasebnosti

5.3.1 Pri tržni uporabi manjših RPAS (pod 150 kg), ki omogoča zbiranje številnih informacij in slik, je treba že od začetka poskrbeti za jasna jamstva o zaščiti zasebnosti. Med ukrepi, ki jih je mogoče predvideti, je med drugim možnost, da se podobe zakrijejo ali da se kamera prižiga in ugaša, ter zaščita slik in drugih informacij. Zato je očitno treba poostriiti sedanje standarde ali pripraviti nove, ki bodo veljali tako za zasebno kot za tržno rabo, in bodo omogočali na primer identifikacijo malih RPAS in zaščito pred piratstvom in možnosti, da nadzor prevzamejo tretje osebe.

5.3.2 Do danes je pregled predlogov za prilagoditev zakonodaje EU s področja varstva osebnih podatkov že precej napredoval. Ti predlogi med drugim jasno določajo odgovornosti in obveznosti proizvajalcev in uporabnikov RPAS. Pričakovanja v zvezi z aktivnim pristopom Komisije so upravičena zlasti glede vprašanja, ali je treba te standarde uvesti in uporabljati na evropski ali na nacionalni ravni.

5.4 Sodelovanje med civilno in vojaško sfero

5.4.1 Uporaba zračnega prostora za civilne in vojaške zrakoplove s posadko ali brez ter ustrezni predpisi glede varnosti bodo povzročili dodatne stroške pri nadzoru zračnega prometa. Zato EESO podpira namero Komisije, da sprejme določene pobude na tem področju, in se zavzema za sodelovanje med civilnimi in vojaškimi dejavnostmi, v okviru katerega bo možno preskusiti različne vrste tržne uporabe in inovacije ter izkoristiti morebitne sinergije. Poleg tega bi bilo treba v okviru prednostnih nalog na področju oblikovanja predpisov upoštevati tudi razmerje med evropsko in mednarodno zakonodajo.

V Bruslju, 15. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Inovacije v modrem gospodarstvu: izkoriščanje potenciala naših morij in oceanov za delovna mesta in rast

COM(2014) 254 final/2

(2015/C 012/15)

Poročevalec: **Seamus BOLAND**

Soporočevalec: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Evropska komisija je 13. maja 2014 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Inovacije v modrem gospodarstvu: izkoriščanje potenciala naših morij in oceanov za delovna mesta in rast

COM(2014) 254 final/2.

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 1. oktobra 2014.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 15. oktobra) s 143 glasovi za, 1 glasom proti in 1 vzdržanim glasom.

1. Povzetek sklepov in priporočil

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) pozdravlja dokument Komisije, katerega namen je čim bolj izkoristiti možnosti zaposlovanja na naših morjih in oceanih prek inovacij s posebnim poudarkom na morski biotehnologiji, energiji oceanov in globokomorskem rudarjenju.

1.2 EESO je zaskrbljen zaradi neusklajenega ukrepanja zasebnega in javnega sektorja ter ugotavlja, da je podobno napetost mogoče zaznati tudi med državami članicami. Tudi pomanjkanje ustreznih podatkov in podatkovnih sistemov, ki so potrebni za zbiranje točnih informacij o naših morjih in z njimi povezanih možnostih, ogroža razvoj inovacij kljub prizadevanjem številnih univerz in strokovnih ustanov v različnih državah članicah. EESO meni, da ta nerešena vprašanja preprečujejo Evropejcem, da bi lahko izkoristili nove zaposlitvene možnosti.

1.3 EESO meni, da je vodilna pobuda „Unija inovacij“ bistvena za razvoj modrega gospodarstva, vendar Komisiji priporoča, naj jo bolje podpre. Takšna podpora vključuje ustrezno zakonodajno podlago, pa tudi dolgoročno finančno pomoč, skupaj z več informacijami o obstoječih programih inovacij.

1.4 EESO priporoča Komisiji in posameznim državam članicam, naj se takoj lotijo odpravljanja pomanjkljivosti, ki so se pokazale v okviru vodilne pobude „Unija inovacij“.

1.5 EESO meni, da bi bilo treba v skladu z znanstvenim pristopom v tem dokumentu v ta proces vključiti strategije za obalni turizem, s čimer ne bi zgolj spodbudili interesa civilne družbe za to vprašanje, temveč tudi izkoristili prednosti celostnega sodelovanja med enim in drugim načinom za uresničevanje tega procesa.

1.6 EESO priporoča, da se obalne in otoške skupnosti, za katere je značilno močno nazadovanje tradicionalnih panog, vključno z ribolovom, v celoti vključijo v vse faze razvoja modrega gospodarstva, kar bi zagotovilo ustrezno ravnovesje med raziskavami in razvojem ter turističnimi dejavnostmi, ki lahko ustvarjajo delovna mesta in omogočijo blaginjo. EESO pri tem pojasnjuje, da morajo biti v konstruktivnem dialogu akterjev zastopane vse skupnosti, ki so odvisne od modrega gospodarstva. Poleg tega se je treba zavedati, da imajo na tem področju te skupnosti in zlasti otoki nedvomne zmogljivosti ter specifične možnosti, da prispevajo k inovacijam v modrem gospodarstvu.

1.7 Pri razvoju strategij za spodbujanje zaposlovanja v modrem gospodarstvu je izjemno pomembno, da se upoštevajo inovacije na področjih, kot so ladjedelništvo, akvakultura, pristaniška infrastruktura in ribolov. Potreba po izpolnjevanju različnih okoljskih zahtev je vedno večja, zato EESO priporoča, da se Komisija pri pripravi vseh ukrepov pomorske politike, ki jih oblikuje, osredotoči na možnosti zaposlovanja, ki jih bo prineslo prilagajanje novim okoljskim zahtevam.

1.8 Jasno je, da se bo zaposlovanje prek inovacij v modrem gospodarstvu ob sedanji politiki povečevalo zelo počasi. Zato EESO priporoča, naj se Evropska komisija poskuša čim prej z vsemi stranmi dogovoriti za pameten časovni raspored, kar omogoča usmerjeno ukrepanje in hitro izvedbo vseh strategij.

1.9 EESO sicer pozdravlja predlagane ukrepe Komisije, vendar pa je mnenja, da jih je premalo in da jih države članice ne podpirajo dovolj. Glede na navedeno bi bilo treba še pred letom 2016 organizirati poseben vrh EU o inovacijah v modrem gospodarstvu. Udeležili bi se ga ministri za pomorske zadeve in druge s tem povezane zadeve, na vrhu pa naj bi prednostno razvrstili najpomembnejše strategije in se dogovorili o razumnem časovnem razporedu za njihovo izvajanje v vseh državah članicah glede na njihove posebnosti. Odbor tudi priporoča, da naj bo na srečanju predlaganega foruma za modro gospodarstvo in znanost, predvidenem za leto 2015, ustrezno zastopana tudi civilna družba, vključno z delavci in marginaliziranimi skupinami.

2. Obrazložitev in ozadje

2.1 Evropska komisija je leta 2011 sprejela sporočilo o modri rasti⁽¹⁾, v katerem je predstavila, kakšne so možnosti zaposlovanja, če se zavzamemo za naše oceane, morja in obale v Evropi. V sporočilu je bila izpostavljena tudi morebitna vloga energije oceanov pri povečevanju možnosti zaposlovanja.

2.2 Po trenutnih ocenah se v pomorskem sektorju ustvari 3–5 % BDP EU, v njem je zaposlenih približno 5,6 milijona ljudi, k evropskemu gospodarstvu pa prispeva 495 milijard EUR. Po pomorskih poteh poteka 90 % zunanje trgovine oziroma 43 % trgovine v EU. Evropsko ladjedelništvo in sorodne panoge predstavljajo 10 % svetovne proizvodnje. V Evropi je aktivnih skoraj 100 000 plovil, bodisi v ribištvu bodisi v akvakulturi. Razvijajo se tudi novejšje dejavnosti, kot sta pridobivanje rudnin in vetrne elektrarne (*Politike Evropske unije – Pomorske zadeve in ribištvo*, 2014, http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/sl/fisheries_sl.pdf).

2.3 Jasno je tudi, da so vse države članice in organi EU zaskrbljeni, da netrajnostna uporaba naših morij ogroža občutljivo ravnotežje morskih ekosistemov. To pa je izziv za pomorske pobude, s katerimi naj bi ustvarili več delovnih mest in prispevali k strategiji Evropa 2020.

2.4 Komisija se tudi zaveda pomanjkljivosti, ugotovljenih v okviru vodilne pobude „Unija inovacij“: nezadostnih naložb v znanje, slabega dostopa do finančnih sredstev, visokih stroškov pravic intelektualne lastnine, počasnega napredka pri doseganju interoperabilnih standardov, neučinkovite uporabe javnih naročil in podvajanja pri raziskavah. Med drugimi pomanjkljivostmi, opredeljenimi v letnem pregledu rasti Komisije za leto 2014, so premalo sodelovanja med javnim in zasebnim sektorjem na področju inovacij, slabo prenašanje rezultatov raziskav v blago in storitve ter vse večja vrzel v znanju in spretnostih.

⁽¹⁾ Modra rast: možnosti za trajnostno rast v morskem in pomorskem sektorju, COM(2012) 494 final.

2.5 Podatki o značilnostih morskega dna, na primer pridobljeni s kartiranjem habitatov morskega dna, o geologiji morskega dna in drugih spremenljivkah v zvezi z morjem, so omejeni, kar ovira hitrejši razvoj inovacij.

2.6 Evropska komisija v svoji politiki obravnava precejšnje število pobud. Med njimi so:

- neomejeno razpoložljivi podatki,
- povezovanje podatkovnih sistemov in
- sprejetje evropske strategije za raziskave morja.

2.7 Čeprav je bila izpeljana reforma skupne ribiške politike, na tisoče obalnih skupnosti propada. Številne izmed njih ugotavljajo, da na morju ne morejo konkurirati, saj bi potrebovale znatno pomoč za posodobitev ribiških ladij. V zatonu so tudi pomožne storitve, kot so gradnja in vzdrževanje ladij ter zagotavljanje drugih s tem povezanih storitev.

2.8 Med morji, ki obkrožajo Evropo, so Jadransko in Jonsko morje, Arktični ocean, Atlantski ocean in Irsko morje, Baltsko morje, Črno morje, Sredozemsko morje in Severno morje.

3. Ozadje sporočila Komisije

3.1 Evropska komisija je v četrtek, 8. maja, predstavila akcijski načrt o inovacijah v modrem gospodarstvu. Splošni cilj tega sporočila je uresničiti možnosti za ustvarjanje delovnih mest in rast v naših oceanih in morjih. V njem je predlaganih več pobud, kako pridobiti več znanja o oceanih, izboljšati znanja in spretnosti, potrebne za uporabo novih tehnologij v morskem okolju, ter okrepitev usklajevanje pri raziskavah morij. Predlagani so naslednji ukrepi:

- izdelava digitalne karte celotnega morskega dna evropskih voda do leta 2020;
- vzpostavitev spletne informacijske platforme, ki bo začela delovati pred koncem leta 2015, za pomorske raziskovalne projekte v celotnem programu Obzorje 2020, pomorske raziskave, ki se financirajo z nacionalnimi sredstvi, in izmenjavo rezultatov zaključenih projektov;
- ustanovitev foruma za modro gospodarsko poslovanje in znanost, ki bo zasebni sektor, znanstvenike in nevladne organizacije vključil v oblikovanje modrega gospodarstva prihodnosti ter pomagal pri razširjanju zamisli in rezultatov. Prvič se bo sestel v okviru evropskega dneva pomorstva leta 2015 v Pireju v Grčiji;
- spodbujanje akterjev iz raziskovalnih in izobraževalnih ustanov ter podjetij, da do leta 2016 začrtajo potrebe ter znanja in spretnosti, ki bi jih morala imeti prihodnja delovna sila v pomorskem sektorju;
- preučitev možnosti za združitev glavnih akterjev iz raziskovalnih in izobraževalnih ustanov ter podjetij v skupnosti znanja in inovacij (SZI) za modro gospodarstvo po letu 2020. SZI, ki so del Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo (EIT), lahko spodbudijo inovacije na različne načine, na primer z vodenjem programov izobraževanja in usposabljanja, izboljšanjem prehajanja z raziskav na trg ter vzpostavljanjem inovacijskih projektov in podjetniških inkubatorjev.

3.2 Med posameznimi panogami, ki sestavljajo modro gospodarstvo, so akvakultura, obalni turizem, morska biotehnologija, energija oceanov in globokomorsko rudarjenje.

3.3 Modro gospodarstvo sicer z ekonomskega vidika predstavlja 5,4 milijona delovnih mest in bruto dodano vrednost v višini skoraj 500 milijard EUR letno, vendar pa je treba opozoriti, da se morajo morska biotehnologija, energija oceanov in globokomorsko rudarjenje še razviti, da bodo lahko imeli gospodarsko neto korist.

3.4 Komisija je mnenja, da lahko vsak od teh sektorjev znatno prispeva k modremu gospodarstvu, kot je pojasnjeno v nadaljevanju.

- Morska biotehnologija nudi možnost raziskovanja morja in s tem sekvenciranja DNK z novo podvodno tehnologijo. Kritična masa vseh udeleženih držav EU bo spodbudila donosne nišne trge.
- Sektor energije oceanov je še vedno v nastajanju. S primernim upravljanjem lahko omogoči uresničevanje ciljev na področju obnovljivih virov energije in zmanjšanja emisij toplogrednih plinov. Možnost za gospodarsko rast na podlagi nove inovacijske tehnologije se glede na doseženi napredek zdi realistična.
- Možnosti za ustvarjanje delovnih mest na področju globokomorskega rudarjenja temeljijo na spoznanju, da je na morskem dnu po vsej verjetnosti velika količina rudnin. S pridobivanjem teh rudnin bi verjetno zapolnili vrzel na trgih, kadar recikliranje ni mogoče oziroma zadostno ali pa so rudniki na zemeljskem površju preobremenjeni, seveda ob ustreznem upoštevanju okoljskih zahtev. Ta sektor je sicer še vedno majhen, vendar pa ima možnosti, da za prihodnje generacije ustvari znatno rast in precej delovnih mest.

3.5 Vodilna pobuda EU „Unija inovacij“ je za modro gospodarstvo koristna pri ustvarjanju inovacijam prijaznega okolja. Novi program, Obzorje 2020, za katerega je namenjenih 79 milijard EUR, je največji program raziskav in inovacij v EU.

3.6 V dokumentu so opisane tudi pomanjkljivosti pobude: nezadostne naložbe v znanje, slab dostop do finančnih sredstev, visoki stroški pravic intelektualne lastnine, počasen napredek pri doseganju interoperabilnih standardov, neučinkovita uporaba javnih naročil in podvajanje pri raziskavah.

3.7 Komisija med drugim predlaga naslednje ukrepe:

- od leta 2014 trajnostni proces, ki bo omogočil lažji dostop do podatkov o morju in njihovo interoperabilnost ter odpravil omejitve v zvezi s temi podatki;
- večločljivostna karta celotnega morskega dna evropskih voda do januarja 2020;
- do konca leta 2015 informacijska platforma za morske raziskave v celotnem programu Obzorje 2020 ter informacije o nacionalno financiranih projektih za morske raziskave;
- leta 2015 prvo srečanje foruma za modro gospodarsko poslovanje in znanost;
- v obdobju 2014–2016 vzpostavitev koalicije sektorskih znanj in spretnosti na področju pomorstva.

3.8 Opozoriti je treba, da izraz „modro gospodarstvo“ v dokumentu Komisije ni opredeljen. Vendar pa EESO opozarja na opredelitev iz tretjega vmesnega poročila EU iz marca 2012 z naslovom „Blue Growth: Scenarios and Drivers for Sustainable Growth from the Oceans, Seas and Coasts“ (Modra rast: scenariji in gonilne sile za trajnostno rast, povezano z oceani, morji in obalami), da je modra rast odslej opredeljena kot pametna, trajnostna in vključujoča gospodarska rast in rast zaposlovanja, povezana z oceani, morji in obalami. Pomorsko gospodarstvo sestavljajo vse sektorske in medsektorske gospodarske dejavnosti, povezane z oceani, morji in obalami. Te dejavnosti so sicer pogosto značilne za določena območja, vendar pa so v to opredelitev vključene tudi najbližje neposredne in posredne podporne dejavnosti, ki so potrebne za delovanje pomorskih gospodarskih sektorjev. Te dejavnosti se lahko izvajajo kjerkoli, tudi v državah brez dostopa do morja. Pomorsko zaposlovanje zajema vse zaposlovanje (zaposlovanje za polni delovni čas), ki je rezultat prej navedenih dejavnosti, povezanih z oceani, morji in obalami.

4. Splošne ugotovitve

4.1 Potencial modrega gospodarstva v Evropi bo uresničen, če bodo države članice in vsi akterji, vključno s civilno družbo, dejavno vključeni v razvoj politik in lokalnih rešitev za odpravljanje številnih pomanjkljivosti, opredeljenih v okviru vodilne pobude „Unija inovacij“, ter pomanjkljivosti, navedenih v Letnem pregledu rasti 2014.

4.2 Za razvoj modrega gospodarstva je vodilna pobuda EU „Unija inovacij“ bistvenega pomena. Da pa bo lahko pripomogla k uresničitvi gospodarskega potenciala naših morij, jo bo treba mnogo bolj odločno podpreti in jo še izpopolniti.

4.3 Komisija mora v okviru evropskega semestra poskrbeti, da bodo v osrednjih politikah v okviru nacionalnih načrtov reform držav članic upoštewane prednostne naloge za modro rast.

4.4 Onesnaženost morij, ki izhaja predvsem s kopnega, ima dejanske posledice za prihodnje trajnostno modro gospodarstvo. Tudi okoljska vprašanja, povezana z globokomorskim rudarjenjem, potrebo po boljši pristaniški infrastrukturi ter izboljšavami okoljske kakovosti sektorja pomorskega prometa, bodo omejila možnosti zaposlovanja v modrem gospodarstvu, če ne bodo obravnavana takoj.

4.5 Obalnim skupnostim, ki so v kritičnem stanju, saj jih je prizadela splošna evropska gospodarska kriza in so odvisne od modrega gospodarstva, se bo treba bolj pozorno posvetiti in jih bolje povezati s programi EU, kot je skupna ribiška politika.

4.6 Politike in ukrepi za izboljšanje gospodarske vrednosti naših oceanov in morij v Evropi niso poenoteni, kar ogroža uresničevanje trajnostnega gospodarstva v različnih gospodarskih sektorjih. K večjemu zaposlovanju lahko prispevajo tudi sporazumi o modrem gospodarstvu med Evropo in ZDA ter drugi globalni interesi.

4.7 Modro gospodarstvo je odvisno od razvoja ladjedelništva, ki v Evropi zajema okoli 150 velikih ladjedelnic, od katerih jih približno 40 izdeluje velike morske trgovske ladje za svetovni trg. Ladjedelnice (civilne in vojaške, ki se ukvarjajo z gradnjo in popravili ladij) v Evropski uniji neposredno zaposlujejo okoli 120 000 oseb. V dokumentu Komisije bi bilo treba bolj podrobno opisati prispevek pomorskega prometa k modremu gospodarstvu na splošno.

4.8 V skladu z znanstvenim pristopom v tem dokumentu bi bilo treba v ta proces vključiti strategije za obalni turizem, s čimer ne bi zgolj spodbudili interesa civilne družbe za to vprašanje, temveč tudi izkoristili prednosti celostnega sodelovanja med enim in drugim načinom za uresničevanje tega procesa. Za kakršen koli razvoj sta potrebni prilagoditev okoljskim zahtevam in opredelitev priložnosti.

4.9 Dokument Komisije je v veliki meri osredotočen na znanstveno raziskovanje, ki je seveda nujno za ohranjanje varnega ekosistema, vendar pa je treba pri oblikovanju politik uporabiti tudi celosten pogled. Posledice globokomorskega rudarjenja je zato treba znanstveno dokazati in jih upoštevati pri oblikovanju vseh politik. Dobro ravnesje med potrebo po ohranitvi morij ter njihovo gospodarsko trajnostjo je izjemno pomembno, če želimo, da bo to koristilo tako raziskavam kot gospodarskim akterjem in družbi na splošno.

4.10 Analize modrega gospodarstva, ki niso dovolj osredotočene na propadanje tradicionalnih panog modrega gospodarstva, kot so majhne ribiške skupnosti, pomorski promet in turizem, so nezanesljive. Opozoriti je treba tudi na posledice vedno manjšega proračuna EU za ta sektor.

4.11 Možnosti za večje zaposlovanje v tradicionalnih sektorjih se ne sme podcenjevati. EU na področju akvakulture še vedno ni samozadostna in ne more zadostiti povpraševanju po ribah. Tudi v sektorju ladjedelništva so možnosti za povečanje zaposlovanja izjemno velike, k zaposlovanju pa bo znatno pripomogla tudi že potrebna posodobitev pristaniške infrastrukture, če bo seveda realizirana.

4.12 Zamisel o trajnostnem razvoju in o tem, da so oceani in morja nacionalna prednostna naloga, je v strategijah nekaterih držav članic za inovacije že dobila podporo. V portugalski nacionalni strategiji za raziskave in inovacije za pametno specializacijo za obdobje 2014–2020 je na primer omenjena pravilna uporaba ekološko učinkovitega pomorskega prometa v prostoru za pomorski promet brez meja zaradi boljšega izkoriščanja pomorske industrije in vključitve pristaniške logistike v globalno logistiko. Iz tega je razvidna zavezanost držav članic ter pomen modrega gospodarstva in vodilnega položaja Evrope na tem področju.

4.13 EESO je prepričan, da imajo evropski otoki v modrem gospodarstvu posebno vlogo, in sicer na vseh treh področjih, ki so bila v tem sektorju opredeljena kot področja inovacij, še posebej pa na področju energije oceanov. Zato EESO poziva Komisijo, naj se v okviru tega sporočila posebej posveti tudi otokom v Evropi, pa ne zgolj zaradi vpliva modrega gospodarstva na ta območja, temveč tudi zaradi njihovega prispevka k inovacijam.

V Bruslju, 15. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu sklepa Evropskega parlamenta in Sveta o uvedbi programa za interoperabilnostne rešitve za evropske javne uprave, podjetja in državljane (ISA²) – Interoperabilnost kot sredstvo za posodobitev javnega sektorja

COM(2014) 367 final – 2014/0185 (COD)

(2015/C 012/16)

Samostojni poročevalec: **Stuart ETHERINGTON**

Evropski parlament in Svet sta 3. oziroma 17. julija 2014 sklenila, da v skladu s členoma 172 in 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog sklepa Evropskega parlamenta in Sveta o uvedbi programa za interoperabilnostne rešitve za evropske javne uprave, podjetja in državljane (ISA²) – Interoperabilnost kot sredstvo za posodobitev javnega sektorja

COM(2014) 367 final – 2014/0185 (COD).

Strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 1. oktobra 2014.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 15. oktobra) s 151 glasovi za in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Sklepi

1.1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) pozdravlja predlog o novem programu za interoperabilnostne rešitve za evropske javne uprave, civilno družbo in državljane (ISA²). Predlog je dobro utemeljen in lahko prispeva k Evropski digitalni agendi, saj javnim upravam omogoča učinkovito in uspešno izmenjavo podatkov na podlagi skupnih standardov in orodij.

1.1.2 Čeprav je program ISA² usmerjen v javne uprave, EESO meni, da lahko koristi tudi civilni družbi, ter upa, da bo ta potencial mogoče v celoti izkoristiti.

1.1.3 Vendar obstajata dve glavni težavi, katerih odprava lahko okrepi program ISA².

1.1.4 Prvič, državljani se vse bolj zavedajo zbiranja in uporabe osebnih ali širše zbranih podatkov v javnih upravah ter v zvezi s tem izražajo vse več pomislekov. Poleg tega vedo, da večja interoperabilnost vpliva na načine izmenjave in uporabe podatkov. V predlogu taka tveganja in pomisleki glede državljanov ali uspešne izvedbe programa ISA² niso navedeni. EESO želi opozoriti tudi na eno od prejšnjih mnenj v zvezi z varstvom podatkov ter na stališče Evropskega nadzornika za varstvo podatkov in poudariti, da je treba okrepiti jamstva za državljane⁽¹⁾ (glej dopis Evropskega nadzornika za varstvo podatkov o predlagani splošni uredbi o varstvu podatkov: https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultatio/Comments/2014/14-02-14_letter_Council_reform_package_EN.pdf).

1.1.5 Drugič, program ISA² lahko izkrivlja sedanji trg za interoperabilnostne rešitve, zlasti zaradi dejavnosti „inkubatorja“.

1.2 Priporočila

1.2.1 EESO pozdravlja program ISA² o interoperabilnosti in podpira ta predlog.

⁽¹⁾ UL C 229, 31.7.2012, str. 90–97.

1.2.2 Odbor meni, da bi moral program temeljiti na obstoječem programu ISA ter drugih programih, kar bi prispevalo k izvajanju Evropske digitalne agende.

1.2.3 EESO bi želel, da se ga obvešča o napredku pri programu ISA².

1.2.4 Zaupanje javnosti v javne uprave in njihove zmogljivosti za upravljanje osebnih podatkov in spoštovanje zasebnosti vzbuja zaskrbljenost. V predlogu zaupanje javnosti ni omenjeno kot tveganje, prav tako pa niso navedena nobena druga tveganja ali škodljivi učinki za interoperabilnost. Poleg tega bi morale mnenje upoštevati kakršne koli pomisleke Evropskega nadzornika za varstvo podatkov v zvezi z obdelavo osebnih podatkov v več kot eni državi članici. To vprašanje je treba natančneje obravnavati v okviru dejavnosti programa.

1.2.5 Oblikovati je treba obsežen povzetek za državljane, v katerem je treba obravnavati pomisleke glede stroškovne učinkovitosti ter upravičiti socialne koristi, ki naj bi jih zagotovil program.

1.2.6 Predstaviti bi bilo treba več primerov praktične uporabe, da se pokaže praktična potreba državljanov po interoperabilnosti med nacionalnimi javnimi upravami.

1.2.7 Odbor priporoča, da se sprejmejo konkretni ukrepi obveščanja civilne družbe o delu v okviru programa ISA², saj imajo organizacije lahko koristi od prizadevanj na področju interoperabilnosti ali pa prispevajo k izvajanju programa.

1.2.8 Dejavnosti „inkubatorja“ in „mostu za rešitve“ lahko izkrivljajo trg. Zato velja naslednje:

- Komisija se bo morala prepričati, da te dejavnosti ne bodo izkrivljale trga in zmanjšale tržne ponudbe interoperabilnostnih rešitev IKT.
- Izbor novih rešitev in rešitev za bolj dolgoročno podporo, dokler se ne zagotovi trajnost, je treba natančno preizkusiti in oceniti v okviru procesa, ki mu lahko zainteresirane strani zaupajo.
- Če je izkrivljanje trga utemeljen pomislek, bi se moral inkubator usmeriti v razvoj ali sprejetje standardov in grafičnih knjižnic, ne pa v zagotavljanje rešitev „na ključ“.

1.2.9 Omejitev na nekomercialne namene lahko zmanjša vpliv ISA²: če civilna družba ne more graditi na delu programa ISA² za komercialne namene, je manj verjetno, da bo sodelovala pri programu.

1.2.10 Zaradi večjezičnosti morajo biti vse rešitve IT skladne z univerzalnim naborom znakov (Unicode, ISO/IEC 10646), kakor se zahteva v končnem poročilu skupine na visoki ravni za večjezičnost. V primeru sedanje ali morebitne prihodnje zakonske zahteve po interoperabilnosti na evropski ravni je treba določiti podnabor univerzalnega nabora znakov za možnost upravljanja.

2. Uvod

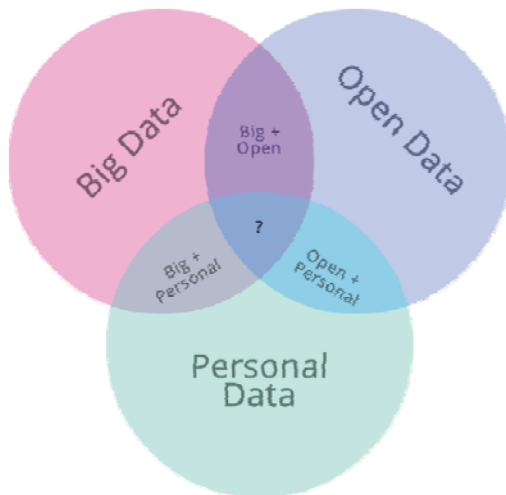
2.1 Obstaja splošno prepričanje, da lahko podatki preoblikujejo storitve za državljane in organizacije, ki te storitve opravljajo v javnem in zasebnem sektorju ter v civilni družbi. Podatki lahko spodbujajo raziskave in razvoj ter povečajo produktivnost in inovacije. Stavke „podatek je nov naravni vir“ ni zaman postal splošno veljaven. Glej na primer članek <http://www.forbes.com/sites/ibm/2014/06/30/why-big-data-is-the-new-natural-resource>

2.2 Ustvarja in zbira se vse več podatkov o vseh vidikih našega življenja: tako z upravnimi postopki, kot so elektronski obrazci za obračun davka, kot tudi s pasivnim zbiranjem zdravstvenih podatkov prek pametne ure. Tako imenovani „masovni podatki“, kot so podatki uporabnikov sistemov javnega prevoza, lahko korenito spremenijo način oblikovanja in načrtovanja javnih storitev. Pobude politik ali javne storitve so dejansko vse bolj odvisne od digitalne zmogljivosti. V Združenem kraljestvu je tak primer obdavčitev vozil: zamenjava papirnatih avtomobilskih vinjet je odvisna od interoperabilnosti (za opredelitev interoperabilnosti glej <http://www.ariadne.ac.uk/issue24/interoperability>) podatkovnih zbirk o zavarovanju, lastništvu in tehničnem pregledu vozil. Državljeni zdaj lažje obnovijo vinjeto, obenem naj bi bil tak sistem tudi bolj usklajen. Živimo namreč v digitalni družbi, kjer je mogoče znatno izboljšati našo sposobnost zagotavljanja digitalnih in povezanih storitev. EU izvaja vrsto programov in širšo Evropsko digitalno agendo, ki podpirajo uresničevanje digitalnega gospodarstva in družbe (glej <http://ec.europa.eu/digital-agenda>).

2.3 Prednosti digitalne družbe ter zlasti digitalne uprave je mogoče izkoristiti tako, da se zagotovi lažji dostop do ali, v nekaterih primerih, lažja ponovna uporaba podatkov, ker so imetniki avtorskih pravic dovolili njihovo ponovno neomejeno uporabo (odprti podatki; opredelitev je na voljo na povezavi <http://theodi.org/guides/what-open-data>). Kjer so na voljo podatki, se lahko določijo standardi za *interoperabilnost*: torej se lahko olajšata izmenjava in ponovna uporaba podatkov. To lahko vključuje enostavno „strojno branje“ podatkov (namesto zaklenjenih lastniških formatov, kot je PDF) ali določitev skupnih formatov za predložitev in zbiranje podatkov (kot je iXBRL za računovodske izkaze družb; glej <http://en.wikipedia.org/wiki/ XBRL>). Za namene tega dokumenta je treba tudi opozoriti, da je veliko podatkov, ki jih zberejo javne uprave, osebne in zasebne narave (glej diagram). To je pomembno, saj vprašanje osebnih podatkov vpliva na odnos javnosti do interoperabilnosti ter njenega izvajanja.

Slika 1: Masovni podatki, odprti podatki in osebni podatki

2.4 Komisija navaja, da je interoperabilnost med državami za državljane posebna „e-ovira“, ker jim preprečuje bolj učinkovito uporabo javnih storitev, kot je zdravstvo, ki so zdaj močno odvisne od podatkovne zmogljivosti in zmogljivosti IKT. Pomanjkanje interoperabilnosti naj bi bila tudi ovira za vseevropsko izvajanje politik. Nasprotno pa pobude politik, kot je enotni trg, temeljijo na interoperabilnosti nacionalnih poslovnih registrov. Če povzamemo, interoperabilnost je ključna za sodobno in povezano Evropo.

3. Predlagani program ISA² za interoperabilnostne rešitve za evropske javne uprave, podjetja in državljane

3.1 Komisija izvaja program za razvoj interoperabilnosti od leta 1995. To vključuje razvoj strategije in okvira za interoperabilnost (odličen pregled je na voljo na povezavi http://ec.europa.eu/isa/documents/isa_iop_communication_en.pdf). Komisija navaja, da je bila podpora interoperabilnosti uspešna, in sicer z omogočanjem „učinkovitega in zmogljivega elektronskega čezmejnega in čez-sektorskega sodelovanja med [...] upravami, [...] kar omogoča zagotavljanje elektronskih javnih storitev v podporo izvajanju politik in dejavnosti EU“ (navedba iz sklepa Evropskega parlamenta in Sveta o uvedbi programa za interoperabilnostne rešitve za evropske javne uprave, podjetja in državljane (ISA²), str. 3).

3.2 Sedanji program za interoperabilnostne rešitve za evropske javne uprave (ISA) se bo iztekel 31. decembra 2015. Vendar je treba storiti še veliko: „privzeta digitalnost“ je na nekaterih področjih še v povojih. Če potreba po interoperabilnosti ne bo načrtovana in ne bo dobila podpore, ko se bo predlagala nova zakonodaja, je verjetno, da javne uprave ne bodo izkoristile prednosti interoperabilnosti.

3.3 Novi program ISA² (http://ec.europa.eu/isa/isa2/index_en.htm) naj bi:

- posnel interoperabilnostno okolje;
- podpiral in spodbujal interoperabilnostne rešitve;

- podprl učinke nove zakonodaje na IKT, da se spodbudi interoperabilnost;
- spodbudil čezsektorsko in čezmejno izmenjavo in ponovno uporabo podatkov, zlasti kadar gre za podporo sodelovanju med evropskimi javnimi upravami ter med upravami, državljani in civilno družbo.

3.4 O novem programu ISA² so potekala obsežna posvetovanja. Sodelujoči v posvetovanjih so menili, da bi morale javne uprave ostati v središču programa ISA. Najpogostejši odgovor je bil, da bi moral program ISA prispevati k zmanjšanju podvajanj prizadevanj in da bi se moral osredotočiti na usklajevanje z drugimi programi EU.

3.5 Predlagani program ISA je bil oblikovan za ocenjevanje predhodnih programov. Zlasti bo usmerjen v zagotavljanje interoperabilnostnih rešitev, ki bodo nato dane na voljo javnim upravam.

3.6 Predlagani izdatki za program ISA² za obdobje 2014–2020 znašajo 131 milijonov EUR.

3.7 Trdi se, da bo v primeru neizvajanja programa ISA² zmanjšanje podpore za interoperabilnost vodilo v razdrobljenost standardov in sistemov ter v nepotrebno podvajanje prizadevanj pri razvoju novih rešitev ali sistemov. To bo najverjetneje zmanjšalo učinkovitost, saj javne uprave med seboj težje poslujejo.

4. Splošne ugotovitve

4.1 Stalna podpora interoperabilnosti in naložbe vanjo so potrebne in dobrodošle. Program ISA² je potreben, če želi EU doseči cilje iz Evropske digitalne agende. Treba bo zagotoviti, da bodo vse zainteresirane strani razumele povezave med različnimi programi, da se prepreči zmeda (glej na primer spletno stran: http://ec.europa.eu/isa/documents/isa_the_difference_between_the_digital_agenda_isa_egov_action_plan_eis_eif_en.pdf, na kateri je pojasnjena povezava med programom ISA in Evropsko digitalno agendo).

4.2 Izkušnje Združenega kraljestva kažejo, da uslužbenci javnih uprav še vedno potrebujejo podporo in pomoč pri dostopu do in ponovni uporabi podatkov (glej <http://theodi.org/blog/guest-blog-how-make-open-data-more-open-close-gaps>). Za to so potrebna tehnična znanja, ki jih lahko zagotovi program ISA².

4.3 Vse več javnih storitev ima „privzeto digitalnost“, zato je treba čim bolj povečati učinkovitost javnih izdatkov za rešitve IKT. To bi bilo treba spodbuditi s tem, da se dovolj zgodaj zagotovi razpoložljivost teh rešitev ter da se, kadar je to mogoče, omogočita njihova izmenjava in ponovna uporaba za čim večji izkoristek javnih izdatkov. Prispevek programa ISA² k temu cilju je dobrodošel.

4.4 Čeprav je ta program osredotočen na javne uprave, je treba opozoriti, da imajo lahko od interoperabilnosti koristi tudi organizacije civilne družbe. Kar zadeva civilno družbo, se vse več pozornosti namenja sproizvodnji; razvoj nekaterih najpomembnejših inovacij v civilni družbi je posledica uporabe sproizvodnje in tehnoloških rešitev na področjih javnih storitev, kot je zdravstvo ali socialno varstvo. Evropska referenčna arhitektura interoperabilnosti bo najverjetneje koristila temu novemu področju.

4.5 Zaupanje javnosti v javne uprave in njihove zmogljivosti za upravljanje osebnih podatkov in spoštovanje zasebnosti vzbujata zaskrbljenost. V predlogu zaupanje javnosti ni omenjeno kot tveganje, prav tako pa niso navedena nobena druga tveganja ali škodljivi učinki za interoperabilnost.

5. Posebne ugotovitve o predlaganem programu

5.1 Odbor pozdravlja dejstvo, da so se pri zasnovi programa ISA² upoštevala stališča zainteresiranih strani in izkušnje s prejšnjimi programi. Poleg tega izraža zadovoljstvo, da program temelji na obstoječem delu in da njegov cilj ni začeti s popolnoma novega izhodišča.

5.2 Pozdraviti je treba tudi poudarek na spodbujanju interoperabilnosti ter zagotavljanju bolj praktičnih nasvetov in podpore. Glede na dolgo zgodovino obsežnih težav z IKT v javni upravi Združenega kraljestva je še zlasti dobrodošla usmerjenost v zgodnje načrtovanje učinka sprememb zakonodaje na IKT.

5.3 Predlog bi bil še boljši, če bi bilo predstavljenih več primerov praktične uporabe, da se pokaže praktična potreba državljanov po interoperabilnosti med državami. Trenutno se lahko zainteresiranim stranem zdi, da bodo koristi deležne zgolj javne uprave, ki se zanimajo za čezmejno usklajevanje, ne pa državljani, ki uporabljajo običajne javne storitve. Oblikovati je treba obsežen povzetek za državljane (Povzetek za državljane za leto 2010 je na voljo na povezavi http://ec.europa.eu/isa/documents/isa_20101216_citizens_summary_en.pdf), v katerem je treba obravnavati pomisleke glede stroškovne učinkovitosti ter upravičiti socialne koristi, ki naj bi jih zagotovil program.

5.4 Navedeno je bilo, da so sodelujoči v posvetovanjih med razvojem programa ISA² menili, da morajo javne uprave ostati v središču programa ISA. Poleg tega je EESO poudaril, da bo imela civilna družba koristi od interoperabilnosti. Mogoče zainteresirane strani civilne družbe niso bile dovolj obveščene o posvetovanju o programu ISA, ki se je zaradi tega bolj osredotočilo na javne uprave. Morda mora biti komuniciranje o programu ISA² bolj osredotočeno na civilno družbo, da bi ta razumela učinek izdatkov za program.

5.5 V skladu s predlogom naj bi se v okviru programa ISA² razvijale in oblikovale interoperabilnostne rešitve v obliki „inkubatorja“. Poleg tega naj bi bil program ISA² „most za rešitve“, da se zagotovi trajnost rešitev IKT. Izbor novih rešitev in rešitev za bolj dolgoročno podporo, dokler se ne zagotovi trajnost, je treba natančno preizkusiti in oceniti v okviru procesa, ki mu lahko zainteresirane strani zaupajo.

5.6 Dejavnosti „inkubatorja“ in „mosta za rešitve“ lahko izkrivljajo trg. Komisija se bo morala prepričati, da te dejavnosti ne bodo izkrivljale trga in zmanjšale tržne ponudbe interoperabilnostnih rešitev IKT.

5.7 Če je izkrivljanje trga utemeljen pomislek, bi se moral inkubator usmeriti v razvoj ali sprejetje standardov in grafičnih knjižnic, ne pa v zagotavljanje rešitev „na ključ“. To bo zmanjšalo izkrivljanje trga, hkrati pa olajšalo razširjanje standardov.

5.8 V skladu s členom 13 se lahko rešitve, ki se uvajajo ali upravljajo s programom ISA², za nekomercialne namene uporabljajo tudi v okviru pobud, ki niso pobude Unije. Omejitev na nekomercialne namene lahko zmanjša vpliv ISA²: če organizacije civilne družbe ne morejo graditi na delu programa ISA² za komercialne namene, je manj verjetno, da bodo sodelovale pri programu.

5.9 Javno razpoložanje v zvezi z digitalno zmogljivostjo države pomeni tveganje za uspeh predlogov o interoperabilnosti. Državljeni so bolj obveščeni o obsegu, naravi in pooblastilih „policijske države“, zato so vse bolj zaskrbljeni zaradi potrebnih varnostnih ukrepov (glej <https://www.privacyinternational.org/blog/defining-the-surveillance-state>). Imajo vse več pomislekov glede svoje pravice do zasebnosti in etičnih posledic povezanih in skupnih podatkov, vendar v tem predlogu ni nikjer govora o odnosu javnosti do povezanih podatkov ali interoperabilnosti. Podobno ima Evropski nadzornik za varstvo podatkov pomisleke v zvezi z obdelavo osebnih podatkov v več kot eni državni članici, kar naj bi interoperabilnost še olajšala. EESO želi opozoriti tudi na eno od prejšnjih mnenj v zvezi z varstvom podatkov ter poudariti, da je treba okrepiti jamstva za državljane⁽²⁾ (glej dopis Evropskega nadzornika za varstvo podatkov o predlagani splošni uredbi o varstvu podatkov:

https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Comments/2014/14-02-14_letter_Council_reform_package_EN.pdf).

⁽²⁾ UL C 229, 31.7.2012, str. 90–97.

5.10 Predlog bi bil še močnejši, če bi vseboval in obravnaval takšne pomisleke. Poleg tega je mogoče izboljšati zasnovano program, tako da se izrecneje omeni sodelovanje z organizacijami civilne družbe in akademskimi krogi, da se omogočita razumevanje javnega stališča in odzivanje nanj ter da se okrepijo etični varnostni ukrepi, ki so vse bolj pomembni za ugled javnih uprav in zaupanje državljanov vanje.

5.11 Končna podrobna opomba je tehnične narave. Univerzalni nabor podatkov je ključen za to, da se večjezičnost uporablja za pisane jezike. Skupina na visoki ravni za večjezičnost, ki jo je jeseni 2006 ustanovil komisar EU za večjezičnost Ján Figel', je na evropski dan jezikov 2007 objavila svoje končno poročilo (glej <http://www.lt-innovate.eu/resources/document/ec-high-level-group-multilingualism-final-report-2007>), ki vsebuje naslednje priporočilo: „... zbirke podatkov za interno upravljanje dokumentov ter vmesniki za programske aplikacije in strojno opremo temeljijo na naboru znakov Unicode, kar omogoča nabor črk vseh jezikov. Skupina poziva vse tiste organe držav članic ter ponudnike storitev spletne pošte, ki še niso prešli na nabor znakov Unicode, naj to storijo, da se prepreči nadaljnja diskriminacija državljanov EU na podlagi državljanstva ali jezika. Za izvedljivost se določi podnabor univerzalnega nabora znakov: to bi lahko bil izbor črk v latinici ali v latinici, grški pisavi in cirilici (univerzalni nabor znakov vključuje več kot 90 000 znakov).“

5.12 Zaradi večjezičnosti morajo biti vse rešitve IT skladne z univerzalnim naborom znakov (Unicode, ISO/IEC 10646), kakor se zahteva v končnem poročilu skupine na visoki ravni za večjezičnost (2007). V primeru sedanje ali morebitne prihodnje pravne zahteve po interoperabilnosti na evropski ravni se za izvedljivost določi podnabor univerzalnega nabora znakov UCS.

V Bruslju, 15. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Ocena izvajanja strategije Evropa 2020 za pametno, trajnostno in vključujočo rast

COM(2014) 130 final

(2015/C 012/17)

Poročevalec: **Stefano Palmieri**

Evropska komisija je 16. maja 2014 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Ocena izvajanja strategije Evropa 2020 za pametno, trajnostno in vključujočo rast

COM(2014) 130 final.

Pododbor za oceno izvajanja strategije Evropa 2020, zadolžen za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejel dne 5. septembra 2014.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 15. oktobra) s 168 glasovi za, 7 glasovi proti in 6 vzdržanimi glasovi.

1. Uvod

1.1 Štiri leta po uvedbi strategije Evropa 2020 je Evropska komisija objavila sporočilo z naslovom *Ocena izvajanja strategije Evropa 2020 za pametno, trajnostno in vključujočo rast* ter začela javno posvetovanje⁽¹⁾ o tej strategiji v okviru priprave na njen vmesni pregled.

1.2 To mnenje, ki predstavlja uradni odgovor na zaprosilo Komisije, je hkrati del celovite ocene Evropskega ekonomsko-socialnega odbora (EESO) na zaprosilo italijanskega predsedstva Sveta Evropske unije za pripravo raziskovalnega mnenja o načrtovanem vmesnem pregledu strategije Evropa 2020.

1.3 EESO pripravlja celovito vmesno oceno strategije Evropa 2020, ki bo zajemala naslednje dokumente:

- projektno poročilo o poglobitvi konceptualnih in praktičnih vidikov upravljanja strategije Evropa 2020;
- to mnenje SC/039;
- prispevke strokovnih skupin, posvetovalne komisije za spremembe v industriji, opazovalnih skupin in povezovalne skupine z evropskimi organizacijami in mrežami civilne družbe;
- prispevke nacionalnih ekonomsko-socialnih svetov ter sorodnih organizacij;
- sklepe in priporočila iz študije, ki jo je naročil usmerjevalni odbor EESO za strategijo Evropa 2020 in izdelal Bellagamba, A.: *Priorities, challenges and prospects for civil society: involvement in the Europe 2020 strategy beyond 2015 – Case study of four Member States (BE – FR – IT – NL)*.

⁽¹⁾ Glej spletno stran Evropske komisije: http://ec.europa.eu/europe2020/public-consultation/index_sl.htm

1.4 Sveženj, ki tvori vmesno oceno EESO, bo predstavljen na konferenci na visoki ravni na temo *Za učinkovitejšo strategijo Evropa 2020 – predlogi civilne družbe za bolj socialno vključujočo in konkurenčno Evropo*, ki bo organizirana v okviru italijanskega predsedovanja Svetu Evropske unije 4. in 5. decembra 2014 v Rimu.

1.5 Za predstavitev predlogov za spremembo strategije Evropa 2020, ki so jih pripravili različni notranji organi EESO ⁽²⁾ in o katerih se je veliko razpravljalo v okviru sej delovnih skupin, so vključena priporočila v točki 4 (**Priporočila EESO za zagotovitev resničnega procesa reforme strategije Evropa 2020**).

2. Prva štiri leta strategije Evropa 2020: od posledic krize do dolgoročnih trendov

2.1 Strategija Evropa 2020 je nastala iz spodbudne namere, da bi spodbudili konkurenčnost in zaposlovanje v EU z reševanjem strukturnih problemov in hkrati zagotovili ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo za državljane. V tem že tako težavnem kontekstu je nastala ena od najhujših kriz v zadnjih 80 letih tako z vidika intenzitete kot trajanja, kar močno vpliva na izvajanje te strategije.

2.1.1 S krizo so se povečale že tako velike ekonomske in socialne razlike znotraj EU, pokazale razlike na področju konkurenčnosti in socialne kohezije ter okrepile tendence k polarizaciji rasti in razvoja z jasnimi ovirami za pravično razporeditev dohodka, bogastva in blaginje med državami članicami, znotraj posameznih držav članic in med posameznimi evropskimi regijami ⁽³⁾.

2.2 Na podlagi analize krize in njenih posledic, predstavljenih v sporočilu Komisije in dodanih prilogah ⁽⁴⁾, je razvidno, kako je kriza negativno vplivala na izvajanje strategije Evropa 2020 z vidika učinkovitosti, ustreznosti ter zakonitosti njenega modela upravljanja in ciljev.

2.3 Glede na to, da je ekonomsko upravljanje v EU v veliki meri usmerjeno v varčevanje, so bili srednje- in dolgoročni cilji strategije Evropa 2020 potisnjeni na drugo mesto za uresničitvijo proračunske discipline.

2.3.1 EESO meni, da so v nekaterih državah članicah ukrepi za okrepitev politik za konsolidacijo javnih financ sicer potrebni, vendar hkrati poudarja, da lahko varčevalni ukrepi spodbudijo zaželeno učinke v času gospodarske rasti, če pa se „avtomatično“ sprejmejo v času recesije, kakršno doživlja trenutno večina držav članic, ima lahko to negativne posledice za rast. V številnih državah članicah namreč ti ukrepi niso prinesli pričakovanih rezultatov, kar zadeva vzpostavitev proračunskega ravnotežja ⁽⁵⁾, pač pa so upočasnili ali celo zaustavili oživitvev gospodarstva ter še zaostriili že tako zaskrbljujoče razslojevanje družbe.

2.4 Reševanje krize s pomočjo ekonomskega upravljanja EU je negativno vplivalo na uresničevanje srednje- in dolgoročnih ciljev strategije. V nekaterih državah članicah so na ta način nastali problemi, ki bi lahko v nekaterih primerih postali strukturne ovire in omejitve za gospodarski razvoj in socialno kohezijo v EU.

⁽²⁾ EESO (2014), prispevki strokovnih skupin, opazovalne skupine za trg dela, opazovalne skupine za enotni trg, opazovalne skupine za trajnostni razvoj, posvetovalne komisije za spremembe v industriji ter povezovalne skupine z evropskimi organizacijami in mrežami civilne družbe: *Towards the Europe 2020 Strategy Mid-Term Review* (Za vmesno oceno strategije Evropa 2020), usmerjevalni odbor za strategijo Evropa 2020.

⁽³⁾ „V povprečju so v Evropi v letu 2012 osebe v najvišjem (petem) kvintilnem razredu zaslužile skoraj 40 % vseh dohodkov, osebe v najnižjem (prvem) pa manj kot 10 %.“ Eurostat, *Statistics in focus*, 12/2014.

⁽⁴⁾ Zaradi prostorskih omejitev v tem mnenju niso povzeti vsi statistični podatki iz navedenih dokumentov, zato glej COM (2014) 130 final – priloge 1–3.

⁽⁵⁾ V 28 državah članicah EU je v letih od 2007 (zadnje leto pred krizo) do 2013 javni dolg narasel z 58,8 % na 87,1 %, torej za 28,3 odstotne točke. V 18 državah euroobmočja se je javni dolg povečal za 26,4 odstotne točke s 66,2 % na 92,6 %. Eurostat database: *General government gross debt*.

2.5 Kljub nekaterim spodbudnim rezultatom na področju a) boja proti podnebnim spremembam in spodbujanja energetske trajnosti ter b) izobraževanja in zmanjševanja zgodnjega opuščanja šolanja je trenutno opaziti izredno zaskrbljujoče podatke v zvezi s financiranjem raziskav in razvoja, trgom dela ter bojem proti revščini in socialni izključenosti.

2.5.1 Kar zadeva financiranje raziskav in inovacij, je kriza očitno še poglobila vrzel med različnimi državami članicami EU, saj so države članice, ki so pod velikim pritiskom, da dosežejo fiskalno konsolidacijo (pogosto te države zaostajajo tudi na področju inovacij), močno oklestile proračun za raziskave in inovacije⁽⁶⁾. V EU se raziskavam in razvoju namenja še vedno skoraj eno odstotno točko manj sredstev od zastavljenega cilja 3 %, napoved za leto 2020 pa znaša trenutno 2,2 % zaradi negativnega učinka majhnih zasebnih naložb in dokaj neambicioznih ciljev držav članic.

2.5.2 Trg dela se v zadnjih letih sooča z nespremenljivo stopnjo zaposlenosti, ki ostaja pod ciljem strategije (68,4 % v letu 2013: 74,2 % pri moških in 62,5 % pri ženskah). Še posebno zaskrbljujoči so naslednji podatki:

- 26,2 milijona brezposelnih;
- 9,3 milijona oseb, ki bi želele delati, vendar so obupale nad iskanjem zaposlitve;
- 12 milijonov oseb, ki so brezposelne več kot eno leto;
- od leta 2008 (prvo leto krize) 6 milijonov izgubljenih delovnih mest v EU (kar pomeni tudi izgubo poklicnih kvalifikacij in znanja);
- 5,5 milijona mladih (v starosti pod 25 let), ki so brezposelni.

Ta položaj, ki je že tako zelo zaskrbljujoč, se v nekaterih državah članicah še poslabšuje za mlade, osebe, ki so zaposlitev izgubile zaradi določene starosti, in za ženske.

2.5.3 Število oseb, ki jih ogrožata revščina in socialna izključenost, se je med letoma 2009 in 2012 povzpelo s 114 milijonov na 124 milijonov. Ta trend bi se lahko še naprej zaostroval, če upoštevamo zapoznele učinke krize. Zmanjšanje števila oseb, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, na 96,4 milijona do leta 2020 je cilj, ki ga bo EU težko dosegla, saj jih je bilo leta 2012 kar 28 milijonov več od zastavljenega cilja.

2.5.4 Že tako hudo stanje poslabšuje povečevanje števila oseb, ki živijo v materialnem pomanjkanju, pa tudi oseb v delovni dobi, ki živijo v gospodinjstvih, v katerih nihče ne dela.

2.5.5 S krizo so se poglobile že tako velike razlike med državami članicami, pokazala pa se je tudi precejšnja neenakost na področju konkurenčnosti in socialne kohezije. Te razlike jasno kažejo, da je treba oblikovati predloge reforme, da bi zagotovili čim večjo učinkovitost ukrepov tam, kjer so problemi najresnejši.

2.5.6 Vse te številke zelo jasno kažejo, da se je treba osredotočiti na naložbe za rast, da bi podprli konkurenčnost in ustrezne pogoje za podjetja, zlasti MSP, da bodo lahko ohranila delovna mesta in ustvarjala nova.

3. Analiza ključnih točk strategije Evropa 2020: upravljanje, cilji, sodelovanje in izvajanje

3.1 Analiza dosedanjih rezultatov jasno kaže na to, da ta strategija niti približno ni dovolj, da bi uresničili njene cilje. Strategijo Evropa 2020 je treba spremeniti, da bi postala učinkovita in uspešna, s tem pa preprečiti morebiten neuspeh, kakor se je zgodilo s predhodno lizbonsko strategijo. Izredno pomembno je, da se osredotočimo na določeno število ciljev, da bi zagotovili njihovo usklajenost in uresničevanje.

⁽⁶⁾ Veugelers, R. (2014) *Undercutting the future? European research spending in times of fiscal consolidation*. Bruegel Policy Contribution, številka 2014/06.

3.2 Glavne probleme strategije Evropa 2020 je zaznati na področjih upravljanja, zastavljenih ciljev, udeležbe civilne družbe in njenega izvajanja.

3.3 Sistem upravljanja strategije je šibak in neučinkovit pri zahtevanju od držav članic, da izpolnijo svoje zaveze za uresničenje ciljev (in vodilnih pobud) iz strategije.

3.3.1 V upravljanju strategije se je formaliziralo strukturno izkrivljenje, saj je prednost namenjena ekonomskim vidikom in ne socialnemu in okoljskemu upravljanju, s čimer so se cilji strategije podredili makroekonomskim prioritetam evropskega semestra, s tem pa so se ogrozili cilji EU za konkurenčnost in socialno kohezijo ter trajnostno gospodarjenje z naravnimi viri.

3.3.2 Evropski semester, ki se začne z letnim pregledom rasti in konča s pripravo priporočil za posamezne države, je pogosto določil prioritete, ki ne prispevajo k dejanskemu doseganju ciljev strategije Evropa 2020. Še več, države članice teh priporočil ne upoštevajo, ko pripravljajo letne nacionalne strategije (nacionalne programe reform) ali sprejemajo odločitve v zvezi s proračunom, strukturnimi reformami, politiko zaposlovanja in socialno politiko (⁷).

3.4 Ko se je pripravljala strategija Evropa 2020, predlagani cilji in s tem povezani kazalniki ne samo, da niso bili zavezujoči, pač pa niso bili rezultat doseganja soglasja med državljani EU. Z izjemo ciljev za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in za uporabo obnovljivih virov energije, ki so zakonsko zavezujoči, si je do zdaj vsaka država članica sama zastavila cilje, ki pa so bili pogosto razmeroma skromni.

3.4.1 Kvantitativno ocenjevanje ciljev ni podkrepljeno s kvalitativnim ocenjevanjem. Uspešnosti družbenega in gospodarskega sistema ni mogoče meriti samo na podlagi kvantitativnih kazalnikov, kot so namembnost sredstev za raziskave ali število novih delovnih mest, pač pa je treba uporabiti tudi kvalitativne kazalnike, kot so vrsta inovacij na trgu ter kakovost ustvarjenih delovnih mest.

3.5 Organizirana civilna družba ni dovolj vključena v strategijo Evropa 2020 – niti na nacionalni niti na evropski ravni. Razlogi za to so naslednji:

- omejena prizadevanja pri obveščanju o strategiji in njenem razširjanju, zaradi česar ta instrument poznajo in pri njem sodelujejo pretežno tisti, ki so pri njem udeleženi;
- zadržanost nekaterih držav članic, da bi vključile organizirano civilno družbo v načrtovanje ukrepov v okviru strategije Evropa 2020;
- pomanjkanje resnične povezave med ukrepi civilne družbe na evropski ravni ter na nacionalni in lokalni ravni;
- ukrepi, sprejeti za odpravo učinkov krize (vključno s časovnico evropskega semestra), se prekrivajo s pobudami strategije Evropa 2020, kar socialnim partnerjem in organizacijam civilne družbe otežuje razumevanje razvoja strategije in udeležbo pri njem;
- omejena finančna sredstva onemogočajo večjo in učinkovitejšo vključenost organizirane civilne družbe v strategijo Evropa 2020;
- premajhna vključenost socialnih partnerjev v posvetovanje v okviru evropskega semestra v nekaterih državah.

(⁷) Študija Evropskega parlamenta (2014): *A „traffic light approach“ to the implementation of the 2011 and 2012 Country Specific Recommendations (CSRs)*. Economic Governance Support Unit.

3.6 Ne glede na postopke, dogovorjene na ravni Evropskega sveta, številne programe sodelovanja v EU in zavedanje, da izzivov in ciljev iz strategije Evropa 2020 ni mogoče učinkovito obravnavati zgolj z ukrepi posameznih držav članic, je na izvajanje strategije Evropa 2020 negativno vplivalo pomanjkanje učinkovitega sodelovanja in solidarnosti med državami članicami.

3.7 Vodilne pobude bi lahko odločilno prispevale k usklajevanju evropskih in nacionalnih politik, da bi lažje dosegli cilje iz strategije Evropa 2020 ter tako spodbudili gospodarsko rast in zaposlovanje z učinkovitejšo uporabo vzvodov razvoja in priložnosti, ki jih ponujajo strukturni skladi⁽⁸⁾, evropsko teritorialno sodelovanje⁽⁹⁾ in programi, ki se upravljajo neposredno. Vodilne pobude bi morale biti bolj obvladljive in bolj razumljive ter bolj povezane med seboj in brez podvajanj.

SKLEPNE UGOTOVITVE IN PRIPOROČILA EESO ZA ZAGOTOVITEV RESNIČNEGA PROCESA REFORME STRATEGIJE EVROPA 2020

4. Nova zasnova strategije Evropa 2020

4.1 EU se sooča z dvojnimi izzivom: čim prej mora najti rešitev iz krize, ki je povzročila tolikšen pretres gospodarskega in družbenega sistema, hkrati pa mora okrepiti model pametne, trajnostne in vključujoče rasti, ki je predlagan v strategiji Evropa 2020, da bi odpravila strukturne probleme, ki so krivi za premajhno konkurenčnost evropskega sistema.

4.1.1 V tem kontekstu EESO meni, da je treba spodbujati model razvoja, v okviru katerega si bodo države članice še naprej prizadevale za strukturne reforme, da bi konsolidirale javne finance in zagotovile njihovo učinkovitost, hkrati pa podprle izvajanje politik za spodbujanje konkurenčnosti EU in njenih glavnih akterjev (delavcev ter zasebnih in socialnih podjetij), povečanje količine in izboljšanje kakovosti evropskih naložb (materialnih, nematerialnih in socialnih), ustvarjanje večjega števila boljših delovnih mest, podpiranje socialne in teritorialne kohezije ter reševanje problemov, povezanih z visoko brezposelnostjo ter vse večjo revščino in socialno izključenostjo⁽¹⁰⁾.

4.1.2 Zato bi morala ekonomska in monetarna unija postati dejavnik stabilnosti ter trdnejše in odpornejše rasti. Okrepiti je treba privlačnost celotne Unije kot lokacije za proizvodnjo in naložbe, v celoti izkoristiti potencial enotnega trga v vseh njegovih razsežnostih, vlagati in pripraviti evropsko gospodarstvo na prihodnost, spodbujati ugodno okolje za podjetništvo in ustvarjanje delovnih mest, spodbujati okoljsko trajnost in okrepitev sistemov socialnega varstva, da bi se lahko spopadli s spremembami in socialnimi problemi.

4.2 Po mnenju EESO predlog radikalne reforme izvajanja strategije Evropa 2020 zahteva temeljit premislek o ključnih vidikih in dejavnikih strategije, ki je nastala pred štirimi leti, kot so: sama ideja o razvoju, ki je podlaga strategije, način določanja ciljev ter ukrepi za njihovo uresničitev, spremljanje in ocenjevanje, določanje učinkovitega in uspešnega upravljanja strategije na več ravneh ter izboljšanje sodelovanja evropske javnosti in organizacij civilne družbe.

4.3 Da bi zagotovili trajnost razvoja, ki se spodbuja s strategijo Evropa 2020, je treba okrepiti njen celostni pristop z združitvijo ekonomskih ciljev s socialnimi in okoljskimi. Treba bi bilo spodbujati pristop za natančno uporabo vseh oblik kapitala v času in prostoru, s čimer bi zagotovili izpolnitev sedanjih potreb, ne da bi ogrozili potrebe prihodnjih generacij.

⁽⁸⁾ Uredba (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013, UL L 347, 20.12.2013, str. 320–469..

⁽⁹⁾ Uredba (EU) št. 1299/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013, UL J L 347, 20.12.2013, str. 259–280.

⁽¹⁰⁾ Več o projektu na <http://www.foreurope.eu/>

4.3.1 Načelo trajnostnega razvoja bi bilo treba nujno povezati z ustreznimi cilji strategije Evropa 2020, v skladu s cilji iz člena 3(1), (2) in (3) Pogodbe o Evropski uniji ⁽¹¹⁾, ter spodbujati ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo z večjim sodelovanjem in solidarnostjo med državami članicami ter trajnostnim razvojem na podlagi uravnotežene gospodarske rasti in visoko konkurenčnega socialnega tržnega gospodarstva, ki je bolj usmerjeno v blaginjo ljudi ter v večjo konkurenčnost in polno zaposlenost.

4.3.2 Strategija Evropa 2020 mora odražati tudi vlogo EU na mednarodni ravni. Reforma strategije mora biti tesno povezana z agendo ZN za trajnostni razvoj po letu 2015 ⁽¹²⁾ in omogočiti ustrezno izvajanje svetovnih ciljev s področja trajnostnega razvoja v EU in na ravni EU.

4.3.3 Da bi začeli dolgoročni prehod na močno, konkurenčno in vključujoče gospodarstvo EU, gospodarno z viri, bodo morali načrti EU segati tudi čez leto 2020. Zato je treba v reformo strategije Evropa 2020 nujno vključiti uvedbo participativnega procesa, ki bo privedel do celostne politične strategije za trajnostno Evropo v globaliziranem svetu vsaj do leta 2030.

4.4 V skladu s celostnim pristopom k načelu trajnostnega razvoja v strategiji Evropa 2020 bi bilo treba nameniti več podpore kvalitativnim vidikom ciljev. Rast pomeni naravno povečanje velikosti, kar se nanaša na kvantitativni vidik, medtem ko razvoj pomeni povečanje kakovosti in potenciala. Kvalitativni vidik razvoja se odraža v uresničevanju in širitvi posebnosti in potencialov nekega družbenega in gospodarskega sistema.

4.4.1 Cilji strategije Evropa 2020 ne bi smeli biti podrejeni gospodarskim in proračunskim ciljem, temveč bi morali biti enakovredno vključeni v novo strukturo okoljskega gospodarskega in socialnega upravljanja, zlasti v okviru evropskega semestra ter posledično letnega pregleda rasti, nacionalnih programov reform in priporočil za posamezne države.

4.4.2 EESO ponavlja, da je treba sistem merjenja BDP dopolniti s sistemom za merjenje učinkov, ki jih imajo sprejeti ukrepi na družbo, družine in posameznike ⁽¹³⁾. V zvezi s tem bo treba uporabljati socialne kazalnike in zagotoviti njihovo dejansko uporabo v okviru evropskega semestra ⁽¹⁴⁾.

4.4.3 Zato je nujno razviti sistem spremljanja na podlagi kazalnikov, ki upoštevajo razpoložljivi dohodek gospodinjstev, kakovost življenja, okoljsko odgovornost, socialno kohezijo ter zdravje in blaginjo sedanjih in prihodnjih generacij. V zvezi z izvajanjem in upravljanjem novega sistema spremljanja EESO verjame, da je treba oblikovati novo strukturo, ki bi vključevala pristojne institucije.

4.5 Strategija Evropa 2020 bo uspešna samo, če bo zagotovljeno upravljanje na več ravneh, da se bo mogoče soočiti s številnimi izzivi, ki so pred nami, in če bodo na ravni EU sprejete splošne smernice privedle do oprijemljivih ukrepov na nacionalni in regionalni ravni.

4.5.1 V tej zvezi je treba okrepiti ekonomsko upravljanje EU na splošno in zlasti upravljanje EMU ter ga vključiti v strategijo Evropa 2020. Tako bo mogoče zagotoviti izvajanje strukturnih reform na podlagi učinkovite delitve odgovornosti na ravni držav članic. Zato bo treba doseči pravo sodelovanje med Evropskim svetom, Svetom za konkurenčnost, Komisijo in Evropskim parlamentom pri vodenju, delitvi in spremljanju ukrepov.

4.5.2 Države članice morajo priporočila, ki jih Evropski svet pripravi za njihovo državo, ustrezno upoštevati pri pripravi letnih strategij v nacionalnih programih reform in pri odločitvah na področju proračuna, strukturnih reform, politike zaposlovanja in socialne politike.

⁽¹¹⁾ UL C 83, 30.3.2010.

⁽¹²⁾ <http://sustainabledevelopment.un.org/index.php?menu=1561>

⁽¹³⁾ UL C 181, 21.6.2012, str. 14–20.

⁽¹⁴⁾ Krepitev socialne razsežnosti ekonomske in monetarne unije, COM(2013) 690 provisoire.

4.6 Okrepiti je treba vlogo organizirane civilne družbe v različnih faza načrtovanja in izvajanja evropskih politik. Doseganje ciljev strategije Evropa 2020 mora biti podprto z okrepitevijo vloge in vključenosti civilne družbe pri pripravi letnega pregleda rasti, nacionalnih programov reform in priporočil za posamezne države. Za to je potrebno učinkovitejše in hitrejše sprejetje časovnega razporeda evropskega semestra, da bi lahko organizirana civilna družba dovolj zgodaj pripravila svojo oceno in s tem učinkovito prispevala k sprejemanju odločitev. To je treba zagotoviti na vseh treh ravneh upravljanja, ki so zajeti v strategiji: evropski, nacionalni in regionalni.

5. Medsektorski in sektorski ukrepi za podporo strategiji Evropa 2020

5.1 Da bi bila strategija Evropa 2020 v naslednjih petih letih vzvod konkurenčnosti in kohezije v podporo trajnostni in vključujoči gospodarski rasti v Evropi, bi bilo treba po mnenju EESO izvajati celotno strategijo, ki vsebuje **medsektorske (horizontalne) in sektorske ukrepe**.

5.1.1 **Z medsektorskimi ukrepi** je treba vzpostaviti ustrezne pogoje za spodbujanje ključnih akterjev za povečanje evropske konkurenčnosti, tj. **delavcev, podjetij in podjetij socialne ekonomije**.

5.1.2 **Ukrepi znotraj posameznih sektorjev** pa morajo zagotoviti resnični ponovni zagon strategije Evropa 2020 in sicer s prenovo **industrijske politike**, združitvijo **energetske politike**, okrepitevijo **raziskav in inovacij**, spodbujanjem dejavnikov za **povečanje konkurenčnosti evropskega gospodarskega sistema, povezanega s sistemom socialnega varstva in bojem proti revščini in socialni izključenosti** ⁽¹⁵⁾.

5.2 Glavni akterji **ukrepov znotraj posameznih sektorjev** v okviru prenovljene strategije Evropa 2020 bi morali biti **delavci, zasebna podjetja** ⁽¹⁶⁾ in **podjetja socialne ekonomije** ⁽¹⁷⁾.

5.2.1 Kar zadeva socialne partnerje, mora imeti ustvarjanje kakovostnih delovnih mest osrednji pomen v strategiji Evropa 2020 kot sredstvo za spopadanje z vse večjo razdrobljenostjo trga dela in brezposelnostjo.

5.2.1.1 Izobraževalni sistemi ter sistemi preusposabljanja in vseživljenjskega učenja morajo ustrezati potrebam in spremembam na trgu dela.

5.2.1.2 Spodbujati je treba podjetništvo in razvoj novih pristopov in sistemov učenja, da bi posameznike opremili s pravimi veščinami in s tem čim bolj izkoristili človeški kapital.

5.2.1.3 Spodbujati in podpirati je treba vlogo javnih storitev zaposlovanja pri usmerjanju, vključevanju in ponovnem vključevanju oseb na trg dela.

5.2.1.4 Večjo zavezo je treba dati politikam v podporo zaposlovanju, zlasti mladih, oseb, ki so izgubile zaposlitev zaradi določene starosti, žensk in invalidov. Poleg tega je treba več pozornosti nameniti vprašanju zaposlitve oseb, ki niso zajete v uradni statistiki, ker so izključene iz trga dela (npr. brezdomci in osebe brez stalnega prebivališča, Romi itd.).

5.2.1.5 Dobro bi bilo določiti nov cilj v okviru strategije Evropa 2020: zmanjšanje brezposelnosti mladih za 50 % do leta 2020.

5.2.2 Kar zadeva **podjetja**, zlasti MSP, je treba spodbujati sodobno podjetniško kulturo na podlagi prednostnih nalog, določenih v Aktu za mala podjetja ⁽¹⁸⁾ in načrtu za podjetništvo 2020 ⁽¹⁹⁾, kar lahko podjetjem pomaga pri izkoriščanju priložnosti, ki se ponujajo z dostopom do sredstev EU in tehnološkimi inovacijami, kot vzvoda razvoja za povečanje konkurenčnosti in zaposlenosti.

⁽¹⁵⁾ Za več informacij o teh ukrepih glej zgoraj navedeno mnenje EESO iz leta 2014.

⁽¹⁶⁾ Izraz „podjetje“ ima tu precej splošen pomen in zajema tako posamezne podjetnike (samostojne, v svobodnih poklicih, ki plačujejo socialne prispevke) kot podjetja (mikro, mala, srednja in velika).

⁽¹⁷⁾ Socialna ekonomija vključuje tako MSP in velika podjetja kot zadrage, vzajemne družbe, združenja, skladi, socialne nevladne organizacije itd.

⁽¹⁸⁾ Akt za mala podjetja za Evropo, COM(2008) 394 final.

⁽¹⁹⁾ UL C 271, 19.9.2013, str. 75–80.

5.2.2.1 V zvezi s tem pa je treba zagotoviti pogoje, ki bodo gospodarskim subjektom omogočili udeležbo na trgu brez izkrivljanj zaradi prevelike birokracije ter nepoštenih in nezakonitih praks.

5.2.2.2 Razmisliti bi bilo treba tudi o možnosti uvedbe posebne podpore za MSP⁽²⁰⁾ v nekaterih primerih, kot so zagonska podjetja, odpiranje v svet, vstop na trg kapitala ter raziskave, razvoj in inovacije.

5.2.3 Podjetja socialne ekonomije so ključni element evropskega socialnega modela, saj spodbujajo – zlasti na lokalni in regionalni ravni – socialne inovacije ter ustvarjanje novih delovnih mest, trajnostno rast in kohezijo. Uvajajo tudi nove in prožne načine ponujanja storitev in inovacije z vidika proizvodov, procesov in organizacije.

5.3 Uspešnost oživitve strategije Evropa 2020 bo odvisna od učinkovitega spodbujanja naslednjih **ukrepov za posamezni sektor**.

5.3.1 **Oživitev evropske industrijske politike** bo omogočila izboljšanje konkurenčnosti evropske industrije. EU mora ponovno postati konkurenčna z vidika sistema, za kar potrebuje lastno industrijsko politiko. Proizvodnja mora ponovno doseči 20-odstotni delež BDP (v letu 2012 je delež znašal 15,3 %).

5.3.1.1 Potrebujemo industrijsko politiko, ki bo spodbujala:

- strateško vključevanje vrednostne verige v različne sektorje: proizvodnjo, kmetijsko-živilski sektor in storitve;
- zavezo visokotehnoški in srednjevisokotehnoški industriji ter storitvam, ki temeljijo na intenzivni uporabi znanja;
- razvoj evropskega trga, ki lahko zagotovi pošteno konkurenco za srednjo stopnjo izobrazbe in spodbuja mobilnost delavcev in oseb v svobodnih poklicih s srednjo in visoko stopnjo specializacije ter storitev;
- funkcionalne povezave med javnim sektorjem in ponudniki storitev, ki temeljijo na intenzivni uporabi znanja, da bi izboljšali produktivnost javnega sektorja;
- izkoristek priložnosti za razvoj, ki jih prinaša zeleno gospodarstvo, in podporo ekološkemu prehodu EU v model proizvodnje in potrošnje, ki odraža načelo trajnostnega razvoja (v povezavi z agendo za razvoj po letu 2015 in cilji trajnostnega razvoja)⁽²¹⁾;
- strateško pomembno „modro gospodarstvo“ z inovacijami, da bi priložnosti za razvoj, povezane z glavnimi „vrednostnimi verigami“ („modra industrija“, „modri promet“, „modri turizem“, „modra hrana“, „modra energija“ in „modri viri“), spremenili v gospodarsko, okoljsko in družbeno korist za evropska podjetja in državljane.

5.3.2 Bistvenega pomena je **spodbujanje skupne energetske politike EU**. Glede na to, da ima energetika velik pomen za gospodarstvo, ni mogoče oblikovati resne industrijske politike brez nekaterih skupnih načel, kot so:

- prilagoditev in zmanjšanje razlik v ceni energije;
- izboljšanje pogojev za notranji energetski trg;
- zmanjšanje energetske odvisnosti od tretjih držav;
- spodbujanje obnovljivih virov energije.

⁽²⁰⁾ EESO se nanaša na poročilo delovne skupine Evropske komisije za svobodne poklice *Action Lines: Bolstering the business of liberal professions*, ki je bilo objavljeno 12. marca 2014.

⁽²¹⁾ <http://www.wfuna.org/post-2015>

5.3.3 **Razvoj politike raziskav in inovacij, izkoriščanje informacijsko-komunikacijskih tehnologij in digitalizacija gospodarstva** so področja, ki ponujajo velik potencial za oživitev evropske konkurenčnosti. V zvezi s tem bi lahko razvili nove oblike učinkovitega in uspešnega sodelovanja med javnim in zasebnim sektorjem.

5.3.3.1 V ta namen bi bilo treba po mnenju EESO:

- spodbujati odzivne in dinamične javne agencije, ki se bodo zavemale za priložnosti srednje- in dolgoročnega financiranja, da bi zagotovili življenjsko pomembno povezavo med znanostjo in industrijo;
- poskrbeti za večjo uporabo IKT, da bi spodbudili dinamiko gospodarskih akterjev (rast MSP je večja ob uporabi IKT);
- povečati finančno podporo za raziskave, razvoj in inovacije ter v vseh državah članicah podpreti tesnejše sodelovanje med univerzami, raziskovalnimi inštituti in podjetji;
- spodbuditi digitalizacijo gospodarstva, ki ponuja odlično priložnost za združevanje zasebnih interesov z javnimi koristmi, saj podjetnikom omogoča, da v celoti izkoristijo priložnosti na trgu ter obenem javnosti ponudijo nove digitalne izdelke in storitve.

5.3.4 EESO meni, da bi bilo treba spodbujati **dejavnike za krepitev konkurenčnosti, povezane s sistemom socialne države**. Izvajanje uspešnih ukrepov socialnega varstva bi bil lahko zelo pomemben dejavnik za oživitev konkurenčnosti EU, saj bi zagotovili okolje, v katerem bi bilo mogoče dejavnike tveganja, ki bi bili pogubni za posameznika (za državljane), nevtralizirati s pomočjo socialnih ukrepov. Treba je okrepiti prizadevanja za zaščito zdravja in varnosti na delovnem mestu. Po mnenju EESO je ključnega pomena večja podpora vključevanju invalidov⁽²²⁾ in razsežnosti spola⁽²³⁾ ter preprečevati diskriminacijo in izključevanje na podlagi rase, etnične pripadnosti, starosti, vere ali spolne usmerjenosti.

5.3.4.1 Glede na napovedi glede staranja⁽²⁴⁾ prebivalstva v Evropi se je nujno treba držati prevzetih obveznosti v zvezi z demografskimi spremembami in jih po možnosti še razširiti. Da bi lahko uresničili pozitivne učinke demografskih sprememb, tako za starejše kot za celotno družbo, je nujno treba omogočiti, da se lahko ljudje postarajo v dobrem zdravstvenem staranju in v varnem okolju⁽²⁵⁾.

5.3.4.2 Po mnenju EESO bi morali za gospodarske ukrepe opraviti predhodno oceno učinkov, da bi odpravili ukrepe, ki bi lahko povečali revščino in socialno izključenost.

5.3.4.3 Poleg tega je treba spodbujati celostno strategijo za aktivno vključevanje, da bi zagotovili:

- ustrezno podporo dohodkom;
- vključujoč trg dela;
- dostop do kakovostnih delovnih mest in storitev ter spodbujanje socialnih inovacij;
- širjenje socialne ekonomije na strateško pomembnih področjih nege in pomoči na domu.

5.4 Po mnenju EESO bi bilo treba za podporo strategiji Evropa 2020 spodbujati ambiciozen načrt za naložbe v materialno in nematerialno infrastrukturo ter socialne naložbe, namenjene izključno oživitvi konkurenčnosti EU⁽²⁶⁾. Svet bo moral odobriti dodatna finančna sredstva, ki bodo za to potrebna, Komisija pa bo morala spremljati učinkovitost in uspešnost tega načrta, hkrati pa tudi strukturne reforme v posameznih državah.

⁽²²⁾ Evropska strategija o invalidnosti za obdobje 2010–2020: obnovljena zaveza za Evropo brez ovir, COM(2010) 636 final.

⁽²³⁾ Strategija za enakost žensk in moških 2010–2015, COM(2010) 491 final.

⁽²⁴⁾ Poročilo Evropske komisije iz leta 2012 o staranju.

⁽²⁵⁾ UL C 51, 17.2.2011, str. 55–58.

⁽²⁶⁾ Kakor je predlagal Jean-Claude Juncker, kandidat za predsednika Evropske komisije, v *Političnih usmeritvah naslednje Evropske komisije* 15. julija 2014 v Strasbourgu.

V zvezi s tem EESO ponavlja svoje predloge iz nedavno sprejetega mnenja ⁽²⁷⁾ glede pomembnosti javnih naložb držav članic na eni strani in na drugi strani omilitve aličasne zamrznitve varčevalnih ukrepov med krizo.

EESO tako priporoča prožno izvajanje Pakta za stabilnost in rast glede na gospodarske in družbene razmere.

5.4.1 Naložbe v materialno infrastrukturo morajo biti usmerjene na dve veliki področji. Najprej je treba zagotoviti vzdrževanje, popravila in posodobitev arhitekturne dediščine, tako zgodovinskih kot stanovanjskih objektov, ter prometnih omrežij (železniškega, cestnega in pomorskega). Enako pomembno je vzdrževanje in varovanje evropskih hidrogeoloških danosti in obalnih območij. Drugi vidik pa se nanaša na nematerialne naložbe, povezane z razvojem IKT omrežij. Financiranje teh naložb bi lahko zagotovili s pomočjo Evropske investicijske banke, z izdajo posebnih evropskih obveznic in s spremembo večletnega finančnega načrta za obdobje 2014–2020, ki je predvidena za leto 2016.

5.4.2 Socialne naložbe morajo odpraviti revščino in tveganje socialne izključenosti ter spodbuditi ponovno zaposlovanje v Evropi. Potrebne so naložbe v višini 2 % BDP, ki jih je treba izključiti iz izračuna primanjkljaja in spremljati, da bi zagotovili pogoje za učinkovito in uspešno izvajanje. Tak načrt bi lahko zaobjemal zdravstvene storitve, nego in pomoč glede na demografske trende v posamezni državi članici, krepitev izobraževalnega sistema in sistema poklicnega usposabljanja in preusposabljanja, socialna stanovanja itd. Za to namenjena sredstva bi bilo treba ravno tako izključiti iz izračuna primanjkljaja, zagotovili pa bi jih lahko iz davka na finančne transakcije.

V Bruslju, 15. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

⁽²⁷⁾ Mnenje EESO o dokončnem oblikovanju EMU in predlogih Evropskega ekonomsko-socialnega odbora za naslednji mandat evropskega zakonodajnega organa, poročevalca g. VAN IERSEL in g. CEDRONE, sprejeto 9. julija 2014.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o lažji čezmejni izmenjavi informacij o prometnih prekrških, povezanih z varnostjo v cestnem prometu

COM(2014) 476 *final* – 2014/0218 (COD)

(2015/C 012/18)

Svet je 29. julija 2014 sklenil, da v skladu s členom 194(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o lažji čezmejni izmenjavi informacij o prometnih prekrških, povezanih z varnostjo v cestnem prometu

COM(2014) 476 *final* – 2014/0218 (COD).

Odbor se v celoti strinja z vsebino predloga in nima nobenih pripomb, zato je na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 15. oktobra) s 172 glasovi za, 1 glasom proti in 2 vzdržanima glasovoma sklenil o tem predlogu podati pozitivno mnenje.

V Bruslju, 15. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 1343/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o nekaterih določbah za ribolov na območju Sporazuma GFCM (Generalne komisije za ribištvo v Sredozemlju)

COM(2014) 457 final – 2014/0213 COD

(2015/C 012/19)

Evropski parlament in Svet sta 17. oziroma 31. julija 2014 sklenila, da v skladu s členom 43(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 1343/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o nekaterih določbah za ribolov na območju Sporazuma GFCM (Generalne komisije za ribištvo v Sredozemlju)

COM(2014) 457 final – 2014/0213 COD.

Odbor se v celoti strinja z vsebino predloga in nima nobenih pripomb, zato je na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 15. oktobra) s 172 glasovi za in 4 vzdržanimi glasovi sklenil o tem predlogu podati pozitivno mnenje.

V Bruslju, 15. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o zmanjšanju deleža žvepla v nekaterih vrstah tekočega goriva (kodificirano besedilo)

COM(2014) 466 final – 2014/0216 COD

(2015/C 012/20)

Svet je 8. septembra 2014 sklenil, da v skladu s členom 192(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o zmanjšanju deleža žvepla v nekaterih vrstah tekočega goriva (kodificirano besedilo)

COM(2014) 466 final – 2014/0216 COD.

Odbor se v celoti strinja z vsebino predloga in nima nobenih pripomb, zato je na 502. plenarnem zasedanju 15. in 16. oktobra 2014 (seja z dne 15. oktobra) s 150 glasovi za, 1 glasom proti in 2 vzdržanima glasovoma sklenil o tem predlogu podati pozitivno mnenje.

V Bruslju, 15. oktobra 2014

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE

ISSN 1977-1045 (elektronska različica)
ISSN 1725-5244 (tiskana različica)

Urad za publikacije Evropske unije
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

SL